

Protokoll

LO-kongressen 2022

Avholdt i perioden 30. mai – 3. juni 2022 i
Oslo Kongressenter Folkets Hus

Om protokollen

Under konstitueringen, dagsordens pkt. 2, vedtok kongressen forretningsorden. I den delen av vedtaket som angår kongressprotokollen, forretningsordens pkt. 7, heter det:

7. I protokollen føres hvem som har ordet, forslag, avstemminger og vedtak.

Videre fattet kongressen følgende vedtak under dagsordens pkt. 2 Konstituering:

LOs representantskap gis fullmakt til å godkjenne kongressprotokollen.

Kongressen vedtok at de forslag som, etter vedtak i kongressen skulle oversendes en redaksjonskomite, skulle tas inn som egne vedlegg til protokollen. Det gjelder forslag reist under behandling av følgende punkter på dagsorden:

5. LOs egen organisasjon
6. Vedtekter
8. Handlingsprogrammet

Med mindre annet er angitt, er alle kongressens vedtak enstemmige.

Forkortelser i protokollen benyttet for navn på forbund

APF	Arbeiderbevegelsens Presseforbund
Creo	Creo – forbundet for kunst og kultur
EL og IT	EL og IT Forbundet
Fagforbundet	Fagforbundet
FF	Fellesforbundet
FO	Fellesorganisasjonen
FLT	Forbundet for Ledelse og Teknikk
FORF	Forfatterforbundet
HK	Handel og Kontor i Norge
IE	Industri Energi
NKF	Kabinansattes forbund
NOS	Norges offisers- og spesialistforbund
NAF	Norsk Arbeidsmandsforbund
NFF	Norsk Fengsels- og Friomsorgsforbund
NFL	Norsk Flygerforbund
NJF	Norsk Jernbaneforbund
NLF	Norsk Lokomotivmandsforbund
NMF	Norsk Manuellterapeutforening
NNN	Norsk Nærings- og Nytelsesmiddelarbeiderforbund
NSF	Norsk Sjømannsforbund
NSOF	Norsk Sjøoffisersforbund
NTL	Norsk Tjenestemannslag
NDF	Norske Dramatikeres Forbund
NISO	Norske Idrettsutøveres Sentralorganisasjon
SL	Skolenes landsforbund

Innhold

Formiddagsmøte mandag 30. mai	5
1. Dagsordens pkt. 1 Åpning	5
2. Dagsordens pkt. 2 Konstituering	5
2.1. Godkjenning av fullmakter	5
2.2. Godkjenning av innkalling	6
2.3. Godkjenning av dagsorden	7
2.4. Godkjenning av forretningsorden	7
2.5. Valg av dirigenter og sekretærer	8
Ettermiddagsmøte – mandag 30. mai	9
2.6. Redaksjonskomite for organisasjon og vedtekter	9
2.7. Redaksjonskomite 1: Handlingsprogram og uttalelser	9
2.8. Redaksjonskomite 2: Handlingsprogram og uttalelser	10
2.9. Godkjenning av kongressprotokollen	12
3. Dagsordens pkt. 3: Beretninger	12
4. Dagsorden pkt. 4: Regnskap	14
Formiddagsmøte tirsdag 31. mai	16
5. Dagsorden pkt. 8: Handlingsprogrammet	16
Ettermiddagsmøte tirsdag 31. mai	20
Kveldsmøte tirsdag 31. mai	23
Formiddagsmøte onsdag 1. juni	30
6. Dagsordens pkt. 5: LOs egen organisasjon	30
Ettermiddagsmøte onsdag 1. juni	34
7. Dagsorden pkt. 7: Den faglige og politiske situasjonen	34
Formiddagsmøte torsdag 2. juni	36
8. Dagsordens pkt. 6: Vedtekter	36
Ettermiddagsmøte torsdag 2. juni	39
9. Dagsorden pkt. 9: Valg	39
Formiddagsmøte fredag 3. juni	42
10. Redaksjonskomiteenes innstillinger	42
10.1. Innstilling fra redaksjonskomiteen for organisasjon og vedtekter	42
10.2. Innstillingen fra redaksjonskomite 1	47

10.3. Innstillingen fra redaksjonskomite 2	52
11. Dagsorden pkt. 10: Avslutning	55
VEDLEGG: Komiteinnstillinger, uttalelser og forslag	57

Formiddagsmøte mandag 30. mai

1. Dagsordens pkt. 1 Åpning

Kongressen åpnet kl. 11.00 med et kulturelt innslag framført av Queendom.

LO-leder Peggy Hessen Følsvik takket alle som medvirket og overrakte blomster.

LO-leder Peggy Hessen Følsvik delte ut LOs Hederspris til Martin Kolberg.

Mottaker av hedersprisen holdt en takketale.

LO-leder Peggy Hessen Følsvik holdt åpningstalen.

Etter åpningstalen introduserte hun hilsningstaler som holdt hilsningstaler i følgende rekkefølge:

Raymond Johansen, på vegne av nasjonale gjester
Susanna Gideonsson, LO Sverige, på vegne av Norden
Luca Visentini, generalsekretær i DEFS (ETUC)
Owen Tudor, vise generalsekretær IFS

2. Dagsordens pkt. 2 Konstituering

2.1. Godkjenning av fullmakter

LO-leder Peggy Hessen Følsvik ga ordet til leder av fullmaktskomiteen, Kristin Sæther.

Fullmaktskomiteen la frem følgende innstilling:

I hht Vedtektenes § 4 pkt 2 nedsatte Sekretariatet følgende fullmaktskomite for kongressen 2022:

*Kristin Sæther LO, leder
Odd Haldgeir Larsen, Fagforbundet
Steinar Krogstad, Fellesforbundet
Anita Johansen, Norsk Arbeidsmandsforbund
Mimmi Kvisvik, Fellesorganisasjonen
Sekretær: Nina Kroken, LO juridiske*

Den som har lagt alt til rette for komiteen er Solveig Jørgensen fra LOs administrasjon.

Komiteen har hatt fire møter, herunder ett møte etter at kongressen åpnet i dag.

Ved komiteens møte 30.05.2022 var alle fullmakter registrert og godkjent av respektive forbund og fylker.

Det er registrert 47 meldte forfall fra valgte delegater. For disse 47 møter vararepresentanter.

Norsk Arbeidsmandsforbund har valgt å melde inn én vararepresentant færre enn antall delegater. Forøvrig har alle forbund meldt inn tilsvarende antall vararepresentanter som antall delegater.

Det er fortløpende gjennomført suppleringsvalg på representanter gjennom godkjenning i det elektroniske systemet.

Komiteen innbyr Kongressen til å fatte følgende vedtak:

Fullmaktene godkjennes.

Komiteen er forelagt følgende permisjonssøknader:

Fra delegat 3, Anders Hovin, Creo forbundet for kunst og kultur. Han har søkt permisjon mandag 30.05.2022.

Fra delegat 231, Eirik Larsson, Norsk Lokomotivmannsforbund. Han har søkt permisjon mandag 30.05.2022.

I tillegg er det 2 delegater, delegat 70, Bjørn-Roger Steen, Fagforbundet, og delegat 203, Eirik Birkeland, Industri Energi, som ikke var registrert inn ved Kongressens oppstart.

Delegat 70, Bjørn-Roger Steen, har meldt forfall etter fullmaktskomiteens møte i dag, og vara er nå meldt inn.

Delegat 203, Eirik Birkeland, Industri Energi har opplyst at han står fast på en flyplass i London, og derfor ikke har møtt. Han antar å komme i morgen tidlig.

Ved kongressens åpning er det av den grunn 311 av 315 delegater til stede.

Komiteen innbyr Kongressen til å fatte følgende vedtak:

Permisjonssøknadene godkjennes.

Komiteen har fått seg forelagt spørsmål om en delegats mulighet til å komme tilbake som delegat under Kongressen etter at vararepresentant er satt inn i delegatens sted, samt mulighet for å sette inn vararepresentant ved en delegats søknad om permisjon grunnet kortvarig, midlertidige fravær under Kongressen.

Tidligere praksis har vært at permisjon søkes ved kortvarige, midlertidige fravær, uten at vararepresentant settes inn. Ved lengre fravær meldes forfall og vararepresentant settes inn for resterende del av Kongressen.

Komiteen anbefaler at denne praksis videreføres.

Komiteen viser også til at Forfatterforbundet er blitt tatt opp som selvstendig forbund på LOs representantskapsmøte 18.02.20, etter datoen for registrering av medlemstall som danner grunnlag for fordeling av delegater. De stiller da med en observatør på kongressen i år.

Jeg regner med at Kongressen ønsker Forfatterforbundet velkommen i fellesskapet.

LO-leder Peggy Hessen Følsvik tok fullmaktskomiteens innstilling opp til votering.

Vedtak: Fullmaktskomiteens innstilling, inklusiv de permisjonssøknader som komiteen hadde behandlet, godkjennes.

2.2. Godkjenning av innkalling

LO-leder Peggy Hessen Følsvik tok opp følgende forslag:

Kongressen er innkalt og saksdokumentene er utsendt i henhold til vedtektenes § 4.

Vedtak: LOs 35. ordinære kongress lovlig innkalt.

2.3. Godkjenning av dagsorden

LO-leder Peggy Hessen Følsvik fremmet sekretariatets innstilling til dagsorden.

Sekretariatets innstilling var som følger:

1. Åpning
2. Konstituering
3. Beretninger
4. Regnskaper
5. LOs egen organisasjon
6. Vedtekter
7. Den faglige og politiske situasjonen
8. Handlingsprogrammet
9. Valg
10. Avslutning

LO-leder Peggy Hessen Følsvik tok dagsorden opp til votering.

Vedtak: Dagsorden vedtatt.

LO-leder Peggy Hessen Følsvik ba om at dirigentene fikk fullmakt til å endre dagsordens rekkefølge ved behov.

Vedtak: Dirigentene gis fullmakt til å endre dagsordens rekkefølge.

2.4. Godkjenning av forretningsorden

LO-leder Peggy Hessen Følsvik fremmet sekretariatets innstilling til forretningsorden.

Sekretariatets innstilling var som følger:

1. Møtets forhandlinger er åpne i den utstrekning kongressen ikke vedtar noe annet. Grunnet koronapandemien kan det iverksettes restriksjoner fra myndighetenes side som begrenser fysisk adgang til kongressen.
Adgangskort for representanter og innbudte utstedes av sekretariatet.
Adgangskort for pressen og tilhørere utstedes av LOs administrasjon. Adgangskort skal vises ved forlangende.
2. Til å lede møtene velges fire ordstyrere. Ordstyrerne ordner innbyrdes møtenes ledelse. Til å føre protokoll velges fire sekretærer.
3. Møtene holdes fra kl. 09.00 til kl. 13.00 og fra kl. 15.00 til kl. 18.00, med mulighet for å holde kveldsmøte når dette er nødvendig.
4. Ingen har rett til å få ordet mer enn to ganger i samme sak. Med unntak av innledningsforedrag, er taletiden fem minutter første gang og to minutter annen gang. Ordstyreren har for øvrig, når det er påkrevd, rett til å stille forslag om

ytterligere tidsbegrensning og strek med de inntegnede talere. Til forretningsorden gis ingen ordet mer enn en gang og høyst ett minutt i hver sak.

Ved behandling av dagsorden pkt. 7 Den faglige og politiske situasjonen, har dirigentene adgang til å begrense antall talere, dog slik at alle forbund som ønsker det blir representert på talerlista. Talerne skal tale fra den bestemte plass i salen.

5. Forslag må sendes elektronisk eller leveres skriftlig til ordstyreren, undertegnet med forslagsstillerens navn, nummer og forbund/region. Innsendte forslag anses som opptatt. Etter at det er satt strek med de inntegnede talere kan ikke nye forslag tas opp. Forslag som ikke har noen forbindelse med de sakene som er ført opp på dagsorden, kan ikke behandles.
6. Alle saker avgjøres med alminnelig flertall. I tvilstilfeller foretas elektronisk avstemming. I tilfelle av stemmelikhet er forslaget forkastet.
7. I protokollen innføres hvem som har ordet, forslag, avstemming og vedtak

Vedtak: Forretningsorden vedtatt.

2.5. Valg av dirigenter og sekretærer

LO-leder Peggy Hessen Følsvik viste til sekretariatets innstilling på dirigenter og sekretærer:

Sekretariatet hadde innstilt på følgende dirigenter:

Rita Lekang, LOs administrasjon
Anne Green Nilsen, Fagforbundet
Knut Øygard, Fellesforbundet
Fawsi Adem, HK i Norge

LO-leder Peggy Hessen Følsvik tok sekretariatets forslag til valg av dirigenter opp til votering.

Vedtak: Sekretariatets forslag til dirigenter vedtatt.

Sekretariatet hadde innstilt på følgende sekretærer:

Trude Tinnlund, Sekretariatet
Trond Finstad, Fagforbundet
Frank Toks, Norsk Arbeidsmandsforbund
Kristin Mulleng Sezer, Fellesforbundet

LO-leder Peggy Hessen Følsvik tok sekretariatets forslag til valg av sekretærer opp til votering.

Vedtak: Sekretariatets forslag til sekretærer vedtatt.

Kongressen hevet for pause kl. 13.20.

Ettermiddagsmøte – mandag 30. mai

Kongressen satt etter pause kl. 14.42.

Dirigent: Rita Lekang.

Dirigenten takket for tilliten på vegne av dirigentene og sekretærene.

Dirigenten ga ordet til LO-leder Peggy Hessen Følsvik som holdt minnetale. Minnetalen ble avsluttet med ett minutts stillhet.

Kongressen fortsatte med behandling av dagsordens pkt. 2: Konstituering

2.6. Redaksjonskomite for organisasjon og vedtekter

Dirigenten tok opp sekretariatets innstilling vedr. redaksjonskomite for organisasjon og vedtekter. Sekretariatets innstilling er at komiteen behandler:

- LOs organisasjonsprogram
- Sekretariatets innstilling til Organisasjonsgjennomgangen
- Vedtektene

Sekretariatet hadde innstilt på følgende medlemmer i komiteen:

- Terje Olsson, Sekretariatet, leder
- Svend Morten Voldsrud, Fagforbundet
- Clas Delp, Fellesforbundet
- Lena Reitan, HK i Norge
- Jarle Wilhelmsen, NNN
- Marianne Solberg, Fellesorganisasjonen
- Monica Derbakk, EL og IT Forbundet
- Arnstein Aasestrand, FLT
- Henriette Thorsen, region Vestland
- Cecilie Therese Lund, region Møre og Romsdal

Dirigenten redegjorde for at Clas Delp fra FF var blitt syk og foreslo at Hege Espe gikk inn i komiteen i hans sted.

Dirigenten tok sekretariatets forslag til medlemmer av komiteen, inklusiv den endring at Espe erstatter Delp, opp til votering.

Vedtak: Sekretariatets innstilling vedtatt med den endring at Hege Espe erstatter Clas Delp.

2.7. Redaksjonskomite 1: Handlingsprogram og uttalelser

Dirigenten viste til sekretariatets innstilling om at komiteen skulle behandle følgende deler av handlingsprogrammet:

1. Det store bildet
3. Å skape (unntatt 3.12 Kultur, idrett og media)
- 4.1 Tariffpolitikk og faglige rettigheter

- 5. Å dele
- 6.3 Trygder, pensjoner og sosialhjelp
- 6.5 Trygghet i hverdagen
- 7.3 Forsvars- og sikkerhetspolitikk

Dirigenten viste til sekretariatets innstilling om at komiteen skulle behandle følgende uttalelser:

- Pensjonspolitisk vedtak
- Samferdselspolitisk uttalelse
- Næringspolitisk uttalelse

Dirigenten tok opp sekretariatets innstilling til sammensetning av redaksjonskomite 1. Sekretariatet hadde innstilt på følgende medlemmer:

- Roger Heimli, Sekretariatet, leder
- Are Tomasgard, Sekretariatet
- Helene Harsvik Skeibrok, Fagforbundet
- Jørn Eggum, Sekretariatet
- Lill-Heidi Bakkerud, Industri og Energi
- Yngve Karlsen, Norsk flygerforbund
- Anne Berit Anker Hansen, Sekretariatet
- Elisabet Sundset, HK i Norge
- Jan Olav Andersen, Sekretariatet
- Johnny Hansen, Sekretariatet
- Torbjørn Bongo, Sekretariatet
- Fauzia Hussain-Wiik, region Vestland

Følgende hadde ordet:

Representant, 156, Stian Sagvold – FF fremmet forslag #54:
Komite medlem redaksjonskomité nr.1 delegat 295: Ståle K. Johansen velges i tillegg til medlemmene i redaksjonskomité 1. for å jobbe med uttalelsene pensjonspolitisk vedtak, samferdselspolitikk & næringspolitiske uttalelse.

Representant, 301, Peggy Hessen Følsvik – Sekretariatet

Dirigenten tok sekretariatets innstilling opp til votering mot forslaget fra representant 156 Stian Sagvold.

Vedtak: Sekretariatets innstilling vedtatt.

2.8. Redaksjonskomite 2: Handlingsprogram og uttalelser

Dirigenten viste til sekretariatets innstilling om at komiteen skulle behandle følgende deler av handlingsprogrammet:

- 2. Å lære
- 3.12 Kultur, idrett og media
- 4. Å jobbe (unntatt 4.1 tariffpolitikk og faglige rettigheter)
- 6.1 En sterk velferdsstat
- 6.2 Velferd, ikke marked

- 6.4 Bolig
- 6.6 Kamp mot høyreekstremisme
- 6.7 Innvandring, flyktninger og integrering
- 7. Å mestre internasjonaliseringen (unntatt 7.3 Forsvars- og sikkerhetspolitikk)

Dirigenten viste til sekretariatets innstilling om at komiteen skulle behandle følgende uttalelser:

- Et organisert og seriøst arbeidsliv
- Ulikhet
- Kamp mot ulikhet internasjonalt
- En sterk offentlig sektor i hele landet
- Palestina
- Ukraina

Dirigenten tok opp sekretariatets innstilling til sammensetning av redaksjonskomite 2. Sekretariatet hadde innstilt på følgende medlemmer:

- Julie Lødrup, sekretariatet, leder
- Kristin Sæther, sekretariatet
- Stein Gulbrandsen, Fagforbundet
- Kine Asper Vistnes, Fellesforbundet
- Mimmi Kvisvik, sekretariatet
- Brede Edvardsen, NAF
- Christine Thomassen, Creo
- Mette Johnsen Walker, sekretariatet
- Fredrik Oftebro, NTL
- Hans Sande, Norsk Sjøoffisersforbund
- Klaus Lintho, region Viken

Vedtak: Sekretariatets innstilling vedtatt.

Dirigenten minnet om at valgkomiteen ble valgt av sekretariatet 28. mars 2022, etter fullmakt gitt av representantskapet 22. februar 2022 og refererte medlemmene i valgkomiteen:

- Mette Nord, Sekretariatet, Leder
- Christopher Beckham, sekretariatet
- Frode Alfheim, sekretariatet
- Kjersti Barsok, sekretariatet
- Anita Paula Johansen, sekretariatet
- Egil Andre Aas, sekretariatet
- Dag Einar Sivertsen, Fellesforbundet
- Ulf Madsen, Forbundet for ledelse og teknikk
- Vidar Hennum, EL og IT Forbundet
- Jane Brekkhus Sæthre, Norsk Jernbaneforbund
- Rikke Emilie Jacobsen, region Nordland

Dirigenten gikk deretter gjennom noen praktiske opplysninger, og varslet om 3 minutter taletid på sak 8 Handlingsprogrammet. Dirigenten gjorde rede for at det foreligger ingen forslag til behandling under Dagsorden pkt. 7: Den faglige og politiske situasjonen. Dette fordi de innkomne forslagene, og den fagligpolitiske uttalelsen, ble behandlet av LOs

representantskap foran stortingsvalget i 2021. Det vil derfor ikke bli anledning til å fremme forslag under dette punktet. Forslag kan eventuelt fremmes til andre punkter på dagsorden.

Dirigenten refererte følgende permisjonssøknader:

Representant 134 - Nina Risinggård, FF
Søkt om permisjon fra 30.05 kl. 11.20 til 30.05 kl. 17.00

Representant 212 - Michael Holden, NKF
Søkt om permisjon fra 30.05 kl. 12.15 til 30.05 kl. 14.15

Representant 127 - Sindre Ensrud, FF
Søkt om permisjon fra 30.05 kl. 13.00 til 30.05 kl. 20.00

Representant 98 - Henning Søbakken, Fagforbundet
Søkt om permisjon fra 31.05 kl. 09.00 til 31.05 kl. 23.00

Representant 153 - Svein Erik Veie, FF
Søkt om permisjon fra 01.06 kl. 09.00 til 01.06 kl. 10.00

Representant 266 - Tahir Siddique, Viken
Søkt om permisjon fra 01.06 kl. 09.00 til 03.06 kl. 22.00

Representant 76 - Kurt Rønning, Fagforbundet
Søkt om permisjon fra 01.06 kl. 16.30 til 01.06 kl. 18.30

Representant 76 - Kurt Rønning, Fagforbundet
Søkt om permisjon fra 02.06 kl. 10.30 til 02.06 kl. 12.00

Representant 209 - Atle Berntzen, IE
Søkt om permisjon fra 02.06 kl. 09.00 til 02.06 kl. 11.00

Representant 152 - Eirik Svensson, FF
Søkt om permisjon fra 02.06 kl. 13.45 til 02.06 kl. 15.15

Dirigenten innstilte på at permisjonssøknadene innvilges.

Vedtak: Permisjonssøknadene innvilget.

2.9. Godkjenning av kongressprotokollen

Dirigenten ba om at LOs representantskap skulle gis fullmakt til å godkjenne protokollen fra kongressen.

Vedtak: LOs representantskap gis fullmakt til å godkjenne kongressprotokollen.

3. Dagsordens pkt. 3: Beretninger

Dirigenten viste til de foreliggende beretningene for årene 2017, 2018, 2019, 2020 og 2021. Beretningene for 2017, 2018, 2019 og 2020 er innstilt overfor kongressen til godkjenning av LOs representantskap. Beretningen for 2021 er innstilt overfor kongressen til godkjenning av sekretariatet.

Følgende hadde ordet:

Representant 126 Steffen Høiland – FF

Dirigenten foreslo å sette strek etter taler 210 Mikael Schevik sitt innlegg.

Debatten til dagsordens pkt. 3 fortsatte med følgende talere:

Representant 210 Mikael Schevik – IE

Dirigenten foreslo å sette strek med de inntegnede talerne.

Vedtak: Strek satt.

Debatten til dagsordens pkt. 3 fortsatte med følgende taler:

Representant 199 Alida Johanne Domaas – IE

Representant 292 John-Peder Denstad – Trøndelag

Representant 65 Ole Roger Berg – Fagforbundet

Dirigenten ga ordet til LO leder Peggy Hessen Følsvik for en oppsummering.

Dirigenten tok beretningen for 2017 opp til votering:

Vedtak: Beretningen for 2017 godkjent.

Dirigenten tok beretningen for 2018 opp til votering:

Vedtak: Beretningen for 2018 godkjent.

Dirigenten tok beretningen for 2019 opp til votering:

Vedtak: Beretningen for 2019 godkjent.

Dirigenten tok beretningen for 2020 opp til votering:

Vedtak: Beretningen for 2020 godkjent.

Dirigenten tok beretningen for 2021 opp til votering:

Vedtak: Beretningen for 2021 godkjent.

Kongressen hevet for pause kl. 15.50.

PAUSE

Kongressen satt etter pause kl. 16.01.

Dirigent: Knut Øygard.

4. Dagsorden pkt. 4: Regnskap

Dirigenten ga ordet til LO-sekretær Terje Olsson, som redegjorde for regnskapene for årene 2017, 2018, 2019, 2020 og 2021.

Kjetil Andersen, statsautorisert revisor fra Ernst & Young, redegjorde for revisjonsberetningen.

Svein Spilling, leder av kontrollkomiteen, refererte kontrollkomiteens beretning.

Dirigenten tok opp følgende innstillinger fra hhv. sekretariatet og representantskapet:

Følgende regnskaper for 2021 godkjennes:

1. LOs selskap- og konsernregnskap
Sykelønnsordningens fond
LOs utdanningsfond
2. Følgende regnskaper for 2017, 2018, 2019 og 2020 tas til orientering:
LOs selskap- og konsernregnskap
Sykelønnsordningens fond
LOs utdanningsfond
3. Regnskapene for LOs Opplysnings- og utviklingsfond for årene fra og med 2017 til og med 2020 tas til orientering

Vedtak: Sekretariatets innstilling godkjent.

Dirigenten foreslo at kongressen tok revisjonsberetningen og kontrollkomiteens beretninger til orientering.

Vedtak: Revisjonsberetningen og kontrollkomiteens beretning tatt til orientering.

Dirigenten refererte følgende permisjonssøknader:

Representant 310 – Steinar Krogstad, sekretariatet
Søkt om permisjon fra 01.06 kl. 09.00 til 01.06 kl. 17.00

Representant 256 – Are Bøhm, NTL
Søkt om permisjon fra 01.06 kl. 09.00 til 01.06 kl. 11.00

Representant 282 – Bernhard Brunnes, Rogaland
Søkt om permisjon fra 31.05 kl. 09.00 til 31.05 kl. 18.30

Representant 312 – Frode Alfheim, sekretariatet
Søkt om permisjon fra 31.05 kl. 09.00 til 31.05 kl. 10.00

Representant 258 – Ellisiv Lindkvist, NDF
Søkt om permisjon fra 02.06 kl. 09.00 til 02.06 kl. 16.30

Representant 20 – Iren Mari Luther, Fagforbundet
Søkt om permisjon fra 01.06 kl. 16.40 til 01.06 kl. 18.15

Dirigenten innstilte på at permisjonssøknadene innvilges.

Vedtak: Permisjonssøknadene innvilget.

Av hensyn til valgkomiteens arbeid foreslo dirigenten å ta opp til votering sekretariatets innstilling til LOs vedtekter § 5 Kongressens myndighetsområde pkt. 2.

Dette var kongressen enig i.

Dirigenten ga ordet til LOs nestleder Roger Heimli som presenterte saken.

Dirigenten ba kongressen legge til grunn at dersom sekretariatets innstilling vedtas, er samtidig forslag 6008 fra FF behandlet og har falt.

Kongressen hadde ingen innsigelser til dette.

Dirigenten refererte sekretariatets tilleggsforslag til § 5.2.

De som velges til verv i LOs ledelse, må være under 65 år når valget finner sted. Etter avgang fra verv i ledelsen etter oppnådd alder skal vedkommende tilbys ansettelse i LO frem til pensjoneringstidspunktet.

Dirigenten tok sekretariatets forslag til endring av LOs vedtekter § 5 Kongressens myndighetsområde pkt. 2. opp til votering.

Vedtak: Sekretariatets innstillings enstemmig vedtatt.

Kongressen hevet for dagen kl. 16.35.

Formiddagsmøte tirsdag 31. mai

Kongressen satt kl. 09.00.

Dirigent: Fawsi Adem

Dagen startet med allsang. Dirigenten introduserte forsanger Mathias Gran, som skal lede allsangen gjennom hele kongressen.

Dirigenten introduserte et kunstnerisk innslag, en presentasjon av Sulis filmen. Dirigenten takket produsentene Tom Vidar Karlsen, Trond Eliassen, Trud Berg.

Peggy Hessen Følsvik overrakte blomster til de medvirkende.

Peggy Hessen Følsvik introduserte følgende hilsningstalere som holdt hilsningstaler i følgende rekkefølge:

Kirsti Bergstø, SV
Trygve Slagsvold Vedum, Senterpartiet
Videohilsen fra Guy Ryder, ILO
Shaher Saed, PGFTU Palestina

Dirigenten gratulerte Roy Bjarne Gyberg med dagen.

Dirigenten refererte følgende permisjonssøknader:

Representant 179 – Gunn Rose Løkken Hage, HK
Søkt om permisjon fra 01.06 kl. 13.30 til 01.06 kl. 23.00

Representant 2 – Christine Thomassen, Creo
Søkt om permisjon fra 31.05 kl. 12.20 til 31.05 kl. 14.00

Representant 326 – Asle Aase, NFF
Søkt om permisjon fra 31.05 kl. 10.15 til 31.05 kl. 15.00

Representant 302 – Roger Heimli, sekretariatet
Søkt om permisjon fra 31.05 kl. 09.00 til 03.06 kl. 17.00

Dirigenten innstilte på at permisjonssøknadene innvilges.

Vedtak: Permisjonssøknadene innvilget.

Som en konsekvens av at representant 302 Roger Heimli fra sekretariatet er innvilget permisjon, opplyste dirigenten om at varamedlem til sekretariatet, representant 316 – Trude Tinnlund, nå har stemmerett.

5. Dagsorden pkt. 8: Handlingsprogrammet

Dirigent: Anne Grete Green Nilsen

Dirigenten redegjorde for at følgende dokumenter og uttalelser skal behandles under dette punktet på dagsorden:

Dokument 8.1 Innkomne forslag nr. 8000 til 8600
Dokument 8.2 Innkomne forslag nr. 8601 til 9569

Dokument 8.3 Sekretariatets innstilling til nytt handlingsprogram
Dokument 8.4 Innkomne forslag og sekretariatets innstilling til uttalelser og bevilgninger.

Uttalelsene er:

- Pensjonspolitisk vedtak
- Samferdselspolitisk uttalelse
- Næringspolitisk uttalelse
- Et organisert og seriøst arbeidsliv
- Uttalelse om ulikhet
- Kamp mot ulikhet internasjonalt
- En sterk offentlig sektor i hele landet
- Uttalelse om Palestina
- Ukraina fred og nedrustning

Dirigenten informerte om at til behandling under dette punktet på dagsorden ligger også kongressbevilgninger.

Dirigenten minnet om at alle som ønsker ordet må gjøre dette elektronisk og at forslag til dette punktet må angi kapittel eller uttalelse det fremmes forslag til. Forslag som ønskes gjenopptatt må skrives i sin helhet og referere til linjenummer i sekretariatets innstilling og ikke i debattheftet.

Dirigenten foreslo følgende behandling av dagsordens pkt. 8 Handlingsprogrammet, uttalelsene og bevilgninger:

- Først to innledninger og deretter debatt
- Forslagene oversendes enten til en redaksjonskomite, eller til sekretariatet
- Dersom det er hensiktsmessig kan prinsippavgjørelser foretas i salen før oversendelse til redaksjonskomite.
- Det votes over kongressbevilgninger.
- Innstilling fra redaksjonskomiteene er forslag til program og uttalelser med eventuelle dissenser og ikke innstillinger til hvert enkelt forslag.
- Program og uttalelser tas opp til votering. Det gis anledning til å opprettholde forslag og få disse votert over på fredag.

Vedtak: Dirigentens forslag til behandling av handlingsprogrammet og uttalelsene vedtatt.

Dirigenten foreslo tre minutters taletid, og hver representant får ordet en gang i debatten.

Representant, 126, Steffen Høiland – FF tok ordet til forretningsorden og foreslo at vi ikke allerede nå begrenser muligheten for å be om ordet to ganger i debatten, men at kongressen tar stilling til det senere.

Dirigenten satte forslaget fra representant, 126, Steffen Høiland – FF opp mot forslaget fra dirigenten om ikke å gi anledning til å ha ordet to ganger.

Vedtak: Dirigentens forslag om tre minutters taletid, og at hver representant får ordet en gang i debatten, vedtatt.

Dirigenten ga ordet til LO-sekretær Are Tomsgard og 1. sekretær Julie Lødrup, som innledet til dagsordens pkt. 8.

Dirigenten refererte følgende permisjonssøknad:

Representant 212 – Michael Holden, NKF
Søkt om permisjon fra 31.05 kl. 15.00 til 31.05 kl. 22.00

Dirigenten innstilte på at permisjonssøknaden innvilges.

Vedtak: Permisjonssøknaden innvilget.

Kongressen hevet for pause kl. 11.15.

PAUSE

Kongressen satt etter pause kl. 11.45.

Dirigent Rita Lekang.

Dirigenten minnet om at taletiden er satt til tre minutter og gjorde oppmerksom på at det er en iPad på talerstolen som viser taletiden.

Dirigenten åpnet for debatten til dagsordens pkt. 8.

Følgende hadde ordet i debatten:

Representant	78	Helge Arild Sporsheim – Fagforbundet
Representant	309	Jørn Eggum – sekretariatet
Representant	311	Christopher Beckham – sekretariatet
Representant	115	Vidar Schei – FF
Representant	126	Steffen Høiland – FF
Representant	289	Fauzia Hussain-Wiik – Vestland
Representant	23	Trond Finstad – Fagforbundet
Representant	110	Joachim Espe – FF
Representant	249	Stina Baarne Hassel – NTL
Representant	263	Bente Seljebakken Klausen – Viken
Representant	59	Ørjan Myrmel – Fagforbundet
Representant	12	Markus Hansen – EL og IT
Representant	319	Mimmi Kvisvik – varamedl. sekretariatet
Representant	251	Ingrid Sølberg – NTL
Representant	114	Fredrik Winger-Solvang – FF
Representant	275	Bjørn Sigurd Svingen – Innlandet
Representant	292	John-Peder Denstad – Trøndelag
Representant	51	Marianne Nilsen Skjønstad – Fagforbundet
Representant	248	Bjørn Halvorsen – NTL
Representant	9	Bjørnar Dahle – EL og IT
Representant	250	Martin Kvalvik – NTL
Representant	223	Linda Marie Vassdal – NAF
Representant	224	Naemy Trandum Aasen – NAF

Representant 254 Ørjan Kvalvåg – NTL

Dirigenten informerte om at det vil bli vurdert å sette strek etter lunsj. Det ble også gjort oppmerksom på at forslag må fremmes før strek settes.

Dirigenten informerte om at forslagene finnes på iPadene. Delegationene kan kontrollere at deres forslag er kommet med. Derfor blir ikke forslagene referert.

Dirigenten ba kongressen om godkjenning til at forslagene ikke refereres i sin helhet.

Vedtak: Kongressen godkjente at forslagene ikke refereres i sin helhet.

Dirigenten refererte følgende permisjonssøknader:

Representant 139 – Ståle Lund, FF

Søkt om permisjon fra 31.05 kl. 14.00 til 03.06 kl. 17.00

Representant 229 – Torfinn Håverstad, NJF

Søkt om permisjon fra 01.06 kl. 18.00 til 01.06 kl. 19.00

Representant 219 – Frode Engen, NAF

Søkt om permisjon fra 02.6 kl. 11.30 til 02.06 kl. 15.00

Dirigenten innstilte på at permisjonssøknadene innvilges.

Vedtak: Permisjonssøknadene innvilget.

Kongressen hevet for lunsj kl. 13.00.

Ettermiddagsmøte tirsdag 31. mai

Kongressen satt etter lunsj kl. 15.00.

Dirigent: Knut Øygaard.

Dirigenten anmodet om at representantene besøkte utstillingene i Forum.

Dirigenten viste til at kongressen hadde godkjent at Roger Heimli fikk permisjon for resten av kongressen. Dirigenten foreslo at Are Tomasgard overtok som leder av redaksjonskomité 1.

Vedtak: Dirigentens forslag vedtatt.

Dirigenten refererte følgende permisjonssøknader:

Representant 243 – Hans Sande, NSOF
Søkt om permisjon fra 02.06 kl. 9.00 til 02.06 kl. 15.00

Representant 227 – Tommy Fredriksen, NFF
Søkt om permisjon fra 31.05 kl. 18.00 til 31.05 kl. 22.00

Representant 106 – Bernth-Harry Eliassen, Fagforbundet
Søkt om permisjon fra 03.06 kl. 09.00 til 03.06 kl. 17.00

Representant 244 – Hilde Flåten, NSOF
Søkt om permisjon fra 02.06 kl. 09.00 til 02.06 kl. 15.00

Dirigenten innstilte på at permisjonssøknadene innvilges.

Vedtak: Permisjonssøknadene innvilget.

Dirigenten foreslo som varslet før lunsjpausen, å sette strek.

Vedtak: Strek satt.

Debatten til dagsordens pkt. 8 fortsatte med følgende talere:

Representant 60 Rita Jordal – Fagforbundet
Representant 272 Siri Follerås – Oslo
Representant 15 Øivind Wallentinsen – EL og IT
Representant 257 Ellen Dalen – NTL
Representant 255 Gudrun Høverstad – NTL
Representant 225 Knut-Johannes Berg – NAF
Representant 20 Iren Mari Luther – Fagforbundet
Representant 74 Jorunn Helene Mikkelsen – Fagforbundet
Representant 277 Olaug Skau – Vestfold og Telemark
Representant 253 Natalia Zubillaga – NTL
Representant 287 Hans Petter Gilleshammer – Vestland
Representant 271 Petter Vellesen – Oslo

Representant 219 Frode Engen – NAF
Representant 109 Inger Kristin Byberg – FF
Representant 111 Merethe Solberg – FF
Representant 262 Stig Aimar Hansen – Viken
Representant 168 Arnstein Aasestrand – FLT
Representant 154 Synøve Bergan – FF
Representant 247 Elisabeth Steen – NTL
Representant 188 Siw Mæhre – HK
Representant 246 Sven Ivar Skodjevåg – NTL
Representant 314 Kjersti Barsok – sekretariatet
Representant 3 Anders Hovind – Creo
Representant 274 Olav Neerland – Innlandet
Representant 136 Christian Justnes – FF
Representant 194 John Thomas Suhr – HK
Representant 150 Atle K. Tranøy – FF
Representant 270 Marc Gayorfar – Oslo
Representant 149 Richard Storevik – FF
Representant 10 Atle Rasmussen – EL og IT
Representant 121 Kine Asper Vistnes – FF
Representant 217 Frank Toks – NAF
Representant 2 Christine Thomassen – Creo
Representant 195 Lena Reitan – HK
Representant 163 Runa Hjertø – FO
Representant 252 Jørgen Melve – NTL
Representant 269 Ingunn Gjerstad – Oslo
Representant 203 Eirik Birkeland – IE
Representant 101 Jeanette Lea Romslo – Fagforbundet
Representant 201 Cay Nordhaug – IE
Representant 295 Ståle Knoff Johansen – Trøndelag
Representant 198 Ommund Stokka – IE
Representant 245 Fredrik Oftebro – NTL
Representant 284 Nikolas Njerve – Rogaland
Representant 181 Espen Berntsen – HK
Representant 222 Kirsten Lia – NAF
Representant 207 Per Øistein Kivijärvi – IE
Representant 29 Tarjei Leistad – Fagforbundet
Representant 147 Jorge Alex Dahl – FF
Representant 288 Christoffer Heggholmen – Vestland
Representant 176 Knut Arne Vassdokken – HK
Representant 259 Jon Oddvar Holthe – SL

Representant 204 Jan Haugen – IE

Representant 306 Jan Olav Andersen – sekretariatet

Dirigenten redegjorde for at et forslag fra representant 311, Christopher Beckham om opprettholdelse av forslag 9455 ikke var registrert innkommet i systemet. Det er imidlertid dokumentert at forslaget ble tatt opp før strek ble satt.

Dirigenten foreslo at kongressen skulle godkjenne at forslaget var å anse som tatt opp før strek ble satt.

Vedtak: Dirigentens forslag vedtatt.

Dirigenten refererte følgende permisjonssøknader:

Representant 153 - Svein Erik Veie, FF

Søkt om permisjon fra 01.06 kl. 10.00 til 01.06 kl. 12.00

Representant 228 - Yngve Carlsen, NFL

Søkt om permisjon fra 31.05 kl. 19.30 til 01.06 kl. 09.00

Representant 232 - Sissel Kony Nilsen, NMF

Søkt om permisjon fra 31.05 kl. 19.00 til 31.05 kl. 22.00

Representant 167 - Merete Jonas, FLT

Søkt om permisjon fra 01.06 kl. 12.30 til 01.06 kl. 15.30

Representant 102 - Kjell Engebretsen, Fagforbundet

Søkt om permisjon fra 31.05 kl. 22.50 til 01.06 kl. 09.00

Dirigenten innstilte på at permisjonssøknadene innvilges.

Vedtak: Permisjonssøknadene innvilget.

Dirigenten viste til den vedtatte forretningsorden og opplyste om at de forbund som ønsker ordet til dagsordens pkt. 7 i morgen, må levere skriftlig melding til sekretærene om hvem som skal ha ordet. Dette må gjøres innen kl. 21.00 i kveld.

Kongressen hevet for middagspause kl. 18.05.

Kveldsmøte tirsdag 31. mai

Kongressen satt etter middagspause kl. 19.30.

Dirigent: Fawsi Adem

Dirigenten refererte følgende permisjonssøknad:

Representant 266 - Tahir Siddique, Viken
Søkt om permisjon fra 31.05 kl. 19.30 til 01.06 kl. 01.00

Dirigenten innstilte på at permisjonssøknaden innvilges.

Vedtak: Permisjonssøknaden innvilget.

Debatten til dagsordens pkt. 8 fortsatte med følgende talere:

Representant 233 Jarle Wilhelmsen – NNN
Representant 43 Jon-Inge Hagebakken – Fagforbundet
Representant 158 Marianne Solberg – FO
Representant 172 Jens Olav Hagebakken – FLT
Representant 160 Hanne Glemmestad – FO
Representant 146 Bjørn Tore Bråten – FF
Representant 220 Inge Ramsdal – NAF
Representant 142 Christian Lillebråten – FF
Representant 290 Cecilie Therese Lund – Møre og Romsdal
Representant 22 Stein Guldbrandsen – Fagforbundet

Debatten ble avbrutt for et kulturinnslag fra elever ved Arbeiderbevegelsens folkehøyskole på Ringsaker og utdeling av LOs likestillingspris.

LO-sekretær Are Tomasgard, takket de medvirkende fra Arbeiderbevegelsens folkehøyskole med blomster.

Are Tomasgard redegjorde for og overrakte LOs likestillingspris til de tre vinnerne, Susanne Mortensen, Sandra Åberg Kristiansen og Maren Lundby.

Sandra Åberg Kristiansen, Maren Lundby og Susanne Mortensen takket for prisen.

Debatten til dagsorden pkt. 8 fortsatte med følgende talere:

Representant 166 Lisbeth Norshus – FO
Representant 256 Are Bøhm – NTL
Representant 159 Ole Henrik Kråkenes – FO
Representant 133 Rolf Geir Hillestad – FF
Representant 210 Mikael Schevik – IE
Representant 35 Victoria De Oliveira – Fagforbundet
Representant 238 Kenneth Totland – NNN
Representant 129 Roald Stykket – FF
Representant 193 Charlott Pedersen – HK

Representant 169 Aud Marit Sollid – FLT
Representant 162 Ingunn Strand Johansen – FO
Representant 171 Heidi Apeland – FLT
Representant 196 Elisabeth Sundset – HK
Representant 187 Jonny Meland – HK
Representant 65 Ole Roger Berg – Fagforbundet
Representant 260 Chris Gøran Holstad – SL
Representant 239 Leif Ritter – NNN
Representant 125 Arild Håvik – FF
Representant 153 Svein Erik Veie – FF
Representant 190 Anne Svendsvoll – HK
Representant 278 Silje Klemetvold – Vestfold og Telemark
Representant 191 Barbro Nærø – HK
Representant 216 Jørund Båtstad – NAF
Representant 205 Ørjan Normann – IE
Representant 164 Herdem Trønnes – FO
Representant 279 Arnfinn Hansen – Vestfold og Telemark
Representant 116 Dag-Einar Sivertsen – FF
Representant 34 Hans Fredrik Danielsen – Fagforbundet
Representant 234 Bjørn Tore Kyllø – NNN
Representant 165 Karl Hans Braut – FO
Representant 16 Odd Haldgeir Larsen – Fagforbundet
Representant 170 Helge Stølen Reiestad – FLT
Representant 17 Anne Green Nilsen – Fagforbundet
Representant 291 Ravinthrakumar Suntharalingam – Møre og Romsdal
Representant 161 Marit Selfors Isaksen – FO
Representant 21 May-Britt Sundal – Fagforbundet
Representant 89 Frode Lagset – Fagforbundet
Representant 202 Ingard Haugeberg – IE
Representant 156 Stian Sagvold – FF
Representant 80 Jorge Del Pino – Fagforbundet
Representant 293 Astrid Reistad – Trøndelag

Kongressen hevet for pause kl. 22.30.

PAUSE

Kongressen satt etter pause kl. 22.55.

Dirigent: Anne Green Nilsen

Dirigenten refererte følgende permisjonssøknader:

Representant 312 – Frode Alfheim, sekretariatet
Søkt om permisjon fra 01.06 kl. 09.00 til 01.06 kl. 10.00

Representant 205 – Ørjan Normann, IE
Søkt om permisjon fra 03.06 kl. 09.00 til 03.06 kl. 17.00

Representant 15 – Øivind Wallentinsen, EL og IT
Søkt om permisjon fra 03.06 kl. 09.00 til 03.06 kl. 18.00

Representant 232 – Sissel Kony Nilsen, NMF
Søkt om permisjon fra 03.06 kl. 15.00 til 03.06 kl. 17.00

Representant 182 – Elin Løset Vie, HK
Søkt om permisjon fra 03.06 kl. 12.30 til 03.06 1 kl. 7.00

Representant 215 – Vegard Karl Oksnes, NOS
Søkt om permisjon fra 03.06 kl. 15.00 til 03.06 kl. 17.00

Representant 300 – Jørn Finnmarking Haga, Troms og Finnmark
Søkt om permisjon fra 03.06 kl. 15.30 til 03.06 kl. 17.00

Representant 240 – Jahn Cato Bakken, NSF
Søkt om permisjon fra 03.06 kl. 08.00 til 03.06 kl. 17.00

Representant 178 – Pål Gisle Andersen, HK
Søkt om permisjon fra 03.06 kl. 15.00 til 03.06 kl. 17.00

Representant 7 – Monica Derbakk, EL og IT
Søkt om permisjon fra 03.06 kl. 09.00 til 03.06 kl. 17.00

Dirigenten innstilte på at permisjonssøknadene innvilges.

Vedtak: Permisjonssøknadene innvilget.

Debatten til dagsordens pkt. 8 fortsatte med følgende talere:

Representant 200 Asle Reime – IE
Representant 268 Klaus Lintho – Viken
Representant 174 Mariell Brenden – HK
Representant 120 Kristin Mulleng Sezer – FF
Representant 327 Rolf Ringdal – varamedl. sekretariatet
Representant 214 Tor Egil Vangstad – NOS
Representant 184 Espen Amundsen – HK
Representant 312 Frode Alfheim – sekretariatet
Representant 296 Ann Merethe Larsos Kristensen – Nordland
Representant 267 Marit Frette Opsahl – Viken
Representant 11 Venke Marie Heimdal – EL og IT
Representant 199 Alida Johanne Domaas – IE
Representant 313 Anne Berit Aker Hansen – sekretariatet
Representant 285 Hilde Kvale Skarsbø – Vestland

Representant 273 Mie Nielsen – Innlandet
 Representant 13 Ørjan Pedersen – EL og IT
 Representant 14 Morten Bildøy – EL og IT
 Representant 180 Tone Cathrine Hartz – HK
 Representant 122 Gunnar Holm – FF
 Representant 127 Sindre Ensrud – FF
 Representant 131 Martin Fauchald – FF
 Representant 185 Henning Bråten – HK
 Representant 206 Frode Larsen – IE
 Representant 208 Tone Janikke Gummesen Thon – IE
 Representant 183 Beate Steinsvik – HK
 Representant 237 Lars Olav Iversen – NNN
 Representant 265 Signe Kroken – Viken
 Representant 175 Vigdis Rekdahl – HK
 Representant 56 Alexander Liane – Fagforbundet
 Representant 324 Torbjørn Bongo – varamedl. sekretariatet
 Representant 182 Elin Løset Vie – HK
 Representant 221 Endre Sjøvoll – NAF
 Representant 140 Jack Narve Sæther – FF

Dirigenten konstaterte at debatten om dagsorden pkt. 8 var avsluttet.

Dirigenten foreslo følgende behandling og voteringer:

- Først voterer over forslag som skal oversendes sekretariatet
- Så voterer over eventuelle prinsippsspørsmål
- Så voterer over forslag som skal oversendes redaksjonskomiteene i henhold til den fordelingen som allerede er vedtatt.
- Så voterer over bevilgninger

Det fremkom ingen innsigelser mot dette.

Dirigenten foreslo at følgende forslag skulle oversendes sekretariatet:

Forslag nr.	Kapittel	Forslagsstiller
8379	2.7 Læring i arbeidslivet LOs utdanningsfond	FF
8787	4.1 Tariffpolitikk og faglige rettigheter Mer tid til tillitsvalgtes arbeid	LO Rogaland
8792	4.1 Tariffpolitikk og faglige rettigheter Bussbransjeavtalen	NJF
8825	4.1 Tariffpolitikk og faglige rettigheter Korte velferdspermisjoner	IE

8826	4.1 Tariffpolitikk og faglige rettigheter Lærlingelønn	IE
8833	4.2 Arbeidsliv under press Organisasjonsnummer og bedriftsnummer i arbeidskontrakten	Vestfold og Telemark
8844	4.2 Arbeidsliv under press Arbeidsmiljølovens arbeidstakerbegrep	Creo
8858	4.2 Arbeidsliv under press	HK
8850	4.2 Arbeidsliv under press Vernet av tillitsvalgte i lov- og avtaleverk	EL og IT
8885	4.2 Arbeidsliv under press Arbeidsformidling, selvstendig næringsdrivende	Creo
8831	4.2 Arbeidsliv under press Kollektiv søksmålsrett	LO Troms og Finnmark
8832	4.2 Arbeidsliv under press Kollektiv søksmålsrett	LO Vestfold og Telemark
8837	4.2 Arbeidsliv under press Kollektiv søksmålsrett	FF
8838	4.2 Arbeidsliv under press Kollektiv søksmålsrett	EL og IT
8849	4.2 Arbeidsliv under press	EL og IT
8861	4.2 Arbeidsliv under press Kollektiv søksmålsrett	Fagforbundet
8862	4.2 Arbeidsliv under press Kollektiv søksmålsrett	NNN
8867	4.2 Arbeidsliv under press Kollektiv søksmålsrett	HK
8886	4.2 Arbeidsliv under press Kollektiv søksmålsrett	LO Trøndelag
8889	4.2 Arbeidsliv under press Kollektiv søksmålsrett	EL og IT

8864	4.2 Arbeidsliv under press Plikt til å avsette feriepenger	LO Nordland
8920	4.2 Arbeidsliv under press Feriepenger	NNN
9090	5.1 Fordeling gjennom lønn Feriepenger	EL og IT
9098	5.1 Fordeling gjennom lønn Pensjonistforbundet og forhandlingsrett i trygdeoppgjøret	LO Viken
9100	5.1 Fordeling gjennom lønn Pensjonistforbundet og forhandlingsrett i trygdeoppgjøret	Fagforbundet
9201	6.3 Trygder, pensjoner og sosialhjelp Pensjonistene og forhandlingsrett	LO Møre og Romsdal
9235	6.3 Trygder, pensjoner og sosialhjelp Pensjonistene og forhandlingsrett	Fagforbundet
9117	5.2 Fordeling gjennom skatt Økt finansiell åpenhet	IE
9387	6.6 Innvandring, flyktninger og integrering Au pairordningen	Fagforbundet
9399	6.6 Innvandring, flyktninger og integrering Au pairordningen	LO Viken
9400	6.6 Innvandring, flyktninger og integrering Nytt kapittel: Vern mot diskriminering	LO Trøndelag
9408	7.1 Demokratibyggning og anstendig arbeid Oppfølging ILO-konvensjonene	LO Trøndelag

Vedtak: Forslagene oversendes sekretariatet.

Dirigenten foreslo at øvrige forslag oversendes redaksjonskomiteene.

Vedtak: Dirigentens forslag vedtatt.

Dirigenten behandlet deretter forslag 291 fra representant 2 Christine Thomassen, Creo om egen overskrift og avsnitt "Kunst og kultur" som prinsippforslag og satte dette forslaget opp mot sekretariatets innstilling.

Vedtak: Sekretariatets innstilling vedtatt.

Dirigenten ga ordet til LO-sekretær Terje Olsson for en kort innledning om bevilgninger.

Dirigenten tok opp sekretariatets forslag og innkomne forslag til kongressbevilgninger.

Representant 307 Mette Nord, sekretariatet, tok ordet til forretningsorden og foreslo at alle forslag om bevilgninger skulle oversendes komiteen for organisasjon og vedtekter.

Vedtak: Forslaget til representant 307 Mette Nord, sekretariatet, vedtatt.

Møtet hevet kl. 00.42.

Formiddagsmøte onsdag 1. juni

Møtet satt kl. 09.00.

Dirigent: Knut Øygaard

Allsang ved Mathias Gran.

Dirigenten gratulerte Arild Håvik og Bjørn Sigurd Svingen med dagen.

6. Dagsordens pkt. 5: LOs egen organisasjon

Dirigenten informerte om at de innkomne forslag og sekretariatets innstillinger er å inne i følgende kongressdokumenter:

Dokument 5.1 LOs egen organisasjon – LOs organisasjonsprogram 2022 – 2025.
Forslag og innstillinger

Dokument 5.2 LOs egen organisasjon – Organisasjonsgjennomgangen 2017 – 2022.
Forslag og innstillinger

Dirigentene foreslo for kongressen at behandlingen av LOs organisasjonsprogram 2022 – 2025 legges opp på samme måte som LOs handlingsprogram, dvs.:

- først innledning
- så debatt
- deretter oversendes forslagene enten til redaksjonskomiteen for organisasjon og vedtekter, eller til sekretariatet
- om dirigenten og kongressen finner det hensiktsmessig, kan det foretas prinsippavgjørelser i salen før oversendelse til redaksjonskomiteen.
- det vi vil ha tilbake fra komiteen er forslag til organisasjonsprogram. Vi trenger ikke innstillinger til hvert enkelt forslag. Det framkommer av komiteenes forslag til program, og er grunnlag for forslagsstillers vurdering av om forslag skal reises på nytt under voteringene på fredag.

Vedtak: Dirigentens forslag til behandling av organisasjonsprogrammet vedtatt.

Dirigenten informerte om at forslagene blir samlet i et pdf-dokument og publisert til iPadene så snart dette er mulig.

Dirigenten ba kongressen om godkjenning til at forslagene ikke refereres i sin helhet.

Vedtak: Kongressen godkjente at forslagene ikke refereres i sin helhet.

Dirigenten viste til sekretariatets innstilling til organisasjonsgjennomgangen 2017 – 2022, forslag 5000. Det er punktene i sekretariatets innstilling som det kan fremmes forslag til. Arbeidsgruppas rapport er avgitt av arbeidsgruppa, og kan ikke endres av kongressen. Dirigenten ba om at kongressen kunne være enig i en slik behandlingsmåte.

Vedtak: Kongressen kan kun fremme forslag til sekretariatets innstilling, og ikke arbeidsgruppas rapport.

Dirigenten ga ordet til LO-sekretær Terje Olsson. Dirigenten opplyste at de tar sikte på å gjøre behandlingen av dette dagsordenpunktet ferdig til kl. 13.00. Dirigenten opplyste videre om at det ville bli foreslått tre minutters taletid, og at representantene kanskje ikke kan regne med andregangs innlegg.

Dirigenten refererte følgende permisjonssøknad:

Representant 28 - Trude Rosnes Haukås, Fagforbundet
Søkt om permisjon fra 03.06 kl. 13.30 til 03.06 kl. 17.00

Dirigenten innstilte på at permisjonssøknaden innvilges.

Vedtak: Permisjonssøknaden innvilget.

Debatten til dagsordens pkt 5. fortsetter med følgende talere:

Representant 90 Ingunn Reistad Jacobsen – Fagforbundet
Representant 73 Bjørg Jorun Tapio – Fagforbundet

Dirigenten forslø å sette strek for debatten.

Representant 268 Klaus Lintho – Viken, hadde ordet til forretningsorden og foreslo at det ikke ble satt strek før alle hadde fått anledning til å tegne seg på talerlisten og til å levere forslag.

Dirigenten tok forslaget fra representant 268 Klaus Lintho opp til votering.

Vedtak: Beslutning om strek utsatt.

Debatten til dagsordens pkt 5. fortsetter med følgende talere:

Representant 101 Jeanette Lea Romslo – Fagforbundet

Dirigenten redegjorde for følgende:

1. Alle som ønsker ordet må tegne seg på talerlista nå.
2. Det åpnes ikke for annengangsinnlegg.
3. Strek vurderes når man har fått oversikt

Kongressen hadde ingen innsigelser mot dette.

Debatten til dagsordens pkt. 5 fortsatte med følgende talere:

Representant 277 Olaug Skau – Vestfold og Telemark
Representant 282 Bernhard Brunnes – Rogaland
Representant 77 Karianne Sten Solheim – Fagforbundet

Dirigenten forslø å sette strek for å tegne seg på talerlisten.

Vedtak: Strek satt.

Debatten til dagsordens pkt. 5 fortsatte med følgende talere:

Representant 283 Marianne Hirzel – Rogaland
Representant 118 Hege Skulstad Espe – FF
Representant 111 Merethe Solberg – FF

Representant 143 Tom-Magne Nordli – FF
Representant 154 Synøve Bergan – F
Representant 54 Christin Haslestad – Fagforbundet
Representant 160 Hanne Glemmestad – FO
Representant 180 Tone Cathrine Hartz – HK
Representant 284 Nikolas Njerne – Rogaland
Representant 115 Vidar Schei – FF
Representant 189 Arnstein Kolstad – HK
Representant 292 John-Peder Denstad – Trøndelag
Representant 275 Bjørn Sigurd Svingen – Innlandet
Representant 195 Lena Reitan – HK
Representant 218 Felicia McGill Cephas – NAF
Representant 202 Ingard Haugeberg – IE
Representant 13 Ørjan Pedersen – EL og IT
Representant 35 Victoria De Oliveira – Fagforbundet
Representant 279 Arnfinn Hansen – Vestfold og Telemark
Representant 210 Mikael Schevik – IE
Representant 300 Jørn Finnmarking Haga – Troms og Finnmark
Representant 290 Cecilie Therese Lund – Møre og Romsdal
Representant 159 Ole Henrik Kråkenes – FO
Representant 211 Trine Hansen Stavland – IE
Representant 16 Odd Haldgeir Larsen – Fagforbundet
Representant 10 Atle Rasmussen – EL og IT
Representant 286 Henriette Thorsen – Vestland
Representant 203 Eirik Birkeland – IE
Representant 198 Ommund Stokka – IE
Representant 226 Brede Edvardsen – NAF
Representant 194 John Thomas Suhr – HK
Representant 141 Cecilie Søllesvik – FF
Representant 161 Marit Selfors Isaksen – FO
Representant 262 Stig Aimar Hansen – Viken
Representant 260 Chris Gøran Holstad – SL
Representant 253 Natalia Zubillaga – NTL
Representant 193 Charlott Pedersen – HK
Representant 110 Joachim Espe – FF
Representant 248 Bjørn Halvorsen – NTL
Representant 268 Klaus Lintho – Viken
Representant 269 Ingunn Gjerstad – Oslo
Representant 326 Asle Aase – Varamedl. sekretariatet
Representant 3 Anders Hovind – Creo

Representant 321 Jane Brekkhus Sæthre – Varamedl. sekretariatet
Representant 225 Knut-Johannes Berg – NAF
Representant 259 Jon Oddvar Holthe – SL
Representant 207 Per Øistein Kivijärvi – IE
Representant 199 Alida Johanne Domaas – IE
Representant 246 Sven Ivar Skodjevåg – NTL
Representant 201 Cay Nordhaug – IE
Representant 257 Ellen Dalen – NTL
Representant 142 Christian Lillebråten – FF
Representant 80 Jorge Del Pino – Fagforbundet
Representant 311 Christopher Beckham – sekretariatet
Representant 6 Odd-Helge Reppe – EL og IT
Representant 293 Astrid Reistad – Trøndelag
Representant 184 Espen Amundsen – HK

Dirigenten konstaterte at debatten var avsluttet.

Dirigenten redegjorde for de innkomne forslag samt de seks forslag som ikke var tatt opp igjen, men foreslått oversendt sekretariatet. Disse seks forslagene berører forslag som ble tatt opp i debatten og dirigenten foreslo derfor å oversende samtlige forslag til redaksjonskomiteen for organisasjon og vedtekter.

Vedtak: Dirigentens forslag vedtatt.

Kongressen hevet for lunsj kl. 12.42.

Ettermiddagsmøte onsdag 1. juni

Kongressen satt kl. 15.00.

Dirigent: Rita Lekang.

Dirigenten introduserte kunstnerisk innslag med «På stengrunn».

LO-sekretær Kristin Sæther takket de medvirkende med en rose til hver.

7. Dagsorden pkt. 7: Den faglige og politiske situasjonen

Dirigenten minnet om at det ikke er kongressdokumenter til behandling under dette punktet.

Dirigenten opplyste at det vil bli innledninger til dette punktet på dagsorden fra LO-leder Peggy Hessen Følsvik og leder av Arbeiderpartiet og statsminister, Jonas Gahr Støre.

Dirigenten ga ordet til LO-leder Peggy Hessen Følsvik.

Dirigenten ga ordet til leder av Arbeiderpartiet og statsminister, Jonas Gahr Støre.

Kongressen hevet for pause kl. 16.18.

PAUSE

Kongressen satt etter pause kl. 16.47.

Dirigent: Rita Lekang.

Dirigenten introduserte første taler under dagsordens punkt 7 den faglige og politiske situasjonen. Hvert forbund har tre minutter taletid.

Følgende hadde ordet:

- Representant 324 Torbjørn Bongo – NOF
- Representant 232 Sissel Kony Nilsen – NMF
- Representant 306 Jan Olav Andersen – EL og IT
- Representant 228 Yngve Carlsen – NFL
- Representant 321 Jane Brekkhus Sæthre – NJF
- Representant 159 Ole Henrik Kråkenes – FO
- Representant 193 Charlott Pedersen – HK
- Representant 2 Christine Thomassen – Creo
- Representant 249 Stina Baarne Hassel – NTL
- Representant 295 Ståle Knoff Johansen – FF
- Representant 308 Sissel M. Skoghaug – Fagforbundet

Representant 205 Ørjan Normann – IE
Representant 235 Ann Elise Hildebrandt – NNN
Representant 258 Ellisiv Lindkvist – NDF
Representant 259 Jon Oddvar Holthe – SL
Representant 169 Aud Marit Sollid – FLT
Representant 227 Tommy Fredriksen – NFF
Representant 327 Rolf Ringdal – NLF
Representant 305 Anita Johansen – NAF
Representant 213 Erlend Hanstveit – NISO
Representant 1 Tore Sjølie – APF

Dirigenten meddelte at debatten var avsluttet.

Dirigenten ga ordet til statsminister og leder av Arbeiderpartiet, Jonas Gahr Støre for en oppsummering.

LO-leder Peggy Hessen Følsvik takket Jonas Gahr Støre og overrakte blomster.

LO-leder Peggy Hessen Følsvik oppsummerte.

Dirigenten refererte følgende permisjonssøknader:

Representant 138 - Alexandra Furunes, FF
Søkt om permisjon fra 01.06 kl. 15.00 til 01.06 kl. 19.00

Representant 221 - Endre Sjøvoll, NAF
Søkt om permisjon fra 03.06 kl. 14.00 til 03.06 kl. 17.00

Dirigenten innstilte på at permisjonssøknadene innvilges.

Vedtak: Permisjonssøknadene innvilget.

Dirigenten opplyste at dette punktet på dagsorden avsluttes med en samtale om det fagligpolitiske samarbeidet mellom LO og Arbeiderpartiet. Stein Aabø har skrevet en bok om det fagligpolitiske samarbeidet og Samarbeidskomiteen. Boka er utdelt på representantenes plasser.

Dirigenten ga ordet til Stein Aabø, som holdt en kort innledning.

Stein Aabø ledet en panelsamtale om det fagligpolitiske samarbeidet med nestleder i Arbeiderpartiet Bjørnar Skjæran, LO-leder Peggy Hessen Følsvik, leder av AUF, Astrid Hoem og leder av Fagforbundet Ung, Victoria De Oliveira.

Panelet ble takket med blomster.

Dirigenten minnet om lansering av boken om Folkets hus på Kulturhuset kl. 19.00.

Møtet hevet for dagen kl. 18.52.

Formiddagsmøte torsdag 2. juni

Kongressen satt kl. 09.00.

Dirigent: Fawsi Adem

Allsang ved Mathias Gran.

8. Dagsordens pkt. 6: Vedtekter

Dirigenten ga ordet til LO-sekretær Terje Olsson som holdt en innledning til dagordens pkt. 6 vedtekter.

Dirigenten foreslo følgende behandling:

Der hvor det ikke foreligger endringsforslag eller der voteringstemaet er greit tas innstillingene og eventuelt framsatte forslag opp til votering.

Der hvor det er fremmet endringsforslag som dirigenten mener bør komitebehandles foreslås forslagene oversendt redaksjonskomiteen for vedtekter og organisasjonssaker.

Vedtak: Dirigentens forslag til behandling godkjent.

Dirigenten foreslo tre minutters taletid, men at vi ikke setter strek enda.

Vedtak: Dirigentens forslag vedtatt.

Dirigenten minnet om at det ikke er anledning til å fremme benkeforslag til endringer av andre paragrafer av vedtektene.

Debatten til dagsordens pkt. 6, følgende hadde ordet:

Representant 268 Klaus Lintho – Viken
Representant 115 Vidar Schei – FF
Representant 182 Elin Løset Vie – HK
Representant 168 Arnstein Aasestrand – FLT
Representant 264 Mohammed Malik – Viken
Representant 277 Olaus Skau – Vestfold og Telemark
Representant 261 Elin Sørensen – Viken
Representant 187 Jonny Meland – HK

Dirigenten foreslo at det settes strek etter neste taler.

Debatten til dagsordens pkt. 6 fortsatte med følgende talere:

Representant 15 Øivind Wallentinsen – EL og IT

Dirigenten gjorde oppmerksom på at forslagene ikke refereres.

Vedtak: Strek satt.

Debatten til dagsordens pkt. 6 fortsatte med følgende talere:

Representant 281 Gudrun Benestad – Agder
Representant 267 Marit Frette Opsahl – Viken
Representant 12 Markus Hansen – EL og IT
Representant 287 Hans Petter Gilleshammer – Vestland
Representant 19 Gerd Øiahals – Fagforbundet
Representant 135 Bård Grasdalen – FF
Representant 126 Steffen Høiland – FF
Representant 185 Henning Bråten – HK
Representant 275 Bjørn Sigurd Svingen – Innlandet
Representant 259 Jon Oddvar Holthe – SL
Representant 279 Arnfinn Hansen – Vestfold og Telemark
Representant 9 Bjørnar Dahle – EL og IT

Dirigenten konstaterte at debatten var avsluttet.

Dirigenten foreslo at forslagene 6018, 6020, 6030 og 6047 skulle oversendes sekretariatet:

Vedtak: Forslagene oversendes sekretariatet.

Dirigenten foreslo at resten av forslagene skulle oversendes redaksjonskomiteen for organisasjon og vedtekter:

Vedtak: Forslagene oversendes redaksjonskomiteen for organisasjon og vedtekter.

Kongressen hevet for pause kl. 10.16.

PAUSE

Kongressen satt etter pause kl. 11.30.

Dirigent: Anne Green Nilsen

Dirigenten informerte om at representant 28-Trude Rosnes Haukås trekker permisjonssøknad innvilget for fredag 3. juni.

Dirigenten refererte følgende permisjonssøknad:

Representant 91 - Ove Andreas Solberg, Fagforbundet
Søkt om permisjon fra 02.06 kl. 15.30 og ut dagen.

Dirigenten innstilte på at permisjonssøknaden innvilges.

Vedtak: Permisjonssøknaden innvilget

Dirigenten orienterte om at det nå vil være en faglig sekvens om kampen mot ulikhet både her i landet og internasjonalt. LOs internasjonale sekretær, Liv Tørres, som skulle lede sekvensen, ble invitert opp på scenen.

Liv Tørres presenterte panelet:

Tone Fløtten, Fafo
Kalle Moene, Professor
Samantha Smith, Just transition center, ITUC
Sandra Aaberg Kristiansen, EL og IT
Henrik Drivenes, HK i Norge

Etter sekvensen takket Liv Tørres panelet og overrakte roser.

Liv Tørres inviterte følgende representanter fra Ukrainsk fagbevegelse opp på scenen:

Yevgenyj Drapyatyj, nestleder i FPU
Roman Datsko, fagforeningsleder for ingeniører
Igor Kopah, fagforeningsleder for olje og gass

Nestleder i FPU, Yevgenyj Drapyatyj, holdt hilsningstale til kongressen som ble tolket fra scenen.

Nestleder i FPU overrakte en gave til LO som LO-leder Peggy Hessen Følsvik mottok.

Fagforeningsleder for ingeniørene holdt deretter en kort appell til kongressen på engelsk.

LO-leder Peggy Hessen Følsvik overrakte en gave til ukrainsk fagbevegelse.

Liv Tørres ga ordet til Sparebank 1 ved Kristin Halvorsen, som overrakte en gave til LO/Norsk folkehjelp.

LO-leder Peggy Hessen Følsvik mottok gaven på vegne av LO og ga den videre til Generalsekretær i Norsk Folkehjelp Henriette Westhrin.

Henriette Westhrin takket for gaven.

Det ble vist en kort film om Norsk Folkehjelps arbeid i Ukraina.

Dirigenten informerte om at valgkomiteens innstilling vil bli publisert på iPad kl.1400, samt at det vil finnes noen papirutgaver i dokumentcenteret i møterom Forum.

Dirigenten refererte følgende permisjonssøknader:

Representant 138 Alexandra Furunes – Fellesforbundet hadde permisjon 01.06, men ved en inkurie ble den ikke behandlet.

Representant 221 Endre Sjøvoll – NAF
Søkt om permisjon fra 02.06 kl. 14.00 til 03.06. kl. 17.00

Representant 208 - Tone Janikke Gummesen Thon, IE
Søkt om permisjon fra 02.06 kl. 12.02 til 02.06 kl. 15.00

Dirigenten innstilte på at permisjonssøknaden innvilges.

Vedtak: Permisjonssøknaden innvilget

Kongressen hevet for lunsj kl. 13.11.

Ettermiddagsmøte torsdag 2. juni

Kongressen satt etter lunsj kl. 15.00

Dirigent: Rita Lekang

Allsang ved Mathias Gran.

Dirigenten refererte følgende permisjonssøknad:

Representant 69 - Torild Eline Eriksen Nordland, Fagforbundet
Søkt om permisjon fra 03.06 kl.10.00 til 03.06 kl. 17.00

Dirigenten innstilte på at permisjonssøknaden innvilges.

Vedtak: Permisjonssøknaden innvilget.

9. Dagsorden pkt. 9: Valg

Dirigenten ga ordet til valgkomiteens leder Mette Nord som redegjorde for valgkomiteens innstilling. Innstillingen var som følger:

1. LOs ledelse

Leder: Peggy Hessen Følsvik
1. nestleder: Sissel M. Skoghaug
2. nestleder: Steinar Krogstad
1. sekretær: Julie Lødrup

Disse fire er også faste medlemmer av LOs Sekretariat.

Sekretærer og varamedlemmer til Sekretariatet i rekkefølge for de fire første:

Terje Olav Olsson
Trude Tinnlund
Are Tomasgard
Kristin Sæther

2. LO sekretariatet

15 faste medlemmer, de fire første fra LOs ledelse.

5. Anita Paula Johansen, Norsk Arbeidsmandsforbund
6. Jan Olav Andersen, EL og IT Forbundet
7. Mette Nord, Fagforbundet
8. Odd Haldgeir Larsen, Fagforbundet
9. Jørn Eggum, Fellesforbundet
10. Kine Asper Vistnes, Fellesforbundet
11. Christopher Beckham, HK
12. Frode Alfheim, Industri Energi
13. Mimmi Kvisvik, FO
14. Kjersti Barsok, NTL
15. Egil Andre Aas, LO Stat

Varamedlemmer:

- 1. Anne Berit Aker Hansen, NNN*
- 2. Ulf Madsen, FLT*
- 3. Jane Brekklus Sæthre, NJF*
- 4. Johnny Hansen, Norsk Sjømannsforbund*
- 5. Hans Ole Rian, Creo*
- 6. Torbjørn Bongo, Norges offisers- og spesialistforbund*
- 7. Mette Johnsen Walker, Skolenes Landsforbund*
- 8. Hans Sande, Norsk Sjøoffiserforbund*
- 9. Asle Aase, Norsk Fængsels- og Friomsorgsforbund*

3. Kontrollkomiteen

- Leder: Knut Øygard, Fellesforbundet*
Medlem: Rebecca Heggbrenna Florholmen, FLT
Medlem: Anita Busch, NTL
1.varamedlem: Elin Veimo, Fagforbundet
2.varamedlem: Svein Davidsen Raa, EL og IT Forbundet
3.varamedlem: Mariell Brenden, HK

Dirigenten takket Mette Nord og foreslo at det først blir åpnet for en generell debatt til valgkomiteens innstilling, og at dirigenten deretter tar valgene post for post.

Vedtak: Dirigentens forslag til fremgangsmåte godkjent.

Dirigenten konstaterte at ingen hadde tegnet seg til debatt.

Dirigenten tok opp valgkomiteens forslag til valg av LO-leder.

Vedtak: Peggy Hessen Følsvik ble valgt ved akklamasjon.

Dirigenten tok opp valgkomiteens forslag til valg av 1. nestleder.

Vedtak: Sissel M. Skoghaug valgt ved akklamasjon.

Dirigenten tok opp valgkomiteens forslag til valg av 2. nestleder.

Vedtak: Steinar Krogstad valgt ved akklamasjon.

Dirigenten tok opp valgkomiteens forslag til valg av 1. sekretær.

Vedtak: Julie Lødrup valgt ved akklamasjon.

Dirigenten tok opp valgkomiteens forslag om å velge Terje Olav Olsson til LO-sekretær.

Vedtak: Terje Olav Olsson valgt ved akklamasjon.

Dirigenten tok opp valgkomiteens forslag om å velge Trude Tinnlund til LO-sekretær.

Vedtak: Trude Tinnlund valgt ved akklamasjon.

Dirigenten tok opp valgkomiteens forslag om å velge Are Tomasgard til LO-sekretær.

Vedtak: Are Tomasgard valgt ved akklamasjon.

Dirigenten tok opp valgkomiteens forslag om å velge Kristin Sæther til LO-sekretær.

Vedtak: Kristin Sæther valgt ved akklamasjon.

Dirigenten foreslo å velge medlemmer og varamedlemmer av sekretariatet under ett og tok valgkomiteens forslag opp til votering.

Vedtak: Valgkomiteens forslag til medlemmer og varamedlemmer av sekretariatet enstemmig vedtatt.

Dirigenten foreslo å velge medlemmer og varamedlemmer av kontrollkomiteen under ett og tok valgkomiteens forslag opp til votering.

Vedtak: Valgkomiteens forslag til medlemmer og varamedlemmer av kontrollkomiteen enstemmig vedtatt.

Dirigenten konstaterte at dagsordens pkt. 9 valg var avsluttet.

Dirigenten ga ordet til nyvalgt leder Peggy Hessen Følsvik som takket for tilliten. Hun ba den nyvalgte ledelse komme opp på scenen for å motta blomster og kongressens hyllest.

Dirigenten informerte om at kongressen i morgen skal behandle innstillingene fra redaksjonskomiteene. De vil bli publisert i møtesystemet i morgen klokken 08.00.

De som ønsker dokumentene på papir, vil finne dem i dokumentsenderet i møterom Forum innerst i foajeen fra samme tidspunkt.

Dirigenten informerte om faglig forspill til Kongressfesten, og ønsket delegatene velkommen til utestedet Uhørt i Torggata 11.

Kongressen hevet for dagen kl. 15.31

Formiddagsmøte fredag 3. juni

Kongressen satt kl. 10.00.

Dirigent: Knut Øygard

Dirigenten gratulerte følgende med dagen:

Gudrun Høverstad, Henriette Thorsen og Astrid Isene. Sistnevnte mottok blomster siden hun fylte 60 år på denne dag.

LO-sekretær Kristin Sæther introduserte kulturelt innslag med Kajsa Balto med band.

LO-sekretær Kristin Sæther takket de medvirkende og overrakte roser.

Dirigenten ga ordet til LO-sekretær Kristin Sæther som redegjorde for utdelingen av LOs litteraturpris til Gulraiz Sharif.

Representanter fra forlaget takket på vegne av prisvinneren, Gulraiz Sharif.

Dirigenten refererte følgende permisjonssøknader:

Representant 211 - Trine Hansen Stavland, IE
Søkt om permisjon fra 03.06 kl. 14.00 til 03.06 kl. 17.00

Representant 143 - Tom-Magne Nordli, FF
Søkt om permisjon fra 03.06 kl. 14.30 til 03.06 kl. 17.00

Representant 294 - Thomas Eggan, Trøndelag
Søkt om permisjon fra 03.06 kl. 10.00 til 03.06 kl. 14.00

Representant 142 - Christian Lillebråten, FF
Søkt om permisjon fra 03.06 kl. 14.00 til 04.06 kl. 12.00

Representant 140 - Jack Narve Sæther, FF
Søkt om permisjon fra 03.06 kl. 14.45 til 03.06 kl. 17.00

Dirigenten innstilte på at permisjonssøknadene innvilges.

Vedtak: Permisjonssøknadene innvilget.

10. Redaksjonskomiteenes innstillinger

10.1. Innstilling fra redaksjonskomiteen for organisasjon og vedtekter

Dirigenten ga ordet til LO-sekretær Terje Olsson som la frem innstillingen fra redaksjonskomiteen for organisasjon og vedtekter.

Dirigenten ga så ordet til representant 195 - Lena Reitan, som redegjorde for komiteens mindretall.

Dirigenten minnet om at debatten var ferdig. Forslag kan opprettholdes, ikke begrunnes. De som ønsker å opprettholde forslag må ta dette på talerstolen. Han anmodet salen om å vente med å be om ordet til man kommer til punktet hvor forslag ønskes opprettholdt.

Dirigenten redegjorde for at først skulle en votere over forslag vedrørende LOs organisasjonsprogram og så votere over forslag vedrørende vedtektene.

Det framkom ingen innsigelser mot dette.

Dirigenten tok opp forslag 339 som redaksjonskomiteen hadde foreslått oversendt sekretariatet.

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt.

Dirigenten tok redaksjonskomiteens forslag til endring i organisasjonsprogrammets kap. 1 Innledning, opp til votering.

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt.

Dirigenten tok redaksjonskomiteens forslag til endring i organisasjonsprogrammets kap. 2.2 Tillitsvalgte, opp til votering.

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt.

Dirigenten tok redaksjonskomiteens forslag til endring i organisasjonsprogrammets kap. 2.3 En mangfoldig medlemsmasse, opp til votering.

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt.

Dirigenten tok redaksjonskomiteens forslag til endring i organisasjonsprogrammets kap. 2.4 LOfavør, opp til votering.

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt.

Dirigenten tok redaksjonskomiteens forslag til endring i organisasjonsprogrammets kap. 3.1 Rekruttering, opp til votering.

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt.

Dirigenten tok redaksjonskomiteens forslag til endring i organisasjonsprogrammets kap. 3.2 Medlemsservice og medlemsbevaring, opp til votering.

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt.

Dirigenten tok redaksjonskomiteens forslag til endring i organisasjonsprogrammets kap. 3.3 Organisering i servicesektoren, opp til votering.

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt.

Dirigenten tok redaksjonskomiteens forslag til endring i organisasjonsprogrammets kap. 3.4 Selvstendig næringsdrivende, opp til votering.

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt.

Dirigenten tok redaksjonskomiteens forslag til endring i organisasjonsprogrammets kap. 3.5 Arbeidstakere med høyere utdanning, opp til votering.

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt.

Dirigenten tok redaksjonskomiteens forslag til endring i organisasjonsprogrammets kap. 3.6 LOs unge medlemmer, opp til votering.

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt.

Dirigenten tok redaksjonskomiteens forslag til endring i organisasjonsprogrammets kap. 3.7 Ungdomsarbeidet, opp til votering.

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt.

Dirigenten tok redaksjonskomiteens forslag til endring i organisasjonsprogrammets kap. 3.8 Studentarbeidet, opp til votering.

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt.

Følgende hadde ordet:

Representant 260 Chris Gøran Holstad – SL foreslo å oversende forslag 443 til sekretariatet

Dirigenten avviste forslaget da kongressen allerede har votert over forslag som skal sendes til sekretariatet.

Dirigenten tok deretter helheten organisasjonsprogrammet opp til votering.

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling til organisasjonsprogram vedtatt.

Organisasjonsgjennomgangen:

Dirigenten tok dissensen relatert til forslag 5000 opp til votering. Dirigenten satte redaksjonskomiteens innstilling opp mot forslag 408.

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt.

Dirigenten henviste til redegjørelsen fra LO-sekretær Terje Olsson om endring av innstilling av forslag 438 i systemet fra oversendes sekretariatet til tiltres.

Vedtak: Salen aksepterte endringen.

Dirigenten tok helheten av organisasjonsgjennomgangen opp til votering.

Vedtak: Helheten av organisasjonsgjennomgangen vedtatt

Dirigenten gikk over til å behandle redaksjonskomiteens innstillinger vedrørende vedtektene.

Dirigenten tok opp forslag 89, 397, 413, 459 og 461 som var forslått oversendt til sekretariatet:

Følgende hadde ordet:

Representant 268 - Klaus Lintho, Viken, som opprettholdt forslag 397.

Dirigenten satte redaksjonskomiteens innstilling, om å oversende forslag 397 til sekretariatet, opp mot forslaget fra Klaus Lintho om at forslaget skulle realitetsbehandles.

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt.

Dirigenten tok opp redaksjonskomiteens innstilling om å oversende forslagene 89, 413, 459 og 461 til sekretariatet.

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt.

Dirigenten tok deretter opp foreslåtte vedtektsendringer til votering.

Dirigenten tok redaksjonskomiteens forslag til endring i vedtektenes § 4 Kongressen, opp til votering.

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt.

Dirigenten tok redaksjonskomiteens forslag til endring i vedtektenes § 5 Kongressens myndighetsområde, opp til votering.

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt.

Dirigenten tok redaksjonskomiteens forslag til endring i vedtektenes § 7 Representantskapet, opp til votering.

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt.

Dirigenten tok redaksjonskomiteens forslag til endring i vedtektenes §10 Sekretariatets myndighetsområde, opp til votering.

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt.

Dirigenten tok redaksjonskomiteens forslag til endring i vedtektenes § 14 Tariffkrav og tariffrevisjoner, opp til votering.

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt.

Dirigenten tok redaksjonskomiteens forslag til endring i vedtektenes § 15 Avstemning over tarifforslag - arbeidsstans, opp til votering.

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt.

Dirigenten tok redaksjonskomiteens forslag til endring i vedtektenes § 16 - Stønad under arbeidsstans, opp til votering.

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt.

Dirigenten tok redaksjonskomiteens forslag til endring i vedtektenes § 20 Regionale råd, opp til votering.

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt.

Dirigenten tok redaksjonskomiteens forslag til endring i vedtektenes § 26 Vedtektenes ikrafttreden, opp til votering.

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt.

Dirigenten tok vedtektenes bestemmelser om «Regler for valg av representanter og vararepresentanter fra forbundene til Landsorganisasjonens Kongress» opp til votering.

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt.

Dirigenten tok vedtektenes bestemmelser om «Regler for valg av representanter og vararepresentanter fra LOs regioner til LOs Kongress og representantskap» opp til votering.

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt.

Dirigenten gikk over til å behandle redaksjonskomiteens innstillinger til vedtektene for LOs lokalorganisasjoner.

Dirigenten tok redaksjonskomiteens forslag til endring i vedtektenes § 1 Medlemskap, opp til votering.

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt.

Dirigenten tok redaksjonskomiteens forslag til endring i vedtektenes § 4 Årsmøtet, opp til votering.

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt.

Dirigenten tok redaksjonskomiteens forslag til endring i vedtektenes § 5 Representantskapet, opp til votering.

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt.

Dirigenten tok redaksjonskomiteens forslag til endring i vedtektenes § 6 Styret, opp til votering.

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt.

Dirigenten tok redaksjonskomiteens forslag til endring i vedtektenes § 7 Styrets gjøremål, opp til votering.

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt.

Dirigenten tok redaksjonskomiteens forslag til endring i vedtektenes § 8 Styrets møter, opp til votering.

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt.

Dirigenten tok redaksjonskomiteens forslag til endring i vedtektenes § 9 Kontingent, opp til votering.

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt.

Dirigenten tok redaksjonskomiteens forslag til endring i vedtektenes § 10 Tillitsvalgte, ansatte i tillitsvern og funksjonærer i lokalorganisasjonen, opp til votering

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt.

Dirigenten tok redaksjonskomiteens forslag til endring i vedtektenes § 11 Revisjon, opp til votering.

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt.

Dirigenten gikk over til å behandle redaksjonskomiteens innstillinger til bevilgninger.

Dirigenten tok redaksjonskomiteens forslag om å oversende forslagene 14, 26, 34, 150, 340 og 215 til sekretariatet, opp til votering.

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt.

Redaksjonskomiteen hadde foreslått følgende bevilgninger:

Arbeiderbevegelsens Rus- og Sosialpolitiske forbund (AEF)	kr 110 000
Norsk Sangerforbund	kr 110 000
Kristne Arbeidere	kr 110 000
Norsk Pensjonistforbund	kr 110 000
Norges Bedriftsidrettsforbund	kr 110 000
Nei til Atomvåpen	kr 100 000
Res Publica	kr 250 000
Manifest	kr 700 000

Beløpene er per år i kongressperioden.

Kontingenten til Internasjonal Faglig Solidaritet (IFS) fastsettes til 1 000 000 per år i kongressperioden

Kongressen bevilger følgende engangsbeløp:

Norsk Folkehjelp	kr 250 000
------------------	------------

Dirigenten tok redaksjonskomiteens forslag til bevilgninger opp til votering.

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling til kongressbevilgninger vedtatt.

10.2. Innstillingen fra redaksjonskomite 1

Dirigenten ga ordet til LO sekretær Are Tomasgard som redegjorde for den enstemmige innstillingen fra redaksjonskomite 1.

Dirigenten redegjorde for behandlingsmåten:

- Først voteres over forslag som er foreslått oversendt sekretariatet.
- Så voteres det over de enkelte kapitlene i Handlingsprogrammet punkt for punkt.
- Så voteres det over Uttalelsene i rekkefølge.

Dirigenten redegjorde for hvordan voteringene var tenkt lagt opp. For øvrig framkom det ingen innsigelser mot den skisserte behandlingsmåten.

Dirigenten tok opp redaksjonskomiteens innstilling om å oversende følgende forslag til sekretariatet: 196, 120, 128, 144, 406, 187, 198, 225, 315, 343, 352, 380 og 388.

Dirigenten opplyste at forslag 47, som omhandler friskmelding til formidling, har fått feil innstilling i systemet og at det forslaget også foreslås oversendt sekretariatet.

Representant 126 - Steffen Høiland, FF, hadde ordet til forretningsorden. Han hadde spørsmål om behandlingen av opprettholdte forslag. Han ønsket at disse skulle refereres slik at delegatene visste hva man stemte over.

Dirigenten sa at man skulle prøve å ta hensyn til dette, så langt det lar seg gjøre.

Følgende hadde ordet:

Representant 292 - John-Peder Denstad, Trøndelag, som opprettholdt forslag 47.

Dirigenten satte redaksjonskomiteens innstilling om oversendelse av forslag 47 til sekretariatet opp mot forslaget fra Denstad om realitetsbehandling.

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling falt, forslag 47 realitetsbehandles.

Dirigenten opplyste om at forslag 47 vil bli tatt opp til realitetsbehandling på rett sted i handlingsprogrammet.

Dirigenten tok deretter opp til votering de øvrige forslag som redaksjonskomiteen hadde foreslått oversendt sekretariatet, dvs forslagene: 196, 120, 128, 144, 406, 187, 198, 225, 315, 343, 352, 380 og 388.

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt .

Dirigenten tok redaksjonskomiteens innstilling til handlingsprogrammets kap. 1, Det store bildet, opp til votering.

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt.

Dirigenten tok redaksjonskomiteens innstilling til handlingsprogrammets innledning til kap. 3. Å skape, opp til votering.

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt.

Dirigenten tok redaksjonskomiteens innstilling til handlingsprogrammets kap. 3.1 Økonomisk styring, opp til votering.

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt.

Dirigenten tok redaksjonskomiteens innstilling til handlingsprogrammets kap. 3.2 Partssamarbeid og kompetanse, opp til votering.

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt.

Dirigenten tok redaksjonskomiteens innstilling til handlingsprogrammets kap. 3.3 En aktiv arbeidsmarkeds- og kompetansepolitikk, opp til votering.

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt.

Dirigenten tok redaksjonskomiteens innstilling til handlingsprogrammets kap. 3.4 En åpen økonomi, opp til votering.

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt.

Dirigenten tok redaksjonskomiteens innstilling til handlingsprogrammets kap. 3.5 EU og EØS, opp til votering.

Representant 170 - Helge Stølen Reiestad, FLT, opprettholdt forslag 219 (8493).

Representant 136 - Christian Justnes, FF, tok ordet til forretningsorden. Han ba om at man får anledning til å si hva forslaget dreier seg om uten å argumentere slik at salen får en sjanse til å følge med.

Dirigenten redegjorde for at han ville prøve å ta hensyn til dette så langt det lar seg gjøre.

Dirigenten tok så opp til votering redaksjonskomiteens innstilling til handlingsprogrammets kap. 3.5 EU og EØS, og satte det opp mot forslag 219 fra representant 170 - Helge Stølen Reiestad.

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt.

Dirigenten tok redaksjonskomiteens innstilling til handlingsprogrammets kap. 3.6 Forskning og utvikling, opp til votering.

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt.

Dirigenten tok redaksjonskomiteens innstilling til handlingsprogrammets kap. 3.7 Lavutslippssamfunnet, opp til votering.

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt.

Dirigenten tok redaksjonskomiteens innstilling til handlingsprogrammets kap. 3.8 En aktiv næringspolitikk, opp til votering.

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt.

Dirigenten tok redaksjonskomiteens innstilling til handlingsprogrammets kap. 3.9 Produksjon, opp til votering.

Representant 275 Bjørn Sigurd Svingen, Innlandet, gjenreiste forslag # 303.

Dirigenten satte redaksjonskomiteens innstilling opp mot forslaget fra Svingen.

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt.

Dirigenten tok redaksjonskomiteens innstilling til handlingsprogrammets kap. 3.10 Statlig eierskap, opp til votering.

Representant 292 John-Peder Denstad, Trøndelag, gjenreiste forslag # 409.

Dirigenten satte redaksjonskomiteens innstilling opp mot forslaget fra Denstad.

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt.

Dirigenten tok redaksjonskomiteens innstilling til handlingsprogrammets kap. 3.11 Infrastruktur, opp til votering.

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt.

Dirigenten tok redaksjonskomiteens innstilling til handlingsprogrammets kap. 4.1, Tariffpolitikk og faglige rettigheter, opp til votering.

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt.

Dirigenten tok redaksjonskomiteens innstilling til innledningen i handlingsprogrammets kap. 5, opp til votering.

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt.

Dirigenten tok redaksjonskomiteens innstilling til handlingsprogrammets kap. 5.1 Fordeling gjennom lønn, opp til votering.

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt.

Dirigenten tok redaksjonskomiteens innstilling til handlingsprogrammets kap. 5.2 Fordeling gjennom skatt, opp til votering.

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt.

Dirigenten tok redaksjonskomiteens innstilling til handlingsprogrammets kap. 5.3 Fordeling gjennom overføringer og offentlig tjenesteyting, opp til votering.

Representant 292 - John-Peder Denstad, Trøndelag, ba om realitetsbehandling av forslag 47.

Dirigenten satte redaksjonskomiteens innstilling opp mot forslag 47.

Vedtak: Forslag 47 vedtatt.

Representant 255 - Gudrun Høverstad, NTL, gjenreiste forslag #87, om levealderjustering og minstepensjon.

Dirigenten opplyste om at forslag #87 tilhører uttalelser og ikke handlingsprogrammet.

Representant 255 - Gudrun Høverstad, NTL, påpekte at hun mente forslag #84 som er likelydende og rettet mot handlingsprogrammet.

Representant 150 - Atle Tranøy, Fellesforbundet, tok ordet til forretningsorden og ba om at en oversikt på forslagene ble tilgjengelig i kongresssystemet.

Dirigenten sa at man skulle prøve å ta hensyn til dette, så langt det lar seg gjøre.

Dirigenten satte redaksjonskomiteens innstilling til handlingsprogrammets kap. 6.3 Trygder, pensjoner og sosialhjelp, opp mot forslag #84.

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt.

Representant 65 - Ole Roger Berg, Fagforbundet, hadde ordet til forretningsorden og ba om at de som opprettholder forslag får lov til å lese opp forslagene.

Dirigenten sa at man skulle prøve å ta hensyn til dette, så langt det lar seg gjøre.

Dirigenten tok redaksjonskomiteens innstilling til handlingsprogrammets kap. 6.5, Trygghet i hverdagen, opp til votering.

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt.

Dirigenten tok redaksjonskomiteens innstilling til handlingsprogrammets kap. 7.3, Forsvars- og sikkerhetspolitikk, opp til votering.

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt.

Dirigenten tok helheten i redaksjonskomiteens innstilling til de deler av handlingsprogrammet komiteen hadde behandlet, opp til votering.

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt med de tidligere vedtatte endringer.

Dirigenten gikk over til å behandle de uttalelser som er innstilt fra redaksjonskomiteen:

Dirigenten tok redaksjonskomiteens innstilling til «Pensjonspolitisk vedtak», opp til votering.

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt.

Dirigenten tok redaksjonskomiteens innstilling til «Samferdselspolitisk uttalelse», opp til votering.

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt.

Dirigenten tok redaksjonskomiteens innstilling til «Næringspolitisk uttalelse», opp til votering.

Representant 262 - Stig Aimar Hansen, Viken, opprettholdt forslag 165 om politisk kontroll på kraft.

Representant 150 - Atle Tranøy, FF, opprettholdt forslag 260 om politisk kontroll på egne kraftressurser.

Dirigenten satte redaksjonskomiteens innstilling opp mot forslag 165.

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt.

Dirigenten satte redaksjonskomiteens innstilling opp mot forslag 260.

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt.

Dirigenten tok hele næringspolitisk uttalelse, opp til votering.

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt.

Møtet hevet for pause kl.12.16.

PAUSE

Møtet satt etter pause kl. 1236.

Dirigent: Knut Øygard

Dirigenten forslø å gjennomføre resten av programmet uten stans.

Kongressen hadde ikke innsigelser mot dette.

Dirigenten informerte videre om at alle innkomne forslag nå ligger i riktig rekkefølge i kongresssystemet.

10.3. Innstillingen fra redaksjonskomite 2

Dirigenten ga ordet til førstesekretær Julie Lødrup som redegjorde for redaksjonskomiteens innstilling. Hun opplyste om at endringen i tittelen på Ukraina uttalelsen ikke var kommet med i dokumentet, og ba om at tittelen skulle endres til: Uttalelse om Ukraina: Avslutning av krigen - fred og nedrustning.

Julie Lødrup redegjorde for flertallets innstilling.

Dirigenten ga ordet til representant 22, Stein Gulbrandsen, Fagforbundet, som redegjorde for mindretallets innstilling.

Dirigenten forslø samme fremgangsmåte som ved behandling av innstillingen fra redaksjonskomite 1:

- Først voteres over forslag som er foreslått oversendt sekretariatet.
- Så voteres det over de enkelte kapitlene i Handlingsprogrammet punkt for punkt.
- Så voteres det over Uttalelsene i rekkefølge.

Dirigenten tok opp til votering redaksjonskomiteens innstilling om å oversende forslagene 4, 244 og 310 til sekretariatet.

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt.

Dirigenten tok redaksjonskomiteens innstilling til handlingsprogrammets innledning i kap. 2, Å lære, opp til votering.

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt.

Dirigenten tok redaksjonskomiteens innstilling til handlingsprogrammets kap. 2.1 Å lære, opp til votering.

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt.

Dirigenten tok redaksjonskomiteens innstilling til handlingsprogrammets kap. 2.2 Grunnskolen og SFO, opp til votering.

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt.

Dirigenten tok redaksjonskomiteens innstilling til handlingsprogrammets kap. 2.3 Videregående opplæring, fag- og yrkesopplæring, opp til votering.

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt.

Dirigenten tok redaksjonskomiteens innstilling til handlingsprogrammets kap. 2.4 Universitets- og høyskoleutdanning, opp til votering.

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt.

Dirigenten tok redaksjonskomiteens innstilling til handlingsprogrammets kap. 2.5 Fagskole, opp til votering.

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt.

Dirigenten tok redaksjonskomiteens innstilling til handlingsprogrammets kap. 2.6 Elev-, lærling- og studentvelferd, opp til votering.

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt.

Dirigenten tok redaksjonskomiteens innstilling til handlingsprogrammets kap. 2.7 Læring i arbeidslivet, opp til votering.

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt.

Dirigenten tok redaksjonskomiteens innstilling til handlingsprogrammets kap. 3.12, Kultur, idrett og media, opp til votering.

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt.

Dirigenten tok redaksjonskomiteens innstilling til handlingsprogrammets innledning i kap. 4 Å jobbe, opp til votering.

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt.

Dirigenten tok redaksjonskomiteens innstilling til handlingsprogrammets kap. 4.2 Arbeidsliv under press, opp til votering.

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt.

Dirigenten tok redaksjonskomiteens innstilling til handlingsprogrammets kap. 4.3 Bemanningsbransjen, opp til votering.

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt.

Dirigenten tok redaksjonskomiteens innstilling til handlingsprogrammets kap. 4.4 Arbeidsmiljø, opp til votering.

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt.

Dirigenten tok redaksjonskomiteens innstilling til handlingsprogrammets kap. 4.5 Arbeidstid, opp til votering.

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt.

Dirigenten tok redaksjonskomiteens innstilling til handlingsprogrammets kap. 4.6 Likestilling og likelønn, opp til votering.

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt.

Dirigenten tok redaksjonskomiteens innstilling til handlingsprogrammets kap. 4.7 Kjønn- og seksualitetsmangfold, opp til votering.

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt.

Dirigenten tok redaksjonskomiteens innstilling til handlingsprogrammets innledning i kap 6 Å ta vare på, opp til votering.

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt.

Dirigenten tok redaksjonskomiteens innstilling til handlingsprogrammets kap. 6.1 En sterk velferdsstat, opp til votering.

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt.

Dirigenten tok redaksjonskomiteens innstilling til handlingsprogrammets kap. 6.2 Velferd, ikke marked, opp til votering.

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt.

Dirigenten tok redaksjonskomiteens innstilling til handlingsprogrammets kap. 6.4 Bolig, opp til votering.

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt.

Dirigenten tok redaksjonskomiteens innstilling til handlingsprogrammets kap. 6.6 Kamp mot høyreekstremisme, opp til votering.

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt.

Dirigenten tok redaksjonskomiteens innstilling til handlingsprogrammets kap. 6.7 Innvandring, flyktninger og integrering, opp til votering.

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt.

Dirigenten tok redaksjonskomiteens innstilling til handlingsprogrammets innledning i kap. 7 Å mestre internasjonaliseringen, opp til votering.

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt.

Dirigenten tok redaksjonskomiteens innstilling til handlingsprogrammets kap. 7.1 FNs bærekraftsmål, opp til votering.

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt.

Dirigenten tok redaksjonskomiteens innstilling til handlingsprogrammets kap. 7.2 Demokratibygging og anstendig arbeid, opp til votering.

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt.

Dirigenten tok redaksjonskomiteens innstilling til handlingsprogrammets kap. 7.4 Internasjonalt faglig samarbeid, opp til votering.

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt.

Dirigenten tok opp helheten i de deler av handlingsprogrammet som komiteen hadde hatt til behandling.

Vedtak: Helheten i LOs Handlingsprogram vedtatt.

Dirigenten tok redaksjonskomiteens innstilling til «Næringspolitisk uttalelse Et organisert og seriøst arbeidsliv», opp til votering.

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt.

Dirigenten tok redaksjonskomiteens innstilling til uttalelse «Ulikhet», opp til votering.

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt.

Dirigenten tok redaksjonskomiteens innstilling til uttalelsen «Kamp mot ulikhet internasjonalt», opp til votering.

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt.

Dirigenten tok redaksjonskomiteens innstilling til uttalelsen «En sterk offentlig sektor i hele landet», opp til votering.

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt.

Dirigenten tok redaksjonskomiteens innstilling til uttalelsen «Palestina», opp til votering.

Dirigenten tok redaksjonskomiteens flertallsinnstilling opp mot dissensen fra representant Stein Gulbrandsen.

Vedtak: Dissensen fra Stein Gulbrandsen ble vedtatt.

Dirigenten tok hele uttalelsen opp til votering.

Vedtak: Uttalelse om Palestina vedtatt.

Dirigenten tok redaksjonskomiteens innstilling til uttalelsen «Uttalelse om Ukraina: Avslutning av krigen – fred og nedrustning», opp til votering.

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt.

Dirigenten ba om fullmakt til LOs administrasjon om å redigere vedtak inn i uttalelser og handlingsprogram.

Vedtak: Dirigentens forslag vedtatt.

11. Dagsorden pkt. 10: Avslutning

Dirigenten konstaterte at kongressens forhandlinger var avsluttet og ga ordet til LO-leder Peggy Hessen Følsvik.

LO-lederen holdt avslutningstale.

LO-lederen takket dirigenter og sekretærer, de av kontrollkomiteens medlemmer som gikk ut av komiteen, Roger Heimli som gikk ut av LOs ledelse, Oslo kongressesenter, LO Media og de ansatte i LO.

LO-leder Peggy Hessen Følsvik hevet kongressen.

Kongressen ble avsluttet med allsang, Internasjonalen ledet, av Mathias Gran.

Kongressen avsluttet kl. 13.18.

VEDLEGG:

Komiteinnstillinger, uttalelser og forslag

1. Innstilling fra Redaksjonskomiteen for organisasjons vedtekter
  - Vedtekter
  - Vedtekter for LOs lokalorganisasjoner
  - LOs organisasjonsprogram
  - Bevilgninger

2. Innstillinger fra Redaksjonskomite 1

3. Innstillinger fra Redaksjonskomite 2

4. Forslag reist under kongressen til dagsordenspunkt 5, 6 og 8

Vedtekter

Endrede vedtekter i hht innstillinger.

§ 1. Formål

Landsorganisasjonen i Norge er en sammenslutning av landsomfattende faglige organisasjoner av lønnstakere som har fått sin opptakelse godkjent av Kongressen eller Representantskapet.

LO skal alltid være fri og uavhengig og har som formål:

1. Å arbeide for at de tilsluttede forbund blir ledet etter felles retningslinjer, for på den måten, ved gjensidig solidarisk samvirke mellom forbundene og mellom medlemmene på den enkelte arbeidsplass, å skape enhet og kraft i arbeidet for å fremme og samordne lønnstakernes faglige, økonomiske, helsemessige, sosiale, forsikringsmessige og kulturelle interesser.
2. Å arbeide for å sikre frihet, solidaritet og likeverd uten hensyn til kjønn, seksuell orientering, etnisk opprinnelse, religion, livssyn eller kulturelle holdninger.
3. Å arbeide for et inkluderende samfunn basert på rettssikkerhet og videreutvikling av den demokratiske styreform vi har i Norge. Å bekjempe enhver form for ekstremisme, som tar sikte på å endre vår demokratiske samfunnsform.
4. Å arbeide for styrking av velferdsstaten, videreutvikling av økonomisk demokrati, medbestemmelse i arbeidslivet og rettferdig fordeling av samfunnsgodene.
5. Å drive opplysningsvirksomhet, å arbeide for en sterk arbeiderpresse og å sikre arbeiderbevegelsen forsamlingslokaler.
6. Å arbeide for avspenning, nedrustning og fred.
7. Å utvikle det internasjonale faglige samarbeidet, og å drive internasjonalt solidaritetsarbeid.
8. For å nå disse mål kan Landsorganisasjonen samarbeide med nærstående organisasjoner og andre demokratiske krefter i Norge og andre land.

§ 2. Medlemskap

Som medlemmer tar Landsorganisasjonen opp landsomfattende forbund.

1. Søknad om medlemskap skal sendes Sekretariatet sammen med:

To eksemplarer av vedtektene for organisasjonen.

Opplysning om når organisasjonen ble stiftet.

Medlemstall.

Erklæring om at organisasjonen vil følge Landsorganisasjonens vedtekter og de vedtak som blir gjort av Landsorganisasjonens organer.

Erklæring om at organisasjonen vil ta inn i sine vedtekter en bestemmelse om at en hver lønnstaker innenfor organisasjonens virkeområder kan bli medlem av forbundet.

Unntatt herfra er de lønnstakere som står tilsluttet eller representerer et politisk parti eller organisasjon; ekstremistiske grupperinger eller miljøer som har rasistisk, nazistisk eller fascistisk program, eller som tar sikte på å undergrave vår demokratiske styreform, eller formål som er beslektet med et slikt program idet slike lønnstakere ikke kan bli medlemmer av forbund som står tilsluttet Landsorganisasjonen.

Unntatt herfra er også de som deltar i aktiviteter som har som formål å fremme slike holdninger, idet slike lønnstakere heller ikke kan bli medlemmer av forbund som står tilsluttet Landsorganisasjonen.

2. Forbundene skal stå tilsluttet de opprettede LO-karteller på grunnlag av antall yrkesaktive medlemmer innen kartellområdene. For øvrig gjelder vedtektenes § 2 tilsvarende for kartellene.

3. Sekretariatet kan fatte midlertidige vedtak om opptak og utelukking av medlemmer. Vedtak kan innen 1 – én - måned etter at organisasjonen har fått skriftlig melding om det, påklages til Representantskapet og Kongressen uten at klagen har oppsettende virkning.

4. Utmelding av Landsorganisasjonen kan finne sted med ett års oppsigelse. I utmeldingstiden har medlemsforbundets medlemmer alle plikter og rettigheter. Ingen kan tre ut som medlem så lenge en er innviklet i arbeidsstans hvor også andre organisasjoner tilsluttet Landsorganisasjonen deltar.
5. Brudd på denne bestemmelse kan føre med seg et gebyr på inntil kr 20,00 pr forbundsmedlem. Sekretariatet fastsetter gebyret. Forbundet har rett til å appellere til Representantskapet.

§ 3. LOs besluttende organer, hovedkontor og daglig ledelse

1. LOs besluttende organer er:
  - a. Kongressen
  - b. Representantskapet
  - c. Sekretariatet
2. LO har sitt hovedsete i Oslo og har en daglig ledelse som blir valgt som nevnt i § 5.

§ 4. Kongressen

1. Kongressen er Landsorganisasjonens høyeste myndighet, og skal som hovedregel holdes hvert 4. år, etter fastsetting av Sekretariatet. Kongressen består av 300 valgte representanter og de faste medlemmene av Sekretariatet.
2. Representantene til Kongressen med tilsvarende antall vararepresentanter velges med 260 av de tilsluttede forbund og 40 fra regionene. Forbundenes representanter blir av Sekretariatet fordelt mellom forbundene etter medlemstall, likevel slik at hvert forbund skal ha minst 1 - én – representant med vararepresentant. Ved fordelingen legger Sekretariatet til grunn det antall medlemmer som det er betalt ordinær kontingent for pr 31.12. før melding om tiden for Kongressen blir sendt ut (jfr. § 4-3). I de tilfeller forbund har gjort vedtak om å slå seg sammen, er det eksisterende forbundsstruktur pr. 31.12, som er gjeldene. Regionenes representanter med vararepresentanter fordeles av Sekretariatet regionvis med minst 1 - én - representant fra hver region. Ingen kan være representant/vararepresentant fra både forbund og region. Valget må være gjennomført så tidlig at Sekretariatet får melding om det, med nødvendige fullmakter, minst 14 dager før Kongressen tar til. Fullmaktene blir utstedt av styret for vedkommende organisasjon, og skal gjennomgås av en fullmaktskomité på fem medlemmer valgt av Sekretariatet. Komiteen legger fram sin innstilling for Kongressen, som gjør endelig vedtak.
3. Tiden for Kongressen skal fastsettes minst 12 måneder før den blir holdt. Melding om tidspunktet skal sendes organisasjonene sammen med utkast til foreløpig dagsorden for Kongressen.
4. Forbund, LOs regionkonferanser, Sekretariatet og Representantskapet har rett til å sette fram forslag for Kongressen. Forslagene må være kommet til Sekretariatet minst fem måneder før Kongressen. Forslag som underavdelingene i forbundene ønsker at forbundene skal fremme overfor Kongressen, må være kommet til forbundet minst åtte måneder før Kongressen. Forslag som fagforeningene gjennom lokalorganisasjonene ønsker at regionkonferansen skal fremme overfor Kongressen, må være kommet til LOs regionkontor minst åtte måneder før Kongressen. Forslag til dagsorden, forretningsorden og de innsendte forslag skal av Sekretariatet sendes organisasjonene minst to måneder før Kongressen.
5. Kongressen gjør vedtak om den endelige dagsorden og forretningsorden. Forslag som i henhold til punkt 4 er fremmet for Kongressen anses opptatt i Kongressen.
6. Ved avstemninger på Kongressen har hver representant én stemme. Sakene blir avgjort ved stemmeflertall. I tilfelle stemmelikhet er forslaget forkastet. Sekretariatets medlemmer og de av Kontrollkomiteens/Representantskapets medlemmer som er valgt som representanter til Kongressen, har ikke stemmerett i saker som angår ansvarsfrihet for de vedtak de har vært med på som medlemmer av henholdsvis Sekretariat eller Representantskap. Det samme gjelder om tvist mellom Sekretariat og Representantskap blir lagt fram på Kongressen. I slike saker har de ikke stemmerett, men bare tale- og forslagsrett.

7. Valgte sekretærer har tale- og forslagsrett. Landsorganisasjonens Kontrollkomite, tillitsvalgt for de ansatte i Landsorganisasjonen og avdelingsledere og regionledere skal være til stede på Kongressen, hvor de har talerett. Landsorganisasjonens ansatte rådgivere skal være til stede på Kongressen.
8. Kontrollkomiteen har forslagsrett i saker som det har plikt til å uttale seg om etter vedtektene.

§ 5. Kongressens myndighetsområde

Kongressen:

1. Behandler og gjør vedtak i alle saker som er ført opp på den vedtatte dagsorden. På dagsorden skal alltid stå formell behandling av siste års regnskap og årsberetning samt orientering om regnskaper og årsberetninger for den kongressperioden som er slutt. Kontrollkomitéens virksomhetsberetning for kongressperioden skal også behandles.
2. Velger leder, nestleder(e), førstesekretær og det antall sekretærer som Kongressen bestemmer. Hvis det velges flere nestledere, bør disse nummereres. De som velges til verv i LOs ledelse, må være under 65 år når valget finner sted. Etter avgang fra verv i ledelsen etter oppnådd alder skal vedkommende tilbys ansettelse i LO frem til pensjoneringspunktet.
3. Velger 15 medlemmer og minst ni varamedlemmer til Sekretariatet. Av de 15 medlemmene er leder, nestleder, førstesekretær og den først nevnte av de øvrige valgte sekretærer faste medlemmer av sekretariatet. Velges flere nestledere blir leder, nestledere og førstesekretær faste medlemmer i Sekretariatet. De øvrige valgte sekretærer er vararepresentanter for disse i den rekkefølge kongressen bestemmer. Medlemmene av Sekretariatet skal så vidt det er mulig representere forskjellige hovedyrker. Forbund over 100 000 medlemmer bør ha to representanter i Sekretariatet. Forbundene bør være representert ved lederen. Dersom lederen av LO Stat ikke velges som medlem eller varamedlem til Sekretariatet, møter han/hun som observatør med tale- og forslagsrett. Medlemmene av Sekretariatet og varamedlemmene skal velges ved særskilt valg. Har en kandidat ikke oppnådd flertall av de avgitte stemmer ved første avstemning, foretas bundet omvalg mellom de to som har oppnådd det høyeste stemmetall. Får disse to samme stemmetall, skal det foretas loddtrekning.
4. Velger en Kontrollkomite på tre medlemmer med varamedlemmer. Lederen i Kontrollkomiteen skal velges ved særskilt valg etter reglene i punkt 3.
5. Foretar endringer i vedtektene for Landsorganisasjonen. Benkeforslag om endringer i vedtektene kan ikke tas opp til behandling på Kongressen uten at det har samband med et forslag som er satt fram på vanlig måte.
6. Avgjør et hvert stridsspørsmål som kan oppstå mellom Sekretariatet og Representantskapet, mellom dem og de tilsluttede organisasjoner, eller mellom organisasjonene innbyrdes, om ikke vedtektene fastsetter noen annen måte å gå fram på.
7. Fastsetter kontingenten som skal betales til Landsorganisasjonen.
8. Godkjenner opptak og utelukking av medlemmer. Forbundene betaler for de representanter de har valgt til Kongressen, men får et bidrag pr. representant fra LO som vil dekke deler av kostnadene. Sekretariatet fastsetter bidragets størrelse til forbundene med basis i diett og reisekostnader. Tapt arbeidsfortjeneste dekkes av LO, etter LOs satser og regler. Regionenes, Sekretariatets og Kontrollkomiteens representanter får utbetalt sin godtgjøring av Landorganisasjonen.

§ 6. Ekstraordinær kongress

1. Ekstraordinær kongress kan innkalles av Sekretariatet eller representantskapet når det oppstår særlig viktige og uforutsette situasjoner.
2. Ekstraordinær kongress bør til vanlig innkalles med minst 15 dagers varsel, og den kan bare behandle de saker som var årsaken til innkallingen. Representanter til den ekstraordinære kongress er de som er valgt til den siste ordinære kongress.

§ 7. Representantskapet

Representantskapet er Landsorganisasjonens høyeste myndighet mellom kongressene.

1. Det består av representanter valgt av forbundene i samsvar med reglene i pkt 2, 1 representant valgt fra hver av regioner og de faste medlemmene av Sekretariatet. I tillegg møter Kontrollkomitéens medlemmer uten stemmerett.
2. Forbundenes representasjon er som følger:
  - 0 - 5 000 medlemmer = 1 representant
  - 5 001 - 10 000 medlemmer = 2 representanter
  - 10 001 - 15 000 medlemmer = 3 representanter
  - 15 001 - 20 000 medlemmer = 4 representanter
  - 20 001 - 25 000 medlemmer = 5 representanter
  - 25 001 - 30 000 medlemmer = 6 representanter
  - 30 001 - 40 000 medlemmer = 7 representanter
  - 40 001 - 50 000 medlemmer = 8 representanter
  - 50 001 - 60 000 medlemmer = 9 representanter
  - 60 001 - 70 000 medlemmer = 10 representanter
  - 70 001 - 80 000 medlemmer = 11 representanter
  - 80 001 - 90 000 medlemmer = 12 representanter
  - 90 001 - 100 000 medlemmer = 13 representanter

Deretter 1 representant for hvert 20 000 medlem. Ved fordelingen legger Sekretariatet til grunn det antall medlemmer som hvert forbund har betalt ordinær kontingent for pr. 31.12 før Kongressen. Forbund som i løpet av en kongressperiode er blitt opptatt som medlemmer av Landsorganisasjonen har rett til én representant i Representantskapet i den kongressperiode som løper når opptaking skjer. I de tilfeller der sekretariatet endrer LOs regionstruktur i Kongressperioden, skal representasjon opprettholdes som i § 7.1. Det samme gjelder ved forbundssammenslutninger.

3. Representantskapet holder møte minst en gang hvert år i de årene hvor det ikke er ordinær Kongress. Ellers kan Representantskapet innkalles så ofte Sekretariatet gjør vedtak om det. Det skal innkalles når fem av de tilsluttede forbund krever det.
4. Representantskapet blir ledet av Landsorganisasjonens leder hvis ikke Representantskapet gjør vedtak om annet.
5. I Representantskapet har ikke medlemmene av Sekretariatet stemmerett ved behandling og godkjenning av årsberetning og årsregnskap.
6. Godtgjøring for reiser, diett og utlegg til møtene i Representantskapet blir betalt av Landsorganisasjonen.

§ 8. Representantskapets myndighetsområde

Representantskapet:

1. Behandler årsregnskap og årsberetning, inklusiv revisjonsberetning og Kontrollkomitéens beretning for de tre første regnskapsårene i kongressperioden. (Det fjerde regnskapsåret behandles på Kongressen). Virksomhetsberetningene for kongressperiodens tre første år behandles og innstilles til Kongressen.
2. Behandler og vedtar generelle retningslinjer for fagorganisasjonens tariffpolitikk i samsvar med § 1.
3. Samtykker i bruk av kampfondets midler til andre formål enn stønad, under faglige konflikter.
4. Foretar suppleringsvalg for den gjenværende del av kongressperioden i tilfelle at noen av de tillitsvalgte er fratrudd.
5. Gjører vedtak om valg og i tilfelle foreta valg i samsvar med § 9-4.
6. Godkjenner opptak og utelukkning av medlemmer.
7. Utlitner ekstrakontingent i samsvar med § 18.

8. Behandler andre saker som er ført opp på dagsorden.
9. Velger revisor etter innstilling fra Sekretariatet.
10. Velger valgkomite til kongressen på sitt siste møte før kongressen avholdes.

§ 9. Sekretariatet

1. Sekretariatet har sitt sete i Oslo. Det er vedtaksført når minst 10 medlemmer er til stede. Ved stemmelikhet gjør lederens stemme utslaget.
2. Møtet blir holdt så ofte som det er nødvendig av hensyn til saksbehandlingen.
3. Til Sekretariatets møter har medlemmene møteplikt. Uteblir et medlem fra tre møter etter hverandre uten at det melder gyldig forfall, skal det utelukkes fra Sekretariatet, og første varamedlem rykker da opp som fast medlem.
4. Når et medlem av Sekretariatet forlater sitt tillitsverv i forbundet, fratrer vedkommende som medlem av Sekretariatet. Representantskapet foretar suppleringsvalg for resten av kongressperioden etter forslag fra Sekretariatet. På tilsvarende måte kan suppleringsvalg foretas for den tid et sekretariatsmedlem har permisjon fra sitt tillitsverv i forbundet. Inntil suppleringsvalg er holdt, fungerer det faste varamedlem.
5. LOs sentrale ungdomsutvalg velger selv en representant som tiltrer Sekretariatet med tale- og forslagsrett i saker som omhandler ungdom.

§ 10. Sekretariatets myndighetsområde

Sekretariatet:

1. Leder Landsorganisasjonens virksomhet i samsvar med vedtektene, Kongressens og Representantskapets vedtak, og fastsetter lønningene for de tillitsvalgte i Landsorganisasjonen.
2. Foretar tilsetninger av avdelingsledere og regionledere.
3. Vedtar årlige budsjetter
4. Avgir årsregnskap og årsberetning og påse at disse utarbeides og behandles i overensstemmelse med § 13-1, samt komme med forslag til disponering av årsresultatet, herunder avsetning til kampfondet.
5. Forvalter Landsorganisasjonens midler i samsvar med § 12, og å gi bevilgninger som ikke er fastsatt av Kongressen eller Representantskapet.
6. Ser til at de tilsluttede organisasjoner følger de retningslinjer som er trukket opp for fagorganisasjonens virksomhet.
7. Leder tariffrevisjoner slik at de blir i samsvar med Landsorganisasjonens formål, og se til at organisasjonene følger bestemmelsene i §§ 14 og 15.
8. Fungerer som styre for fagorganisasjonens pensjonskasse i samsvar med kassens vedtekter.
9. Bistår forbundene ved forhandling om lønns- og arbeidsvilkårene.
10. Følger utviklingen innen arbeidsmarkedet og næringslivet.
11. Innkaller Representantskapet og Kongressen, og forberede de saker som skal opp til behandling der.
12. Suspenderer tillitsvalgte i samsvar med reglene i § 24.
13. Utlikner ekstrakontingent i samsvar med § 18.
14. Avgjør tvister om tolking av Landsorganisasjonens og LOs lokalorganisasjoners vedtekter.
15. Fatter midlertidige vedtak om opptak og utelukkning av medlemmer.
16. Treffer vedtak i andre saker som vedkommer organisasjonene, og som ikke spesielt hører inn under Kongressen eller Representantskapet.

§ 11. Likestilling

Ved valg og oppnevnelser i Landsorganisasjonen skal hvert kjønn være representert med minst 40 prosent.

§ 12. Firmategning og forvaltning

1. Sekretariatet bestemmer hvem som skal forplikte Landsorganisasjonen.
2. LOs midler skal anbringes på en økonomisk forsvarlig måte. Midler skal ikke anbringes i foretak/aktivitet i strid med LOs formål.
3. Alle verdipapirer som tilhører Landsorganisasjonen skal oppbevares i bankdepot eller registreres i Verdipapirsentralen (VPS).
4. Sekretariatet må til enhver tid se til at Landsorganisasjonens midler anbringes slik at de i påkommende tilfeller kan realiseres hurtig.

§ 13. Regnskap, revisjon og kontrollkomité

1. Regnskap
LOs årsregnskap og årsberetning skal gi medlemmene innsikt i LOs økonomiske aktiviteter og økonomiske stilling.

LOs årsregnskap og årsberetning utarbeides og behandles ut i fra lover, forskrifter og god regnskapsskikk, samt LOs vedtekter om disse ikke strider mot forannevnte.
2. Revisjon
Revisjon av LOs regnskaper skal utøves av statsautorisert revisor. Revisor skal følge de instruksjoner og pålegg som gis av LOs organer så fremt de ikke strider mot lover, forskrifter, god revisjonsskikk og LOs vedtekter.
3. Kontrollkomité
Kontrollkomitéen er Kongressens og Representantskapets kontrollorgan og står til ansvar overfor disse. Kontrollkomitéen skal føre tilsyn med LOs økonomiske virksomhet og påse at LO følger lover og forskrifter, vedtekter og vedtak i besluttede organer samt vanlig organisasjonsmessig praksis på det økonomiske området. Kontrollkomitéen kan til enhver tid forlange seg forelagt LOs protokoller og dokumenter, og kreve at tillitsvalgte og ansatte gir de opplysninger som komitéen mener er nødvendig, for at den skal kunne utføre sitt verv. Kontrollkomitéen skal føre protokoll fra sine møter.

Kontrollkomitéen avgir sin beretning til de besluttede organer som behandler de saker/forhold som ligger under komitéens ansvarsområde.
4. Revisjonsberetning og Kontrollkomiteens beretning legges sammen med årsregnskapet fram for Representantskapet. For Kongressen legges fram innberetning for kongressperioden.

§ 14. Tariffkrav og tariffrevisjoner

1. Vil et forbund sette fram krav om ny tariffavtale eller si opp en tariffavtale, må aksjonen godkjennes av Sekretariatet på forhånd. Melding til Sekretariatet må til vanlig gis 1 - én – måned før kravet blir satt fram eller tariffavtalen blir sagt opp.
2. Plassoppsigelse kan forbundene foreta når Sekretariatets godkjenning etter punkt 1 er gitt.
3. Fører ikke forhandling og mekling fram, og forbundene vil sette arbeidsstans i verk, må Sekretariatets godkjenning innhentes.
4. Sekretariatet kan, om det ikke godkjenner iverksetting av arbeidsstansen, gjøre vedtak om nye forhandlinger under ledelse av Sekretariatet. Forhandlingene skal føres i samråd med vedkommende forbundsstyre eller tilsvarende organ. Sekretariatet kan også før det tar endelig avgjørelse, sende saken til avstemming blant de medlemmer som tariffvisten gjelder.
5. Sekretariatet skal såfremt en tariffbevegelse omfatter flere forbund eller fag, overta ledelsen og i samråd med vedkommende forbund velge et forhandlingsutvalg. Den samme adgang skal også Sekretariatet ha hvis en tariffbevegelse i et enkelt forbund i sine økonomiske virkninger kommer til å berøre flere forbund. Sekretariatet kan ikke legge fram et forslag som forringer avtale som et forbund eller fag har oppnådd uten at dette på forhånd er drøftet med vedkommende forbund.

§ 15. Avstemning over tarifforslag - arbeidsstans

1. Tarifforslag skal som regel legges fram for de medlemmer interesselisten gjelder. Avstemningsresultatet skal gi et fullgyldig uttrykk for viljen hos medlemmene. Sekretariatet kan etter samråd med vedkommende forbund gjøre vedtak om at avstemningen skal foregå som uravstemning i samsvar med gjeldende retningslinjer.
2. Har flertallet av de medlemmer som interesselisten gjelder stemt for forslaget, er det vedtatt. Har flertallet stemt mot, er det forkastet.
3. Blir ikke vilkåret i punkt 2 fylt, er avstemningen ikke bindende med mindre 2/3 eller mer av de medlemmer interesselisten gjelder har deltatt i avstemningen.
4. Har mindre enn 2/3 tatt del i avstemningen, og vilkåret etter punkt 2 ikke er fylt, er avstemningen rådgivende. Sekretariatet skal da ta endelig avgjørelse etter at vedkommende forbundsstyre eller tilsvarende organ er hørt.
5. Omfatter en tariffrevisjon flere forbund eller fag, og det foreligger et forslag som er tilrådd av Sekretariatet, og flertallet i de interesserte forbundsstyrene eller tilsvarende organ, kan Sekretariatet gjøre vedtak om felles avstemning. For denne avstemning gjelder reglene i punktene 2-4. Felles avstemning over tarifforslag kan ikke finne sted mot det enkelte forbunds vilje.
6. Sekretariatet har i samråd med vedkommende forbund rett til å søke en arbeidsstans løst ved direkte forhandlinger med arbeidsgiverne og til å heve en arbeidsstans.
7. Sekretariatet skal ha rett til å foreta det som er nødvendig for å søke en arbeidsstans ført til best mulig avslutning ved for eksempel å gjøre vedtak om arbeidsstans i andre fag eller bransjer, når slik utvikling anses tjenlig. Før utviding settes i verk, må vedkommende forbundsstyre eller tilsvarende organ gis høve til å uttale seg.
8. Blir ikke Sekretariatet og vedkommende forbund enige om en godkjenning, utviding eller avslutning av en arbeidsstans, kan en av partene kreve saken brakt inn for Representantskapet til avgjørelse. Gjelder arbeidsstansen en enkelt gruppe eller forening, har denne høve til ved 2 representanter å uttale seg i Representantskapet.
9. Under arbeidsstans som angår flere forbund, skal ikke noe forbund kunne ta endelig avgjørelse med arbeidsgiverne uten godkjenning av Sekretariatet.
10. Sekretariatet kan beslutte at det ikke skal sendes ut meldinger til pressen av noe forbund uten i samråd med Sekretariatet under arbeidsstans som er nevnt i § 15-9.

§ 16. Stønad under arbeidsstans

1. Under arbeidsstans, som er godkjent i samsvar med §§ 14 og 15, har berettigede forbund rett til refusjon fra Landsorganisasjonen fra og med 1. streikedag for de av sine medlemmer som arbeidsstansen omfatter, og som har betalt kontingent og vært medlemmer av sitt forbund i inn- eller utland i minst to måneder før arbeidsstansen brøt ut. For nyutlærte, som går inn i forbundet sitt straks læretiden er slutt, og ved arbeidsstans hvor organisasjonsretten blir angrepet, kan refusjon utbetales straks medlemskapet er i orden.
2. Om en arbeidsstans i et fag, eller noen av de tiltak Sekretariatet setter i verk i samsvar med §§ 14 og 15, fører med seg at også medlemmer i andre fag blir uten arbeid, har forbundet også krav på refusjon for disse medlemmer.
3. Så lenge LO har midler til det, skal det betales refusjon til forbund som er berørt av arbeidsstans med et beløp pr streikende medlem pr dag (pr. 1.1.2021 kr. 139,17). Beløpet reguleres med siste års vekst i den gjennomsnittlige lønnsendring i industrien (virkningsdato 1. januar). Søndager og helgedager regnes med. Sekretariatet kan i ekstraordinære situasjoner forhøye refusjonen.
4. Landsorganisasjonen har ikke plikt til å yte refusjon om ikke kravet blir satt fram senest fire måneder etter at arbeidsstansen er slutt.

§ 17. Kontingent

Landsorganisasjonen kan pålegge sine medlemmer ordinær og ekstraordinær kontingent.

1. Kongressen fastsetter den ordinære årskontingent.
2. Forbundene betaler den ordinære årskontingent til LO á konto ved hvert kvartals utløp, basert på det enkelte forbunds kontingent til LO det foregående år.
Forbundene beregner sin prosentkontingent slik:
$$((\text{Forbundets kontingentinntekter} \times 100 \%) / \text{Forbundets kontingentsats}) = \text{Lønnsmasse} \times 0,2 \% = \text{Forbundets kontingent til LO}$$

Endelig kontingentavregning skal foretas senest ved utgangen av februar etterfølgende år. Sammen med avregning skal en oppgave over antall yrkesaktive medlemmer foreligge. De av LOs medlemsforbund der medlemmene i hovedsak betaler prosentkontingent av bruttofortjeneste, dvs. summen av beløp som oppgis i rubrikk III A i den årlige lønns- og trekkoppgave, unntatt honorarer utover vanlig fortjeneste til medlemmer av styrer og bedriftsforsamlinger samt erkjenningsgaver, gis et fradrag i kontingenten til LO på 7,5 %.
3. For ordinær kontingent gjelder ingen fritaking. Ingen må stå til rest med kontingent, unntatt i særlige tilfeller, når Sekretariatet etter søknad har gitt sitt samtykke til en bestemt tidsutsettelse.
4. Forbund som uten Sekretariatets samtykke står til rest med kontingent utover 14 dager fra forfallsdag, taper retten til mulig stønad av Landsorganisasjonen fra forfallsdag og inntil tre måneder etter at gjelden er betalt.
5. Sekretariatet har rett til å kontrollere forbundenes oppgave over medlemstall og kontingentinntekter.
Bestemmelse om regulering:
Regulering av prosentsatsen kan skje dersom Kongressen finner dette nødvendig på grunn av LOs økonomiske stilling. Forbundene må få melding om dette senest seks måneder før iverksettelsen. Reguleringen foretas fra 1. januar påfølgende år.

§ 18. Ekstrakontingent

1. Representantskapet kan når forholdene gjør det nødvendig pålegge medlemsforbundene ekstrakontingent og fastsette frist for innbetaling.
2. Sekretariatet kan også foreta utlikning av ekstrakontingent med betalingsfrist når truende uro på arbeidsmarkedet gjør det ønskelig å styrke organisasjonens kampberedskap, eller når Landsorganisasjonens kasse ikke strekker til for å dekke de økonomiske plikter den har ved de arbeidsstanser den har godkjent.
3. Sekretariatet har rett til å kontrollere forbundenes oppgave over medlemstall og kontingentinntekter.
4. Forbund som uten Sekretariatets samtykke står til rest med ekstraordinær kontingent utover 14 dager fra forfallsdag, taper rett til mulig understøttelse av Landsorganisasjonen fra forfallsdag og inntil tre måneder etter at gjelden er betalt.

§ 19. Overføring av medlemskap i forbundene

1. Forbundene plikter å motta medlemmer fra et annet forbund, når medlemmene har sitt medlemskap i orden. Nytt forbund kan gi melding om endring til tidligere forbund, hvis medlemmet ikke selv har ordnet med dette.
2. Vilkåret for slik overføring er at medlemmer har eller har fått arbeid i et yrke som ligger innenfor forbundets virkeområde.
3. Overføring skal finne sted innen to måneder regnet fra det tidspunkt medlemmene har fått arbeid i vedkommende yrke. I slike tilfeller får medlemmet straks rettigheter i det nye forbundet, og medlemskort skal utleveres gratis.

§ 20 Regionale råd

For å styrke den faglige koordineringen, opprettes et regionalt LO-råd i hver region/fylke (regionråd). Forbundene oppnevner en representant med vara til regionrådene. Inntil tre representanter med tre vararepresentanter for lokalorganisasjonene, valgt i tilknytning til regionkonferansen, skal være representert i regionrådet. LOs regionskontor har det økonomiske og koordinerende ansvar for regionrådene. Sekretariatet vedtar nærmere retningslinjer for regionrådene.

§ 21. LOs lokalorganisasjoner

LOs lokalorganisasjoner er samarbeidsorganer for alle LO-tilknyttede fagforeninger i lokalorganisasjonens virkeområde og skal organiseres etter de vedtekter som gjelder til enhver tid. LOs lokalorganisasjon benevnes LO i/på (stedsnavnet).

§ 22. Medlemmenes plikter overfor Landsorganisasjonen

Forbundenes vedtekter må ikke inneholde noe som strider mot Landsorganisasjonens vedtekter, formål og lovlige vedtak.

§ 23. Kampfond

1. Hvert forbund må opparbeide et kampfond som tilsvarer minst kr 600,- pr yrkesaktivt forbundsmedlem.
2. Kampfondets midler skal anbringes slik at de hurtig kan nyttes til stønad når situasjonen krever det.

§ 24. Suspensjon av tillitsvalgte og oppsigelse av ansatte

1. Tillitsvalgte kan suspenderes av Sekretariatet. Suspensjonen kan skje med bibehold eller tap av den suspendertes lønn. Suspensjonen må legges fram for første Representantskap til foreløpig godkjenning og for Kongressen til endelig avgjørelse. Den suspenderte har i slike tilfeller talerett i Representantskapet og på Kongressen.
2. Ansatte i LO kan sies opp av det organ som har tilsettingsmyndighet. For oppsigelse eller avskjed gjelder Arbeidsmiljølovens bestemmelser.
3. I tilfelle suspensjon eller avskjed av tillitsvalgte har Sekretariatet alltid fullmakt til å treffe midlertidig ordning med tilsetting av ny tillitsvalgt inntil saken er blitt behandlet av de rette instanser.

§ 25. Avgjørelse av tvister

Tolking av disse vedtekter og tvister om hvordan de skal forstås kan ikke bringes inn til prøvelse for de ordinære domstoler. Tvister av denne art avgjøres av Sekretariatet. Den som er part i tvisten kan anke Sekretariatets avgjørelse inn for en voldgiftsrett som skal bestå av tre medlemmer. Høyesterettsjustitiarius utnevner voldgiftsrettens formann, som skal være høyesterettsdommer. Voldgiftsrettens formann trekker ved en loddtrekning ut de to øvrige voldgiftsdommere fra et utvalg på 10 personer satt opp av Landsorganisasjonens Representantskap. Voldgiftsretten avgjør tvisten med endelig virkning for partene. Ankefristen er 2 - to - måneder regnet fra det tidspunkt da melding om Sekretariatets avgjørelse er inngitt til posten i rekommandert brev.

§ 26. Vedtektenes ikrafttreden

Endringer i LOs vedtekter vedtatt på Kongressen i 2022 gjøres gjeldene fra vedtak er fattet.

Regler for valg av representanter og vararepresentanter fra forbundene til Landsorganisasjonens Kongress

LOs Sekretariat skal i henhold til LOs vedtekter § 4-2 fordele det antall representanter med vararepresentanter som velges av forbundene til LOs Kongress.

- a. Valg av forbundenes representanter og vararepresentanter til LOs Kongress skal foretas på forbundets ordinære landsmøte som særskilt valg. Det skal så langt råd er tas hensyn til mangfold basert på kjønn, etnesitet, geografi, yrkesgrupper og alder.
- b. Landsmøtet kan gi forbundets øverste organ i landsmøteperioden fullmakt til å velge representanter og vararepresentanter. Når valg skjer i henhold til fullmakt, kan forbundet ha forutgående nominasjonsprosess etter regler fastsatt av det enkelte forbund.
- c. Valgene må være gjennomført så tidlig at Sekretariatet får melding fra forbundene om hvem som er valgt, sammen med de nødvendige fullmakter, minst 14 dager før Kongressen tar til.
- d. I spesielle tilfeller kan Sekretariatet etter søknad fra vedkommende forbund gjøre unntak fra foranstående bestemmelser.
- e. Medlemmer av LOs kontrollkomité er valgbare.

Regler for valg av representanter og vararepresentanter fra LOs regioner til LOs Kongress og Representantskap

LOs Sekretariat skal i henhold til LOs vedtekter § 4-2 fordele det antall representanter med vararepresentanter som skal velges av fylkene til LOs Kongress.

Følgende valgeregler gjelder både for valg av representanter til Kongressen og Representantskapet fra fylkene:

1. LOs regionskontorer sender ut melding til fagforeningene i sitt distrikt om at enhver fagforening har rett til å nominere kandidater til det angitte antall representanter med vararepresentanter. Skjema for utfylling av nominerte kandidater og varakandidater skal samtidig sendes ut. Det må likeledes meddeles frist for innsendelse av nominerte kandidater fra fagforeningene.
2. Fagforening som har medlemmer ved flere bedrifter, og hvor det er valgt eget klubbstyre, kan om den selv bestemmer det anmode om at klubbene sender sine forslag på kandidater. Fagforeningens medlemsmøte eller foreningens besluttede organ som etter vedtektene kan forplikte fagforeningen, nominerer deretter kandidater og varakandidater. Den som har fått absolutt flertall av de framkomne på medlemsmøte eller i det besluttede organ, er fagforeningens nominerte kandidat eller varakandidat i numerisk rekkefølge. De av klubbene foreslåtte kandidater som ikke oppnår å bli nominert av fagforeningens medlemsmøte utgår dermed av nominasjonen.
3. Nominasjonen av kandidat fra fagforeningen skal sendes umiddelbart, og innen den fastsatte frist, til LOs distriktskontor på eget skjema som foreningen får tilsendt. Skjemaet underskrives av foreningens leder og sekretær/eller styremedlem.
4. Umiddelbart etter at fristen for å sende inn nominasjon er utløpt, skal LOs regionale råd holde møte. Regionkontoret skal føre protokoll fra møtet, og i denne skal navn på alle kandidater som er nominert av fagforeningene innføres.
5. Regionrådet skal foreta innstilling på representant(er) og vararepresentant(er) blant de nominerte kandidater fra fagforeningene og eventuelt egne forslag. Det skal da tas hensyn til geografisk fordeling, yrkesgrupper, kjønn og alder. For å bli valgt og for å kunne møte på Kongressen og Representantskapet, må vedkommende ha sitt arbeid eller bosted i den region valget gjelder. Dersom det skjer endringer i kongressperioden slik at vilkåret ikke lenger er oppfylt, rykker vararepresentanten opp som fast medlem med mindre regionkonferansen treffer særskilt vedtak om at den valgte representanten likevel skal fortsette ut kongressperioden. Regionkonferansen foretar nødvendige suppleringsvalg.

6. Innstillingen fra regionrådet skal innføres i protokollen. Innstillingen sendes regionkonferansen i den regionen valget skal gjelde. Sammen med innstillingen skal det også utsendes fullstendig liste over de som er nominert av fagforeningene som henholdsvis kandidat eller varakandidat.
7. Valg av representanter og vararepresentanter fra regionen til LOs Kongress skal føres opp på sakliste for siste regionkonferanse før Kongressen. Valget kan bare omfatte kandidater som er innstilt av regionrådet eller er nominert av fagforeningene. Valget skal foretas av regionkonferansens stemmeberettigede deltakere i henhold til retningslinjene for sammensetning av regionkonferansen.
8. Valget foretas med alminnelig flertall. Resultatet av avstemningen skal LOs regionkontor føre inn i egen protokoll.
9. Fullmaktsskjema for valgte representanter og valgte vararepresentanter fra regionene skal være LO i hende innen frist fastsatt av sekretariatet.

Kongressvedtak om medlemmers lojalitetsplikt

I forbindelse med forslag som var kommet inn til Kongressen i 1977 om suspensjon og utelukking av medlemmer vedtok samme Kongress denne uttalelsen:

De framsatte forslag foranlediger intet skritt fra Kongressens side. Kongressen innskjerper den lojalitetsplikt som medlemskapet i LO medfører, og at det er i strid med denne lojalitetsplikt å sette seg utover organisasjonens vedtekter, lovlig gjorte vedtak eller for øvrig å opptre på noe sådan måte at det kan skade organisasjonen. Medlemmer som gjør seg skyldig i sådanne handlinger, bryter derved forutsetningene for sitt medlemskap med den følge at de rettmessig kan utelukkes fra medlemskapet. Når Kongressen ikke har funnet å ville ta opp forslaget under nr 56 til § 2, så er dette ut fra den forutsetning at de enkelte organisasjonsledd gjør bruk av den adgang som de har til å utelukke medlemmer som i gjerning bryter den lojalitetsplikt som de har overfor sin organisasjon.

Vedtekter for LOs lokalorganisasjoner

§ 1. Medlemskap

LOs lokalorganisasjoner er sammenslutninger av fagforeninger/avdelinger i en eller flere kommuner, alle kommuner skal tilhøre en lokalorganisasjon.

Alle fagforeninger/avdelinger tilsluttet et LO-forbund innenfor lokalorganisasjonens virkeområde skal stå som medlemmer. LOs Sekretariat kan i spesielle tilfeller gjøre unntak, for enkelte forbund eller enkelte fagforeninger/avdelinger. Det er fagforeningens geografiske område som er avgjørende for hvilke(n) lokalorganisasjon(er) man skal tilslutte seg, se også §12. Geografiske områder som ikke ligger innunder lokalorganisasjonens virkeområde, tas inn ved endringer etter vedtak på lokalorganisasjonens årsmøter

LOs sekretariat kan gjennomføre sammenslåing, tilføyelser eller oppløsning av lokalorganisasjoner som klart unnlater å utføre de oppgaver vedtektene pålegger dem. Lokalorganisasjonens virkeområde godkjennes i samråd med LOs Sekretariat. Se LOs vedtekter § 21.

§ 2. Formål

I samsvar med Landsorganisasjonens vedtekter skal Lokalorganisasjonen i sitt virkeområde.

- a. Arbeide for at medlemmene ved solidarisk samvirke, skaper best mulig samordning av det faglige og politiske arbeidet.
- b. Tilrettelegge for tverrfaglig skoleringsarbeid, fortrinnsvis i samarbeid med AOF.
- c. Delta i lokalt arbeids- og næringspolitikk arbeid, for å sikre full sysselsetting, næringsutvikling og gode velferdstjenester i kommunen(e).
- d. Lede fellesarrangementer for fagforeningene/avdelingene, arrangere 1. mai og andre faglige møter som fagbevegelsen har behov for.
- e. Oppnevne/velge representanter for de organiserte lønnstakere i offentlige styrever, råd og utvalg, innstille på medlemmer i offentlige komiteer og utvalg som de fagorganiserte lønnstakere har interesse av å være representert i.

§ 3. Lokalorganisasjonens organer

Lokalorganisasjonens organer er:

1. Årsmøtet
2. Representantskapet
3. Styret

§ 4. Årsmøtet

Årsmøtet er lokalorganisasjonens høyeste myndighet. Årsmøtet skal sammensettes etter størrelse på fagforeningene/avdelingene. Alle forbund har rett til minst en representant på årsmøtet. Det forutsettes at representanten kommer fra en fagforening/avdeling der man er ajour med kontingenten. Årsmøtet skal bestå av maksimum 130 representanter, og det er årsmøtet som vedtar fordelingsnøkkel i egen lokalorganisasjon. LOs Sekretariat kan i særskilte tilfeller gi dispensasjon for størrelsen på årsmøtet. Årsmøtet skal sammensettes fortrinnsvis av fagforeningenes/avdelingenes styremedlemmer. Har man flere representanter enn styremedlemmer, brukes styrets varamedlemmer. LOs regionkontor har møte- og talerett på årsmøtene.

Årsmøtet skal:

- a. Behandle og gjøre vedtak i alle saker som er ført opp på den vedtatte dagsorden. Årsmøtet behandler årsregnskap og årsberetning for foregående år og revisors virksomhetsberetning, samt påfølgende års budsjett og handlingsplan dersom dette ikke behandles av representantskapet på slutten av året.
- b. Velge styre, valgkomite og revisorer (jf. § 11 LOs vedtekter). Leder, kasserer, sekretær, ungdomsrepresentant og representanter til LOs regionkonferanse velges ved særskilt valg. Styret velges for 2 år, dog slik at kontinuiteten i styret beholdes.
- c. Fastsette fagforeningenes/avdelingenes kontingent til lokalorganisasjonen, jf. § 9.
- d. Der hvor det er opprettet LO-senter behandles årsregnskap og årsberetning for LO-senteret.
- e. Årsmøtet holdes ordinært en gang i året, i mars/april. Årsmøtet skal kunngjøres med minst 30 dagers varsel. Innkalling med forslag til dagsorden og tilhørende saksdokumenter sendes alle tilsluttede foreninger/avdelinger med minst 14 dagers varsel. Forslag som ønskes behandlet på årsmøtet må være styret i hende senest 3 uker før årsmøtet.

§ 5. Representantskapet

Representantskapet er lokalorganisasjonens høyeste myndighet mellom årsmøtene. Representantskapet skal ha samme sammensetning som årsmøtet.

Møte i Representantskapet skal holdes så ofte styret finner det nødvendig, eller når minst en fjerdedel av de tilsluttede fagforeninger/avdelinger krever det.

Representantskapsmøter skal kunngjøres med minst 30 dagers varsel. Innkalling med forslag til dagsorden og tilhørende saksdokumenter sendes alle tilsluttede foreninger/avdelinger med minst 14 dagers varsel. Forslag som ønskes behandlet på representantskapet må være styret i hende senest 3 uker før representantskapet.

§ 6. Styret

Styret skal velges blant yrkesaktive medlemmer, studentmedlemmer eller lærlingemedlemmer. Antallet medlemmer og varamedlemmer bestemmes av årsmøtet under hensyntaken til lokalorganisasjonens arbeidsområde og bredde i forbundsbakgrunn. Styret skal bestå av mellom 5 og 11 medlemmer.

Styret bør velges blant styremedlemmer/varamedlemmer i de tilsluttede fagforeninger/avdelinger, fortrinnsvis blant engasjerte i disse organisasjonsleddene. Det skal så langt råd er tas hensyn til mangfold basert på kjønn, etnisitet, geografi, yrkesgruppe og alder.

§ 7. Styrets gjøremål

Styret skal:

- a. Lede lokalorganisasjonens daglige virke i samsvar med Landsorganisasjonens vedtekter og vedtak gjort av LOs organer.
- b. Avgi årsmelding og årsregnskap sammen med revisors virksomhetsberetning, som senest 14 dager før årsmøtet sendes de tilsluttede fagforeninger/ avdelinger. Regnskap føres for kalenderåret.
- c. Utarbeide forslag til dagsorden og innkalle til representantskapsmøter og årsmøter.
- d. Utarbeide forslag til budsjett for kommende kalenderår.
- e. Planlegge og iverksette informasjons- og rekrutteringstiltak.
- f. Påse at de tillitsvalgte handler i samsvar med instruks og vedtak gjort av lokalorganisasjonen og Landsorganisasjonens organer.

- g. Arbeide for at lokalorganisasjonen oppretter ungdomsutvalg.
- h. Etter at LO har sendt ut faktura og to purringer på kontingent til fagforening/avdelinger, har styret ansvar for videre oppfølging. Regionkontoret bistår med informasjon.

§ 8. Styrets møter

- a. Det avholdes minimum 4 styremøte i året, eller når 1/3 av styremedlemmene forlanger det.
- b. Over møtene føres protokoll som godkjennes av de som deltar i møtet. Styret er vedtaksført når mer enn halvparten av medlemmene er til stede.
- c. Uteblir et medlem uten gyldig forfall fra tre på hverandre følgende møter, kan vedkommende settes ut av styret, og vararepresentanten rykker inn som fast medlem.
- d. Møter ledes av lederen, og i dennes fravær av nestlederen. Ved stemmelikhet gjør møtelederens stemme utslaget.

§ 9. Kontingent

Til dekning av lokalorganisasjonens utgifter utliknes en kontingent på de tilsluttede fagforeninger/avdelinger som fastsettes av årsmøtet. Kontingenten skal være på minimum kr 0.50 og maksimum kr 1.20 pr medlem pr uke. Kontingenten gjelder pr yrkesaktivt medlem og den innbetales til lokalorganisasjonen minst en gang årlig. Fagforeningene plikter å melde medlemstall inn til LOs regionkontor en gang i året og betale faktura i henhold til innmeldt medlemstall. Fagforeninger som legges ned eller opprettes plikter å gi beskjed om dette til LOs regionkontor slik at det kan justeres i systemet.

Årsmøtet kan søke Landsorganisasjonen om adgang til å nytte en høyere kontingent. Ved eventuell søknad til Sekretariatet må budsjettforslag, regnskapsutdrag, årsmelding og årsmøteprotokoll foreligge. Dersom det ikke foreligger årsregnskap fra lokalorganisasjonene, skal fagforeningene/-avdelingene tilbakeholde kontingent inntil dette foreligger.

§ 10. Tillitsvalgte og ansatte i lokalorganisasjonen

- a. Tillitsvalgte, ansatte i tillitsverv og funksjonærer skal rette seg etter de vedtak som er gjort av lokalorganisasjonenes organer, når disse ikke er i strid med LOs vedtekter og beslutninger. Styret skal utarbeide instruks for stillingene som ansatte og/eller funksjonærer. Instruksen forelegges årsmøtet til vedtakelse.
- b. Tillitsvalgte kan ved alvorlige brudd på LOs/lokalorganisasjonens vedtekter og vedtak suspenderes fra sitt verv. Vedtak om suspensjon gjøres av lokalorganisasjonenes representantskap. Suspenderede tillitsvalgte har adgang til å anke saken til LOs Sekretariat, som fatter endelig avgjørelse i saken.
- c. Ansatte kan sies opp av styret, med de frister som er avtalt i tilsetningsvilkårene.

§ 11. Økonomi og revisjon

Årsmøtet velger to revisorer som skal gjennomgå lokalorganisasjonens regnskap i samsvar med Landsorganisasjonens retningslinjer for revisjon og økonomihåndtering i lokalorganisasjonen.

Revisjonsprotokollen skal legges fram for styret og årsmøtet. Til årsmøtet utarbeider revisorene rapport. Revisorene inviteres til årsmøtet. Kopi av årsregnskap, revisjonsprotokoll og protokoll fra årsmøtet skal sendes LOs regionkontor umiddelbart etter årsmøtet.

§ 12. Distriktsforeninger, storavdelinger og landsdekkende avdelinger

I de tilfeller hvor forbund har organisert seg med distriktsvise foreninger, storavdelinger og landsdekkende avdelinger som har medlemsbedrifter i flere kommuner, må medlemskapet i den enkelte lokalorganisasjon ordnes slik at medlemmene av distriktsforeningen/ storavdelingen og landsdekkende avdelinger som har sin

arbeidsplass innenfor lokalorganisasjonenes virkeområde tilmeldes og betaler kontingent til denne. De forbund som har organisert seg med distriktsforeninger, storavdelinger og landsdekkende avdelinger som har medlemsbedrifter/virksomheter i flere lokalorganisasjonsområder, gjør sine underavdelinger oppmerksomme på hvor mange medlemmer de skal gjøre opp for til de ulike lokalorganisasjoner. Distriktsforeningen, storavdelingen og landsdekkende avdeling kan organisere sine medlemmer i området som én gruppe med ett fagforeningsstyre innen lokalorganisasjonen.

Distriktsforeningen, storavdelingen og landsdekkende avdeling kan også velge representanter direkte til lokalorganisasjonen i området.

§ 13. Tverrfaglige kontaktutvalg

I kommuner som ikke dekkes av lokalorganisasjoner, kan det opprettes tverrfaglige kontaktutvalg for arrangement av 1.mai og synliggjøring av andre felles tema. Som medlemmer av disse oppnevnes personer med forankring i fagforeningene. Disse betegnes LOs kontaktutvalg i/på...(stedets navn).

§ 14. Gyldighet

Disse vedtekter gjelder for LOs lokalorganisasjoner og kan ikke fravikes av den enkelte lokalorganisasjon.

Eventuelle tilføyelser og endringer lokalorganisasjonen måtte vedta på grunn av spesielle forhold i distriktet, må godkjennes av Landsorganisasjonens Sekretariat.

**Redaksjonskomiteens innstilling
til
LOs organisasjonsprogram
2022-2025**

1	1. Innledning	3
2	2. LOs egen organisasjon	4
3	2.1 Lokalt og regionalt arbeid	4
4	2.2 Tillitsvalgte	5
5	2.3 En mangfoldig medlemsmasse	5
6	2.4 LOfavør	6
7	3. Medlemsvekst	8
8	3.1 Organisering	8
9	3.2 Medlemsservice og medlemsbevaring	8
10	3.3 Organisering i servicesektoren	9
11	3.4 Selvstendig næringsdrivende	9
12	3.5 Arbeidstakere med høyere utdanning	9
13	3.6 LOs unge medlemmer	10
14	3.7 Ungdomsarbeidet	10
15	3.8 Studentarbeidet	11

1. Innledning

17 LOs mål er å øke organisasjonsgraden i Norge, og å bli den største
18 arbeidstakerorganisasjonen innenfor alle sektorer og yrkesgrupper. LOs styrke og
19 innflytelse ligger i at vi er mange og at vi har en bred organisering, og levende
20 medlemsdemokrati med aktive medlemmer og tillitsvalgte som gis muligheter til å påvirke
21 og utvikle LOs politikk. LOs tilstedeværelse gjennom lokalorganisasjoner og de regionale
22 foraene er svært viktig for å få gjennomslag for LOs politikk.

23 Det betyr at forbundene må organisere flere medlemmer, og flere forbund blir med i LO-
24 familien. Dette må særlig prioriteres i bransjer med lav organisasjonsgrad. For å beholde
25 og styrke LOs posisjon i norsk arbeids- og samfunnsliv må organiseringen tilpasse seg
26 endringene i arbeidslivet. LO og forbundene må jobbe med medlemsbevaring for å
27 synliggjøre sin relevans overfor ulike typer arbeidstakere.

28 Andelen yrkesaktive med høyere utdanning er økende, og LO møter her sterk konkurranse
29 fra andre hovedsammenslutninger. Det er et mål å styrke LOs posisjon og innflytelse
30 innenfor denne gruppa. LO har som mål å være den foretrukne hovedorganisasjonen også
31 for dem med høyere utdanning.

32 LO skal være en hovedorganisasjon som tar helhetlig ansvar for samfunnsutviklingen, som
33 organiserer og mobiliserer i alle deler av norsk arbeidsliv. Det organiserte arbeidslivet står
34 overfor store utfordringer i årene fremover. LO og forbundene skal ha fremtidsrettede
35 strategier for å møte disse utfordringene. Det innebærer å være en organisasjon som
36 forstår samfunnsendringene. Medlemskapet må oppleves relevant og innholdsrikt.

37

2. LOs egen organisasjon

38 LOs dagsorden formes først og fremst av de saker som berører medlemmene, deres
39 arbeidsplasser og deres liv. Endringer og tilpasninger må gjøres jevnlig som følge av
40 samfunnsutviklingen, interne behov og prioriteringer. LO former og formes av
41 samfunnsutviklingen, en utvikling som medfører store endringer i arbeidslivet. LO skal
42 være en åpen, endringsvillig og dynamisk organisasjon.

43 Alle aktiviteter og prosjekter som gjennomføres i LO skal ha tydelige målsetninger for å
44 kunne vise til resultater av disse. Erfaringene må brukes til videreutvikling av aktivitet og
45 læring på tvers av forbundsgrensene.

46 2.1 Lokalt og regionalt arbeid

47 Gjennom god regional og lokal organisatorisk struktur og en sterk administrativ
48 tilstedeværelse gjennom våre regionskontorer, skal LO ivareta og videreutvikle vår viktige
49 rolle i hele landet. LOs lokalorganisasjoner er viktige støttespillere i arbeidskamp og streik i
50 sine områder. LO vil gjennomføre lokalorganisasjonenes år i løpet av perioden.

51 Regionrådene og regionkonferansene er våre organisatoriske verktøy for å informere,
52 involvere, koordinere og skape felles aktivitet ute i regionene. Lokalorganisasjonene er
53 viktige geografiske sammenslutninger av fagforeningene, og arbeider for at disse
54 samordner sin faglige og politiske virksomhet. Lokalorganisasjonene er frivilligheten i LO
55 som skaper lokal aktivitet og samordner til felles innsats.

56 Forbundene i LOs besluttede organer skal sørge for et helhetlig bilde, en koordinert
57 politikk og organisatoriske tiltak. Det er viktig at vedtakene gjøres godt kjent og når helt ut i
58 alle deler av organisasjonen.

59 Det er svært viktig at informasjonsflyten forbedres og forsterkes ut i alle ledd og at
60 kunnskapen om LO og forbundenes oppbygning blir bedre kjent. Kjernen i LOs
61 administrative og utøvende strukturer er LOs regionskontorer. Disse har et bredt og
62 mangfoldig arbeidsområde og bidrar til å ivareta LOs standpunkter på en rekke arenaer.
63 Dette gjelder områder hvor LO utøver sin samfunnsrolle, som i nærings- og
64 sysselsettingspolitikk, utdannings- og kompetansepolitikk, det fagligpolitiske arbeidet,
65 gjennom organisering og rekruttering i LOs koordinerende rolle i regionene.

66 Alle regioner har utvalg som skal ivareta arbeidet med LOs arbeid for unge medlemmer,
67 familie og likestilling, og LO-favor.

68 LO vil:

- 69 • Arbeide for å videreutvikle og styrke lokalorganisasjonene og det regionale arbeidet for
70 å sikre engasjement nært der politikken formes.
- 71 • Bidra regionalt til skolering om organisasjon, politikk og andre aktuelle temaer i
72 samlinger på tvers av forbundsgrensene, og legge til rette for at LO skal bli mer synlig
73 som samfunnsaktør i regionalt arbeid.
- 74 • Legge til rette for videreutvikling av systemer som gjør informasjonsflyten og arbeidet i
75 lokalorganisasjonene lettere.

76 **2.2 Tillitsvalgte**

77 Fagbevegelsen og faglige rettigheter er fundamentet for et velfungerende arbeidsliv og i en
78 solidarisk utvikling av samfunn- og arbeidsliv. Tillitsvalgtes kjerneoppgave er å sikre
79 medlemmenes andel av verdiskapingen i form av økt kjøpekraft, jevn fordeling og sosiale
80 forbedringer. Tillitsvalgte har en viktig rolle for å fremme et organisert, anstendig og
81 produktivt arbeidsliv hvor arbeidsfolks interesser og demokrati styrkes.

82 Godt skolerte, trygge tillitsvalgte og aktive klubber på den enkelte arbeidsplass er LO-
83 forbundenenes viktigste medlemsfordel. Det er disse som setter overenskomstene ut i livet,
84 som ivaretar enkeltmedlemmenes interesser overfor arbeidsgiver og som skaper aktivitet
85 og engasjement på den enkelte arbeidsplass.

86 For at tillitsvalgte skal kunne ivareta sine verv, er det viktig at de skal være både trygge og
87 kompetente i utøvelsen av sin rolle. LO- forbundenenes tillitsvalgte erfarer oftere enn
88 tidligere at forhandlinger og dialog med arbeidsgiver skjer med støtte av juridisk
89 kompetanse. Dette stiller strengere krav til de tillitsvalgte, da den tradisjonelle
90 forhandlingskompetansen ikke oppleves som tilstrekkelig.

91 Flere tillitsvalgte gir tilbakemelding om at de føler seg alene i vervet, uten klubb eller
92 nettverk der de kan få støtte eller råd når de trenger det. Det er viktig for LO at de
93 tillitsvalgte blir tatt godt vare på, de er vår største ressurs. Ved hjelp av digitale hjelpemidler
94 kan LO og forbundene styrke sitt informasjonsarbeid og skoling overfor sine tillitsvalgte,
95 og gi enklere tilgang til kunnskap og informasjon.

96 For LO og forbundene er det en sentral oppgave å sette de tillitsvalgte i stand til å ivareta
97 disse oppgavene på en best mulig måte gjennom informasjon, skoling,
98 erfaringsutveksling på tvers av forbundsgrenser, samt praktisk støtte i det daglige arbeidet.
99 LO vil styrke sine rolle i utvikling og gjennomføring av skoling både nasjonalt, regionalt og
100 knyttet opp mot enkeltprosjekter.

101 **LO vil:**

- 102 • Bidra til å utvikle arenaer for erfaringsutveksling og digitale møtearenaer for tillitsvalgte
- 103 på tvers av bransjer og sektorer.
- 104 • Bidra til en styrking av de tillitsvalgtes kompetanse.
- 105 • Utvikle digitale hjelpemidler for å gi enklere tilgang til kunnskap og informasjon.

106 **2.3 En mangfoldig medlemsmasse**

107 LO ønsker seg et samfunn med plass til, og muligheter for, alle. Vi ser på det som positivt at
108 Norge er et samfunn med et stort mangfold.

109 Til tross for at vi som samfunn de siste tiårene har tatt store steg i retning av økt aksept for
110 ulike minoriteter, er det fortsatt et viktig arbeid å sørge for reell likestilling mellom
111 mennesker uavhengig av kjønn, etnisitet, religiøs og kulturell opprinnelse, funksjonsevne,
112 alder, seksuell orientering, kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk. Den samiske befolkningen og
113 ulike nasjonale minoriteter har utfordringer knyttet til diskriminering som må tas på alvor. I
114 LO-fellesskapet skal man føle seg hjemme og likeverdig.

115 Fagbevegelsen skal være en trygg arena for å engasjere seg og ta ansvar. Målet om
116 likestilling forutsetter en bevisst holdning til kjønnsbalanse i styrer, råd og arrangementer
117 som ledere og tillitsvalgte har et ansvar for å følge opp på alle nivåer. Det skal være
118 nulltoleranse for seksuell trakassering, og arbeidet med forebygging og bevisstgjøring skal
119 følges opp med gode systemer og rutiner.

120 LO skal videreutvikle det holdningsskapende arbeidet mot diskriminering og rasisme. Vi
121 skal arbeide for å få økt kunnskap om minoritetsbefolkningens utfordringer i arbeidslivet,
122 og skape større forståelse for barrierene mennesker med minoritetsbakgrunn fremdeles
123 møter i arbeidslivet og i fagbevegelsen. En viktig del av dette er å styrke organiseringen og
124 skoleringen av mennesker med ulik minoritetsbakgrunn. Tillitsvalgte skal få bedre
125 kompetanse i å avdekke og håndtere diskriminering på vegne av medlemmer.

126 **LO vil:**

- 127 • Aktivt bidra til at forbundene i større grad rekrutterer og skolerer medlemmer og
128 tillitsvalgte med minoritetsbakgrunn, slik at de vil påta seg styreverv i lokale
129 fagforeninger og i LOs lokalorganisasjoner.
- 130 • Arbeide for å få kunnskap om minoriteters utfordringer i arbeidslivet.
- 131 • Arbeide for å sette organisasjonen i best mulig i stand til å forebygge seksuell
132 trakassering.

133 **2.4 LOfavør**

134 LOfavør skal understøtte LOs organisatoriske hovedmålsetning om å være den ledende
135 arbeidstakerorganisasjonen i Norge gjennom å bidra til flere nye medlemmer og større
136 medlemslojalitet. I tillegg til tariffavtaler, tillitsvalgte og aktive klubber er LOfavør en viktig
137 del av LO-forbundenes medlemsfordeler.

138 LOfavør skal videreføres og videreutvikles i kongressperioden. I perioden vil LOfavør
139 utrede muligheten for kollektiv pensjonssparing.

140 Målet er at LOfavør skal bli det mest kjente og foretrukne fordelsprogrammet blant
141 forbundenes medlemmer. Medlemmene skal oppleve fordelene som gode, attraktive og
142 relevante. LOfavør skal tilby medlemmene trygghet i privatlivet og synliggjøre fellesskapet i
143 fagbevegelsen gjennom kommunikasjon. LOfavør skal videreutvikle den teknologiske
144 plattformen for å nå medlemmene og hele tiden arbeide for å bli mest mulig relevant for
145 den enkelte.

146 Det er LO og forbundene som eier og er beslutningstakere for LOfavør. Medlemmene kan
147 fremme forslag til endringer i programmet eller nye produkter gjennom forbundene eller
148 de lokale LOfavør-komiteene.

149 LOfavør skal fortsatt være et selv bærende og selvfinansierende fordelsprogram. For å nå
150 disse målene må LOfavør ha aktive og seriøse leverandører. De må levere
151 konkurransedyktige produkter med god kvalitet, som ivaretar hensyn til miljø og bærekraft,
152 samt LOs etiske retningslinjer. LOfavørs leverandører skal så langt det er mulig være
153 tarifferte bedrifter.

154

155 **LO vil:**

- 156 • At LOfavør skal bidra til organisering og økt medlemslojalitet i LO-forbundene.
- 157 • At medlemmer og potensielle medlemmer skal få økt kunnskap om innholdet i LOfavør
- 158 • At det skal utvikles nye produkter og tjenester gjennom LOfavør som bistår forbundene
- 159 og de tillitsvalgte i arbeidet med å øke organisasjonsgraden.

160

3. Medlemsvekst

161 3.1 Organisering

162 LO vil understøtte forbundenes rekrutteringsstrategier og sammen bidra til å videreutvikle
163 det tverrfaglige rekrutteringsarbeidet. Spesielt fokus må rettes inn på områder med lav
164 organisasjonsgrad og der LO står i fare for å svekkes. Dette innebærer økt innsats i
165 bransjer preget av lav lønn og usikre arbeidsforhold, og et styrket arbeid for å organisere
166 medlemmer med høyere utdanning.

167 Det er et mål for LO og forbundene at unge arbeidstakere og studenter skal velge å
168 organisere seg i et LO-forbund.

169 En felles utfordring for alle forbund er medlemsendringer og frafall som følge av jobbskifte.
170 Mange er ikke oppmerksomme på at de mister rettigheter og forsikringer i slike
171 sammenhenger. Arbeidet med å begrense medlemslekkasje må ha høy prioritet i
172 forbundene. Erfaring fra prosjekter i flere forbund viser at systematisk oppfølging av disse
173 fører til høy grad av gjenvinning av medlemskap.

174 Innenfor enkelte bransjer er det hard konkurranse om medlemmene. Konsekvensen av
175 endringer i arbeidslivet krever styrket samarbeid mellom forbundene i LO for å øke
176 organisasjonsgraden og tariffmakten. Det må utvikles nye kreative løsninger i
177 rekrutteringsarbeidet. Det tas initiativ til dialog mellom forbundene om hvordan
178 medlemstilbudet og innholdet i medlemskapet skal utvikles.

179 3.2 Medlemsservice og medlemsbevaring

180 Det er gjennom aktive klubber - et sterkt fellesskap som inkluderer medlemmene i
181 beslutninger, og får resultater gjennom lokale forhandlinger, man bygger lojalitet og
182 tilhørighet til fagbevegelsen. Derfor er arbeidet med å styrke klubbene det beste man kan
183 gjøre for å stoppe frafall og sikre utviklingen av nye tillitsvalgte.

184 Derfor må LO understøtte arbeidet forbundene gjør ved å bidra til å utvikle metoder og
185 gode strategier for å få flere slike klubber.

186 Det lokale arbeidet kan understøttes av digitale løsninger. Disse løsningene må i første
187 rekke henvende seg til medlemmer uten klubb på arbeidsplassen, og nye medlemmer som
188 ikke blir fanget opp av den lokale klubben i første omgang. LO skal være en medspiller når
189 forbundene jobber med å utvikle nye digitale løsninger hvis forbundet ønsker samarbeid.

190 Digitale løsninger kan aldri fullt ut erstatte menneskelig kontakt og vurderinger. Det å få
191 raskt kontakt med et annet menneske som kan høre på det du sier, og hjelpe deg å finne
192 løsninger, er den beste måten å møte medlemmer og mulige medlemmer på.

193 Det vil også være vanskelig å finne digitale løsninger som plasserer nye medlemmer i riktig
194 forbund. Her må det dyktige mennesker med mye erfaring til.

195 **LO vil:**

196 • Bistå forbundene med å utvikle metoder og strategier for å få flere aktive klubber i
197 bedriftene

198 • Være en medspiller for å utvikle nye digitale løsninger som kan understøtte
199 organiseringsarbeidet i forbundene når disse ønsker dette

200 • Tilrettelegge for kompetanseheving i førstelinjetjenesten i forbundene og bidra til at
201 forbundene har viktig informasjon og skoleringstilbud tilgjengelig på flere språk.

202 **3.3 Organisering i servicesektoren**

203 Servicesektoren omfatter i dag om lag $\frac{3}{4}$ av sysselsetting og en nær tilsvarende andel av
204 verdiskapingen i Norge. Servicesektoren omfatter en rekke bransjer preget av store
205 utfordringer knyttet til lave lønninger, svak arbeidsorganisering og mye deltid. Dette
206 henger sammen med lav organisasjonsgrad og tariffavtaledekning. Servicesektoren har
207 også store innslag av arbeidsinnvandring, og etniske minoriteter, som gjør deler av
208 sektoren til en viktig inkluderingsarena.

209 **LO vil:**

- 210 • I samarbeid med forbundene forsterke og videreføre arbeidet med organisering i
211 servicesektoren.
- 212 • Regionene skal utvikle og gjennomføre egne organiseringstiltak, som ledd i en felles
213 strategi.
- 214 • Gjennomføre fellesskoleringstiltak av tillitsvalgte i servicesektoren.

215 **3.4 Selvstendig næringsdrivende**

216 Det er en naturlig forlengelse av LOs engasjement å arbeide for selvstendig
217 næringsdrivende og frilanseres arbeidsvilkår. Dette fordi mange av de selvstendige har et
218 tilsvarende avhengighetsforhold til oppdragsgiver som ansatte har til sin arbeidsgiver.
219 Totalt finnes det over 330 000 selvstendig næringsdrivende i Norge i dag. Rundt 200 000
220 har det som eneste eller viktigste inntektskilde. For noen byr tilværelsen på mer frihet og
221 fleksibilitet, for andre utrygghet og ustabilitet. LO kan ikke tilby selvstendige tariffavtale
222 eller klubber med lokale tillitsvalgte. Men erfaring fra forbundene i LO som allerede har
223 selvstendige medlemmer, viser at ulike typer medlemsbistand er verdifull for dem.

224 **LO vil:**

- 225 • Videreutvikle og forsterke samarbeidet med LOfavør og deres medlemstilbud knyttet til
226 de behov som selvstendig næringsdrivende har.
- 227 • Bidra til å fremme forbundenes felles politiske interesser vedrørende nærings-,
228 samfunns- og arbeidsmarkedspolitikken knyttet til selvstendig næringsdrivende.
- 229 • Utvikle medlemstilbud tilpasset selvstendige i samarbeid med forbundene.

230 **3.5 Arbeidstakere med høyere utdanning**

231 Andelen yrker som krever høyere utdanning øker. LO og forbundene skal sammen arbeide
232 for å øke organisasjonsgraden innenfor disse yrkene. Vi må beholde og styrke vår posisjon
233 i arbeidslivet, og bygge grunnlaget for en sosial og rettferdig tariffpolitikk. Det er
234 avgjørende for LO og forbundene at vi i fellesskap styrker og moderniserer organisasjonen
235 til å møte endringene i arbeidslivet.

236 Arbeidstakere med høyere utdanning står ovenfor de samme utfordringene i arbeidslivet
237 som andre arbeidstakere. Høyskole- og universitetsutdannede har behov for en sterk

238 fagbevegelse. LO må derfor styrke sin innsats og synliggjøre sitt engasjement for denne
239 gruppen.

240 **LO vil:**

- 241 • Arrangere årlige konferanser som tar opp dagsaktuelle temaer innenfor arbeidslivet, og
242 som er særlig relevante for denne gruppen.
- 243 • Tilrettelegge for arenaer hvor medlemmer med samme fagfelt kan møtes.
- 244 • Gjennom utadrettet aktivitet synliggjøre LO som det naturlige førstevalget, og gjøre oss
245 attraktive og relevante for medlemmer med høyere utdanning.

246 **3.6 LOs unge medlemmer**

247 Årene mens du går på skole, studerer og er i arbeidslivet for første gang kan være preget
248 av store forandringer. De fleste trives på lærestedet sitt og på arbeidsplassen. Likevel er
249 det mange som ikke vet hvilke plikter og rettigheter de har. Da skal det være en trygghet å
250 vite at du er medlem av en fagorganisasjon som ivaretar dine interesser. LO skal være den
251 største arbeidstakerorganisasjonen blant unge til og med 35 år. En viktig prioritering i LOs
252 ungdoms- og studentarbeid er å være til stede der unge er; på ulike
253 utdanningsinstitusjoner og arenaer for læring. Unge arbeidstakere er positive til
254 fagforeningsmedlemskap. Tidlig bevisstgjøring av skoleelever, lærlinger og studenter
255 gjennom LOs ungdoms- og studentarbeid er avgjørende for å sikre organisering av
256 morgendagens arbeidstakere.

257 Unge medlemmer er også på arbeidsplassene, og tillitsvalgte må være bevisste på å
258 aktivisere unge medlemmer, og få flere unge til å ta på seg verv i klubber og fagforeninger.
259 For at vi skal klare å rekruttere flere unge er det relevant å se på om LO og forbundene
260 treffer i sin tilstedeværelse og sitt medlemstilbud. LO vil i løpet av kongressperioden ta
261 initiativ sammen med forbundene for å utvikle og modernisere medlemstilbudet til unge
262 medlemmer.

263 LO har ansvaret for koordinering og oppfølging av fellesaktiviteter som forbundene er enig
264 om skal gjennomføres. Noen eksempler på viktige fellesaktiviteter er sommerpatruljen, LO-
265 studentene og lærlingepatruljen.

266 For LO har det hatt stor verdi å kunne samarbeide om å finne politiske løsninger med
267 Arbeiderpartiet. Derfor er det viktig for LO å styrke det fagligpolitiske samarbeidet med den
268 største politiske ungdomsorganisasjonen, AUF, og andre organisasjoner slik at våre unge
269 medlemmer kan bidra til å påvirke den politiske utviklingen.

270 **3.7 Ungdomsarbeidet**

271 LOs sommerpatrulje er helt sentral i LOs arbeid overfor unge arbeidstakere.
272 Sommerpatruljen sikrer unge arbeidstakeres interesser og synliggjør betydningen av LOs
273 arbeid for et trygt og godt arbeidsliv. Deltakelse i sommerpatruljen gir viktig skolering og
274 kunnskap til fremtidige tillitsvalgte. LO vil videreutvikle og styrke sommerpatruljen. Det er
275 et mål for LO at deltakelse i patruljen øker og at flere bedrifter blir besøkt.

276 Lærlingene er fremtidens fagarbeidere. Lærlingene er en del av det ordinære arbeidslivet
277 og har behov for medlemsfordelene og fellesskapet medlemskapet gir. LOs
278 lærlingepatrulje skal bidra til å hjelpe lærlingene og gi dem verktøyet som er viktig for at

279 læretiden skal bli så god som mulig. Det er et mål for LO å øke organiseringen av lærlinger
280 til LOs forbund. LO skal i samarbeid med forbundene sørge for at lærlingepatroljen blir
281 gjennomført hvert år gjennom hele kongressperioden. LOs student- og
282 ungdomskonferanse er den største samlingen som omhandler LO sitt student- og
283 ungdomsarbeid. Det er viktig å bevare denne som en sosial møteplass for unge tillitsvalgte
284 og det er en arena der unge tillitsvalgte og medlemmer i LO kan bli hørt. LOs student- og
285 ungdomskonferanse har mulighet til å sende forslag og uttalelser til behandling i LOs
286 sentrale ungdomsutvalg.

287 **LO vil:**

- 288 • Drive oppsøkende og informerende virksomhet blant elever, lærlinger og unge
289 arbeidstakere samt legge til rette for samarbeid og fellesaktiviteter mellom LO og LOs
290 forbund.
- 291 • Videreutvikle og forsterke ungdomsarbeidet. LO og forbundene har et felles ansvar for å
292 prioritere ressurser og sørge for økt deltagelse i LOs sommerpatrolje og LOs
293 lærlingepatrolje.
- 294 • Videreutvikle og forsterke LOs medlemstilbud for unge medlemmer.

295 **3.8 Studentarbeidet**

296 Antallet studenter og yrkesaktive med høyere utdanning har økt de siste 20 årene. Denne
297 målgruppen utgjør i dag en sterkt voksende gruppe som fortsatt vil være vesentlig del av
298 arbeidslivet i Norge. Undersøkelser fra Fafo viser at yngre arbeidstakere med høyere
299 utdanning velger sin organisasjonstilknytning tidlig. Det er derfor helt avgjørende for å
300 lykkes med studentarbeidet og for fremtidens organisasjonsgrad at forbundene
301 samarbeider og tenker langsiktig. Over halvparten av studentene som melder seg inn i et
302 av LOs forbund under studietiden fortsetter å være medlem i et forbund når de går ut i
303 arbeidslivet. Dette viser at LO må være synlige ved studiestedene. LOs studentmedlemskap
304 har ikke samme utdannings- eller profesjonsavgrensning som i andre hovedorganisasjoner.
305 For å sikre at vi beholder studentene som medlemmer i LO-forbund etter endte studier må
306 LO sammen med forbundene utarbeide ensartede rutiner for å sikre at studenter blir
307 overført til riktig forbund når det begynner i arbeid etter endte studier.

308 LO skal være den største hovedorganisasjonen blant studenter og de med høyere
309 utdanning. LO-studentene skal tilby studenter og studentmedlemmer faglige kurs og
310 foredrag, et sosialt fellesskap, samt knytte arbeidslivet og studenttilværelsen tettere
311 sammen. Sikre studenter hjelp på arbeidsplassen av et LO-forbund, uavhengig av hvor
312 man arbeider i studietiden og hvilket forbund man er medlem av. LO-studentene skal
313 drives av og for studentene og være knyttet til studiestedet.

314 LO vil tilrettelegge for møteplasser hvor man setter studentpolitikk på dagsorden,
315 eksempelvis LOs studentpolitiske konferanse. I tillegg må det legges til rette for samarbeid
316 og felles aktiviteter med andre organisasjoner som engasjerer seg i studentpolitikk.

317 Det er et mål for kongressperioden at alle forbund skal ha samme medlemsfordeler i
318 LOfavør-konseptet, og den samme kontingenten.

319 **LO vil:**

- 320 • Videreutvikle LO-studentene som studentlag på studiesteder i hele landet.

- 321 • Utvikle innholdet i studentmedlemskapet.
- 322 • Legge til rette for samarbeid med studentorganisasjoner.

Landsorganisasjonen i Norge
Torggata 12, 0181 Oslo
www.lo.no

Innstilling fra redaksjonskomiteen for organisasjon og vedtekter.

Kongressbevilgninger 2022-2025

Kongressen bevilger til:

Arbeiderbevegelsens Rus- og Sosialpolitiske forbund (AEF)	110 000
Norsk Sangerforbund	110 000
Kristne Arbeidere	110 000
Norsk Pensjonistforbund	110 000
Norges Bedriftsidrettsforbund	110 000
Nei til Atomvåpen	100 000
Res Publica	250 000
Manifest	700 000

Beløpene er per år i kongressperioden.

Kontingenten til Internasjonal Faglig Solidaritet (IFS) fastsettes til 1 000 000 per år i kongressperioden

Kongressen bevilger følgende engangsbeløp:

Norsk Folkehjelp	250 000
------------------	---------

Innstillinger fra Redaksjonskomite 1 3. juni 2022

Handlingsprogram:

1. Det store bildet
3. Å skape (unntatt 3.12 Kultur, idrett og media)
- 4.1 Tariffpolitikk og faglige rettigheter
5. Å dele
- 6.3 Trygder, pensjoner og sosialhjelp
- 6.5 Trygghet i hverdagen
- 7.3 Forsvars- og sikkerhetspolitikk

Uttalelser:

- Pensjonspolitisk vedtak
- Samferdselspolitisk uttalelse
- Næringspolitisk uttalelse.

1. Det store bildet

Norge er for de aller fleste av oss et godt samfunn å bo i. Et tilnærmet gratis helsevesen, gratis skole og et godt utviklet sosialt sikkerhetsnett har bidratt til et samfunn som sikrer at man blir tatt vare på dersom det skjer noe uforutsett i livet. En sterk arbeidsmiljølovgivning, kombinert med sterke, ansvarlige fagforeninger og et regulert arbeidsliv, sikrer et trygt og bærekraftig arbeidsliv. Et velfungerende demokrati der beslutninger fattes i fellesskap, og der sivile organisasjoner og fri presse spiller en viktig rolle, er avgjørende for det enkelte menneskes frihet. Vi har tilgang til ren natur der vi bor, det er lite kriminalitet og konfliktnivået i samfunnet er lavt. Kvinner og menn er mer likestilt enn noen gang tidligere, og alle kan delta på samfunnsarenaene uansett kjønn. Små forskjeller og et samfunn der mennesker møtes på felles arenaer bidrar til trygghet og tillit. Det skaper et «vi», uten å gå på bekostning av «jeg». Kombinasjonen av en sterk velferdsstat og en forholdsvis jevnt fordelt privat velstand sikrer en god balanse mellom individuell frihet og trygghet i fellesskapet.

Den norske modellen har gitt høy økonomisk vekst og fordelt velstanden jevnt. Modellen står seg således både økonomisk og sosialt. Kjernen i den norske samfunnsmodellen ligger i arbeidslivet, der velorganisert arbeidsliv og trepartssamarbeid er det mest grunnleggende særtrekket. Lønnsdannelsen og sentrale deler av den økonomiske politikken hviler på at vi har organiserte parter i arbeidslivet. Høy organisasjonsgrad letter koordineringen og gir en lønnsdannelse som gjør det mulig å holde høy sysselsetting og lav ledighet.

Den norske modellen møtes med interesse blant samfunnsbyggere i andre deler av verden. Modellen har skapt høy sysselsetting, god omstillingsevne og et lærende arbeidsliv. Dette samfunnet har ikke kommet av seg selv. Organiserte interessefellesskap har bidratt til å bygge ut det norske demokratiet og den norske velferdsstaten. Ikke minst har arbeiderbevegelsen spilt en viktig rolle for å sikre demokrati, organisert arbeidsliv, økonomisk vekst, likestilling, jevn fordeling og trygghet for innbyggerne. Det fagligpolitiske samarbeidet mellom LO og Arbeiderpartiet har vært avgjørende for at våre verdier har fått prege det norske samfunnet, og vil også være det i framtiden. Det er viktig med et godt samarbeid med politiske partier og organisasjoner som deler LOs ideologi og verdier. Norge er i dag et eksempel på at jevn fordeling ikke står i veien for økonomisk vekst, men snarere er en forutsetning for den.

LO ønsker å videreføre og styrke disse trekkene ved det norske samfunnet. Samtidig står vi overfor viktige utfordringer:

- De økonomiske forskjellene vokser, andelen fattige er økende.
- Flere unge og funksjonshindrede sliter med å få innpass og fotfeste i arbeidsmarkedet. Personer uten fullført videregående opplæring står særlig svakt. Mange arbeidstakere sliter med å bli værende i arbeidslivet til pensjonsalder.
- Kvinner har fremdeles en systematisk svakere arbeidslivstilknytning enn menn, både i form av andelen i jobb og andelen som jobber deltid. Kvinner står generelt i en svakere økonomisk posisjon, og er overrepresentert i midlertidige stillinger og i lavlønnsyrker. Samtidig tar kvinner en større del av de ubetalte omsorgsoppgavene.
- Arbeidslivet er i endring gjennom nye kontraktsformer og nye former for bedriftsorganisering. Dette skaper et løsarbeidersamfunn der faste ansettelser ikke lenger er normalen, og der makt flyttes fra arbeidstakere til arbeidsgiver. Det kan svekke vilkårene

for investering i kunnskap og kompetanse. Omgåelser av lov- og avtaleverk, økt bruk av innleie og bemanningsbyråer, og mer sosial dumping og arbeidslivskriminalitet er en del av dette bildet. Organisasjonsgraden har vært stabil i Norge de siste ti årene, men er fallende internasjonalt, noe som påvirker samfunnsutviklingen i negativ retning.

- Innen offentlig sektor har et økende innslag av bedriftsøkonomiske styringsmodeller undergravd politisk styring og tilliten til de ansattes faglighet og kompetanse. Resultatet er at de ansattes innflytelse og tilbudet til brukerne svekkes.
- Økende flyt av arbeidskraft og tjenester i kombinasjon med konkurranseutsetting og privatisering fører til et voksende lavlønnsproblem. Det gjelder særlig innen tjenestesektoren.
- Pensjonsreformen og senere endringer kan vise seg å gi en total pensjon som ikke sikrer en pensjon å leve av for dagens unge, uføretrygdede, de som mister jobben i en AFP-bedrift før fylte 62 år og de som må gi seg tidlig i arbeidslivet.
- Fellesskapet, representert ved stat og kommune, møter krav om å levere flere og bedre velferdstjenester uten at innbyggerne skal betale mer over skatteseddelen. Dette utnyttes av høyrekreftene til å undergrave fellesskapsløsningene.
- Raske teknologiske endringer gir økte muligheter for velstand og en forbedret arbeidssituasjon, men øker samtidig risikoen for at flere ikke vil greie å ta del i arbeidslivet. Utfordringen blir å sikre relevant og god kompetanse i hele bredden av arbeidsstyrken.
- Menneskeskapte klimaendringer er en av vår tids store utfordringer. Klimaendringer har alvorlige og negative følger for natur og naturmangfold. Tap av naturmangfold truer vårt livsgrunnlag. Klimagassutslippene må reduseres kraftig lokalt og globalt, i tråd med målene i Paris-avtalen.
- Internasjonaliseringen av finansmarkedene, utstrakt skatteplanlegging og kompliserte eierstrukturer fører til at eierskap blir mer usynlig for de ansatte og at store overskudd ender opp i skatteparadis. På denne måten unndrar storselskaper seg ansvaret overfor fellesskapet og undergraver velferden.
- Tiltagende ulikhet i fordelingen av makt og penger bidrar til politisk polarisering og økende oppslutning om høyreekstremer grupper. Dette truer med å undergrave det åpne og demokratiske samfunnet, og utgjør en direkte trussel mot arbeiderbevegelsen og våre idealer.

For LO er det et hovedmål å arbeide for en utvikling som går i motsatt retning: Større trygghet i arbeidslivet, jevnere fordeling, økt likestilling og en sterkere fellesfinansiert velferdsstat. Et godt arbeidsliv og arbeid til alle må være det overordnede målet for politikken.

Et velorganisert arbeidsliv med høy organisasjonsgrad er det viktigste premisset for et samfunn preget av rettferdig fordeling, demokrati og økonomisk og politisk stabilitet. Endringene i arbeidsmarkedet kan over tid svekke oppslutningen om det organiserte arbeidslivet, og derigjennom undergrave den norske modellen. Rekruttering av medlemmer er en sentral oppgave for LO-forbundene, men det er også et felles politisk ansvar å legge til rette for økende organisasjonsgrad. Sterkere tilknytning til arbeidslivet for den enkelte arbeidstaker, beskyttelse av faglige rettigheter og styrking av de tillitsvalgte rolle på den enkelte arbeidsplass er virkemidler som kan øke organisasjonsgraden. Økonomiske insentiver vil også spille en rolle. LO har gjennom sin historie vært driver for utviklingen av det norske demokratiet og det norske velferdssamfunnet. Vår styrke

gjennom antall, representativitet og vilje og evne til å vise samfunnsansvar har gitt oss betydelig innflytelse. Det er en arv og et ansvar vi skal bygge videre på også i framtiden.

3. Å skape

Høy verdiskaping danner grunnlaget for privat velstand så vel som offentlig velferd, og skaffer norske arbeidstakere tilgang til jobber av høy kvalitet. Opp gjennom historien er dette sikret gjennom oppbygging av kunnskap og kapital, effektive samfunnsinstitusjoner og et velorganisert arbeids- og næringsliv der arbeidstakerne har medvirkning i virksomhetene. Privat og offentlig sektor er gjensidig avhengig av hverandre. En sterk offentlig sektor legger grunnlaget for verdiskaping i bedriftene, mens effektiv verdiskaping i privat sektor legger grunnlaget for velferdsstaten. En åpen utenriksøkonomi sikrer tilgang til større markeder, og en bred fellesfinansiert offentlig sektor bidrar til høy omstillingsevne, stabilitet og forutsigbarhet i økonomien.

Den norske samarbeidsmodellen har bred tilslutning blant arbeidslivets parter, myndighetene og sentrale forskningsmiljøer, og må legge grunnlaget for norsk økonomisk politikk og norsk arbeidslivspolitikkk framover. Historien har vist oss at også staten har en rolle som utvikler og eier i næringslivet. For at vi skal klare omstillingen til et klimavennlig næringsliv er det nødvendig at staten tar på seg et ansvar utover den tilretteleggerrollen staten har hatt de siste årene.

3.1 Økonomisk styring

Hvis Norge også i framtiden skal opprettholde et høyt inntektsnivå og høy levestandard, helsefremmende arbeidsplasser med høy læring og en sterk velferdsstat, krever det et vellykket samspill mellom privat og offentlig sektor, mellom sentrale politikkområder og mellom partene i arbeidslivet. Som oppdragsgiver må offentlig sektor innrette sin anskaffelsespraksis slik at den bidrar til å fremme klima- og arbeidslivsvennlige løsninger.

Det er viktig med en solid og godt regulert finanssektor som er en aktiv samarbeidspartner med norske virksomheter både på nasjonalt og regionalt plan, og i tider med både høy og lav økonomisk vekst. Norge må arbeide for et internasjonalt rammeverk som hindrer skatteflukt og skattetilpasninger over landegrensene.

LO vil:

- Bidra til god makroøkonomisk styring og en aktiv arbeidsmarkedspolitikk.
- Bidra til en koordinert lønnsdannelse som sikrer høy sysselsetting og lav arbeidsledighet.
- Arbeide for en aktiv stat som sikrer samfunnsstyring, rettferdig klimaomstilling, velferdsutvikling, offentlig eierskap over våre naturressurser og en aktiv næringspolitikk.

3.2 Partssamarbeid og kompetanse

Samarbeid mellom arbeidslivets parter og myndighetene er sentralt i den norske modellen. Like viktig er spillet mellom ledelsen og de ansatte ute i virksomhetene. En høy organisasjonsgrad både på arbeidstaker- og arbeidsgiversiden er et viktig konkurransefortrinn for norsk næringsliv. Gode samarbeidsrelasjoner og de ansattes aktive medvirkning og involvering bidrar til innovasjons- og omstillingsevne. Høyt utdanningsnivå og selvstendige arbeidstakere med høy kompetanse er et norsk

konkurransefortrinn. Et arbeidsliv med respekt for formell utdanning så vel som erfaringsbasert kompetanse stimulerer til utvikling og innovasjon.

På nasjonalt nivå vil det være viktig med et styrket samarbeid mellom arbeidslivets parter og myndighetene med tanke på overordnet økonomisk politikk, sysselsetting, økt organisasjonsgrad, næringsutvikling, inkluderende arbeidsliv, forskning og utvikling og en framtidsrettet arbeidsmarkeds- og kompetansepolitikk.

LO vil:

- Øke forståelsen for langsiktighet og trygghet i arbeidsforhold som en forutsetning for et godt organisert arbeidsliv.
- Styrke medvirkning, involvering og samarbeid mellom ansatte, tillitsvalgte, verneombud og ledelse i virksomhetene for å understøtte innovasjon, verdiskaping, produktivitetsvekst og et godt og inkluderende arbeidsliv.
- Arbeide for at bedriftene pålegges å legge til rette for at det velges styremedlemmer av og blant alle ansatte.

3.3 En aktiv arbeidsmarkeds- og kompetansepolitikk

De nordiske landene har lyktes bedre enn de fleste andre med å forvalte de menneskelige ressursene. Inkluderingsutfordringen er imidlertid økende. Særlig utsatte grupper har fått det mer krevende på arbeidsmarkedet. Med økt flyt av arbeidskraft over landegrensene får ikke utsatte grupper samme drahjelp inn i arbeidslivet under høykonjunkturer.

Personer som står langt unna arbeidsmarkedet er særlig avhengig av kontinuitet i tjenestetilbudet. NAVs ressurser til oppfølging av brukere må styrkes, særlig for å legge til rette for god avklaring av personer på arbeidsavklaringspenger. Arbeidsmarkedstiltak må være av høy kvalitet, ikke være konkurranseutsatt eller være i regi av kommersielle aktører. Misbruk av arbeidsmarkedstiltakene må unngås og tiltakene må ikke fortrenge ordinære ansettelser. Antall tiltaksplasser må økes, særlig må man prioritere arbeidsforberedende trening, som ikke er konkurranseutsatt. Ordningen med arbeidsavklaringspenger (AAP) må styrkes, slik at alle beholder stønaden fram til reell avklaring er gjennomført. Det må åpnes opp for at flere kan få omskolering som tiltak under arbeidsavklaring.

LO vil:

- Arbeide for en mer aktiv og målrettet arbeidsmarkedspolitikk med økt vekt på kompetanse. Flere må få styrket grunnleggende ferdigheter, muligheter til omskolering og anledning til å fullføre videregående opplæring.
- Opprettholde og forbedre dagpengeordningene for arbeidsledige og permitterte.
- At alle under 30 år sikres arbeid, utdanning eller kompetanseheving.

3.4 En åpen økonomi

Situasjonen i landene rundt oss viser hvilken enorm utfordring det er å skape verdier. Lav sysselsettingsgrad, stagnerende verdiskaping og høy gjeld skaper problemer for mange europeiske land. De veivalgene vi har tatt i Norge har gjort oss bedre rustet for fremtiden, men utviklingen i Europa byr også oss på krevende utfordringer. Vår økonomi er sterkt eksportrettet, særlig mot det europeiske markedet, og avhengig av internasjonale rammebetingelser.

LO mener at hardt tilkjempede rettigheter og standarder skal legges til grunn når det forhandles om nye handelsavtaler, og krever åpenhet rundt slike avtaler. Arbeidstakeres rettigheter og medbestemmelse, herunder retten til tariffavtaler, må ivaretas og beskyttes. Norges høye standarder knyttet til blant annet sosiale rettigheter, helse, klima, miljø og matvaretrygghet må beholdes. Slike avtaler må ikke inneholde klausuler som binder opp framtidige regjeringer. Avtalene må heller ikke inneholde aksept for at investorer skal få egne tvistesystemer der de kan kreve erstatning for mulige konsekvenser av demokratiske vedtak i enkeltland.

LO vil:

- Bidra til å styrke Norges konkurransevne gjennom koordinert lønnsdannelse og god makroøkonomisk styring.
- Bidra til å utvikle internasjonale handelsavtaler som sikrer like konkurransevilkår globalt, styrker arbeidstakerrettigheter, menneskerettigheter, forbrukerrettigheter, klima og miljø, og samtidig sikrer det nasjonale handlingsrommet knyttet til kontroll og styring med offentlige tjenester og investeringer.
- Kreve full åpenhet rundt forhandlingene og at offentlige tjenester ikke åpnes fra norsk side for utenlandske tilbydere i internasjonale handelsavtaler.

3.5 EU og EØS

Våre europeiske naboland og EU er Norges viktigste samarbeidspartnere både økonomisk og politisk og utgjør samtidig Norges største eksportmarked. Et forutsigbart og gjensidig samarbeid er nødvendig for å sikre Norge tilgang til EUs indre marked og rammevilkår som er likeverdige med andre EU- og EØS-land. EØS-avtalen har siden inngåelsen ivarettet Norges interesser på dette området. I en tid med voksende internasjonal uro, pandemi, naturkatastrofer, behov for å forhindre klimakriser, skatteflukt og handelskrig på flere fronter, blir internasjonalt samarbeid og regelverk stadig viktigere. EØS-avtalen er derfor grunnlaget for LOs faglige europapolitikk.

LO mener at den sosiale dimensjonen i det indre marked må styrkes. Å hindre sosial dumping må være høyt prioritert. Utviklingen har gått i motsatt retning, og nasjonal lønnsdannelse, kollektive forhandlinger og grunnleggende arbeidstakerrettigheter er under press i flere europeiske land. Norske myndigheter må derfor sørge for en grundig gjennomgang av avtalen for å sikre den norske arbeidslivsmodellen.

LO krever en aktiv norsk europapolitikk som har som mål å sikre både den beste markedsadgangen til Europa og det beste arbeidslivet i Europa. Norge må bruke handlingsrommet i EØS-avtalen både for å påvirke utformingen av nytt regelverk og ved gjennomføring i norsk rett. Politiske myndigheter må gjennom kunnskap, en slagkraftig og kompetent forvaltning og samarbeid med fagbevegelsen sikre at norske interesser ivaretas. Tidlig innsats i de politiske prosessene vil være påkrevet for å få gjennomslag. Dialog med arbeidslivets parter i forbindelse med innføring og forvaltning av EU-lovgivning i norsk rett er avgjørende. Reservasjonsmuligheten må brukes dersom EU-regler innskrenker nasjonale virkemidler mot sosial dumping og reduserer faglige rettigheter og velferdsordninger.

Storbritannias utmelding av EU kan få betydelige konsekvenser for både EU og Norge. Norges samarbeid og handel med Storbritannia må derfor sikres gjennom nye avtaler. LO

forventer at norske myndigheter utreder og utnytter de nye muligheter som kan oppstå ved Storbritannias nye stilling overfor EØS-avtalen.

LO vil:

- Kreve at det gjennomføres en offentlig utredning som viser hvilke alternativer vi har til dagens EØS-avtale, som samtidig vil sikre våre bedrifter en full og forutsigbar markedsadgang til Europa.
- Kreve at norske myndigheter går imot begrensinger i retten til kollektive kampmidler, det kollektive forhandlingssystemet og retten til nasjonal lønnsdannelse.
- Kreve at ILOs kjernekonvensjoner tas inn i Menneskerettsloven og ved konflikt går foran annen lovgivning, også lover med tilsvarende forrangsbestemmelser. Norske tariffavtaler og norsk arbeidslivslovgivning må gis forrang foran EUs regler. Det må startes et arbeid for å sikre at ILOs kjernekonvensjoner tas inn i Grunnloven.

3.6 Forskning og utvikling

Forskning og utvikling er sentralt for å opprettholde og videreutvikle demokrati, gode velferdstjenester, et konkurransedyktig næringsliv, bærekraftig utvikling, sysselsetting og framtidig verdiskaping. Staten må sikre langsiktige investeringer i forskning som vil komme hele samfunnet til gode.

Finansieringen må støtte opp under den frie forskningen for å sikre ubundet utvikling av ny kunnskap. Den akademiske friheten må ivaretas både på universitetene, høyskolene og i instituttsektoren. Næringsrettet forskning og samspill mellom universiteter, høyskoler og bedrifter må også prioriteres og er helt avgjørende for å sikre innovasjon, teknologiutvikling og konkurransekraft. De beste langsiktige resultatene skapes gjennom gode vekselvirkninger mellom grunnforskning og anvendt forskning. Styrken som ligger i økt arbeidstakermedvirkning og bedriftsdemokrati må utnyttes bedre.

LO vil:

- Sikre at overordnet styring og finansiering av utdannings- og forskningssektoren skal være et offentlig ansvar.
- Arbeide for at Norges samlede forsknings- og utviklingsinnsats får et betydelig økonomisk løft.
- Styrke samfunns-, velferds- og arbeidslivsforskningen, samt forskning på og utvikling av norsk industri.

3.7 Lavutslippssamfunnet

Klimaendringene er vår tids store utfordring. Vi ser allerede følger av klimaendringer for både natur, samfunnsstruktur, helse og velferd. Det er helt nødvendig å redusere utslippene av klimagasser kraftig. Her må alle land bidra til både nasjonale og globale utslippskutt, for å begrense global oppvarming i tråd med Parisavtalen. Vårt mål er at Norge skal være et lavutslippssamfunn i 2050. Vi støtter EUs foreslåtte mål om 55 prosent utslippsreduksjon innen 2030.

Klimaendringer har alvorlige og negative følger for natur og naturmangfold. Tap av naturmangfold truer vårt livsgrunnlag. «Føre var»-prinsippet, en kunnskapsbasert tilnærming og FNs bærekraftsmål må legges til grunn for miljø- og klimapolitikken.

Nasjonale klimatiltak må ha effekt globalt. Både privat og offentlig sektor må innrettes slik at vi kan opprettholde høy produksjon og verdiskaping, der produksjonen er bærekraftig og dreies mot karbonnøytralitet. Vi må bort fra «bruk og kast»-samfunnet. Framtidens løsninger må være sirkulære.

Norge har både kompetanse, ressurser og teknologi til å lykkes i det grønne skiftet. Framtidens jobber skapes med utgangspunkt i eksisterende jobber. Vi må skape nye, anstendige og gode jobber, samtidig som dagens arbeidsplasser trygges og utvikles. Myndighetene må ta en aktiv rolle i det grønne skiftet, og legge til rette for innovasjon og næringsutvikling. Skatte- og avgiftssystemet skal bidra til at det blir lønnsomt å velge løsninger som er miljø- og energigivnlige. Arbeidslivets parter må involveres bredt for å sikre at overgangen til lavutslippssamfunnet blir rettferdig og ikke bidrar til økende forskjeller.

Norge må fortsette å bidra til at fattige land kan gjennomføre utslippskutt og klimatilpasning.

LO vil:

- Arbeide for at overgangen til lavutslippssamfunnet er rettferdig, ivaretar arbeidstakere og sikrer gode, anstendige jobber.
- Arbeide for en sterk satsing på fangst, transport og lagring eller industriell bruk av CO₂ i Norge.
- Gå inn for å styrke statens rolle i å hjelpe fram ny, klimavennlig teknologi, produksjon og fornybar energiproduksjon.

3.8 En aktiv næringspolitikk

Norge må føre en industri- og næringspolitikk som tar hele landet i bruk. Dette legger grunnlaget for velferdsstaten og bidrar til mindre forskjeller. Alle næringer skal ha mulighet til å vokse fram i Norge, men næringsnøytrale rammebetingelser alene kan ikke være grunnlaget for norsk næringspolitikk. I en verden hvor stadig flere varer og tjenester er utsatt for global konkurranse må vi satse på næringer der Norge har særlige fortrinn. De næringsområdene der vi har ledende posisjoner internasjonalt, og hvor vi har sterke klynger med kunnskap og kompetanse i alle ledd i verdikjeden. LO vil arbeide for å sikre at viktig kompetanse blir i Norge og at norsk næringsliv, privat eller statlig eid, har rammevilkår som gjør det attraktivt å utvikle seg videre her.

I et høykostland som Norge er det bare de mest kunnskapsbaserte, produktive og bærekraftige produksjonsmiljøene som vil klare å overleve. Klare politiske prioriteringer må ligge til grunn for en næringspolitikk som gir mål og retning for utvikling av det kompetansegrunnlaget vi skal leve av i framtiden. Virkemidler og institusjoner må innrettes for å skape bærekraftig vekst og velstand. Skal Norge lykkes må våre produksjonsmiljøer være teknologisk ledende, bærekraftige og kommersielt i stand til å takle den økende globale konkurransen innenfor og på tvers av næringsklynger. Regjeringen fjernet omstillingsloven i 2019. LO vil gjeninnføre et virkemiddel som kan motvirke nedleggelse eller utflytting av lønnsomme og levedyktige virksomheter.

Skal våre mål om å kutte utslipp og styrke industriens andel av verdiskaping og eksportinntekter nås, må aktiv næringspolitikk kombineres med offensive finansielle virkemidler. De fleste fornybare industrimuligheter krever store, risikofylte investeringer

som norsk privat kapital ikke vil kunne mestre på egen hånd. Statlige investerings- og eierskapsinstrument bør brukes som et strategisk virkemiddel i oppbygging av ny industri. Styrking av eksisterende, samt utredning og etablering av nye slike investerings- og eierskapsinstrument bør skje i samråd med fagbevegelse og industri. Tilgang til slik industrielt rettet kapital er avgjørende for å sikre norsk industri framtidig klimavennlig vekst og sysselsetting, samtidig som at fellesskapet får sin del av den fremtidige gevinsten ved investeringer som er muliggjort av statens bidrag til grønn omstilling. Slik skaper vi en offensiv nærings-, klima- og velferdspolitik for fremtiden

Store deler av transportsektoren, produksjonsvirksomheten og byggenæringen er utsatt for konkurranse fra lavkostland. Vår styrke ligger i kvalitet, kompetanse, produktivitet og innovasjon. Målet er å opprettholde og utvikle tjenester og industri som skaper og trygger arbeidsplasser lokalt og nasjonalt. Grunnlaget for innovasjon og de nye arbeidsplassene skapes i og i tilknytning til eksisterende bedrifter. Virkemiddelapparatet må støtte opp om disse næringene og bedriftene. Nordområdene vil være Norges viktigste strategiske satsingsområde i årene som kommer, som gir muligheter og utfordringer knyttet til forvaltning, miljø, næringsinteresser og sikkerhetspolitikk. Norge har et stort ansvar for bærekraftig ressurs- og miljøforvaltning, og for å håndheve norsk lovgivning og suverenitet i nord.

LO vil:

- Satse på næringer hvor vi har komparative fortrinn og har kompetanse i hele verdikjeden.
- At politikken og virkemiddelapparatet innrettes for å støtte opp under en bærekraftig industriell produksjon i Norge.
- Arbeide for en aktiv næringspolitisk satsing i nordområdene.

3.9 Produksjon

Norges tilgang på råvarer og fornybare ressurser må utnyttes for å skape verdier og sysselsetting over hele landet. Vi må utnytte vår kompetanse i alle ledd i verdikjeden til industriell bearbeiding av råvarer som olje, gass, vann, vind, mineraler, skog, fisk og landbruksprodukter i Norge. Avgifter bør utformes på en måte som hensyntar bevaring av handel, produksjon og arbeidsplasser i Norge. Norge må i større grad blir selvforsynt blant annet av matvarer, medisiner og beredskapsmateriell.

Industrien står for store deler av våre eksportinntekter, og bidrar til sysselsetting og ringvirkninger i hele landet. LO mener at stabile og konkurransedyktige rammevilkår er forutsetninger for å styrke industriens del av verdiskapingen og legge til rette for økt industriell produksjon i Norge.

Rikelig tilgang på fornybar energi er avgjørende for en nødvendig grønn omstilling. Det må også sikres tilstrekkelig strøm til forbrukere og industri til forutsigbare og konkurransedyktige priser. Dette forutsetter rammevilkår som sikrer investeringer i ny fornybar kraftproduksjon, opprusting av eksisterende produksjonsanlegg og energieffektivisering. LO vil arbeide for å sikre sterk politisk styring og kontroll med utviklingen av det norske kraftsystemet. Kryptovaluta bør ikke gis avgiftsreduksjoner eller fritak.

Det må satses på en bærekraftig reise- og turistnæring. En reiselivsnæring med høy kvalitet og innovasjonskraft er viktig for å opprettholde regional verdiskaping. Dette forutsetter at bransjen i større grad klarer å utvikle stabile og attraktive arbeidsplasser med anstendige lønns- og arbeidsvilkår, gjennom å satse på kompetanse i hele verdikjeden.

Varehandelens betydning for sysselsettingen, velferden og samfunnet er stor og må tydeliggjøres. En helhetlig næringspolitikk for bygg- og anleggssektoren vil stimulere disse bedriftene til å investere i teknologisk og organisatorisk utvikling. Årlig tilvekst av biomasse i norske skoger er betydelig og har et stort industrielt potensial som bør utnyttes langt bedre enn i dag.

LO mener det må arbeides for å fremme en helhetlig, klima- og miljøvennlig matproduksjon, som sikrer arbeidsplasser i industrien og primærproduksjonene i hele landet. Maktkonsentrasjon og monopoldannelser i matvarebransjen utfordrer dette målet. For å sikre kjerneproduksjonen av norske landbruksbaserte matvarer er det nødvendig å utnytte handlingsrommet i WTO og andre internasjonale avtaler. Marin sektor vil være en av de viktigste bidragsyterne til å skaffe verden mat. Det er et stort vekstpotensial i å videreutvikle denne verdikjeden i Norge.

Potensialet for økt verdiskapning i sjømatsektoren ligger i økt bearbeidelse og bærekraftig produksjon i Norge. Lov- og avtaleverk samt internasjonale avtaler er et redskap som myndighetene må ta i bruk for å oppnå dette. Politikken må utformes i et helhetlig verdikjedeperspektiv for å øke verdiskapingen i Norge. Økt bearbeidelse gir også økt mulighet for utnyttelse av biprodukter, og derigjennom ytterligere verdiøkning. Mer helårlig råstofftilgang til norsk fiskeindustri er avgjørende. Regulering av fisket, ferskfiskordning og levendelag-ring kan bidra til å utjevne sesongene. Kvotetrek på fiskefangster som eksporteres ubearbeidet bør utredes og iverksettes.

Viljen til å ta ressursene i bruk, både på land og i havet, har kjennetegnet norsk arbeiderbevegelse i næringspolitikken. Ønsket om å avdekke mineralforekomster, forvalte våre fiskeressurser og utvikle en bærekraftig havbruksnæring og petroleumsnæring har hatt bred oppslutning. Denne ambisjonen har også kjennetegnet utviklingen av rammebetingelser, regelverk og lovgivning. Behovet for langsiktige investeringer krever at rammebetingelsene for næringene må være forutsigbare og stabile. Petroleumsnæringen må utvikles i tråd med hensyn til arbeidsplasser, klimamålsettinger og behovene til våre viktigste handelspartnere. Arealtilgangen skal styres slik at hensynet til fornybare næringer, klima og miljø veier tungt. Utvinning av mineralforekomster og skogressurser er viktig i det grønne skiftet og en aktiv industripolitikk er avgjørende for at drivverdige mineraler og energiressurser kan utvikles og settes i produksjon. LO mener det må legges stor vekt på de helhetlige forvaltningsplanene som balanserer næringenes interesser mot andre hensyn. Tillatelser til ny virksomhet skal være basert på et føre-var prinsipp og strenge krav til helse, miljø og sikkerhet. Den sikkerhetspolitiske situasjonen i Europa har store konsekvenser for energileveransene. Norges rolle som energileverandør til våre allierte og handelspartnere har således en stor og viktig betydning. LO mener de ressursene som kan bygges ut må være økonomisk og klimamessig bærekraftige. Det vil medføre at deler av ressursene på norsk sokkel vil ligge urørt.

LO vil:

- Utvikle nye og ivareta eksisterende framtdsrettede arbeidsplasser med høy kompetanse gjennom hele verdikjeden på norske vilkår.
- Arbeide for økt videreføring av norske naturressurser.

- At norsk energiproduksjon og -bruk skal baseres på energikilder i tråd med en bærekraftig utvikling i et globalt perspektiv.

3.10 Statlig eierskap

Statlig eierskap sikrer langsiktig og demokratisk forankret styring av sektorer som er sentrale for samfunnet. Det er særlig viktig at selskaper som forvalter naturressurser, sentral infrastruktur, beredskapsmessig viktige systemer eller sentrale tjenester eies og styres av fellesskapet. Strategisk viktige bedrifter må ha en sterk forankring i Norge.

Et sterkt statlig eierskap er viktig for å beholde hovedkontor i Norge. Det bidrar til norskbasert virksomhet og et nasjonalt eierskapsmiljø. Statlig eierskap gir Norge et konkurransefortrinn og økt fleksibilitet.

LO vil:

- At hovedkontorene i strategisk viktige bedrifter forblir i Norge og at statlige selskaper som forvalter eierskapet til viktige naturressurser og infrastruktur forblir 100 % statlig eid.
- At staten som en sterk eier også utøver et aktivt eierskap i de selskapene den har eierandeler i.
- At den statlige eierskapsforvaltningen må videreutvikles gjennom etablering av en ny eierskapsmodell for å sikre nasjonal forankring av eierskapet i selskaper av nasjonal betydning.

3.11 Infrastruktur

Effektive og trygge transportløsninger er en forutsetning for å skape næringsutvikling både i distriktene og i sentrale strøk. Transportsystemet har stor betydning for næringslivets konkurransekraft, og satsingen framover må inneholde en økt prioritering av transportkorridorer mellom landsdeler og regioner, samt ut av landet. Vedlikehold av vei og bane, herunder fjelloverganger som ofte stenges, må prioriteres. En forsterket satsing på jernbanen og havner er nødvendig for å få mer gods over fra vei til sjø og bane. Det må også videreutvikles hurtiggående persontransport på bane mellom de store byene.

Hensynet til miljø og klima, spredt bosetting og befolkningens behov for transporttjenester tilsier en satsning på kollektivtransport over hele landet. Særlig i pressområdene vil befolkningsveksten kreve at transportveksten i hovedsak skjer kollektivt.

Kollektivtransporten er et velferdsgode som tilbys og finansieres gjennom fellesskapet, og må organiseres slik at pengene som brukes kommer de reisende til gode. LO vil derfor arbeide for at unntaksbestemmelsen i kollektivtransportforordningen benyttes.

Energi- og kraftforsyningen skal legge til rette for verdiskaping, sysselsetting og bosetting i hele landet. Vi blir stadig mer avhengig av en sikker energiforsyning, og et godt utbygget tele- og datanett. Det er behov for opprusting av vann- og avløpsinfrastrukturen for å ta igjen etterslep, samt å tåle økt bruk som følge av befolkningsutvikling, høyere levestandard og klimaendringer.

Data og informasjon er vår tids nye form for kapital. En vellykket digitalisering forutsetter at de ansatte og deres organisasjoner sikres medbestemmelse ved planlegging, utvikling og implementering av nye løsninger. LO krever at det opprettes en nasjonal statlig skytjeneste for offentlige virksomheter.

LO vil:

- Arbeide for en opprusting og modernisering av kraftverk og linjenett som gir en prisutjevning mellom regionene.
- Arbeide for at transportsystemet settes i stand til å takle veksten i transport på en bærekraftig måte og at transportpolitikken legger til rette for utvikling av trygge og gode arbeidsplasser med fokus på kvalitet og kompetanse.
- At digitale fellesskapsløsninger skal være underlagt demokratisk styring og kontroll.

4. Å jobbe

4.1 Tariffpolitikk og faglige rettigheter

Faglige rettigheter er selve fundamentet for et velfungerende og sunt arbeidsliv. Tariffpolitikkenes kjerneoppgave er å sikre medlemmenes andel av verdiskapingen i form av økt kjøpekraft, jevn fordeling og sosiale forbedringer.

Arbeidslivet endres raskt. Tradisjonelle bransjer smelter sammen og nye oppstår. Samtidig endres bedriftsstrukturer og arbeidsorganisering. Skal de landsomfattende overenskomstene sette standarden for arbeidslivet er det nødvendig at fagbevegelsen videreutvikler overenskomstene, slik at de fortsatt er gode verktøy og legger grunnlaget for en kollektiv lønnsdannelse. LO vil arbeide for å tariffeste brede, kollektive tjenestepensjonsordninger. LO vil forsterke hovedavtalene og overenskomstenes betydning, de tillitsvalgtes rettigheter, sikre retten til arbeidskamp og vurdere hvordan ulike kampmidler kan brukes. Streikebryteri er uakseptabelt.

LO vil:

- Forsvare og forsterke det kollektive avtalesystemet.
- Arbeide for at bedriftsdemokratiet og de ansattes rett til medbestemmelse og medvirking på arbeidsplassene styrkes og tilpasses den faktiske styrings- og beslutningsstrukturen i alle typer virksomheter, slik at den blir reell. Bedriftsdemokratiet må gjeninnføres som et organ for saker knyttet til bedriftsdemokrati.
- Arbeide for at det innføres ansatterepresentasjon i styre og selskap med mer enn ti ansatte, og at ordningen snus slik at hovedregelen er at det skal være representasjon.

5. Å dele

Det er etter hvert en bred internasjonal erkjennelse at de nordiske land har lyktes med å kombinere økonomisk effektivitet og rettferdig fordeling på en bedre måte enn andre land. Det er likevel tegn til at lønnsdannelse og inntektsfordeling i økende grad påvirkes av beslutninger fattet andre steder enn i lønnsforhandlinger og demokratiske organer. Globaliseringen gir oss inntektsmuligheter, nye opplevelser, ny kunnskap og rikere tilgang på teknologi, men betyr også en sterkere påvirkning av vår egen samfunnsforming og fordelingen av goder og byrder. Dette krever en sterkere prioritering av kampen mot ulikhet både her hjemme og internasjonalt. Økende flyt av arbeidskraft og tjenester kan bidra til å presse lønningene nedover.

LOs mål er et samfunn der goder og byrder er rettferdig fordelt. Små økonomiske forskjeller bidrar til et bedre samfunn og økt tillit. Lønnsdannelsen, skattesystemet,

kompetansepolitikken, overføringer og offentlig velferd er de viktigste mekanismene for å sikre utjevning. Fagbevegelsen må gjennom brede kollektive forhandlinger bidra til økonomisk styring. Der avtaleverket startet som redskap for den enkeltes levekår, er det organiserte arbeidslivet blitt nøkkelen til både verdiskaping, rettferdig fordeling og økonomisk stabilitet. Et velfungerende skattesystem er en forutsetning for velferdsstaten.

5.1 Fordeling gjennom lønn

Lønnsdannelsen er den viktigste fordelingsmekanismen, fordi den avgjør balansen mellom arbeid og kapital, sikrer inntekt og påvirker sysselsetting, arbeidsløshet, kompetanse og likestilling på en avgjørende måte. Lønn skal avtales mellom partene i tariffoppgjør i frie forhandlinger.

En samordnet lønnsdannelse, der rammene for lønnsøkninger fastsettes gjennom sentrale oppgjør, er en forutsetning for at man kan sikre god fordeling mellom ulike lønnstakergrupper og gjør det mulig å bruke tariffoppgjørene til å gjennomføre eller understøtte sosiale reformer i samfunnet. Den koordineringen som skjer gjennom forhandlingene, legger også grunnlaget for å sikre at fremforhandlede rettigheter og goder kan gjøres gjeldende for overenskomster som har et svakere utgangspunkt for forhandlinger. Oppslutningen om en samordnet lønnsdannelse kan utfordres dersom topplederlønningene øker mer enn andre lønninger. Det er derfor avgjørende å sikre at lønnsveksten blant ledere ikke er høyere enn for andre grupper.

Frontfagsmodellen ivaretar konkurranseutsatte næringer, gir rettferdig fordeling mellom yrkesgrupper, støtter opp under samfunnsøkonomien og bremser arbeidsledigheten. Frontfagsmodellen skal gi rammer for hele arbeidslivet, men ikke være til hinder for at det kan gis kompensasjon til grupper som systematisk og over tid har blitt hengende etter i lønnsutviklingen. En fortsatt samordnet lønnsdannelse er avhengig av at organisasjonsgraden opprettholdes. Økt fagforeningsfradrag er et viktig virkemiddel.

LO vil:

- Sikre arbeidstakernes del av verdiskapingen og gjenopprette balanser der skjevhet har oppstått over tid.
- Videreføre og styrke frontfagsmodellen og en samordnet lønnsdannelse.
- Prioritere lavlønsgrupper og likelønn i tariffoppgjørene.

5.2 Fordeling gjennom skatt

Et effektivt og omfordelende skattesystem er avgjørende både for å finansiere velferd og for en rimelig inntektsfordeling etter skatt. De som har mest, må betale mest. Skatt på formue er viktig for å bidra til utjamning og rettferdig fordeling.

Skattesystemet må innrettes på en slik måte at man sikrer et bredt skattegrunnlag der alle bidrar til fellesskapet, samtidig som man forhindrer skatteflukt og skattetilpasninger. Selskaper som arbeider gjennom digitale medier eller plattformer må reguleres på en effektiv måte slik at også disse aktørene bidrar til velferdsstaten. Økt beskatning av finanssektoren vil både kunne bidra til å finansiere velferdsstaten og til bedre fungerende finansmarkeder. Skatteetaten må ha et godt utbygget kontrollapparat med lokale avdelinger for å hindre skatteunndragelser og sikre statens og kommunenes skatteinngang.

LO vil:

- Arbeide for et skattesystem som bidrar til rettferdig fordeling mellom ulike grupper i samfunnet, som sikrer finansiering av velferdsstaten og gir gode rammevilkår for næringslivet.
- Arbeide for økt finansiell gjennomsiktighet og mot skatteflukt, skatteparadiser, korrupsjon og skatteunndragelser.
- Støtte opp om nasjonale og internasjonale initiativer for en sterkere beskatning av finanssektoren og innføring av skatt på finanstransaksjoner over landegrensene.

5.3 Fordeling gjennom overføringer og offentlig tjenesteyting

Overføringer gjennom velferdsstaten motvirker fattigdom, forsterker utjevningen mellom grupper i samfunnet og omfordeler fra de som har mye til de som har lite der utjevning gjennom lønssystemet eller skattesystemet ikke strekker til. Det gjelder særlig for grupper som står utenfor arbeidsmarkedet, men også for yrkesaktive personer som er avhengig av økonomisk støtte. Trygder og andre støtteordninger må være utformet slik at det er mulig å leve gode liv også om man ikke er i stand til å arbeide. Nivået på overføringene må være tilstrekkelig til at det motvirker fattigdom, ikke minst blant barnefamilier.

Universelle, fellesfinansierte og ikke-behovsprøvde velferdsordninger med liten eller ingen egenbetaling fra den enkelte er bærebjelker i den norske velferdsstaten, enten det dreier seg om helsetjenester, utdanning eller annen velferd. En slik innretning betyr mest for de som har minst, men universaliteten sikrer bred oppslutning om velferdsordningene i alle deler av befolkningen. Det er en viktig verdi i det norske samfunnet at alle, uavhengig av økonomi eller klassebakgrunn, har tilgang til de samme tjenestene og institusjonene. Dette styrker tilliten og solidariteten i befolkningen, og virker omfordelende mellom de som har mye og de som har lite.

LO vil:

- Styrke universelle, ikke-behovsprøvde ordninger som bærebjelker i den norske velferdsstaten.
- At alle helsetjenester, herunder tannhelsetjenester, skal være gratis, eller kun med små egenandeler.
- Opprettholde full lønn under sykdom.

6. Å ta vare på

6.3 Trygder, pensjoner og sosialhjelp

Inntektsgivende arbeid og ei lønn å leve av er nøkkelen til livsopphold og selvrealisering. De aller fleste av oss går likevel gjennom livsfaser der vi er avhengige av offentlige ytelser. Disse ytelsene må utformes slik at de gir tilstrekkelig livsvarig inntektssikring og smidige ordninger mellom arbeid og trygd. Barnetrygden må økes og bevares som en universell ordning, reguleres jevnlig og holdes utenfor inntektsgrunnlaget ved utregning av sosialstønad.

Alderspensjon fra folketrygden er, og skal være, det bærende elementet i det norske pensjonssystemet, men gode og kollektive ordninger som AFP og tjenestepensjoner er viktige tillegg. Et bredt organisert pensjonssystem må sikre muligheten for jobbskifter uten

tap av pensjon, kostnadseffektiv forvaltning og premier og ytelser som er like uavhengig av kjønn. Tjenestepensjonsordningene må forbedres ved å heve minstesatsen, i første omgang til fire prosent. Uføres alderspensjon skal skjermes mot levealdersjustering, og opptjeningen av alderspensjon må skje til 67 år. Tak på samlet uføretrygd må fjernes, og barnetilleggene må videreføres og økes. Minsteytelsene må utvikle seg slik at mottakerne får en velstandsutvikling minst på nivå med øvrige pensjonister. Økonomisk sosialhjelp skal være et sikkerhetsnett der en ikke har andre rettigheter, og hvor målet er å bedre levekårene og bidra til likeverd og inkludering.

Mange nordmenn sysselsetter seg i dag som freelancere eller selvstendig næringsdrivende, eventuelt i blanding med ordinært lønnsarbeid. Tilknytningen til arbeidslivet som freelancer eller selvstendig gir mindre grad av trygghet enn fast ansettelse, og det er viktig å styrke sikkerhetsnettet for denne gruppen, primært gjennom at de sikres ordinær ansettelse i virksomhetene.

LO vil:

- Arbeide for et fellesfinansiert og fellesskapsstyrt pensjons- og trygdesystem der mottakerne har kontroll over ytelse og forvaltning gjennom demokratiske organer eller gjennom tariffesting.
- Arbeide for at samlet pensjon ved 67 års alder skal gi en inntektsdekning på minst to tredeler av lønn. Det må også gis reell mulighet for å kunne gå av tidligere for de som ikke kan stå i jobb til arbeidslivets slutt.
- At statlige veiledende standarder for økonomiske ytelser skal sikre et anstendig og nødvendig livsopphold.

6.5 Trygghet i hverdagen

Trygghet for liv, helse og verdier er en bærebjelke i en demokratisk rettsstat, og avgjørende for å opprettholde den gjensidige tilliten som har preget samfunn i den nordiske modellen. Denne tryggheten utfordres av fare for, eller frykt for, krig eller krigslignende handlinger, terrorisme, kriminalitet, pandemier eller naturkatastrofer. Vi må ha bedre beredskap i møtet med klimakrisen, hvor ekstremvær skaper flom, skred, stormer og tørke. Det er derfor viktig å utvikle en totalberedskap som omfatter både risikoerkjennelse, sårbarhetsanalyse, samfunnsvern, herunder smittevern, og innbyggernes trygghet. Dette må alltid balansere opp imot hensynet til demokratiske rettigheter og retten til et privatliv.

Samfunnssikkerhet og beredskap må være det offentliges ansvar, basert på tilstrekkelig grunnbemanning og beredskap til å håndtere krisesituasjoner. Offentlige etater og statlige eide selskaper må ha et avklart ansvarsområde og tilstrekkelig med ressurser til å sikre samordning og samarbeid. En desentralisert struktur av statlige arbeidsplasser legger til rette for samfunnsikkerhet og beredskap i hele landet. Skal en opprettholde bosetting og næringsutvikling i hele landet, er det en forutsetning at det også er trygt å bo, ferdes og jobbe der. Videre må det sikres at Norge har tilstrekkelig egenproduksjon av mat, medisiner, smittevernutstyr og medisinsk-teknisk utstyr.

Alle barn må sikres gode og trygge oppvekstvilkår. Forebyggende barne- og ungdomsarbeid må lovfestes som et offentlig ansvar. Det kommunale barnevernet må styrkes ved å innføre veiledende bemanningsnormer, veiledning og systematisk kompetanseutvikling. LO mener at all praksis med fengsling av barn i ordinære fengsler for

voksne må stoppes. De etablerte ungdomsenhetene må styrkes og overgangen fra barn i fengsel til voksenfengsel må bedres.

Frykt for å bli utsatt for kriminalitet virker i seg selv begrensende på menneskers frihet. Målsettingen om lavest mulig kriminalitet må nås gjennom helhetlig prioritering av straffesakskjeden, fra forebyggende arbeid til etterforskning, domfellelse og straffegjennomføring. Politiets faktiske tilstedeværelse må styrkes også i distriktene. LO støtter ikke en generell bevæpning av politiet. Statlige etater og selskaper og regionale, kommunale og frivillige aktører som i fellesskap skal ivareta samfunnsberedskapen må styrkes og koordineres bedre på nasjonalt, regionalt og lokalt nivå.

Kriminalomsorgen må styrkes slik at målet om redusert tilbakefall til ny kriminalitet etter endt soning kan nås. LOs mål om et samfunn med høyt velferdsnivå og små forskjeller mellom folk vil bidra til redusert kriminalitet.

LO vil:

- Styrke beredskapsarbeidet og samhandlingen mellom offentlige etater.
- Ruste opp fengsler, bygge flere kvinnefengsel, styrke soningens innhold i fengsel og friomsorg, styrke ettervernet og sikre bred og tverrfaglig kompetanse blant ansatte i kriminalomsorgen.
- Arbeide for å få innført rett til fri med lønn for frivillige ved innsats i søk og redningsaksjoner.

7. Å mestre internasjonaliseringen

7.3 Forsvars- og sikkerhetspolitikk

LO ønsker et balansert nasjonalt forsvar med basis i hjemlige oppgaver, med allmenn verneplikt og et desentralisert og reelt landsdekkende heimevern. Inntaket av vernepliktige må defineres både av samfunnets og forsvarets behov, og det bør vurderes om verneplikten skal kunne avtjenes også i øvrige offentlige og frivillige beredskapsorganisasjoner.

Norge skal ha en langsiktig forsvars- og sikkerhetspolitikk som bidrar til stabilitet og forutsigbarhet. Bruk av norske styrker i internasjonale operasjoner utenfor NATOs territorium må være folkerettslig forankret og ha FN-mandat. Forsvaret må bidra til samfunnets totalberedskap, og må ha nødvendig øving, trening og planverk for hendelser og ulykker sammen med andre offentlige etater og frivillige organisasjoner.

Norge må legge vekt på samarbeid i nordområdene og samtidig sikre en aktiv tilstedeværelse for kontroll og håndheving av norsk suverenitet. Dette skjer gjennom relevante bidrag fra alle forsvarsgrener, herunder Kystvakten, som spiller en viktig rolle som trygghetsskaper og som statens myndighetshåndhever i våre havområder. Det er viktig med en fortsatt god maritim overvåkning for både militære og sivile formål. Norsk etablert basepolitikk må videreføres, og ikke bidra til å øke spenningsnivået i nordområdene.

I nordområdene har Norge et særskilt ansvar for å søke dialog og samarbeid med naboland. Folk-til-folk samarbeidet er en forutsetning for gode naborelasjoner. Krig ødelegger tillit og samarbeid, og fred er en forutsetning for at tillit kan gjenoppbygges.

.Ny teknologi, klimaendringer, grensekryssende kriminalitet krever videreutvikling av beredskaps- og sikkerhetspolitikk og et sivil-militært samarbeid.

Norge skal jobbe aktivt for at alle lands militære utslipp telles med i de nasjonale klima- og miljøregnskapene.

Norge utsettes daglig for trusler i det digitale rom. Det er en sikkerhetspolitisk utfordring når samfunnet blir stadig mer teknologiavhengig. Norge må styrke arbeidet med digital sikkerhet gjennom en bred samordning av innsatsen også på dette feltet. Forsvaret må ha en egen digital spisskompetanse som er rustet for å motstå trusler i det digitale rom. Forsvarets IKT-tjenester skal derfor ikke settes ut til private.

Sikkerhets- og beredskapshensyn tilsier at Forsvaret selv må besitte nødvendig personell og kompetanse, og egner seg dermed ikke for privatisering. Det er viktig for legitimiteten og tilliten til Forsvaret at det er underlagt demokratisk styring og kontroll. Det er samtidig viktig å sikre at Forsvaret kan opprettholde nødvendig vedlikeholdskompetanse i Norge, både som en integrert del av Forsvaret selv, og i form av samarbeidsavtaler med nasjonal forsvarsindustri.

LO vil:

- At Norge, sammen med de andre nordiske landene, må arbeide for at NATO integrerer FN-traktaten som forbyr atomvåpen i alliansens nedrustningsstrategi.
- Arbeide for at Norge jobber for et internasjonalt forbud mot atomvåpen og avskaffelse av biologiske og kjemiske våpen, og signerer og ratifiserer det internasjonale forbudet mot atomvåpen.
- Arbeide for et forutsigbart eksportregelverk for forsvarsmateriell og at det innenfor rammen av NATO utarbeides en felles norm for sluttbrukerdokumentasjon ved kjøp og salg av våpen.
- Arbeide for at Norge når NATOs toprosentmål, og at Forsvaret tilføres nødvendig finansiering for å sikre beredskap og forsvarsevne.

Pensjonspolitisk vedtak

Pensjonens betydning for arbeidstakerne

Pensjonssystemet med basis i Folketrygden skal være en bærebjelke i velferdsstaten. LO har som mål at Folketrygden, AFP og tjenstepensjonsordningene sammen skal sikre det økonomiske grunnlaget for en trygg og verdig alderdom for alle. Siktemålet er at samlet pensjon ved 67 års alder minst skal være 2/3 av tidligere lønn.

Pensjon er utsatt lønn, og derfor må arbeidstakerorganisasjonene kreve økt innflytelse over pensjonsordningene.

Om en inkluderer pensjon i arbeidstakerens fulle livsinntekt, kan dens betydning fort tilsvare 20-30 prosent av totalen. Når pensjonen betales og opptjenes som en bestemt prosent av lønna blir det samtidig mer berettiget å se lønn og pensjon i sammenheng.

Opptjeningen av pensjonskapital eller pensjonsrettigheter kan foregå i hele livsløpet i aldersperioden 13-75 år. For de fleste vil det være mange arbeidsforhold gjennom yrkeslivet på veien mot uttak av pensjon.

Den store betydningen pensjon har for arbeidstakerne tilsier en politikk som både sikrer tilstrekkelige opptjeningsmuligheter i de ulike pensjonsordningene, men også mest mulig igjen for pengene den dagen utbetalingene skal komme fra de ulike arbeidsforholdene og de ulike pensjonsleverandørene.

LO og pensjonsreformen

Pensjonsreformen innførte prinsippet om levealdersjustering. Når pensjonsnivået etter hvert faller ved fast avgangsalder på grunn av økende levealder, kreves det enten bedre pensjonsopptjening eller lengre yrkesliv for å opprettholde målet om 66 prosent av tidligere lønn i samlet pensjon.

Det foreligger begrenset informasjon om i hvor stor grad arbeidstakerne fortsetter i arbeid for å kompensere for levealdersjusteringen. Dels har flere årskull hittil vært skjermet etter avtalen om å endre privat AFP i 2008. Avgangsalderen steg betydelig for de første årgangene etter at pensjonsreformen ble innført fra 2011. Utviklingen i sysselsettingen har siden vært preget av både oljedownturn og pandemi. Det ser ut til at flere nå utsetter uttak av AFP og folketrygd. På den annen side ser det ikke ut til at avgangsalderen har fortsatt å stige.

Det er derfor grunn til å frykte at responsen på levealdersjusteringen blir for svak til å hindre et fallende pensjonsnivå.

AFP

AFP gir et betydelig livsvarig påslag i alderspensjon og gis til arbeidstakere som er ansatt i bedrifter med tariffavtale.

AFP-ordningen i privat sektor ble tilpasset til ny folketrygd fra 2011. Omleggingen var den store saken for LO-medlemmene ved tariffoppgjøret i 2008. Etter omleggingen er AFP fortsatt å betrakte som en tidligpensjonsordning, da den inngår i kvalifiseringen til tidlig avgang og er således et fortsatt et alternativ til uføretrygd.

AFP-løsningen LO oppnådde i 2008 for privat sektor innebar en mykere iverksettelse av levealdersjusteringen for både folketrygden og AFP-påslaget enn en mekanisk praktisering av det vedtatte prinsippet skulle tilsi. Virkningen ble kompensert fullt ut for årskullene født før 1954. Kompensasjonen fases nå gradvis ut, påbegynt i 2015 for årskull født i 1954.

AFP er en ordning for det organiserte arbeidsliv og i hovedsak finansiert av partene gjennom lønnsoppgjørene, med et statlig bidrag på om lag 1/3-del gjennom en trepartsavtale. En mål i privat sektors ordning være ansatt og reell arbeidstaker ved uttak.

Status for privat AFP ved utgangen av 2021 er

- ✓ 104 365 personer mottar AFP, og antallet øker med om lag 10 000 personer årlig.
- ✓ Total forvaltet kapital utgjorde 58 mrd. kr. Avkastningen var på nesten 12 pst. i 2021.
- ✓ Dekningsgraden (fondsverdien dividert på forpliktelse) utgjorde 73 prosent. Det betyr at fondet dekker over 7 av 10 kroner av innvilgete AFP-pensjoner.

Antall foretak i ordningen er om lag 11 000, med 857 000 arbeidstakere. Både antall foretak og arbeidstakere har økt siden 2018.

Litt over 50 pst av arbeidstakerne i privat sektor får AFP (alle som jobber i en AFP-bedrift og kvalifiserer for uttak, beregnet på uttakstidspunktet). Utbredelsen er størst i utvinning og industrien og i store bedrifter, med om lag 80 pst oppslutning.

Ny AFP ble evaluert av partene i 2017. Den gir de som kvalifiserer et betydelig og verdifullt supplement til folketrygdens alderspensjon. Imidlertid er ordningen uforutsigbar for mange, og særlig for yngre arbeidstakere. Svakheter ved ordningen er særlig knyttet til faren for å miste hele ytelsen på slutten av yrkeslivet, og at ordningen er dårlig tilpasset bedrifter med unge arbeidstakere som ikke forventer å stå i bedriften når AFP-tilhørigheten avgjøres etter fylte 53 år. Partene ble derfor i 2018 enige om å utrede en alternativ AFP-modell. Denne utredningen forelå våren 2021, og vil på et senere tidspunkt danne grunnlag for forhandlinger om eventuelle endringer i AFP-ordningen.

Andel "slitere"

Hensynet til de som måtte slutte å jobbe ved 62 års alder sto sentralt i debatten om pensjonsreformen. Det var disse den gamle AFP-ordningen særlig var utviklet for.

LO har derfor vært opptatt av hvordan 62-åringene har tilpasset seg endringene i pensjonssystemet. En sentral indikator for "sliterutfordringen" er tilpasningen for 62-åringene. Sammenliknbare tall for hhv 1943- og 1949-årgangen viste en nedgang fra 31 til 13 prosent andel som hadde tatt ut AFP uten å jobbe i løpet av det året de fylte 62. Tidligpensjonering (uttak og samtidig jobbslutt) i denne forstand synes altså mer enn halvert etter endringen av AFP-ordningen.

Antallet som tar ut sliterordningen gir også en indikasjon på dette. Sliterordningen som ble innført i 2019 gir en ekstra pensjonsytelse til de som ikke kan stå videre i arbeidslivet etter oppnådd minste pensjonsalder. Ordningen ble avtalt i lønnsoppgjøret i 2018 og gjelder for arbeidstakere som slutter å jobbe før de fyller 65 år. Sliterordningen gis fullt ut til de som tar den ut fra fylte 62 år, to tredeler om man tar den ut det året man fyller 63 år og en tredel fra det året man fyller 64 år. Ordningen gjelder for de som har fått innvilget AFP og som ikke har tjent mer enn 7,1 G i gjennomsnitt de siste tre årene før uttak. Hvis man tjener mer enn 15 000 kr i året etter uttak vil man miste sliterordningen. Når ordningen er fullt innfasert i 2025 vil slitertillegget gi en ytelse på 0,25 G ved avgang ved 62 år.

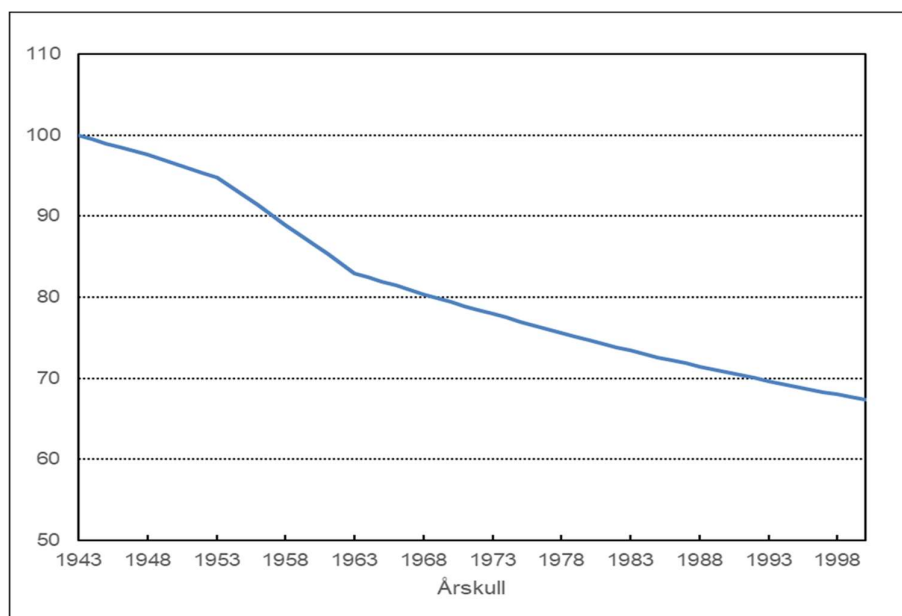
Det var om lag 5 prosent av 1957 og 1958-kullet som tok ut AFP og samtidig søkte og fikk slitertillegget det året de fylte 62 år. Det indikerer at de aller fleste som mottar AFP jobber videre utover 62 år.

NAV har ikke funnet at næringer med antatt tungt fysisk arbeid peker seg ut ved at spesielt mange AFP-mottakere slutter i arbeid. Det er mange som tar ut AFP tidlig i industrien og innen bygg- og anleggsvirksomhet, men det er samtidig relativt få som slutter i arbeid. Det er også indikasjoner på at uttak av AFP kombinert med jobbavgang også benyttes i bedrifter som preges av omstilling og nedbemanning, slik at tidlig avgang fra yrkeslivet også er konjunkturelt betinget.

Virkning av levealdersjustering

Alderspensjonen er blitt en pensjonsbeholdning. Den årlige ytelsen beregnes ved å dele med delingstallet, som representerer hvor mange år pensjonen forventes å vare. Økningen i forventet levealder har fortsatt etter pensjonsreformen, og har ført til at prognosene på delingstallet for yngre årskull er ytterligere oppjustert. Hvis vi sammenlikner økningen i delingstallet ved 67 år fra 1943-kullet til 1983-kullet i de nyeste prognosene fra NAV med veksten i delingstallet i NOU 2004: 1, ser vi at delingstallet nå øker med 40,8 prosent, mens den tilsvarende veksten i NOU 2004: 1 var på 22,7 prosent. Dette reduserer i vesentlig grad forventede pensjonsnivå, vurdert ut fra en fast avgangsalder. Det betyr at man må jobbe betydelig lenger for å oppnå samme pensjonsnivå enn det som ble antatt da pensjonsreformen opprinnelig ble behandlet.

Figur Betydningen av levealdersjustering for pensjonsnivået over tid

Kilde ASD. Figuren viser hvor mye alderspensjonen i folketrygden reduseres ved fast avgangstid 67 år. De som er født på slutten av 1960-tallet får 80 pst av pensjonen til 1943-årgangen med gjeldende prognoser fra SSB

For å få et bilde av adferd som er representativ for den gjennomsnittlige AFP-mottaker, er det utviklet en indikator som vi kan kalle midtre avgangsalder for arbeidspførende. De som går over til alderspensjon som uføret er da trukket ut, slik at vi får et bilde av når opptjeningen

avsluttes og utbetalingen av pensjon begynner, gitt at en starter uttaket samtidig som en slutter å jobbe.

Midtre avgangsalder målt på denne måten i *gammel AFP* (inntil 1947) var om lag 64 år.

Ny AFP ga 1949-årgangen mulighet for uttak av AFP uten å slutte i jobb. Det har medført utsatt avgang for den "midtre personen" med nesten to år sammenliknet med adferden to årganger før. Først ved fylte 65,7 år har altså halvparten sluttet i 1949-årgangen. 23 pst har arbeid etter fylte 67 år. For de senere årganger fram til 1953 har avgangsalderen falt noe.

Virkninger av pensjonsreformen

Pensjonsreformen har virket etter sin hovedhensikt: den har stimulert sterkere til å jobbe lenger enn pensjonsordningene gjorde før 2011. Det har medvirket til å trygge den økonomiske bærekraften i Folketrygden som det dominerende element for arbeidstakeres pensjoner, og bidrar til å redusere den økonomiske risikoen for kommende generasjoner. Reformen har også videreført et finansierings- og opptjeningssystem med sterk utjevningsevne mellom høye og lave årslønner og mellom kvinner og menn.

Men reformen har også medført at ulikhetene i pensjon vil vokse fordi muligheten til lange yrkeskarrierer varierer med yrkesløp, den enkeltes helse og ikke minst situasjonen i arbeidsmarkedet. Den sosiale bærekraften er under press. Betydningen av lang yrkeskarriere blir gradvis styrket gjennom alleårsregelen fram til 1963-årgangen. Premieringen av sent pensjonsuttak blir enda sterkere og kommer raskere.

Det viktigste utslag er at pensjonsnivået (pensjon i forhold til tidligere lønn ved fast avgangsalder) årlig nedjusteres med økende levealder i befolkningen (levealdersjusteringen). Særlig de som ikke kan forlenge yrkesløpet har dermed utsikt til å få en pensjonsdekning som ikke kan forsvares i et solidarisk samfunn. Det er behov for egne ordninger rettet mot denne gruppen. Antallet er blitt redusert, men oljedekningen fra 2015 har vist at flere blir utsatt i nedgangstider og når nedbemanninger rammer.

Det daværende stortingsflertallet innførte også full levealdersjustering på uføretrygdedes alderspensjon for uføre født fra 1954, slik at de ikke får noen kompensasjon for kravet om stadig lengre yrkesdeltakelse. Dagens regjering har i Hurdalsplattformen lovet at vil gjeninnføre skjermingstillegget for uføre, slik at de skjermes for deler av levealdersjusteringen.

Det har blitt færre uføre over 62 år siden innføring av pensjonsreformen. Omleggingen av AFP har bidratt til dette. En annen årsak er at flere som ikke har hatt AFP har kunnet ta ut tidligpensjon.

Andelen deltidsarbeidende har over tid gått ned i norsk arbeidsliv, men fortsatt er det mange arbeidstakere – hovedsakelig kvinner – som ikke arbeider heltid. Deltidsarbeid svekker den enkeltes muligheter til å forsørge seg selv, både som yrkesaktiv og som pensjonist.

Problemet med tap av retten til tidliguttak som følge av deltidsarbeid og lav opptjening har blitt noe redusert. Terskelen har imidlertid blitt hevet i det siste som følge av stortingsflertallets justeringer av minstepensjonen uten samtidig å belønne lav pensjonsopptjening tilsvarende.

De enkelte ordningers utfordringer

Pensjonen vil for de fleste bestå av en kombinasjon av:

- alderspensjonen i Folketrygden
- tjenestepensjoner man har hatt gjennom ulike arbeidsforhold
- AFP

Figuren viser det typiske bildet av pensjon etter et langt arbeidsliv. Alderspensjonen fra folketrygden er den som betyr mest for folk med normale lønnsinntekter. De fleste vil ha bidrag fra flere av systemene; noen kun fra Folketrygden og OTP.

For den enkelte er det viktigst hva den samlede pensjon blir og at den fremstår mest mulig oversiktlig og forutsigbar. LOs mål for pensjonsnivå er knyttet til summen av de tre til sammen. Men vi må også legge vekt på den enkelte ordningens utfordringer. Det har blitt vanskeligere for den enkelte å få innsikt i sin framtidige pensjon, med den store reformen av Folketrygden, tilpasningen av AFP og et svekket, oppstykket og mer uforutsigbart system for tjenestepensjon med varierende kvalitet. Det betyr ekstra usikkerhet for sparebeslutninger og planlegging av yrkes- og livsløp.

a) Alderspensjon i Folketrygden (FT)

I tillegg til den økonomiske betydningen har Folketrygden den store fordel sammenliknet med andre pensjonsordninger at:

- Man kan skifte jobb helt uten problemer
- All arbeidsinntekt (under 7,1 G) er pensjonsgivende, uavhengig av arbeidstid og type arbeidsforhold

Stortinget vedtok en reform med utgangspunkt i nivået i den gamle folketrygdordningen; tilsvarende rundt 50 prosent av tidligere lønn for full opptjening på en industriarbeiderlønn.

Samtidig ble alder for pensjonsuttak strukket ut til hele aldersspennet 62-75 år. Prinsippene innebærer sterk premiering av lang yrkeskarriere og enda mer: sen uttaksalder. Samtidig kan pensjon og lønn kombineres uavhengig av hverandre.

Denne innretningen aktualiserer særlig to problemstillinger:

- Pensjonsnivået mellom generasjoner når levealderen øker

- Fordelingen mellom ulike yrkesgrupper, jf. pkt. 2 og 3

Det dominerende element i begrensningen i utgiftsveksten på lang sikt er at økt levealder (for gjennomsnittet i befolkningen) skal slå ut enten i senere pensjonsuttak eller i redusert pensjon. For staten skal dette innebære at pensjonsutgiftene vil bli de samme enten levealderen øker eller ikke. Og gjennom økt sysselsetting som reformen stimulerer til, vil statsfinansene bli sterkere også ved at skatteinntektene øker.

Hovedproblemet er at levealdersutviklingen er blitt mye sterkere enn forutsatt ved starten av reformarbeidet og at sysselsettingssituasjonen er påvirket som følge av finanskrise, oljenedtur, pandemi og den økte lavlønnskonkurransen fra utlandet. Dette medfører at pensjonene blir lavere og at statsfinansene blir dårligere enn forutsatt.

Muligheten til tidliguttak for alle har imidlertid økt pensjonsutgiftene og skapt flere alderspensjonister som samtidig jobber. Dette har økt inntektsnivået i aldergruppen 62-67 år. Hittil er det underregulering av løpende pensjoner som har gitt innsparinger i folketrygden. Pensjonistene har i senere år tapt på regelen om fratrekk på 0,75 pst i forhold til lønnsregulering. Intensjonen om at alderspensjonister skulle få del i reallønnsveksten har dermed ikke blitt innfridd. LO og Pensjonistforbundet har nå fått gjennomslag for kravet om at pensjoner under uttak skal reguleres med gjennomsnitt av pris og lønn, og det er innført etterregulering som har bidratt betydelig til å heve pensjonsnivået.

b) Det som er avtalefestet; AFP

Privat AFP

AFP-ordningen i privat sektor er bygget opp nær Folketrygden og har de samme gode egenskapene knyttet til administrativ effektivitet, at all arbeidsinntekt teller og er uproblematisk ved jobbskifte så lenge det skjer innen avtaledekket privat sektor. AFP gir et tillegg til folketrygden på 20-25%. Med en folketrygd på 260 000 kroner, gir AFP et livsvarig tillegg på 55 000 årlig. Over et livsløp kan dette gi en samlet utbetaling på 1-1,5 millioner kroner.

AFP-ordningen bidrar til at flere kvalifiserer for tidliguttak av Folketrygden. Kravet for å kunne ta ut full Folketrygd fra 62 år er at man har tilstrekkelig opptjening, noe mange ikke ville klart uten AFP. Samtidig som AFP gir et livsvarig tillegg til Folketrygden, sikrer ordningen at langt flere av de som har behov for å gå av tidlig får anledning til det.

Et regelverk for kvalifisering som stiller krav til at en jobber i en AFP-bedrift på slutten av karrieren, bidrar til å finansiere ordningen og forebygger gratispassasjervirksomhet. Samtidig medfører reglene også risiko for å falle utenfor ordningen av grunner som den enkelte vanskelig kan kontrollere, som at bedriften omstiller og omorganiserer, eller at den enkelte mister jobben i en AFP-bedrift.

Partene avtalte i 2018 at det skulle være en målsetting å endre ordningen i privat sektor. Målene for en ny modell er blant annet at det skal bli en ytelse som er knyttet til tid i AFP-bedrift, og som med full opptjening i ordningen er på linje med dagens nivå. Den skal være økonomisk solid over tid, fungere som del av et helhetlig pensjonssystem og bidra til å fremme mobilitet. Ordningen skal fortsatt være kjønnsnøytral. Målet er at langt færre uforskyldt mister ytelsen selv etter mange år i en AFP-bedrift. AFP vil dermed bli mer forutsigbar og gi større trygghet for fremtidig pensjon.

En felles utredning fra LO og NHO om en mulig reformert AFP-ordning i privat sektor ble lagt fram i mai 2021.

I dagens ordning er det bare fra man er 53 år til 62 år at medlemskap i ordningen har verdi, men heller ikke disse har noen garanti for å få del i ordningen. Noen vil falle ut etter mange år i bedrift med avtale, hvis de mot slutten av yrkeslivet rammes av oppsigelse, omorganiseringer eller langvarig sykdom. Yngre som skifter til en jobb uten ordningen, får ikke uttelling for yrkeshistorien i dagens ordning. Noen arbeidsgivere bruker dette som argumenter mot å inngå tariffavtale.

For å tette hullene og bygge opp om framtidens tariffavtaledækning, er det nødvendig å få på plass en bedre AFP i tråd med protokollen fra 2018-oppgjøret. Erfaringene så langt innebærer at endringer i AFP i privat sektor må forhandles i et samordnet hovedoppgjør mellom LO og NHO. Bare slik vil nødvendig økonomi og regelendringer komme på plass. Myndighetene må involveres i tråd med Hurdalsplattformen. En ny privat AFP må avtales i inneværende stortingsperiode.

Offentlig tjenestepensjon og offentlig AFP

Offentlig sektor forhandlet fram en avtale om ny tjenestepensjon i 2018. Den fikk virkning fra 2020 for alle som er født fra 1963. Alle som er født før 1963 har beholdt den gamle ordningen. Både ny og gammel ordning gir en livsvarig ytelse og er kjønnsnøytral. Gammel AFP i offentlig sektor er en tidligpensjonsordning som kun gis til som slutter helt eller delvis i jobb mellom 62 til 67 år.

Avtalen om ny offentlig tjenestepensjon fra mars 2018 slår fast at AFP for ansatte i offentlig sektor skal legges om fra en tidligpensjonsordning til en livsvarig påslagsordning som kommer i tillegg til folketrygden. Den avtalte AFP-ordningen i offentlig sektor er utformet etter mønster av dagens AFP-ordning i privat sektor.

Det forutsettes at det etableres systemer for medregning av kvalifikasjonstid og refusjoner mellom AFP-ordningene i offentlig og privat sektor, slik at kvalifikasjonstid fra privat sektor kan medregnes i offentlig sektor og omvendt.

c) Tjenestepensjonene

I privat sektor er tjenestepensjonene forankret i lov om obligatorisk tjenestepensjon (OTP) og i tre alternative tjenestepensjonslover, som spesifiserer vilkårene å få skattefradrag for innskudd eller premie. Det skilles mellom innskudds- og ytelsesordninger samt hybrider, som er en mellomting. Felles for lovene er at de ikke gir fradrag for lønn over 12 G. OTP-loven innebærer at de fleste arbeidsgivere i privat sektor er pliktig å innbetale minst 2 prosent av ansattes lønn til en pensjonsavtale.

For de aller fleste er dette en innskuddsbasert ordning, hvor bedriften innbetaler et avtalt innskudd til en pensjonsforvalter. Samlet pensjonskapital, dvs.. innskudd og avkastning, utbetales som alderspensjon. Den ansatte velger selv når utbetalingen av pensjon skal starte, men tidligst fra fylte 62 år. Den ansatte velger også hvor mange år pensjonen skal utbetales over. Minste utbetalingstid er 10 år, og pensjonen må minimum utbetales frem til den ansatte fyller 77 år. Utestående beløp overføres etterlatte. Samme ordning omfatter alle på bedriften.

Etter at OTP nå gis fra første krone og første dag, er det viktigste skillet mellom OTP og folketrygden at pensjonen ikke er livsvarig og at avkastningen er markedsbestemt og med full tapsrisiko for den enkelte.

Tjenestepensjonene i privat sektor er ofte ikke en del av tariffavtalen, men noe arbeidsgiver ensidig bestemmer. Dermed er Avtalefestet pensjon (AFP) ofte den eneste pensjonsordningen som er tariffestet. Noen arbeidsgivere vegrer seg for å inngå en tariffavtale fordi AFP representerer økte kostnader i forhold til de uorganiserte bedriftene. I motsetning til AFP må kostnadene ved OTP dekkes av alle bedrifter i privat sektor, ikke bare de som er bundet av tariffavtaler. Mange bedrifter betaler for ytelser ut over minstenivået. AFP-ordningen er i sin nåværende form for uforutsigbar til å kunne legges til grunn som en tilleggsytelse. LO har kjempet for å styrke både minstekravene i OTP og samtidig reformere AFP-ordningen.

Siden kongressen i 2017 er det foretatt flere endringer i tjenestepensjonslovgivningen i privat sektor.

Fra 1. januar 2021 fikk arbeidstakere i privat sektor rett til å samle sin pensjonsopptjening fra innskuddspensjonsordninger på en egen pensjonskonto. Pensjonsopptjening fra tidligere arbeidsforhold skal nå samles og forvaltes sammen med pensjonskapitalen arbeidstakeren tjener opp i sitt nåværende arbeidsforhold. Utgangspunktet i loven er at pensjonskapitalen skal samles hos arbeidsgiveren, og at denne ikke betaler for oppspart kapital (pensjonskapitalbevis). Egen pensjonskonto gjelder foreløpig kun for innskuddspensjon, og LO mener at det også skal opprettes for en egen pensjonskonto for hybridpensjon.

LO har, gjennom LO Favør, opprettet en ordning for medlemmene der de gjennom å velge denne, kan få lavere gebyrer for samme risiko og dermed mer pensjon for pengene.

Den rød-grønne regjeringen innførte 1. januar 2022 nye regler som gir opptjening til tjenestepensjon fra første krone og første dag for alle ansatte som er fylt 13 år og har rapporteringspliktig lønn. Det skal ikke lengre kunne trekkes fra for beløp under et grunnbeløp (106 399 kroner 1.mai 2021) eller for opptjening under et år.

- Pensjonsordningen omfatter nå alle arbeidstakere i foretaket som har fylt 13 år, mot tidligere 20 år.
- En arbeidstaker som ansettes av virksomheten skal meldes inn når arbeidstakeren har mottatt samlet lønn fra foretaket med et beløp som tilsvarer rapporteringspliktig lønn i a-meldingen. For ordinære virksomheter er beløpsgrensen kr 1000.
- Opptjent pensjon for arbeidstaker i deltidsstilling skal utgjøre en forholdsmessig del av den pensjon som ville være opptjent dersom arbeidstakeren hadde hatt fulltidsstilling.
- Regelverket som tidligere gjaldt sesongansatte, er fjernet. Det vil si at alle sesongansatte skal behandles som deltidsansatte.

Hull som må tettes i tjenestepensjonene i privat sektor

Tross forbedringene som er kommet de senere årene er systemet for tjenestepensjon fortsatt oppstykket og unødig komplisert.

Tjenestepensjonene i privat sektor er regulert i flere lover. Dette gjør det vanskelig å orientere seg både for arbeidsgivere og ansatte.

Det er i dag nærmest umulig for arbeidstakere å få oversikt over og føre kontroll med arbeidsgivers premieinnbetalinger. Reglene for utregning av grunnlag for innbetaling må forenkles. All lønn inntil 12G må danne grunnlaget. Arbeidsgivers mulighet til å unnta varierende eller midlertidige tillegg og overtid må fjernes. Grunnlaget og innbetalingene må komme klart fram på arbeidstakers lønsslipp.

Permitterte arbeidstakere skal fortsatt stå i ordningen og arbeidsgiver skal innbetale som om den permitterte var i arbeid.

I dag er alle i offentlig sektor dekket av uførepensjon, mens bare et mindretall av de som har private tjenestepensjon har en slik dekning. LO mener at det bør innføres uførepensjon i obligatorisk tjenestepensjon, slik at alle får et tillegg til den offentlige uføretrygden.

LO mener det er behov for å gå gjennom lovverket i privat tjenestepensjon, og vurdere de fordelingsmessige egenskapene til tjenestepensjonene. Det bør lages en felles lov for innskuddspensjons- og hybridordninger, noe som vil gi mulighet for å etablere fellesordninger også for disse. Per i dag er det kun ytelsespensjoner som kan organiseres på denne måten. Dette har vært stilt som krav i forhandlinger innen flere avtaleområder allerede, men vært umulig pga. dagens regelverk.

Dette vil gi en forenkling, og det vil kunne åpne noen nye kombinasjonsmuligheter for bedrifter og for partene i forhandlinger.

Fellesordninger vil på en god måte kunne ivareta både aldersnøytralitet og kjønnsnøytralitet. I tillegg vil det kunne gi reduserte kostnader ved både forvaltning og administrasjon, og gi de ansatte muligheter til økt innflytelse på pensjonsmidlenes forvaltning og investeringer. Gjennom en slik pensjonsordning vil det være mulighet for beregning av gjennomsnittspremie for hele fellesordningen. Det vil også være mulighet for felles kapitalforvaltning for hele ordningen hvor partene kan påvirke investerings sammensetning. Det kan oppnås stordriftsfordeler på kostnadssiden, for eksempel ved at porteføljen ikke trappes automatisk ned mot pensjonsalder, men hvor hele kapitalen forvaltes likt uten særskilt risiko for den enkelte.

Fripoliser

Dagens tjenestepensjoner kommer i økende grad fra fripoliser, som det ikke innbetales penger til for å sikre realverdien. De faller reelt i verdi. Ingen vil motta eller forvalte fripoliser, de er forlatt og sviktet av markedet.

LO og Pensjonistforbundet har satt søkelys på den dårlige behandlingen av fripolisene, som ikke har fått tilført avkastning. Det er foreslått noen regelendringer. De kan bidra noe til økt avkastning, men langt fra tilstrekkelig til å opprettholde kjøpekraften.

Pensjonskassene har håndtert den krevende situasjonen langt bedre. Disse er selveiet og partsstyrte institusjoner som balanserer hensyn til alle parter, i motsetning til kommersielle livselskaper som har målsetting om fortjeneste til eierne. I EØS-regelverket skilles det mellom pensjonskasser og kommersielle aktører som er strengere regulert. De norske reguleringsreglene bør gjennomgås for å sikre at pensjonistenes midler blir forvaltet på en best mulig måte.

Utbredelse

De ytelsesbaserte tjenestepensjoner er i stor grad faset ut i privat sektor, og i offentlig sektor er 1962-kullet det siste med opptjening i ytelsesordning. De er blitt avløst av innskuddsbaserte ordninger, som etter hvert er blitt helt dominerende i privat sektor. Det er et lite, men økende innslag av hybridordninger, som kan gi livsvarige og kjønnsnøytrale pensjoner. Endret offentlig tjenestepensjon fra og med 1963-kullet baserer seg også på en innskuddsbasert opptjening, men med fortsatt garantert regulering og livsvarighet i utbetalingstiden.

Ved utgangen av 2020 var det registrert 1 489 500 arbeidstakere med innskuddsordning, og 56 600 forsikrede med ytelsesordning. I hybridpensjonsordninger etter lov om tjenestepensjon, som først ble etablert i markedet fra 2015, var det i underkant av 46 000 forsikrede ved utgangen av 2020. Offentlig tjenestepensjon omfatter om lag 900 000 arbeidstakere.

Andelen arbeidstakere med innskuddspensjon er altså dominerende i privat sektor: i 2020 var 93,5 prosent med innskuddspensjon, 3,6 prosent med ytelsespensjon og 2,9 prosent med hybridpensjon.

Til tross for at innskuddsordningene nå har klart flest *yrkesaktive medlemmer*, er hoveddelen av *forsikringsforpliktelsene (pensjonskapital)* fortsatt knyttet til ytelsesordningene. Den samlede forsikringsforpliktelsen for kollektiv pensjon i privat sektor var 768 milliarder kroner ved utgangen av 2020, hvorav innskuddsbaserte ordninger utgjorde 49 prosent.

Av den samlede forsikringsforpliktelsen utgjorde fripoliser (kapital i avsluttet ytelsespensjon) 346 milliarder kroner, aktive innskuddsbaserte ordninger 223 milliarder kroner, pensjonskapitalbevis (avsluttete innskuddsordninger fra tidligere arbeidsgiver) 132 milliarder kroner, aktive ytelsesbaserte ordninger 57 milliarder kroner og forpliktelser etter tjenestepensjonsloven utgjorde 5 milliarder kroner til alderspensjon og 5 milliarder kroner til uførepensjon.

Når det gjelder *utbetalinger* er ytelsespensjoner fortsatt helt dominerende. Andelen alderspensjonister med utbetalt innskuddspensjon var 17 prosent i 2020. Blant de utbetalte ytelsespensjonene, ble 94 prosent utbetalt fra fripoliser, mens de resterende 6 prosentene ble utbetalt fra ytelsesordninger. I 2019 ble det utbetalt 15 milliarder kroner til pensjonsmottakere. 87 prosent av dette var knyttet til ytelsesordninger eller fripoliser. Gjennomsnittlig utbetalt beløp i 2020 var høyere for ytelsespensjon enn for innskuddspensjon.

De fonderte offentlige tjenestepensjonene hadde pr. 31.12.2021 om lag 1000 mrd kroner i forpliktelser. I tillegg kommer de ufonderte forpliktelsene i Statens pensjonskasse. Innskuddspensjoner ble først opprettet fra 2001, og for alvor etter at lov om Obligatorisk tjenestepensjon, OTP-loven trådte i kraft fra 2006. Ordninger etter hybridloven er fortsatt få, men øker raskt. I mange år framover vil det fortsatt være utbetalinger fra ytelsesordninger og fripoliser som dominerer bildet og folks pensjonsuttak.

Utsiktene framover

Gjennom pensjonsreformen har myndighetene med partenes medvirkning sikret en mer økonomisk bærekraftig pensjon. Folketrygden er dermed befestet som den viktigste brikken i alderspensjonen for norske arbeidstakere.

Staten har hovedansvaret for pensjonssystemet, selv om finansieringen kommer fra ulike kilder. Den bestemmer bidraget fra Folketrygden, den bidrar med penger og regelverk til AFP og er lovgiver for tjenestepensjonene.

Utsiktene for velferdsstatens sterkt voksende behov og norsk økonomi ellers tilsier ikke nye store uttelling over statsbudsjettet til pensjon.

Samtidig er det viktig å unngå at tilliten til offentlige pensjonsløsninger reduseres, gjennom at den sosiale bærekraften svekkes. I en slik sammenheng vil det være nødvendig å finne gode og omforente løsninger som balanserer belastningen mellom generasjonene, samtidig som vi motvirker en stor grad av privat pensjonssparing som er dyrt og øker forskjellene i samfunnet.

Pensjonssystemer krever et langsiktig perspektiv på innretning, endringer og finansiering. Enhver omlegging krever overgangsordninger der noen elementer kan etableres raskere enn andre. Styrket finansiering i en ordning må ofte skje gradvis gjennom årvisse budsjetter og tariffoppgjør. En må ha planer både på kort og lang sikt.

Evalueringsutvalget som ser på pensjonsreformen og virkningen på Folketrygden skal levere sin rapport i første halvår 2022. Den har som mandat å se på den økonomiske og sosiale bærekraften i pensjonsreformen. LO vil delta aktivt i debatten som vil følge av utvalgets gjennomgang.

Gjennom det vedtatte pensjonssystem er det forholdet mellom levealdersutvikling og sysselsettingsutviklingen som vil avgjøre pensjonsnivået framover.

Sysselsettingsutviklingen for seniorerne har gjennom en stor engangseffekt av reformen motvirket om lag halvparten av levealdersjusteringen. Den positive tendens i sysselsettingsutviklingen er imidlertid svekket. Og det er stor spredning i arbeidstakeres mulighet og praktiske tilpasning av yrkesløpet. LO krever økt innsats for å legge til rette for at folk skal kunne stå lengre i arbeid og et inkluderende arbeidsliv. Det krever en langt større innsats fra myndighetene og fra partene i arbeidslivet, der det legges til rette for forlenget arbeidsliv, kompetanseutvikling og at det blir lettere for seniorerne å søke arbeid.

Folketrygdens vedtatte opptjeningsmekanismer gir mindre uttelling enn forutsatt ved reformarbeidet. Det skyldes en kombinasjon av sterkere levealdersutvikling enn forutsatt, men også innsparing i den endelige utforming av regelverket (overgangen til kapitalbeholdningsprinsippet).

Det forsterkende bidrag til pensjon som skjedde gjennom ny obligatorisk minsteordning (OTP) fra 2006 og innskudd fra 1.krone fra 2022 trekker oppover for hundretusener av arbeidstakere som fra før har dårligst nivå, men kan ikke alene kompenserte for levealdersjusteringen. For mange andre kan bidraget fra tjenestepensjonen svekkes som følge av omlegginger og utviklingen i markedet for pensjonskapital.

Folketrygden og dermed AFP baserer seg på innberettet arbeidsinntekt uansett varighet, tidspunkt og type lønn. Dette prinsippet bør ligge til grunn for tjenestepensjonene, slik at framtidig pensjon står i et direkte forhold til samlet arbeidsinntekt.

Det viktigste grepet for arbeidet med den generelle nivåheving er å styrke tryggheten i AFP-ordningen gjennom den skisserte reformen. Dette vil også redusere terskelen for tidligpensjon. Alle skritt må tas i samme retning. Dette bør skje under aktiv medvirkning fra lovgivere og arbeidsgivere, der en fremmer et mer samlet og helhetlig system. Staten

kan bidra til reformen gjennom å opprettholde sin andel av finansieringen selv om samlede utbetalinger øker fordi flere får del i ordningen.

Gjennom pensjonsreformen har myndighetene med partenes medvirkning sikret bærekraften i Folketrygden. Det er viktig at levealdersjusteringen ikke forsterker sosiale skjevheter knyttet til forskjeller i levealder mellom ulike grupper i befolkningen. Sliterordningen som ble avtalt i 2018 har ikke varig finansiering, og må styrkes for å gi en verdig avgang til de som ikke kan jobbe lengre. For den opprinnelige målgruppe for AFP blir det et betydelig negativt utslag i pensjonsnivå, særlig fram mot 1963-årgangen. Det samme gjelder det betydelige antall uføre før AFP-alderen.

Selv med en omfattende og vellykket innsats for inkludering og forlenget arbeidsliv, må pensjonsnivåene heves for grupper som ikke kan kompensere for levealdersjusteringen.

LO vil at det iverksettes en utredning om hvordan pensjonen til sliterne kan styrkes. Dette kan blant annet skje gjennom et fast tillegg i Folketrygden basert på antall yrkesår, uavhengig av inntekt. Et annet alternativ kan være en ordning i Folketrygden som bygger på prinsippene på sliterordningen som ble etablert i forhandlinger mellom partene. Det kan også skje gjennom andre mekanismer i Folketrygden for å ivareta de med lange yrkeskarrierer og som har behov for å gå av tidlig. I tillegg må det ses på hvordan ordninger for slitere i privat og offentlig tjenestepensjon kan forsterkes.

Offentlig sektor nye tjenestepensjonsordning fra 2018 fikk virkning fra 2020 for alle som er født fra 1963. Offentlig sektor vil innføre en ny AFP-ordning for de som fyller 62 år i 2025. Det gjenstår et arbeid med å få plass regelverk knyttet til denne AFP-ordningen. Reglene knyttet til overgang til alderspensjon for uførepensjonister må være på plass i god tid før 2030. Samtidig haster det med å få på plass nye regler for særaldersgrenser for de som skal ha ny offentlig tjenestepensjon. I 2018 ble det avtalt at det skal forhandles fram nye pensjonsregler og samtidig avtales hvem som skal ha særaldersgrenser og hvilke aldersgrenser som skal gjelde i framtiden. Det er nå igangsatt en prosess for å få dette på plass, og forhandlingene må landes i løpet av inneværende stortingsperiode.

LO vil arbeide for at personer som blir delvis uføre underveis i karrieren og som senere får en økt uføregrad, sikres en bedre alders- og uførepensjon enn det dagens regler gir.

Staten må ta et samlet grep for å sikre at den etablerte pensjonskapital i form av fripoliser og løpende ordninger kommer under betryggende forvaltning og verdisikring. LO krever at myndighetene tar et aktivt ansvar for å rette opp svikten som særlig har rammet fripolisene, og i samråd med partene utreder muligheter for å redde pensjonskapitalen og sikre kjøpekraft for de løpende pensjoner.

LOs mål

Pensjonsopptjeningen må styrkes for alle. 2/3- målet må videreføres for den representative arbeidstaker ut fra faktisk avgangsalder og opptjeningsgrunnlag. Det er et mål for LO å bedre pensjonsopptjeningen til et samlet nivå for alle grupper på minst 25 pst av inntekt. Dette tilsvarer det nivået det offentlige utvalget «Banklovkommisjonen» mente ville gi tilstrekkelig opptjening gjennom en kombinasjon av Folketrygden, tjenestepensjon og andre pensjonsytelser.

Staten har hovedansvaret for pensjonssystemet som helhet, selv om finansieringen kommer fra ulike kilder. Den bestemmer bidraget fra Folketrygden, den bidrar med penger

og regelverk til AFP og er lovgiver for tjenstepensjonene. Nivåhevingen må skje gjennom et spleiselag der både staten og partene i arbeidslivet bidrar.

For å sikre oppslutningen om et organisert arbeidsliv må privat sektors AFP videreføres som avtalebestemt ordning og reformeres slik at flere får AFP gjennom opptjening i hele yrkeslivet. Ingen skal miste hele pensjonen på slutten, og den skal fortsatt skal gi samme ytelse for de med lang opptjening i AFP-bedrifter.

LO vil arbeide for:

- at samlet pensjon skal gi en inntektsdekning på minst to tredeler av lønn, og at samlet opptjening minst skal være på 25 % av lønn gjennom hele yrkeslivet.
- et fellesfinansiert og fellesskapsstyrt pensjons- og trygdesystem der mottakerne har kontroll over ytelse og forvaltning gjennom demokratiske organer eller tariffavtale.
- at målet oppnås med livsvarige ytelser og kjønnsnøytrale premier og
- at de som ikke kan kompensere for levealdersjusteringen sikres en god pensjon

Dette må skje som et samlet resultat av en best mulig kombinasjon og samvirke mellom Folketrygden, AFP og andre ordninger i arbeidsmarkedet. LOs operative mål for pensjonssystemet må derfor være en kombinasjon av:

- bedre opptjening i de ulike ordninger
- et mer helhetlig og bedre organisert kollektiv styrt system som også gir «mer pensjon for pengene»
- avtalestyrte systemer i samvirke med Folketrygden

Det er dette som sammen med fagbevegelsens overordnede mål om full sysselsetting og et likestilt arbeidsliv vil gi medlemmene trygge og gode pensjoner.

Samferdselspolitisk uttalelse

Gode transportløsninger er en forutsetning for høy sysselsetting, god distriktsutvikling og verdiskaping. LO er spesielt opptatt av at transportpolitikken legger til rette for utvikling av trygge og gode arbeidsplasser med fokus på kvalitet og kompetanse, og som ivaretar de ansatte i transportsektoren. En helhetlig samferdselspolitikk der alle transportformene ses i sammenheng må ligge til grunn for utvikling av norsk samferdsel.

Deler av transportbransjen er preget av useriøsitet og sosial dumping, og til dels alvorlig kriminalitet, både i lastebil- og varebilsegmentet. Turbussbransjen er fortsatt ikke tilstrekkelig regulert, og mangler klart definerte kabotasjeregler. LO vil – sammen med relevante aktører – jobbe aktivt for å bedre situasjonen. Lovverket må skjerpes ytterligere og kontrolletatene må styrkes.

For å sikre at transportnæringen får tilgang på godt kvalifisert arbeidskraft må utdanningen av trafikklærere på tunge kjøretøy gjøres mer tilgjengelig både geografisk og økonomisk.

Klima

Transportsektoren er en viktig bidragsyter for å nå målsettingen om 55% utslippskutt innen 2030. Det må legges til rette for en bærekraftig utvikling av transportsektoren, hvor gode alternativer må være på plass før man innfører restriksjoner på eksisterende muligheter.

Store deler av transportsektoren må enten elektrifiseres eller over på alternative miljøvennlig drivstoff. Staten må ligge i forkant av omstillingen av kjøretøyteknologi og gå tyngre inn med investeringer i ladeinfrastruktur og biodrivstoff i alle aktuelle transportformer for å sikre forutsigbarhet og gjennomføringsevne for næringslivet.

For å lykkes med overgangen til en mer bærekraftig transportsektor, må det etableres forpliktende partnerskap mellom myndighetene og næringen. Virkemidlene må innrettes slik at de fremmer en slik utvikling.

Kollektivtrafikk

LO vil jobbe for at regjeringen fastholder målsettingen om at veksten i persontransporten i byområdene må tas med kollektivtransport, sykkel og gange. Denne målsettingen må følges opp med økte investeringer og statlig tilskudd til drift av kollektivtransporten.

Det er viktig at nullvekstmålet opprettholdes. Nullvekstmålet er sentral for å nå klimamålene, men er også viktig for framkommelighet i kollektivtrafikken, for å redusere lokal forurensing og for trivsel og bomiljøkvalitet for den voksende andelen av befolkningen som bor i byene.

I tillegg må kollektivtransporten i distriktene styrkes gjennom et tilpasset tilbud, slik at det blir et reelt alternativ å reise kollektivt.

LO vil jobbe for at det utarbeides en helhetlig nasjonal strategi for kollektivtransporten.

Drosjer

LO mener vi må befeste drosjenæringens posisjon som en viktig del av kollektivtransporten. Samtidig må vi sikre en drosjenæring med ordnede forhold, der kundene er trygge og der sjåførene kan leve av jobben sin. Trygg og sikker skoletransport, syke transport og tilrettelagt transport for kommuner er avhengig av en velfungerende

drosjenæring. LO vil arbeide for å stoppe frislippet i drosjenæringen og jobbe for at det fremmes tiltak for å bekjempe sosial dumping og styrke de seriøse aktørene i næringen. Drosjer skal ha løyver og være tilknyttet en sentral.

Det må legges til rette for at drosjer kan kjøre i alle kollektivtraseer eller alternative ruter, slik at blant annet bevegelseshemmede ikke blir utestengt fra områder av byene der annen biltrafikk ikke blir tillatt.

Jernbane

Oppsplittingen av jernbanesektoren i Norge i mange selskaper har vært uheldig og svekket sektoren. LO ønsker derfor en annen utvikling av jernbanen, og sier nei til oppsplitting og privatisering av jernbanen. Erfaringer fra andre land viser at en samlet styring av jernbanen gir best resultater. Det offentlige eierskapet er en nøkkel for å få til økt effektivitet og samordning, og jernbaneselskapene må derfor beholdes i offentlig eie. Norske folkevalgte må ha det avgjørende ordet innen sikkerhet og om hvordan norsk jernbane skal organiseres og drives. LO krever at Norge sikres varige unntak fra krav om obligatorisk konkurranse i EUs fjerde jernbanepakke.

Økonomiske midler over tid, hvor vedlikehold, oppgraderinger og nyinvesteringer i infrastruktur ses i sammenheng, er avgjørende for å utvikle en moderne og velfungerende jernbane. Det er dårlig infrastruktur som legger begrensninger på ytterligere vekst i gods- og persontrafikken, og LO vil jobbe for at arbeidet med dette skal ha høy prioritet.

En fremtidsrettet jernbane krever også elektrifiserte strekninger, flere spor, nye og flere tog, samt et attraktivt tilbud for både gods- og persontransport.

Veg

Vegnettet har stor betydning for å knytte sammen landsdelene og redusere transportkostnader for næringslivet. Det er forventet at transportarbeidet på vei vil øke betraktelig, og det er derfor behov for å bygge ut og fornye infrastrukturen og ruste opp vegnettet både i distriktene og i sentrale strøk

For lavt vedlikeholds nivå over mange år har ført til stort forfall i infrastrukturen, og det er nå nødvendig ta igjen forfallet. Det bør utarbeides en opptrappingsplan med sikte på å fjerne etterslep på vedlikehold av veinettet. Kritisk infrastruktur må være underlagt direkte politisk styring, blant annet for å sikre fremkommelighet og tilstrekkelig beredskap ved hendelser.

Vedlikehold, oppgradering og skred- og flomsikring av vegnettet er viktig for å få til en mest mulig effektiv gods- og persontransport. Det er fortsatt mange skredutsatte områder, og det må foretas en grundig kartlegging av særskilt utsatte veistrekninger med tanke på skred- og tunnelsikring.

Anleggsbransjen er viktig i mange distriktskommuner og gir betydelig sysselsetting over hele landet. Det er derfor viktig å legge til rette for næringsutvikling, arbeidsplasser, økt kompetanse, fagopplæring, økt satsing på teknologi og miljø for å skape levende lokalsamfunn i Norge.

Innretningene på utbyggingsprosjektene må ha en størrelse som gjør det mulig for norske entreprenører å delta i konkurransen. Utbyggingsprosjektene man legger opp til vil også innebære behovet for å benytte internasjonale aktører i store utbyggingsprosjekter. Det er

viktig å understreke oppdragsgivers ansvar for å stille høye krav til ryddige forhold, gjennom norske lønns og arbeidsvilkår, strenge krav til helse, miljø og sikkerhet. Kampen mot sosial dumping og arbeidslivskriminalitet i anleggsektoren må derfor ha høyeste prioritet.

LO mener det må gjennomføres en grundig evaluering av organiseringen av utbyggingsprosjektene på vei, samt ansvarsfordelingen mellom Statens Vegvesen, Nye Veier og fylkeskommunen/regionene. Målsettingen må være å få et godt kunnskapsgrunnlag for å sikre kostnadseffektiv og sammenhengende utbygging og sterke fagmiljøer.

Sjø

Klimahensyn gjør at mer av verdens transport må gå sjøveien i fremtiden, samtidig som skipsfarten må redusere utslippene av klimagasser og miljøskadelig NOX. Transport på sjøen bør derfor styrkes gjennom økt offentlig satsing på utvikling av nye miljøvennlige løsninger, nye internasjonale miljøkrav, samt forbedret sikkerhet og beredskap til sjøs.

De som skal arbeide i de maritimt baserte næringene må kunne leve og bo i Norge. LOs krav om at norske lønns- og arbeidsvilkår skal gjelde for all aktivitet i det norske havrommet, og som regjeringen har levert på, er i den sammenheng helt avgjørende. Kompetansen til norske sjøfolk er en viktig del av fundamentet for utviklingen i den maritime næringen, og må styrkes og videreutvikles for sikre en fremtidig norskbasert maritim næring.

For å unngå undergraving av lover, regler og rettigheter er det viktig at det settes krav til kontroll og oppfølging av fartøy som operer tilknyttet oppdrettsanlegg, frakter gods mellom norske havner, går til og fra olje- og gassinstallasjoner og utnytter betingelsene som bekvemmelighetsflagg gir.

Luft

LO mener at utviklingen av norsk luftfart må være tuftet på økonomisk, sosial og klimamessig bærekraft. Norsk luftfart har vært preget av en sterk sikkerhetskultur hvor den norske modellen har vært, og er en bærebjelke i sikkerhetssamarbeidet. Flysikkerhetsarbeidet må fortsatt prioriteres og Luftfartstilsynet må settes i stand til å kunne drive aktive tilsyn for å avdekke og begrense risikoer/userisitet i luftfarten.

Regelverk i sivil luftfart må sikre like konkurransevilkår og besetningsmedlemmer i hele og faste stillinger direkte hos flyselskapet, tydelige hjemmebaseregler som definerer arbeidsgiveransvaret, samt hindre bruk av bekvemmelighetsflagg. Vi må forhindre at flyselskap kan ta i bruk kreative forretningsmodeller med oppsplitting av selskaper, atypiske ansettelsesmodeller, skatteplanlegging, omgå sosiale ordninger og tilby ansatte arbeidsavtaler med dårligere vilkår. En fragmentering svekker både det organiserte arbeidslivet og det sosiale fellesskapet, og kan i verste fall true flysikkerheten. Norge må samarbeide tett med EU og internasjonale organisasjoner for å forbedre luftfartsregelverket.

LO vil jobbe for at Avinor-modellen består og at kjerneoppgavene ikke konkurranseutsettes. Virksomhetsoverdragelse må legges til grunn når Avinor skifter underleverandører og at lov om vaktvirksomhet legges til grunn for sikkerhetspersonellet, samt at det sikres nasjonal kontroll på alle samfunnskritiske områder.

Ansvaret for å samordne og anskaffe FOT-ruter må være en statlig oppgave, og staten må sikre at operatører som vinner anbud også står for flygningen.

Til tross for usikkerhet ved fremtidig behov for 3. rullebane på Gardermoen, må det båndlegges arealer og luftrom for det østlige alternativet. Dette for å sikre nødvendig kapasitet i framtiden, men samtidig skal det være en målsetting i vårt arbeid at det ikke blir behov for en ny rullebane.

Det høye sikkerhetsnivået og nødvendig robusthet innen offshore helikoptertransport må opprettholdes, og ulykkesrisiko innen innlands helikopter må minimeres ved at offentlige innkjøpere stiller tilleggskrav ved kjøp av sine helikoptertjenester.

Det må sikres en offentlig luftambulansetjeneste, hvor myndighetene må avklare modeller for samarbeid med ideelle aktører.

LO vil jobbe for et det opprettes et forpliktende klimapartnerskap mellom regjeringen og næringen som omfatter alle forhold knyttet til klima og miljø i luftfarten. Det må arbeides for sikker innfasing av elektriske/hybrid fly og til nasjonal produksjon av bærekraftig flydrivstoff. Herunder opprettholde vårt desentraliserte nett med kortbaneflyplasser og sørge for at disse brukes i arbeidet med elektrifisering av luftfarten, blant annet gjennom et program for teknologiutvikling. Det skal også jobbes for at lufthavnene i Norge hel-elektrifiseres slik at all transport og annet arbeid på bakken utføres ved hjelp av utslippsfrie kjøretøy/maskiner.

Næringspolitisk uttalelse

Norge er et lite land med en åpen økonomi i en stadig mer globalisert verden og er avhengig av markedsadgang samt klare og tydelige kjøreregler for handel. Vår økonomi er sterkt eksportrettet, særlig mot det europeiske markedet, og avhengig av et internasjonalt gjensidig forpliktende samarbeid for å sikre like og forutsigbare rammebetingelser.

I en verden hvor mange varer og tjenester er utsatt for global konkurranse må vi satse på næringer der Norge har særlige fortrinn, hvor vi har opparbeidet oss ledende posisjoner internasjonalt, og hvor vi har sterke klynger med kunnskap og kompetanse i alle ledd i verdikjeden. Norge har industri- og kompetansemiljøer som er verdensledende. Hvis vi skal opprettholde vår posisjon, må vi satse.

I et høykostland som Norge må vi kombinere våre ressurser med kunnskapsbaserte, produktive og bærekraftige produksjonsmiljøer for å lykkes i den internasjonale konkurransen. Norge må føre en strategisk næringspolitikk som kan gi mål og retning for utvikling av det kompetansegrunnlaget vi skal leve av i framtiden.

Det er avgjørende for all eksportindustri og næringslivssatsing i Norge, at det er forutsigbarhet for de grunnleggende rammebetingelsene. Det dreier seg om ansvarlig økonomisk styring, rente- og valutapolitikk, regulert handel, markedsadgang og den norske modellen. Det danner grunnlaget for det samfunnet vi har utviklet og som vil være avgjørende for å sikre høy verdiskaping og arbeidsplasser også i fremtiden. Vi må arbeide for sirkulærøkonomi i alle næringer. Handelsnæringen spiller en viktig rolle og det må legges til rette for ombruk, gjenbruk og lengre levetid på produkter som selges.

Når klimamålene skal nås, og nødvendige tiltak gjennomføres, betyr det endringer. Norsk næringsliv og arbeidsliv vil møte store krav til omstilling. Vårt krav er at denne omstillingen skal være rettferdig. Rettferdig omstilling betyr at arbeidstakerne deltar og medvirker i prosessene som gjelder egne arbeidsplasser, fra planlegging til gjennomføring. Sosial dialog og trepartssamarbeid, i tråd med den norske arbeidslivsmodellen, skal selvsagt være på plass i det grønne skiftet. Det betyr også at retten til livslang læring og etter- og videreutdanning for arbeidstakere som er i denne omstillingen, har en sentral plass. Økte industrisatsinger og økt næringsaktivitet for å akselerere det grønne skiftet, legger også økt press på naturen og naturmangfoldet. Vi må sikre gode prosesser som ivaretar naturmangfold og økosystemer, og de livsnødvendige tjenestene naturen gir oss.

Et klima i krise

FNs klimapanel understreker at det haster med klimatilpasningstiltak. Et varmere klima fører til mer ekstremvær, og fare for flom, ras og tørke. Hetebølger, tørkeperioder og mer nedbør har store følger for natur og naturmangfold, for folks helse, for kritisk infrastruktur, og for arbeidslivet. Menneskeskapt aktivitet bidrar til klimaendringer og utslipp av klimagasser som må reduseres. LO vil bidra til å gjøre det vi kan for å kutte utslipp og utvikle løsninger for utslippsreduksjon som kan brukes verden over. Vi må i størst mulig grad innrette produksjon etter sirkulærøkonomiske prinsipper.

Det er et nasjonalt mål å tilpasse samfunnet til et klima i endring. Riksrevisjonen påpekte i mars 2022 at Norge er dårlig forberedt på å møte disse farene. LO mener arbeidet med klimatilpasning i Norge må forsterkes for å nå nasjonale mål om kutt i klimagassutslipp. Særlig vil det være nødvendig med tilpasningstiltak i sektorene som direkte møter disse

store endringene, slik som helse- og omsorgssektoren, matproduksjon, reiseliv, infrastruktur, sikkerhet og beredskap. Arbeidstakernes helse og sikkerhet må ivretas.

Energi og nye industrielle initiativ

Perspektivene og politiske ambisjoner har som følge av konflikten med Russland endret seg radikalt. Sikkerhetspolitiske føringer vektet tyngre inn i energidebatten. Tunge sikkerhetspolitiske og bilaterale spørsmål, tilsier at Norge med alliansepartnere og naboland må gjøre krevende avveininger i energipolitikken. Tiltak innen kraft og petroleumssektoren knyttet til leveranser av energi til Europa, må ses i lys av krigen med de konsekvensene den har for våre naboland. De gassprisene konflikten har påført Europa påvirker kraftprisen i Norge. Norge har i nyere tid aldri hatt høyere kraftpriser. Forskjellene mellom prisområdene har i lange perioder vært ekstremt store. For første gang har staten subsidiert toppen av regningen for vanlige forbrukere.

LO mener det må være en overordnet ambisjon at vi igjen får en balanse mellom forbruk og produksjon av kraft, som fører oss tilbake til normale norske kraftpriser i Syd-Norge. Inntil prisene er stabilisert er det viktig at statens strømstøtteordning videreføres og at det vurderes etablering av ordninger for deler av næringslivet som ikke har tilgang til langsiktige industrikraftordninger. Lange fastprisløsninger må videreutvikles.

Regjeringens og Stortingets mål for reduksjonene i klimagassutslipp innen 2030 og 2050 ligger fast. Vi ser de ulike næringene flettes sammen der kompetansen og teknologiutviklingen er relevant på tvers av næringene. Havbruksnæringen flytter ut av fjordene og ut på havet, havvind ligger i startgropa. Innen den maritime næringen jobber skip som var bygget for petroleumsnæringen nå også med havvind og oppdrett.

Det er flere initiativ til å bygge battericelleproduksjon i Norge. Batteriverdikjeden kan skape mange nye arbeidsplasser fra mineralene skal utvinnes og produseres til batteriene til slutt skal resirkuleres. LO vil jobbe for at Norge skal ha som ambisjon å ta en betydelig andel i et globalt batterimarked.

Den store omstillingen til et lav og nullutslippssamfunn krever mer effektiv bruk av kraften og mer produksjon av kraft. Tilgang til fornybar kraft er det viktigste virkemiddelet for å nå målene om utslippsreduksjoner i industrien til lands og til havs. Bruk av hydrogen og ammoniakk i industrien på land og som drivstoff på sjøen kan gi store utslippsreduksjoner.

Vi ser allerede at Statnett i noen deler av landet gir avslag på tilkobling til nettet. Kapasitet i nettet vil skille på mulighetene for ny industriell aktivitet som skaper arbeidsplasser. LO mener nettet må rustes opp, slik at krafttilgangen sikres der vi trenger den. Det bør utvikles en likeverdig nettariff i regional- og sentralnettet for store forbrukere, lik den modellen som i dag gjelder for sentralnettet.

Systemet med opprinnelsesgarantiene er å merke kraftleveranser som fornybar kraft selv om den fysiske leveransen er basert på kull. Dette undergraver norsk verdiskapning og arbeidsplasser. LO støtter regjeringens ambisjon om at det skal være samsvar mellom de fysiske leveransene av kraft og merkelappen fornybar energi.

Norge må skalere opp kapasiteten i kraftsystemet med sol, vann og vindkraft og spare energi gjennom energieffektiviserende tiltak parallelt. Norge har en stor utslippsfri kraftproduksjon. Vannkraftkapasiteten med magasinkapasiteten er grunnfjellet i det norske kraftsystemet. LO vil jobbe for å ivareta hjemfallsordningen og videreutvikle

offentlig eierskap til naturressursene, samt produksjon og distribusjon av energi. Vannkraften må videreutvikles og oppgraderes. LO er bekymret for konsekvensene av de pågående vilkårsrevisjonene og mener konsekvensene i effekt og produksjonstap må vurderes i et helhetsperspektiv. Den enkelte revisjonen må måles opp mot den totale effekten det vil ha for landet.

Vindkraft på land har vakt frem som den nest største energikilden i kraftproduksjonen. Rundt 10 % av norsk kraftproduksjon hentes i dag fra vindkraft på land. LO har vært tydelig på at prosjektene må forankres lokalt. Lokale ringvirkninger i form av arbeidsplasser og inntekter for kommunene er et kjernesporsmål utbyggerne må sikre og løse. Behandlingen av vindkraftprosjekter på land har ligget stille i tre år. Det største teoretiske potensialet for ny kraftproduksjon i de registrerte søknadene til NVE er vindkraftprosjekter. LO mener NVE og OED må styrkes slik at vi raskt får skilt gode prosjekter fra dårlige. Stortinget har bedt regjeringen flytte behandlingen av søknader etter plan- og bygningsloven, det sikrer kommunene en avgjørende innflytelse.

Havvind har et stort potensial og LO mener Norge må ha høye ambisjoner for havvindsatsingen. Havvind skal levere kraft til Norge og skape grunnlaget for flere ben å stå på for leverandørindustrien. NVE har fått i oppdrag å finne flere områder for utbygging.

Det er en enorm satsing på offshore vindkraft i Europa. Hvis Norge skal lykkes med å bygge en konkurransedyktig leverandørkjede som kan vinne kontrakter globalt, må hjemmemarkedet komme i gang raskt. LO mener havvindkonsesjoner må baseres på kvalitative kriterier, der ambisjonen om å bygge en sterk leverandørkjede i Norge må legges til grunn for tildelingene. LO mener vi fra første runde i utvelgelse av de aktørene som får bygge prosjekter i Norge må ha klare forventninger til bruk av norske leverandører.

Krafta i Norge er fornybar. Den har vokst frem hånd i hånd med industrien. LO mener at stabile og konkurransedyktige rammevilkår som langsiktig og industrivennlig kraftpolitikk er forutsetninger for å styrke industriens del av verdiskapningen og legge til rette for økt industriell produksjon i Norge. Det norske kraftsystemet er en bærebjelke i Norges klimaomstilling. LO vil arbeide for å sikre norsk politisk kontroll med utviklingen av infrastruktur og produksjon. Energisituasjonen i Europa og manglende nedbør i Sør-Norge har gitt en historisk krevende situasjon. LO mener Energikommisjonen må se på hvordan det norske kraftsystemet kan sikres mot energikriser, inkludert gjennom styringen og bruken av magasinkapasitet og mellomlandsforbindelser

Systemet med opprinnelsesgarantiene utfordrer dette. LO støtter fult ut opp om regjeringens ambisjon om at det skal være samsvar mellom de fysiske leveransene av kraft og merkelappen fornybar energi. Systemet slik det i dag der det er mulig å kjøpe retten til at krafta er fornybar selv om den fysiske leveransen er basert på kull undergraver norsk verdiskapning og arbeidsplasser. Vanlige forbrukere som har betalt ekstraskatt i form av elsertifikater i mange år har rett til merkelappen fornybar på sitt forbruk.

Kraftkrevende industri i Norge får i dag kompensert for det påslaget i kraftprisen som kommer av effekten av at kraft i Europa ligger i kvotesystemet. LO mener EU ordningen må fortsette og gi rom for full kompensasjon. LO mener at produksjon fra ulike fornybare kilder, som vann og vind må likestilles med hensyn til eierskap, skatt, hjemfall og lokal kompensasjon. Statkraft skal forbli i statlig eie og gjennom staten som aktiv eier være pådriver og kompetanseledende for økt produksjon av fornybar energi.

I tråd med IEAs Net Zero-rapport som beskriver nødvendige utslippskutt på forbrukssiden er klimaveikartet for olje- og gassindustrien på norsk sokkel revidert. Ambisjon for reduksjon i utslippene med 40 % innen 2030 ble av stortinget økt til 50 % i vedtaket om den midlertidige oljeskattepakken. Vedtaket førte til at veikartet ble justert for å følge opp ambisjonen til partiene bak oljeskattevedtaket.

Norsk sokkel stod i 2020 for 27 % av utslippene i Norge. Ingen andre næringer vil kunne kompensere en manglende måloppnåelse på norsk sokkel. Dersom vi ikke lykkes med utslippskutt i petroleumsnæringen, vil ikke Norge nå målet om utslippskutt i 2030. Tilgang til kraft er også i petroleumssektoren det viktigste virkemiddelet for fortsatt utvikling av lavutslipps løsninger på norsk sokkel.

Ambisjonene for havvind vil når den er startet opp levere kapasitet til disse prosjektene. Full effekt forutsetter imidlertid utveksling med land i perioder når det ikke blåser. Utbygging av den havvindkapasiteten det er åpnet for frem til i dag vil levere om lag like mye kraft som norsk sokkel med kjente prosjekter vil bruke. Det er lansert ambisjoner som peker mot en stor norsk havvind produksjon. De åpnete områdene levere like mye som de kjente nye elektrifiseringsprosjektene på norsk sokkel vil bruke. Neste fase kan innen 2035 levere det doble av hele forbruket i petroleumsnæringen inkludert dagens forbruk. Frem mot 2050 kan den fornybare produksjonen fra norsk sokkel langt overstige dagens totale kraftproduksjon på fastlandet inkludert vannkraften, vindkraften på land og det vi i dag har av termisk kraft.

Norge har samlet sett de laveste utslippene sammenlignet med andre produsenter i verden. Målrettet innsats for å redusere utslippene og elektrifisering av store felt som Johan Sverdrup gir konkrete resultater. Samtidig bør det arbeides med andre løsninger for å redusere utslipp fra olje- og gassproduksjon som kombinasjonen havvind og hydrogen. Den høye kvoteprisen sammen med CO₂ avgiften medfører at mange prosjekter for utslippskutt er samfunnsøkonomisk lønnsomme allerede i dag. Det ligger i kortene at både CO₂-kvoteprisen i Europa og den norske CO₂-avgiften på toppen vil stige ytterligere fra mot 2030. Avgiftsnivået for petroleumsaktiviteten understøtter satsingen på utslippskutt.

Konflikten med Russland har ført gass opp som vår viktigste eksportartikkel. Eksport av olje og gass stod for ¾ av den totale norske vareeksporten i år. Norge har vært og er en sikker stabil og pålitelig leverandør av energi til Europa. Fortsatt leteaktivitet og funn som sikrer en fortsatt stabil leveranse har en enda større betydning. Det må legges til rette for et stabilt aktivitetsnivå på norsk sokkel med økt innslag av nye næringer som karbonfangst og lagring, hydrogen, havvind, og mineralutvinning. LO vil utvikle ikke avvikle sektoren. LO mener de ressursene som kan bygges ut må være økonomisk og klimamessig bærekraftige. Det vil medføre at deler av ressursene på norsk sokkel vil ligge urørt.

Satsingen på utvikling av omdanning av naturgassen til hydrogen med fangst av utslippene, vil sikre et langsiktig grunnlag for utviklingen av aktiviteten på norsk sokkel. Når utslippene i produksjonsfasen på feltene er redusert ned til et minimum, kan Norge fremstå som en langsiktig energileverandør for våre viktigste handelspartnere. Da fjernes klimautslippene hele veien fra produksjon til forbruk.

LO er opptatt av at de verdier som skapes innenfor norsk energiproduksjon skal komme samfunnet til gode. Distribueringen av denne energien er en vital del av landets infrastruktur og bidrar til å sikre lokal industri og utvikling.

Eksportsatsing / Virkemiddelapparatet

Norsk eksport fra fastlandsindustrien må styrkes. Underskuddet på handelsbalansen for Fastlands-Norge har økt kraftig over mange år, til tross for en lang periode med gunstig valutakurs og ansvarlige lønnsoppgjør. Fastlandsindustrien andel av verdiskapingen er nå på ca. 7%, mens våre europeiske handelspartnere og konkurrenter ligger på om lag 17%. EU har et mål om 20%. Denne utfordringen må møtes med en mer offensiv politikk for bygging av industri.

Våre europeiske naboland og EU er Norges viktigste samarbeidspartnere både økonomisk og politisk og utgjør samtidig Norges største eksportmarked. Et forutsigbart og gjensidig samarbeid er nødvendig for å sikre Norge tilgang til EUs indre marked og rammevilkår som er likeverdige med andre EU- og EØS-land. EØS-avtalen har siden inngåelsen ivarettatt Norges interesser på dette området og avtalens handlingsrom må benyttes.

LO mener vi må satse på næringer hvor vi har komparative fortrinn og har kompetanse i hele verdikjeder, at vi evner å kople kompetansen i sterke næringsklynger nærmere sammen, og at vi innretter politikken og virkemiddelapparatet for å støtte opp under industriell produksjon i Norge.

Det er viktig at virkemiddelapparatet arbeider aktivt med å fremme investeringer i Norge. For å realisere store eksportsatsinger og etablere ny industri, vil det være et stort behov for å gjøre Norge mer attraktiv for utenlands kapital. Samtidig må det legges til rette for konkurransedyktige rammebetingelser slik at kapitalmiljøene finner langsiktige industrielle investeringer attraktive. Det er behov for å understøtte store industriutviklingsprosjekter med til dels lange tidsløp med forutsigbar tilgang på tålmodig kapital.

Maritim aktivitet

Norge er verdens fremste havnasjon. I møtet med, og i mestringen av havet, har vi utviklet kompetanse og næringer som i dag er i verdensledende. Norge skiller seg fra de fleste andre land ved at vi har en vesentlig del av verdiskaping og sysselsetting i havrelatert næringsliv. Skipsfarten er en av Norges eldste næringer i havrommet, men vi opplever en sterk internasjonal konkurranse i alle deler av verdikjeden.

Etter mange års kamp for norske lønns og arbeidsvilkår for arbeid i norske farvann, la regjeringen frem lovforslaget som skal rydde opp i den sosiale dumpinggen vi har sett i store deler av skipsfarten innenriks. Det har vært et langt lerret å bleke, der vi over tid har jobbet frem et stortingsflertall først for at handlingsrommet for norske krav skulle utredes og dernest at utredningen skulle føre til handling. Alle kystkommuner ble involvert i dette arbeidet for å sikre et politisk flertall i Stortinget.

Det er svært gledelig at det er vår regjering som fremmer lovforslaget.

En aktiv satsing på havrommet er avhengig av at vi bibeholder og utvikler kompetansen som den maritime næringen representerer. Kompetansen til norske sjøfolk er en del av fundamentet for utviklingen i den maritime næringen. All aktivitet i havrommet vil være avhengig av at vi utvikler og drifter skip som skal utføre eksisterende og nye oppgaver.

LO mener at offentlige anskaffelser i større grad må brukes til å fremme norsk klimavennlig teknologi, og samtidig bidra til mer verdiskaping og sysselsetting i Norge. I Norge har vi ofte bygget de første prototypene og stått for nybrottsarbeidet, men taper stadig oftere kampen om de neste byggeprosjektene. Vi kan ikke ha det slik at rederier med et fåtall

norske ansatte på rederikontoret og utenlandske ansatte på båtene skal høste millionbeløp i virkemiddelapparatet for så å bygge skip i utlandet. Det burde være en selvfølge ved offentlige innkjøp at perspektivet om utvikling av maritim næring veier tungt inn i beslutningsprosessene knyttet til valg av rederi og verft.

LO mener det må utvikles nye kriterier for valg av leverandører som i større grad vektet inn de samfunnsmessige ringvirkningene av offentlige innkjøp, legger til rette for at norsk industris styrker skal vektlegges i utformingen av offentlige anbud og tildeling av oppdrag, samt at ordnede arbeidsvilkår, HMS og klima må være en del av anbudet og vektet høyere. LO mener det må etableres en ekspertenheter med høy kompetanse på offentlige anbud, som direktorater, kommunale og fylkeskommunale innkjøpere kan lene seg på.

Verftsindustrien i Norge har også betydning for nasjonal sikkerhet og beredskap. Den maritime næringen i Norge har behov for økt aktivitet for å bevare kompetanse og sysselsetting ved de norske nybyggingsverftene. LO forventer at arbeidet med ny standard fartøyklasse i Sjøforsvaret følges opp med beslutning om å bygge nye fartøyer til Sjøforsvaret i en konkurranse mellom norske verft. Det vil kunne sikre høy og langvarig aktivitet ved kriseutsatte norske skipsverft, bidra til å tilføre Sjøforsvaret kostnadseffektiv og mer klimavennlig norsk maritim teknologi, samt muliggjøre for eksport av et nytt fartøykonsept til andre nasjoners mariner. LO vurderer dette som det fremste konkrete aktivitetsfremmende bidraget til å hjelpe verftene gjennom en krevende periode.

Nå står vi fremfor et nytt kapittel i vår maritime historie, der utslippene i aktiviteten skal reduseres og fjernes. Det grønne skiftet reiser nye utfordringer å gå fra velkjente og fungerende løsninger i skifte av energikilde til nye lav og nullutslippsløsninger, slik at passasjerer og mannskap fortsatt kan seile trygt. Bruk av nedkjølt naturgass og batteripakker som har tatt ned utslippene er viktige skritt på veien mot de nye energibærerne som helelektrisk drift og hydrogen- eller ammoniakkløsninger.

Skog

Strategisk satsing på skog og tre er en del av klimaløsningen og framtidig verdiskaping. Norge har store skogressurser. I dag eksporteres mye av ressursene fra skogen ubearbeidet ut fra Norge. Verdiskapingen og verdikjedesatsingen må skje i Norge med konkurransedyktige rammevilkår. Et veldrevet og aktivt skogbruk vil både kunne gi høyere avvirkning og et høyt opptak og lagring av CO₂.

Mineraler

Det grønne skiftet er helt avhengig av økt tilgang på mineraler. For å sikre at Norge skal være et attraktivt land å drive mineralvirksomhet i, må det legges til rette for bedre ressursplanlegging, mer effektive og forutsigbare planprosesser, samt styrke kompetansen i mineralforvaltningen. Norge har store forekomster av mineraler til lands og på sokkelen, og tempoet i kartleggingen av forekomster og etablering av et regulatorisk regime må økes. Sjeldne jordarter er en kritisk råvare for grønn industriproduksjon, og Norge har gode forutsetninger for å utvikle en verdikjede for permanentmagnet.

Svalbard må fortsatt være et levedyktig samfunn, der norsk suverenitet ivaretas. Langsiktig norsk tilstedeværelse er viktig både med tanke på god ressursutnyttelse og den utenrikspolitiske situasjonen. Forutsetningen for dette er at det legges til rette for næringsvirksomhet og en betydelig andel norske statsborgere på Svalbard.

Helseindustri

Digital helse, legemiddel og medisinsk utstyr eksporteres for milliarder. Denne industrien er voksende med et stort potensial for nye arbeidsplasser og verdiskaping. Norge er kjent for en bærekraftig tilnærming, vi har et høyt kunnskapsnivå om livsvitenskap og industrielle prosesser, en konkurransedyktig legemiddelindustri som besitter viktig kompetanse, og vi har kunnskapsmiljøer innen vaksinefeltet ved landets forskningsinstitusjoner. Det må legges til rette for forskning, utvikling, og støtte fra virkemiddelapparatet slik at vi kan bygge denne næringen for fremtiden.

Matproduksjon fra landbruk, fisk og havbruk

En bærekraftig matproduksjon skal sikre beredskap, matsikkerhet og ernæring for alle, uten å redusere muligheten for kommende generasjoner til det samme. Arealet for matproduksjon må gis særskilt oppmerksomhet. En landbrukssektor med hovedoppgave å produsere mat vil sikre den landbruksbaserte industrien norske råvarer. Landbruket, næringsmiddelindustrien og de marine næringene er viktige, og LO vil arbeide for en politikk som øker norsk matproduksjon basert på norske ressurser og som øker selvforsyningsgraden. Ressursene må forvaltes bærekraftig og langsiktig til beste for fellesskapet, og politikken må sikre økt bearbeiding av råvarer som grunnlag for aktivitet og verdiskaping i hele landet. Økt produksjon av mat i Norge basert på norske biologiske ressurser er en del av klimaløsningen. Norge er verdens nest største eksportør av sjømat. Havbruksnæringen utgjør en vesentlig del av dette. Vi er ledende i verden på havbruk og sammen med de andre havnæringene gir de grunnlag for næringer innen både privat og offentlig sektor. Havbruk har et stor potensial til å vokse videre på en bærekraftig måte og forsyne verden med sunn mat. Dette krever mer innovasjon og teknologiutvikling, og en aktiv og forutsigbar næringspolitikk. Defensive og offensive interesser må balanseres slik at både blå og grønn sektor får mulighet til vekst.

Forsvarsindustri og totalberedskap

Sikkerhets- og beredskapshensyn tilsier at det norske Forsvaret må ha høy selvforsyningsgrad når det gjelder produksjon og vedlikehold av forsvarsmateriell, som en integrert del av Forsvaret selv, og i form av samarbeidsavtaler med strategisk nasjonal forsvarsindustri. Norge må inngå industrielle samarbeidsavtaler om gjenkjøp ved internasjonale anskaffelser.

Koronapandemien har avdekket flere svakheter ved norsk beredskap, blant annet avveininger knyttet til smittevern, sett opp mot behovet for å opprettholde den økonomiske aktiviteten og holde folk i jobb. Det har også blitt tydelig at behovet for å avklare hvordan samfunnskritisk forsyningsikkerhet ivaretas ved uforutsette hendelser. Alle instansene som spiller en rolle for samfunnsberedskaper må brukes hensiktsmessig og koordineres godt. For å øke beredskapen på alle nivåer i samfunnet, er tillit mellom folk og myndigheter avgjørende. Tillit er limet som fester beredskapsviljen, og dermed styrker beredskapevnen i samfunnet.

Statlig eierskap

Offentlig eierskap sikrer nasjonal forankring og styring av bedrifter som er sentrale for samfunnet. Det er et viktig instrument for å fremme likestilling og integrering, og skal være foregangsselskaper for satsning på lærlinger. Offentlig eide selskaper skal drives på en slik måte at de ikke gir rom for sosial dumping eller arbeidslivskriminalitet. Det er særlig viktig

at selskaper som forvalter naturressurser, sentral infrastruktur, beredskapsmessig viktige systemer eller sentrale tjenester eies og styres av fellesskapet. Det statlige eierskapet kan bidra til å sikre næringsutvikling, utvikle og bygge robuste bærekraftige verdikjeder som gir arbeidsplasser og fremtidig verdiskaping.

Offentlige anskaffelser

Når om lag 600 milliarder kroner fra fellesskapets midler går til innkjøp av varer og tjenester, er det viktig at man stiller krav til bruken av disse. Offentlig sektor og offentlig kontrollerte selskap har derfor et stort ansvar gjennom sine innkjøp for å ivareta ulike samfunnshensyn som å skape arbeidsplasser, bekjempe arbeidslivskriminalitet og sosial dumping, sikre innovasjon og ta hensyn til klima- og miljøutfordringer. Regjeringen har levert på kravet om en Norgesmodell for offentlige anskaffelser, men dette må følge opp med etterlevelse og kontroll og vi må sikre at modellen omfatter alle offentlige innkjøp og anskaffelser.

Innstillinger fra Redaksjonskomite 2 3. juni 2022

Handlingsprogram:

- 2. Å lære
- 3.12 Kultur, idrett og media
- 4. Å jobbe (unntatt 4.1 tariffpolitikk og faglige rettigheter)
- 6. Å ta vare på
  - 6.1 En sterk velferdsstat
  - 6.2 Velferd, ikke marked
  - 6.4 Bolig
  - 6.6 Kamp mot høyreekstremisme
  - 6.7 Innvandring, flyktninger og integrering
- 7. Å mestre internasjonaliseringen (unntatt 7.3 forsvars- og sikkerhetspolitikk)

Uttalelser:

- Et organisert og seriøst arbeidsliv
- Uttalelse om ulikhet
- Kamp mot ulikhet internasjonalt
- En sterk offentlig sektor i hele landet
- Palestina

2. Å lære

Hvordan vi organiserer læring og kompetanseutvikling er nøkkelmekanismer i samfunnet. Det dreier seg om utdanningsinstitusjoner og samspillet mellom jobb, privatliv, politikk og organisasjoner. Kunnskap til få gir maktkonsentrasjon. Kunnskap til alle gir frihet. LO har vært en sentral pådriver for den utdanningsrevolusjonen vi har sett de siste 40-50 årene.

Lik rett til utdanning og livslang læring i hele landet er grunnleggende for den enkeltes mulighet til personlig utvikling og samfunnsdeltakelse. Riktig kompetanse og gode kunnskaper i alle ledd er et viktig konkurransefortrinn for norsk næringsliv og det sikrer kvalitet på produkter og tjenester både i privat og offentlig sektor. En godt utdannet befolkning med god grunnkompetanse, herunder digitale ferdigheter, er viktig for en velferdsstat med små forskjeller. En offentlig fellesskole som legger til rette for mestring, medbestemmelse og utvikling av hele mennesket er viktig for psykisk helse, for å motvirke utenforskap og ulikhet, og er en bærebjelke i den norske modellen. Fellesskolen er en viktig arena for utvikling av samarbeidsferdigheter og tillit. Læreren må få nok tid til elevene, og alle ansatte rundt elevene må ha gode muligheter til å utvikle sin kompetanse. LO vil motarbeide fremvekst av kommersielle aktører i barnehage og utdanningssystem.

Skillet mellom førstegangsutdanning, etter- og videreutdanning og realkompetansebygging er blitt mindre tydelig. Grunnopplæringen kan i større grad betraktes som en forberedelse til den livslange læringen som starter for fullt i arbeidslivet. Fagskole-, universitets- og høyskolesektoren bør få en større rolle i å tilby etter- og videreutdanning tilpasset et arbeidsliv i rask endring og en mer mangfoldig befolkning. Overgangsmulighetene gjennom hele utdanningssystemet må styrkes blant annet gjennom flere Y-veier. De ideelle studieforbundene er viktige for voksnes læring med både formelle og ikke-formelle tilbud innen kulturfag, tradisjonshåndverk og fag- og yrkesopplæring tilrettelagt for voksne, herunder spesialtilpasset opplæring for innvandrere og flyktninger.

LO vil ha et utdanningssystem under demokratisk kontroll, som sikrer at den enkelte får realisert sine evner og anlegg, og der alle gis muligheter til læring uavhengig av bakgrunn. Utdanning skal være et offentlig ansvar, gratis og tilgjengelig for alle. Alle må få reelle og likeverdige tilbud i hele utdanningsløpet. Frafallet i utdanningssystemet må forebygges. Alle ledd i karriereveiledningen må styrkes. Norge trenger en kompetansereform som motvirker ulikhet og som sikrer alle reelle muligheter for livslang læring som kvalifiserer til et arbeidsliv i endring. Praksis og erfaringsbasert lærdom må få sterkere plass i utdanningsløpet. Den yrkesfaglige utdanningsretningen må styrkes fra fellesskolen til høyere yrkesfaglige utdanningstilbud.

LO vil:

- Arbeide mot privatisering og konkurranseutsetting i utdanningssektoren i Norge.
- At alle skal ha gode betingelser for livslang læring og rett til etter- og videreutdanning uavhengig av utdanningsnivå, sosial og økonomisk bakgrunn og innenfor økonomiske rammer som gi den enkelte reell mulighet til å delta.
- At den yrkesfaglige utdanningsretningen, fra grunnskolen via videregående til høyere yrkesfaglig utdanning styrkes og anerkjennes.

2.1 Barnehage

Barnehagen er en av de viktigste grunnpilarene i den norske velferdsstaten. Barnehage tilbud til alle er viktig for å styrke barns utvikling og læring, og motvirke sosiale forskjeller. Deltakelse er ikke minst viktig for utvikling av språkferdigheter. Barnehagen skal være en arena for barns utvikling som gir trygge rammer. Det må være nok ansatte med tverrfaglig kompetanse som legger til rette for barns frie spontane lek, læring og sosialisering gjennom hele dagen. Bemanningsnormen må gjelde i hele åpningstiden. Mobbing må forebygges og stoppes.

LO er kritisk til at om lag halvparten av alle barnehageplasser er drevet av private aktører, og at markedsandelen til de store kommersielle barnehagekjedene har blitt stadig større. Dette svekker muligheten til langsiktig politisk arbeid. Barnehageloven må endres slik at kommunen kan tilpasse overkapasitet i barnehagesektoren i henhold til lokale forhold og behov. Private barnehager har betydelig høyere driftsmargin enn sammenlignbare bransjer. LO ønsker at offentlige midler kun skal gå til barnehagedrift, og ikke ende opp som overskudd i kommersielle selskaper. Private barnehager skal ikke få pensjonstilskudd som overstiger faktiske pensjonskostnader. Flere barnehager bør drives i offentlig regi og av ideelle.

LO vil:

- Styrke kvaliteten i barnehagene.
- Sikre lave priser for alle gjennom redusert makspris.
- At offentlig finansiering går til barnehagedrift og ikke til privat profitt.

2.2 Grunnskolen og SFO

Skolen skal være inkluderende og bidra til utjevning og utvikling av selvstendige, kreative og reflekterte individer. Alle elever skal bli sett og fulgt opp ut fra de forutsetningene de har. Fellesskolen er en viktig arena for å utvikle samarbeidsferdigheter og tillit. Det er læreren og de andre ansatte rundt elevene som er den viktigste ressursen i skolen. Trygge økonomiske rammer er en forutsetning for en forutsigbar skolehverdag med langsiktig planlegging og nødvendig bemanning. For å sikre at grunnskolen skal være en skole for alle, er det viktig å sikre tverrfaglig og sosialfaglig kompetanse. LO vil arbeide for en helhetlig skoledag, med gratis måltid, leksehjelp og fysisk aktivitet.

På veien til en helhetlig skoledag er SFO/Aktivitetsskolen en viktig del av mange barns hverdag, og en arena hvor læring skjer gjennom lek og sosialisering på barnas premisser. Det er behov for en SFO-reform som styrker kvaliteten og lovfester retten til SFO. Den nasjonale rammeplanen for SFO må realiseres, og det må sikres god nok bemanning til forsvarlig drift. SFO skal være et tilbud som drives i offentlig regi, og som en helhetlig del av skoletilbudet. Foreldrebetalingen må reduseres, og SFO må på sikt bli gratis.

Grunnskolen må gi barn og unge et tilbud tilpasset den enkelte elev, slik at elevene får mulighet til å utvikle sine evner og potensial i tråd med barnas egne forutsetninger. Det må gis rom for morsmålsopplæring for elever med andre morsmål enn norsk, og urfolk og nasjonale minoriteter må ivaretas gjennom et godt opplæringstilbud i eget språk og egen kultur. Barn med særskilte behov må ha tilstrekkelige ressurser både på skolen og i SFO-tiden.

Skolen må på en balansert måte forberede seg og rette seg mot både det studieforberedende og yrkesfaglige i videregående opplæring. Kreativ og praktisk kompetanse har en viktig rolle i barns utvikling, og prioritering av denne er nødvendig for å fange opp alle elevgrupper. Kompetansen kommer også til å ha stor betydning for framtidens arbeidsliv, næringsliv og samfunnsliv. LO vil derfor arbeide for å styrke de praktiske og estetiske fagene.

Gjennom tidlig innsats, styrket rådgivning, alternative opplæringsløp og tett oppfølging på grunnskolenivå kan frafallet i videregående opplæring bekjempes. Inntaket til videregående skole må ikke være rent karakterbasert.

LO vil:

- At de ansatte i skolen får økt faglig frihet, blir mindre detaljstyrt og at det blir gitt tillit til de ansattes utdanning og kompetanse.
- Arbeide for en mer helhetlig skoledag og en styrking av SFO, slik at den enkelte elev får anledning til å utvikle alle sider ved seg selv gjennom læring, lek og sosialisering.
- At elever, lærlinger og studenter skal få kunnskap om arbeidslivets rettigheter og plikter, partssamarbeidet og arbeidslivets organisasjoner og historie.

2.3 Videregående opplæring, fag- og yrkesopplæring

Videregående opplæring med fag- og yrkesopplæring må sikre en bred og relevant inngang både til arbeidsmarkedet og videre studier som gir muligheter for å møte teknologisk utvikling og ruste den enkelte for et arbeidsliv i rask endring. Mulighetene til å ta fagbrev må gjøres tilgjengelig for flere, også de som har fullført videregående opplæring. Samtidig som det legges til rette for at flere kan gjennomføre, må det sikres at fagbrevet holder et høyt faglig nivå. LO vil jobbe for økt kvalitet i opplæringen i bedrift og sikre rammebetingelsene for prøvenemndsarbeid. Partene i arbeidslivet har et særskilt ansvar for fag- og yrkesopplæringen. Samarbeidsrådet for yrkesopplæring (SRY) må sikres stor innflytelse på utviklingen i yrkesfagene. De faglige rådene skal ha avgjørende innflytelse på innholdet i Vg3-læreplanene. Gjeldende modell for arealberegning i videregående skole må revideres. Yrkesfag må sikres gode verkstedlokaler og oppdatert utstyr.

Representantene for arbeidstakerorganisasjonene må få fullverdig styrerepresentasjon i opplæringskontorenes styrer. Dimensjoneringen i videregående skole må i større grad ta hensyn til muligheter for å få læreplass og arbeidslivets behov. Fylkeskommunen må systematisk rekruttere nye lærebedrifter i samarbeid med partene i arbeidslivet gjennom Yrkesopplæringsnemnda. Samfunnskontrakt for flere læreplasser må ha ressurser nasjonalt og lokalt, og det må innføres krav om lærlinger i alle relevante offentlige anbud. Elever og lærlinger må få samme rett til elevvelferd og forbedret rådgivning, som også motvirker kjønnsdelte utdanningsvalg. Dagens fraværsgrense i videregående opplæring må endres eller fjernes. Det er behov for mer praksisrettet opplæring i programfagene.

LO vil:

- At unge som velger fag- og yrkesopplæring må få læreplass i privat og offentlig sektor.
- At flere får mulighet til grunnleggende fag- og yrkesopplæring, og at mulighetene for etter- og videreutdanning i eget lærefag og høyere yrkesfaglig utdanning styrkes.

Fagbrev må gi tilleggspoeng ved opptak til universitets- og høyskoleutdanning på lik linje som folkehøyskole og militærtjeneste.

- Styrke trepartssamarbeidet i fag- og yrkesopplæringen, særlig i de nye regionene.

2.4 Universitets- og høyskoleutdanning

Utdanning og forskning er grunnleggende for videreutvikling av demokrati og velferd. LO ønsker likeverdig tilgang til høyere utdanning og at sosiale-, geografiske-, etniske- og kjønnsforskjeller utjevnes i rekruttering til høyere utdanning. Overordnet styring og finansiering av utdanningssektoren skal være et offentlig ansvar. Universitets- og høyskoleutdanning må ivareta både disiplin-fag og profesjonsfag. Utdanningssystemet må ta hensyn til endringer i samfunnet, næringslivet og offentlig sektors behov for utdanning, forskning og utvikling. Profesjonsutdanningene må ha rammevilkår som sikrer forskningsbaserte, yrkesrettede og praksisnære studier.

Midlertidighet er et stort problem i universitets- og høyskolesektoren, og må reduseres. Vitenskapelig personell og ansatte ved institusjonene må gis gode arbeidsforhold med faste hele stillinger. Hovedregelen må være at vitenskapelige stillinger er delt mellom undervisning, forsknings- og utviklingsarbeid og formidling, slik at forskningsbasert undervisning sikres. Den individuelle forskningsretten må derfor styrkes. Universitets- og høyskoleutdanningens faglige innhold, kvalitet, omfang og lengde må samsvare med faglige vurderinger og samfunnets behov. Det er viktig å sikre et desentralisert studietilbud. Demokratiet ved universiteter og høyskoler må styrkes. Ledelsen bør velges av ansatte og studenter.

LO vil:

- Arbeide for tettere samarbeid med arbeidslivet, styrket arbeidslivsrelevans i høyere utdanning, og mer praksis i studiene.
- Arbeide for at ansatte ved institusjonene gis faste hele stillinger.
- At en større andel av finansieringen av forsknings- og utdanningsinstitusjonene må gis som basisbevilgninger på bekostning av den resultatbaserte delen.

2.5 Fagskole

Fagskolen har en viktig rolle som selvstendig utdanningsvei og som tilbyder av etter- og videreutdanningstilbud. Fagskolen bidrar til å øke anerkjennelsen av yrkesfagene. Fagskolen må få en særskilt oppgave med å utvide den digitale kompetansen hos fagarbeidere. Overgangsordningene mellom Fagskolen og universitets- og høyskoleutdanningene må bedres. Dagens ubalanse i finansieringen av fagskolene er ikke bærekraftig for samfunnet, næringslivet og de mange som skal velge sin yrkesvei.

LO vil:

- At det utvikles fagskoletilbud på flere områder og i alle deler av landet, og at det samlede tilbudet styrkes kraftig. Det må lages en opptrappingsplan for flere studenter til fagskolene.
- At det lages en opprykksordning til statlige faghøyskoler etter fastsatte kriterier.
- At høyere yrkesfaglig utdanning verdsettes høyere i nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk, og at det åpnes for utvikling av yrkesbachelor og yrkesmaster.

2.6 Elev-, lærling- og studentvelferd

Gode bo og læreforhold vil bidra til at flere unge og voksne vil kunne gjennomføre og bestå sin valgte utdanning. Studiefinansieringen må sikre lik rett til utdanning og bygge opp om heltidsstudenten. Et godt læringsutbytte krever et helhetlig og inkluderende læringsmiljø som tar hensyn til faglige, sosiale og velferdsmessige forhold. Studentenes primære velferd, inkludert et trygt bomiljø, gode helse- og rådgivingstjenester, sunn mat og et tilpasset barnehagetilbud, skal ivaretas av studentsamskipnadene. Det offentlige må ha en offensiv politikk for utbygging av studentboliger i regi av studentsamskipnadene.

LO vil:

- Sikre likestilte tilbud innen elevvelferd mellom elever, lærekandidater og lærlinger, slik som digitalt elev- og lærlingebevis.
- Arbeide for en offensiv sosial boligbygging som sikrer at studentene kan leie rimelig i studietiden.
- At studiefinansieringen knyttes til grunnbeløpet i Folketrygden og økes til 2G.

2.7 Læring i arbeidslivet

Hele arbeidslivet er, og skal fortsatt være, preget av kunnskapsarbeidsplasser. Vi må motvirke tendenser til et mer todelt arbeidsliv. Formaliserte krav til fagutdanning for yrkesutøvelse bør vurderes i flere fagområder for å bidra til kvalitet i tjenester og produkter og seriøsitet i arbeidslivet. Alle arbeidstakere må få tilbud om kompetanseutvikling, herunder et godt desentralisert utdanningstilbud tett på det regionale og lokale arbeidsmarkedet. Kontakten mellom arbeidsliv og utdanningsinstitusjoner må styrkes.

Både offentlige og private virksomheter preges av store omstillinger knyttet til arbeidsmetoder, digitalisering og offentlige reformer. Skal virksomhetene klare de nødvendige omstillingene og de ansatte unngå utstøting av arbeidslivet, må de sikres kompetanseutvikling. Ansatte med kort formell utdanning er særlig utsatte og må gis kompetanseutvikling på arbeidsplassen og bedre vilkår for etter- og videreutdanning. Vi må unngå et digitalt klasseskille. Det må legges bedre til rette for at utdanningsinstitusjonene skal kunne tilby god etter- og videreutdanning. Fagutdanning må bli en mer attraktiv karrierevei og voksne skal kunne avlegge fagprøve, samtidig som vi må unngå å senke nivået på fagbrevet. «Fagbrev på jobb» må styrkes. Arbeidslivet preges av høye krav til kompetanse, økt etterspørsel etter spesialisert utdanning, doble fagbrev og tverrfaglig kompetanse.

Kvalifikasjonsrammeverket må utvikles til å omfatte både formelle og ikke-formelle kvalifikasjoner, og for å fremme livslang læring. Det skal være mulig å nå et høyere nivå i kvalifikasjonsrammeverket gjennom livslang læring. Styrkede karriereveier for fagarbeidere er også et virkemiddel for likestilling, integrering og sosial utjevning. Godt samarbeid og medvirkning på arbeidsplassene fremmer gode vilkår for læring i arbeidslivet. Kompetansebestemmelser i avtaleverk må følges bedre opp, og finansieringsordninger styrkes. De tillitsvalgte er nøkkelpersoner i virksomhetenes arbeid med kompetanse. LO og forbundene må bidra til et konstruktivt og målrettet samarbeid med utdanningsinstitusjonene for å sikre relevant kompetansetilgang og for å sikre kompetanse i et framtidig digitalisert arbeidsliv. Ordning med realkompetansevurdering må

videreutvikles og tas mer i bruk. Mulighetene til å få godkjent utenlandsk utdanning må bli bedre. Kunnskapsgrunnet for læring i arbeidslivet må styrkes.

LO vil:

- At realkompetanse opparbeidet i arbeidslivet, skal kunne dokumenteres og sidestilles med tilsvarende formell kompetanse fra det offentlige skoleverket.
- Arbeide for en langtidsplan for livslang læring og rett til etter- og videreutdanning uten tap av inntekt.
- Videreutvikle bransjetilpassede kompetanseprogram og avtalefestede ordninger for kompetanse, og få på plass utdanningsfond gjennom trepartssamarbeid.

3. Å skape

3.12 Kultur, idrett og media

Et aktivt og mangfoldig kunst- og kulturliv er viktig for å gi våre liv et rikere og mer fullverdig innhold, og bidrar til verdiskaping, kompetanse, læring, helse og toleranse. Alle skal ha tilgang til kunstopplevelser og mulighet for deltakelse i kulturlivet. Dette sikres best gjennom gratis tilgang for barn og unge, offentlig finansiering og gode og forutsigbare støtteordninger.

For å sikre særlig barn og unges deltakelse i kulturlivet må kulturskolen styrkes, og det må fastsettes en egen forskrift til opplæringsloven som regulerer krav til faglig nivå, kapasitet og egenbetaling. Skolen har en viktig rolle som formidler av kunnskap, ferdigheter og verdier knyttet til kunst og kultur. Kulturell kompetanse kommer til å ha stor betydning for framtidens arbeidsliv, næringsliv og samfunnsliv. LO vil derfor arbeide for å øke skoleverkets kompetanse innenfor estetikk, kunst og kultur. Den Kulturelle Skolesekken er en viktig formidler av kunst og kultur som gir barn og unge tilgang til kunstopplevelser av høy kvalitet. Derfor er det viktig med gode økonomiske forutsetninger for opplevelsene som kulturarbeidere over hele landet skaper. Bibliotekene i kommunene må videreutvikles som synlige og sentrale kunnskaps- og kulturinstitusjoner i lokalsamfunnet, og en naturlig møteplass for folkeopplysning og kulturopplevelser. Det må finnes gratis bibliotektilbud i alle kommuner.

LO ønsker en systematisk satsing på kultur som næring, og vil arbeide for bedre levekår for kunstnere og kulturarbeidere, og for robuste kunst- og kulturrelaterte arbeidsplasser. Vi trenger sterke statlige institusjoner som sikrer et tilbud av høy kunstnerisk kvalitet og stabile arbeidsplasser over hele landet, og som kan være et samlingspunkt for den frie kulturen. Opphavsretten må styrkes slik at skapende og utøvende kunstneres inntekter sikres.

Fag- og arbeiderbevegelsens historie er en viktig del av den nyere norske historien, og en del av grunnlaget for den norske velferdsstaten. Denne delen av den norske historien må gis en større plass. Det må sikres støtteordninger for forskning og utvikling av fag- og arbeiderbevegelsens historie, og historien må få en større plass i lære- og studieplaner, og som en tilgjengelig del av tillitsvalgsopplæringen.

LO vil arbeide for likestilling mellom nynorsk og bokmål. Dette innebærer at alle skal kunne bruke sin målform i arbeidslivet, at det blir god opplæring i begge målformer i skolen, og at mållova følges i praksis. Nynorsk må også ha en naturlig plass i LOs og forbundenes skriftlige framstillinger. Fysisk aktivitet og idrett gir helse og trivsel. LO vil styrke bedriftsidretten og bidra til å tilrettelegge for fysisk aktivitet i tilknytning til arbeidsplassen.

Det er et offentlig ansvar å sikre et sterkt mediemangfold. Pressestøtten må styrkes for å nå dette målet. De redaktørstyrte mediene er sentrale i et velfungerende demokrati, gjennom nyhetsformidling og den offentlige samtalen. Den voksende dominansen til globale digitale sosiale nettverk gir store utfordringer. Konkurranseregulering, regulering av innsamling og bruk av private data og skatteregimer må oppdateres for å øke den demokratiske kontrollen. Allmennkringkasteren NRK må gis muligheter og ressurser til fortsatt å kunne levere et godt og bredt tilbud på alle flater.

LO vil:

- Arbeide for å styrke det offentliges økonomiske innsats på kunst- og kulturområdet. Minst én prosent av statsbudsjettet skal gå til kulturformål.
- Arbeide for at alle barn og unge skal kunne delta i breddeidrett, korps og andre fritidsaktiviteter, uavhengig av økonomiske forutsetninger og hvor man bor.

Synliggjøre arbeiderkulturen gjennom et engasjement for de tekniske, industrielle og sosiale kulturminnene.

4. Å jobbe

Et arbeid å gå til og ei lønn å leve av er grunnleggende menneskerettigheter. Det er viktige betingelser for individets frihet og deltakelse i fellesskapet. Arbeiderbevegelsen har bidratt til å bygge det arbeidslivet vi har i dag gjennom å forhandle fram kollektivavtaler og å kjempe fram rettigheter lovveien. Faste ansettelser og heltidsstillinger er grunnmuren i arbeidslivet. Det sikrer trygghet for arbeidstakerne og kompetanse på arbeidsplassene. Høy yrkesdeltakelse også blant kvinner har bidratt til økonomisk vekst, så vel som økt frihet for større deler av befolkningen.

Både nasjonalt og internasjonalt ser vi en økende grad av individualisering og nedbygging av arbeidstakernes beskyttelse i regelverket. I tillegg ser vi en stadig dårligere etterlevelse av, og et økt press på lovverk, avtaleverk og arbeidslivsstandarder. Det bidrar til reell svekkelse av arbeidstakernes rettigheter. Sosial dumping, økt bruk av innleie- og bemanningsbyråer, tariffhopping, nye former for digitalisering, nye forretningsmodeller og uoversiktlige selskapsorganiseringer bidrar til en svekkelse av HMS-arbeidet, arbeidsplassdemokratiet og maktbalansen mellom arbeidsgiver og arbeidstaker. LO vil videreutvikle det gode arbeidslivet vi har i Norge og på norsk sokkel, og bekjempe de negative utviklingstrekkene vi er vitne til.

4.2 Arbeidsliv under press

Et godt arbeidsliv er ikke bare kjennetegnet av anstendige lønninger og en arbeidstid som gjør det mulig å leve hele liv. Å trives på jobben handler også om å ha et ord med i laget om hvordan arbeidsdagen legges opp, å bli behandlet med respekt av arbeidskollegaer og ledere, og å jobbe i et arbeidsmiljø som er trygt og fritt. Mange av disse kvalitetene er under press i deler av arbeidslivet i dag. Undersøkelser viser at flere arbeidstakere

opplever større utrygghet for å kunne stå i arbeid livet ut, og for å få en fast jobb. Nesten hver femte tillitsvalgt oppgir at hun eller han har vært utsatt for ubehagelige opplevelser i løpet av de siste tolv månedene, to tredeler av disse har vært utsatt for dette fra sine ledere. Mange steder er bedriftsdemokratiet på vikende front. Flere arbeidstakere opplever også et press på fritida, enten det er i form av ubetalt arbeidstid mellom ulike oppdrag, en normalarbeidsdag som tøyes, stadig jakt etter større stilling, eller en forventning om «alltid» å være tilgjengelig på epost eller mobil.

Uoversiktlige organisasjonsformer, utstrakt bruk av innleie fra bemanningsforetak, omgåelser av arbeidsgiveransvar og i noen tilfeller aggressiv fagforeningsknusing er deler av en ny utvikling som truer med å skru klokka mange tiår tilbake i norsk arbeidsliv. Nye teknologiske plattformer innen blant annet transport- og hotelltjenester kan forsterke denne trenden, med mindre de møtes av kloke politiske reguleringer. Arbeidsmiljøloven må skjerpes for å forhindre at arbeidstakere feilklassifiseres som selvstendig næringsdrivende og frilansere. Bestemmelsene om virksomhetsoverdragelse må styrkes for å sikre arbeidstakerne et bedre vern, slik at de bedre ivaretar blant annet pensjon og AFP. For LO er det avgjørende å forhindre en utvikling i retning av et løsarbeidersamfunn, der et økende antall arbeidstakere står uten ansettelse, der lønningene presses ned, og der klare rammer og spilleregler erstattes av eiernes vilkårlige makt. LO vil arbeide for å sikre et sterkt kollektivt og individuelt stillingsvern.

I kjølvannet av en slik utvikling følger også alvorlig arbeidslivskriminalitet, skatteunndragelser og grov utbytting av de som står aller svakest på arbeidsmarkedet. Ofte er dette arbeidere født i andre land enn Norge, som er sårbare også på grunn av sin manglende kunnskap om norsk samfunnsliv, om norsk språk og om norske fagforeninger. LO vil derfor videreføre sitt sterke engasjement for å styrke arbeidstakernes rettigheter, og forsterke både vår egen og myndighetenes innsats mot arbeidslivskriminalitet, sosial dumping og løserer tilknytningsformer til arbeidslivet. Arbeidstakere skal sikres faste ansettelser hos sin reelle arbeidsgiver, og organisasjonsgraden må opp. Allmenngjøringsordningen, som er vårt viktigste enkelttiltak mot sosial dumping, må styrkes. Det må bli enklere for ansatte å kreve inn lønn og feriepengene. Kommunene bør kreve at bedrifter som søker skjenkebevilling følger allmenngjøringsforskriftens bestemmelser om minstelønn. Allmenngjøringsloven må også gjøres gjeldende på Svalbard.

Myndighetene må blant annet se på konkurs- og revisjonslovgivningen, herunder strafferammer, revisjonsplikt og konkursskarantene. Kontrollstatens ressurser og sanksjonsmuligheter, og samarbeidet på tvers av fagetater, må styrkes. Det er også nødvendig med en gjennomgang og vurdering av hvordan Arbeidstilsynet og andre tilsynsmyndigheter kan ha en mer aktiv tilsynsrolle, som ikke går på bekostning av tilsynets viktige veiledningsfunksjoner. Det bør innføres et register over utenlandske tjenesteytere i Norge etter modell av det danske RUT-registeret. Videre må det fortløpende vurderes nye tiltak som kan begrense omfanget av innleie av arbeidskraft og midlertidige ansettelser. LO vil arbeide for å redusere kabotasje i Norge.

Det offentlige må fortsette å gå foran i arbeidet for et seriøst arbeidsliv. Vellykkede seriositetsmodeller som allerede er innført må legge grunnlaget for en «Norgesmodell», der offentlige myndigheter stiller krav som sikrer faste ansettelser, fagutdanningenes stilling, styrket organisasjonsgrad, lønn etter tariffavtale og bærekraft. LO skal jobbe for at

offentlige innkjøpere bruker leverandører med tariffavtale, og for at det offentlige ikke skal velge tilbydere som bryter de ansattes rett til å organisere seg. Tilbydere som bryter med norske arbeidsvilkår, sosiale forhold og motarbeider tariffavtaler skal avvises. Det skal være nulltoleranse for sosial dumping i offentlige anskaffelser, og de gode erfaringene fra byggebransjen må overføres til alle sektorer. Terskelverdiene for seriøsitetstiltak ved offentlige anbud må senkes, slik at flere anbud omfattes av seriøsitetsbestemmelser, og det må etableres effektive kontrolltiltak og krav overfor norskregistrerte utenlandske foretak (NUF-selskaper), mot konkurskriminalitet og kontraktørvirksomhet. LO vil kreve overfor myndighetene at lønn i henhold til tariff må gjelde for alle bransjer ved offentlige anbud og oppdrag.

LO vil:

- Styrke allmenngjøringsordningen og senke beviskravet ved krav om allmenngjøring.
- Arbeide for at det igangsettes en maktutredning om arbeidslivet, der ulike former for omgåelse og tilpasning på arbeidsrettens område ses i sammenheng med bedriftsdemokrati, ansattes medvirkning i utformingen av egen arbeidshverdag, organisasjonsgrad og de tillitsvalgtes verktøy og ressurser.
- Arbeide for en kraftig opprustning av Arbeidstilsynet, andre tilsynsmyndigheter og Økokrim, og at det etableres en tverretattlig, riksdekkende enhet for inndragning av utbytte fra kriminelle handlinger.

4.3 Bemanningsbransjen

Innleie fra bemanningsforetak undergraver faste ansettelse, lærlingeordninger og fagkompetanse i flere næringer. Dette svekker tillitsvalgtes rolle på arbeidsplassene, og derved tariffavtalenes betydning. Innleide har også et mer belastende arbeidsmiljø med økt risiko for skader og ulykker, mindre medbestemmelse og mer detaljstyring. I samfunnskritisk infrastruktur, som i luftfarten og til sjøs, truer også atypiske ansettelsesforhold sikkerheten.

Løse tilknytningsformer svekker den norske arbeidslivsmodellen og gir en arbeidsorganisering som fremmer konkurranse på lønnsvilkår fremfor produktivitet, faglighet og kvalitet. Mange land har innført mer omfattende begrensninger på innleie enn hva vi har i Norge, herunder forbud mot innleie i enkelte sektorer. LO vil følge nøye med på utviklingen i ulike deler av arbeidslivet, og gå inn for at innleie fra bemanningselskap i de mest utsatte områdene og bransjene forbys.

De foreslåtte innstrammingene i adgangen til å leie inn fra bemanningsbyråer, gjeninnføring av kollektiv søksmålsrett og styrkede rettigheter til faste og hele stillinger er et velkomment brudd med en utvikling som i mange år har gått i gal retning. Forbudet mot innleie i byggebransjen i Oslo, Viken og Vestfold må iverksettes i løpet av kort tid, og må være starten på et arbeid med å avvikle innleie fra bemanningsbyråer som fortrenger faste stillinger, i hele arbeidslivet.

Nedbygging av offentlig arbeidsformidling har ført til at bemanningsbransjen har fått innpass i arbeidsformidlingen. Offentlig arbeidsformidling må gjenreises og utvikles som en seriøs instans som ikke skyver arbeidsfolk ut i situasjoner med sosial dumping og lavlønnskonkurranse. Arbeidsmarkedspolitikken må ses i sammenheng med kompetanse-

og integreringspolitiske tiltak og virkemidler, og arbeidsmarkedstiltak og etterutdanning må gis et reelt innhold.

LO vil:

- Arbeide for at bemanningsbransjen i sin nåværende form avvikles.
- Arbeide for at myndighetene tar et selvstendig ansvar for arbeidsmarkedspolitikken, og at den offentlige arbeidsformidlingen styrkes.
- Arbeide for at myndighetene benytter forskriftsadgangen til å forby innleie fra bemanningsselskap i de mest utsatte områdene og bransjene.

4.4 Arbeidsmiljø

Et godt arbeidsmiljø er en viktig forutsetning for et arbeidsliv med plass til alle, og hvor de ansattes helse, miljø og sikkerhet ivaretas gjennom medbestemmelse, godt utviklet partssamarbeid, sterkt lov- og avtaleverk og trygge rammevilkår. Arbeidsplasser med høy grad av tillit, samarbeid, rettferdig ledelse og positive utfordringer i jobben fremmer godt arbeidsmiljø og god arbeidshelse. Myndighetene og partene må bidra til at arbeidsmiljøtiltak i virksomhetene knyttes til arbeidets innhold og organisering. Tillitsvalgte rolle ved kontorutforming og etablering av hjemmekontorordninger må styrkes. Bruk av hjemmekontor skal være basert på frivillighet.

Godt og systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid skal forankres i virksomheten og være kunnskapsbasert. Tilstrekkelig kunnskap hos arbeidstaker og arbeidsgiver, og muligheter for god kommunikasjon gjennom felles språk og tilrettelegging for arbeidstakere med lese- og skrivevansker er nødvendig for å bygge en god arbeidsmiljø- og sikkerhetskultur. Det gjelder alt HMS-arbeid, men vi vil spesielt peke på det psykososiale området og tiltak knyttet til vold og trusler, netthets, mobbing og trakassering. Det må stilles krav om tilstrekkelig bemanning, riktig kompetanse og bruk av tekniske hjelpemidler for å øke sikkerheten. Alle skader og sykdommer som skyldes arbeid skal gi rett til yrkesskadeerstatning, uavhengig av hvor arbeidet utføres. Behandlingstiden på slike saker kan være lang, noe som blir en ekstra påkjenning for de involverte. Behandlingstiden på yrkesskadeforsikrings saker må reduseres. LO vil arbeide for nasjonal plan for kartlegging og fjerning av asbest.

Verneombud, arbeidsmiljøutvalg, tillitsvalgte, bedriftshelsetjeneste og Intensjonsavtalen om et inkluderende arbeidsliv (IA-avtalen) er sentrale virkemidler i HMS-arbeidet. Myndighetene må, sammen med partene, legge til rette for pålagt bedriftshelsetjeneste for alle og at bedriftshelsetjenestene må ha fokus på kjerneoppgaver som forebyggende og systematisk arbeidsmiljøarbeid til forskjell fra generelle helsekontroller. IA-avtalen skal bidra til å redusere sykefravær og hindre utstøting fra arbeidslivet gjennom et godt og systematisk arbeidsmiljøarbeid og bidra til å skape gode inkluderingsarenaer i arbeidslivet. Full lønn under sykdom for alle arbeidstakere må sikres gjennom å opprettholde gjeldende sykelønnsordning. LO vil jobbe for et fortsatt sterkt trepartssamarbeid og en ny IA-avtale etter 2022.

Tillitsvalgte opplæring på arbeidsmiljøområdet må styrkes. Verneombud og arbeidsmiljøutvalgsmedlemmer må få tilbud om årlig faglig oppdatering som påbygg på 40-timers HMS-kurs. Det må etableres en offentlig godkjenningsordning for kurstilbydere i HMS. Ordningen med regionale verneombud bør løpende vurderes innført i bransjer der

det er hensiktsmessig. Ved opprettelse av nye ordninger, bør de regionale verneombudene ha sitt ansettelsesforhold hos det største forbund i bransjen.

Lov- og regelverk skal være utformet slik at det ikke lar seg gjøre å tolke seg vekk fra arbeidsmiljøkrav ved å endre tilknytningsform, organisasjonsform og forretningsmodell. Ansatte og tillitsvalgte rettigheter ved utsetting av virksomhet på oppdrag må styrkes.

Styringsteknologi som også kan brukes til kontroll og overvåking på arbeidsplassen utfordrer personvernet. Det kan bidra til stress og uhelse. Det må sikres at nye teknologier ikke brukes til å overvåke ansatte i strid med lov- og avtaleverk. Respekten for lov og avtaleverk må styrkes for å sikre den enkelte arbeidstakers personlige integritet, og tillitsvalgte reell medbestemmelse og informasjon. Det er også nødvendig med styrking av regelverket på det psykososiale arbeidsmiljøet.

Arbeidstakernes ytringsfrihet må bli reell, slik at ansatte uten fare for sanksjoner kan ytre seg om forhold på arbeidsplassen og faglige spørsmål som det er viktig for samfunnet å få kunnskap om. Varslingsreglene må styrkes ved å opprette et varslingsombud.

Det er viktig at arbeidsplassens utforming ivaretar et likestilt arbeidsliv gjennom blant annet separate sanitærom og garderober med separate innganger.

LO vil:

- Styrke arbeidsmiljøloven og annet aktuelt lov- og forskriftsverk. Arbeidsmiljøloven skal omfatte alle arbeidstakere, med mindre de er dekket av annet likeverdig lovverk.
- Videreutvikle IA-avtalen i samarbeid med myndighetene og arbeidslivets øvrige parter.
- Styrke kontrollatens ressurser og sanksjonsmuligheter.

4.5 Arbeidstid

Nye organisasjonsformer i arbeidslivet, ny teknologi og politiske beslutninger utfordrer normalarbeidsdagen og arbeidstakernes medvirkning over egen arbeidstid og fritid.

Arbeidsmiljølovens logikk der mindre unntak fra loven kan avtales med arbeidstaker, større unntak avtales med (lokale) tillitsvalgte, og omfattende unntak avtales med fagforeninger med innstillingsrett må opprettholdes. Ytterligere rettigheter i arbeidsmiljøloven vil øke fordelene ved å være bundet av tariffavtale med fagforening med innstillingsrett og vil være et viktig tiltak for å øke organisasjonsgraden. LO mener det er behov for å revidere arbeidsmiljølovens bestemmelser om arbeidstid. Blant annet må adgangen til gjennomsnittsberegning av arbeidstid forbeholdes bedrifter som har tariffavtale med fagforeninger med innstillingsrett.

Fordi arbeidstidens lengde og organisering, når på døgnet den plasseres og kompensasjon i lov og avtaleverk i stor grad styrer arbeidstakernes liv, er rett til medbestemmelse avgjørende og må styrkes. Arbeidstidsordninger skal være slik at arbeidstakernes helse og velferd sikres, og det blir mulig å stå i arbeid til pensjonsalder.

Åpnings- og arbeidstider som innebærer at ansatte må arbeide utenfor normalarbeidsdagen må forutsette medvirkning for dem det gjelder. Arbeidsmiljølovens bestemmelse om at søndags- og nattarbeid kun er tillatt der arbeidets art gjør det nødvendig må tolkes strengt. Varehandelen må omfattes av lovens vern mot natt- og søndagsarbeid. Felles fridager for de fleste er bra for individet og for samfunnet som

helhet. En fare ved å gjøre søndagen til en alminnelig arbeidsdag er at det kan føre til økt behov for godstransport og varelevering. Det vil igjen skape økte utslipp, færre vil kunne ha overskudd og tid til å engasjere seg i familieliv og frivillighet, og resultatet generelt vil kunne bli et arbeidsliv med økt press på den enkelte.

Arbeidstidsordninger, inklusive fleksible ordninger basert på teknologiske løsninger, skal risikovurderes på lik linje med andre arbeidsmiljøfaktorer. Uheldige helseeffekter av lange arbeidsdager, skift/turnusarbeid og nattarbeid er godt dokumentert, men vi trenger mer forskning på langsiktige helseeffekter av komprimerte arbeidstidsordninger.

Arbeidstidsreformer vil kunne gi et mer inkluderende og likestilt arbeidsliv med flere hele stillinger og større muligheter for flere til å stå i arbeid til oppnådd pensjonsalder. Det vil på ulike måter være behov for arbeidstidsforkortelser framover. Det gjelder tid for å styrke kompetansen, det gjelder reduksjon i daglig arbeidstid eller andre former for arbeidstidsforkortelser. Hvor raskt og omfattende reduksjoner kan skje vil være avhengig av hvor mye av veksten som ellers tas ut i investeringer, i kjøpekraftforbedringer eller andre velferdsgoder. LO vil følge opp planen for hvordan man kan gå videre med arbeidstidsreduksjoner, herunder 6 timers arbeidsdag/30 timers arbeidsuke.

Andelen deltidsarbeidende har over tid gått noe ned i norsk arbeidsliv, men fortsatt er det mange arbeidstakere – hovedsakelig kvinner – som ikke får anledning til å arbeide heltid. Deltidsarbeid svekker den enkeltes muligheter til å forsørge seg selv, både som yrkesaktiv og den dagen man blir pensjonist. Det svekker også tilgangen på kompetent arbeidskraft i en situasjon der behovet er stort. LO er fornøyd med at regjeringen har foreslått å styrke retten til heltid. Deltidsansattes rettigheter til utvidet stilling tilsvarende faktisk arbeidstid må styrkes ytterligere.

Innen flere bransjer er det omfattende forsøk på å omgå regelverk om arbeidstid. Dette gjøres blant annet gjennom urettmessig bruk av regelverket for ledende eller særlig uavhengig stilling, eller ved inkludering av overtid i ordinær lønn i arbeidskontrakter og bruk av deltid. Slike omgåelser av regelverket setter normalarbeidsdagen under press og motvirker målsettingene om et arbeidsliv som gir like mye rom for hvile og fritid som for arbeidstid.

LO vil:

- Forsvare normalarbeidsdagen og styrke fagbevegelsens innflytelse på organiseringen av arbeidstiden. Unntak fra arbeidstidsbestemmelsene skal som hovedregel avtales mellom arbeidslivets parter.
- Sikre retten til hele, faste stillinger for alle arbeidstakere.
- Arbeide for at søndagen fortsatt skal være en annerledesdag.

4.6 Likestilling og likelønn

Selv om Norge har kommet langt i likestilling mellom kjønnene, er det fremdeles systematiske forskjeller. LOs mål i likestillingsarbeidet er at kvinner og menn skal ha like rettigheter og muligheter til utdanning, arbeid, inntekt, velferd og innflytelse. Heltidsjobb og en selvstendig inntekt man kan leve av er avgjørende for kvinners likestilling.

Det vi har oppnådd innen likestilling, har ikke kommet av seg selv. Det er fortsatt viktig med en aktiv likestillingspolitikk, en sterk likestillingslovgivning og et godt og effektivt

håndhevingsapparat. Trepartssamarbeidet må brukes aktivt for å støtte opp under arbeidsgivers ansvar for likestilling og til konkrete og aktive likestillingstiltak.

Kvinneres lønnsutvikling sikres best gjennom sentrale forhandlinger. Treffsikkerheten på virkemidler og tiltak for likelønn og lavlønn må bedres. Yrker og arbeid som vanligvis utføres av kvinner har gjennomgående lavere lønnsnivå enn yrker og arbeid dominert av menn. Likeverdig arbeid lønnes ulikt, selv om kravene til kompetanse, anstrengelse, ansvar og arbeidsforhold er like høye. Aktivitets- og redegjørelsesplikten (ARP) gir ny kunnskap for å avdekke verdsettingsdiskriminering. Aktivitets- og redegjørelsesplikten må være gjenstand for et systematisk partssamarbeid for å sikre at ubegrunnede forskjeller avdekkes og rettes. For enkelte grupper er det i tillegg nødvendig at lønnsforskjellene mellom privat og offentlig sektor utjevnes. Det kreves ulike virkemidler og tiltak. Vi trenger en strategisk og systematisk likelønnsplan, og treffsikkerheten på virkemidler og tiltak må bedres.

Kjønnsdeling i utdanningsvalg og arbeidsmarkedet er også en stor likestillingsutfordring. En bedre kjønnsfordeling innenfor yrkesgrupper, bransjer og sektorer kan også bidra til utjevning av lønnsforskjeller mellom kvinner og menn. Kjønnsdelingen er særlig stor i yrkesfagene, og her skjer ofte utdanningsvalget i ung alder. Det er behov for en aktiv politikk for likestilte utdannings- og yrkesvalg. En slik politikk må også innebære å legge til rette for likeverdige arbeidsforhold for begge kjønn og anstendig arbeidsliv for alle. En satsning må forankres i trepartssamarbeidet og i de bransjene der utfordringene er størst.

Likestilling i arbeidslivet henger sammen med likestilling i familien. Det er behov for en aktiv familiepolitikk som støtter opp under kvinners yrkesdeltakelse. Barnehagen, skolen og andre offentlige tjenester må tilrettelegge for at foreldre til barn med spesielle behov kan delta fullt ut i arbeidslivet. I tillegg er det behov for å forbedre permisjons- og inntektssikringsordninger for foreldre som, grunnet særlige behov hos barna, må ta seg fri fra arbeid ut over det som dagens ordning med omsorgspenger dekker. Foreldrepengerordningen må sikre hver av foreldrene minst 40 prosent av permisjonstiden og selvstendig opptjeningsrett.

Kontantstøtten bidrar til å svekke kvinners tilknytning til arbeidslivet og må avskaffes.

Kvinner er mer utsatt for seksuell trakassering, seksuelle overgrep og vold i nære relasjoner enn menn. Det offentlige må ta ansvar for forebygging, hjelpetiltak, finansiering og utbygging av flere krisesentre, og endring av praksis og holdninger innen politi og rettsapparat. Vold, trusler og trakassering er et arbeidsmiljøproblem som særlig rammer kvinner. Det er behov for å styrke arbeidet mot dette, både som en del av HMS-arbeidet og arbeidsgivers aktivitets- og redegjørelsesplikt (ARP).

Ratifikasjon av ILO-konvensjonen 190 om vold og trakassering i arbeidslivet kan bidra til et tydeligere kjønnsperspektiv og arbeidstakere i en mer utsatt posisjon i arbeidet mot vold og trakassering. Det er viktig å starte tidlig med holdningsskapende arbeid. Derfor må seksualitet, kjønnsroller og likestilling være temaer både i barnehagen og i skolen. Kvinnediskriminering må ses i sammenheng med diskriminering på andre grunnlag, herunder etnisitet, funksjonsnedsettelse og seksuell orientering.

LO vil:

- Prioritere likelønn og lavlønnsgrupper i tariffoppgjørene.

- Arbeide for en aktiv familie-, likestillings- og arbeidslivspolitik som styrker kvinners posisjon i arbeidslivet.
- Støtte opp om og arbeide for tiltak som bedrer kjønnsbalansen i utdanning og arbeidsliv.

4.7 Kjønn- og seksualitetsmangfold

For personer som bryter med normer for kjønn og seksualitet kan åpenhet by på utfordringer både i samfunnslivet og i arbeidshverdagen. Det er behov for ny forskning på LHBTIQ+-personers situasjon i arbeidslivet.

Fagbevegelsens rolle er å fremme likestilling og ikke-diskriminering av LHBTIQ+-personer i samfunns- og arbeidslivet. Alle arbeidsplasser må bli diskrimineringsfrie. Kjønn- og seksualmangfold er en viktig del av det holdningsskapende og forebyggende arbeidet mot diskriminering på arbeidsplassen.

LO vil:

- Arbeide mot diskriminering, stigmatisering, intoleranse, hatefulle ytringer og hatkriminalitet i samfunnet og arbeidslivet.
- Arbeide for økt kunnskap i arbeidslivet om personer med ulike kjønns- og seksualitetsuttrykk.
- At retten til å gi blod skal være lik for alle, uavhengig av seksuell orientering.

6. Å ta vare på

For LO er det et grunnleggende mål at flest mulig av samfunnets medlemmer kan forsørge seg selv og sin familie gjennom eget arbeid. En inntekt å leve av sikrer den enkelte frihet til å ta egne valg, og gjør det mulig for alle å ta del i verdiskaping og finansiering av felles velferd. Et samfunn som baserer seg på lønnsarbeid og privat eiendomsrett må samtidig sikre livsopphold også for dem som selv ikke er i stand til å arbeide. Et viktig særtrekk ved den norske modellen er at fellesskapet trår til ved arbeidsledighet, sykdom og uførhet. Dette bidrar til et omstillingsdyktig næringsliv og trygghet for den enkelte.

Gode offentlige velferdstjenester, godt folkehelsearbeid, gode læringsvilkår, forebyggende arbeid og god oppvekstpolitikk bidrar til frie og trygge mennesker, som igjen gir skaperkraft og produktivitet. Det er nær sammenheng mellom å skape, å dele og å ta vare på. Velferden må omfatte alle. De som av ulike grunner står utenfor arbeidslivet må sikres et verdig liv, enten det gjelder kortere eller lengre perioder.

6.1 En sterk velferdsstat

Norge trenger en sterk velferdsstat for å sikre rettferdig fordeling av verdiskapingen og gode velferdstjenester til hele befolkningen. Forutsetningen for dette er tilstrekkelige økonomiske rammer. Veksten i offentlig sektor bør minst være på nivå med veksten i privat sektor. Dette vil sikre stabilitet i offentlige fellesskapsordninger. Flere år med osthøvelkutt og underfinansiering under tidligere borgerlige regjeringer har ført til at ressursituasjonen i offentlig sektor er anstrengt. Det er derfor behov for økte ressurser, for at sektoren skal kunne oppfylle samfunnsoppdraget sitt på en god måte.

Offentlig sektor skal være underlagt politisk styring med basis i faglighet og tillit til de ansatte, og reell medbestemmelse. Mål- og resultatstyringen har ført til målforskyving, unødige byråkrati, fragmentering av ansvar og detaljstyring. Styringssystemene i offentlig sektor må endres for å styrke lokal medbestemmelse og medvirkning. Det er derfor behov for en tillitsreform i offentlig sektor. Dette vil føre til bedre kvalitet på offentlige tjenester enn dagens markedsstyringsprinsipper.

LO vil:

- Arbeide for et skattenivå og et skattegrunnlag som er i stand til å bære en godt fungerende velferdsstat.
- Sikre det finansielle grunnlaget for velferdsstaten gjennom tiltak for å bekjempe svart arbeid, sosial dumping, arbeidslivskriminalitet, skatteunndragelser og korrupsjon.
- Arbeide for at tillitsreformen i offentlig sektor gjennomføres, slik at de ansatte får tid og mulighet til å yte gode tjenester til alle innbyggere.

6.2 Velferd, ikke marked

Markedskreftene er et viktig redskap for produksjon og utveksling av varer og tjenester. Men markedskreftene har begrensninger. Offentlig tjenesteyting og trygdeordninger ble gradvis utviklet for å gi bedre kollektive løsninger, større trygghet og mer likhet enn det privat lønnsomhet og markedsmessige forsikringer kan gi.

De felles velferdsordningene utfordres av en økende privat rikdom, som gjør at mange kan kjøpe seg bedre eller raskere tjenester i det private markedet enn det som det offentlige klarer å tilby. Dette undergraver ikke bare de universelle ordningene, men innebærer også en kamp om kompetent arbeidskraft og er en trussel mot arbeidstakernes rettigheter og pensjonsvilkår. Velferdsordningene må styrkes i takt med den øvrige velstandsutviklingen. Forventningene til det offentlige tilbudet, som for eksempel helsevesenet, øker med økt privat velstandsnivå. Det offentlige tilbudet må være så bra at det ikke er behov for å kjøpe et privat tilbud. LO vil arbeide for at spesialisthelsetjenesten kommer under sterkere demokratisk styring og reell folkevalgt kontroll. LO er imot privatisering og konkurranseutsetting av offentlige velferdstjenester. Regnskapsregler for privat sektor må ikke brukes i offentlig forvaltning og tjenesteyting.

LO vil:

- Arbeide for at velferdstjenester skal være fellesfinansierte og eies og drives av det offentlige.
- Styrke velferdsordningene i takt med den øvrige velstandsutviklingen, for å begrense etterspørselen etter private løsninger.
- Arbeide for å fjerne muligheter til å ta ut profitt på velferdstjenester og eiendomsvirksomhet knyttet til slike tjenester.

6.4 Bolig

Norge trenger en boligpolitikk som reduserer, og ikke øker de sosiale og geografiske forskjellene. Boligpolitikk ble tidligere brukt til å utjevne forskjeller i Norge, men er nå en sterk faktor for en ny og høy formuesulikhet. Denne vil også gå i arv: i dag er 70 prosent av privat formue i Norge bolig. Høye boligpriser i byene gjør at stadig flere unge og tilflyttere ikke har råd til å kjøpe bolig. I store deler av distriktene derimot, er boligprisene så lave at

boligbygging har stoppet opp. Dette har skapt boligmangel, svekket mobilitet i arbeidsmarkedet og en sterk formuesulikhet mellom by og bygd.

Boligpolitikken må bli en del av fordelings- og velferdspolitikken. Alle har rett til et sted å bo, og situasjonen på boligmarkedet for ungdom og andre i etableringsfasen krever gjeninnføring av en sosial boligpolitikk. Både stat og kommune må ta større ansvar for de unge som sliter med å komme inn på boligmarkedet. Leie-til-eie-ordninger må tas aktivt i bruk. Husbanken må bidra med en rimelig og stabil finansiering. Det må bygges flere studentboliger i regi av samskipnadene. Boliger må gjøres mindre attraktive som spekulasjonsobjekt.

LO vil:

- Arbeide for rettferdig skatt på høye formuer og boligverdier som bidrar til et mer balansert boligmarked.
- Styrke økonomiske og juridiske rammebetingelser for å bygge og drifte ikke-kommersielle utleieboliger, inkludert studentboliger.
- Sikre Husbanken som viktig aktør i det boligpolitiske og boligsosiale arbeidet, samt stimulere boligbyggelag og andre utbyggere til å tilby etableringsløsninger for ungdom.

6.6 Kamp mot høyreekstremisme

Kampen for ideen om likeverd har preget hele arbeiderbevegelsens historie, og utgjør kjernen i vårt samfunnsoppdrag. Arbeiderbevegelsens styrke har bidratt til at denne kampen har kommet langt i Norge. Den er like fullt utfordret av ekstreme holdninger og av ekstreme grupper som ikke deler våre verdier, men som heller mener at mennesker kan og skal rangeres etter kjønn, klasse, legning, tro eller etnisk bakgrunn. Vi står for det motsatte. Vi står for ideen om at alle mennesker har samme verdi. At de ikke kan rangeres, men at de kan organiseres og sammen få makt over egne liv.

Hvordan vi som samfunn svarer på fremveksten av ekstreme krefter sier mye om oss selv. LOs svar er åpenhet og demokrati, men aldri naivitet. Det norske samfunnet, og ikke minst arbeiderbevegelsen selv, har smertelig erfart hvor farlig høyreekstremismen er, og hvilken skade den kan påføre oss. Det er, og vil i all overskuelig framtid være, behov for at myndighetene bruker betydelige ressurser på å følge med på ekstreme miljøer og å skaffe seg kompetanse på ekstremisme.

Samtidig må arbeiderbevegelsen fortsette arbeidet for å styrke menneskeverdet og likeverdet, og for å bekjempe rasisme, fascisme og ekstremisme i Norge, i Europa og i resten av verden. Samfunnet, og ikke minst skolen, må bidra til økt kunnskap om ekstremisme.

LO vil:

- Lage en handlingsplan mot høyreekstremisme og styrke arbeiderbevegelsens grunnleggende verdier om likeverd, og støtte opp om AUFs arbeid på Utøya for å spre kunnskap om demokrati og ekstremisme.
- Arbeide for at skoleelever og studenter får økt kunnskap om ekstremisme, rasisme og fascisme, og at flere ungdommer får tilgang til grunnleggende demokratiopplæring.
- Styrke politiets og sosialtjenestenes evne til å forebygge og forhindre ekstremistisk terror og vold gjennom økte ressurser og økt kompetanse.

6.7 Innvandring, flyktninger og integrering

Innvandring gjør Norge til et mer mangfoldig land og er en berikelse for samfunnet. Dette forutsetter en aktiv integreringspolitikk, og at rasisme, fremmedfrykt og diskriminering bekjempes både i arbeidslivet og på andre samfunnsarenaer.

Mennesker med minoritetsbakgrunn må vernes mot diskriminering i ansettelsesprosesser. Styrket språkopplæring, rask og rettferdig godkjenning av utdanning fra andre land, satsning på kompetanse og aktiv arbeidsmarkedspolitik er viktige elementer for å sikre god integrering og motvirke tendenser til sosial dumping og økte forskjeller. Det skal være mulig å kombinere språkopplæringen med arbeidspraksis. Det må særlig settes inn tiltak for å integrere innvandrerkvinner i arbeidslivet. Kommunenes ressurser til arbeidet med å bosette og integrere flyktninger må styrkes.

Det er over 60 millioner flyktninger og internt fordrevne i verden. Norske myndigheter må bistå folk i nød internasjonalt og arbeide for økt trygghet under flukt. Norge må føre en verdig asyl- og flyktningpolitikk i tråd med rådene fra FNs høykommissær for flyktninger, og legge barnekonvensjonen til grunn for asylbarns opphold i landet. Asylmottak skal primært drives i offentlig regi eller i samarbeid med ideelle aktører. Retten til å søke om permanent oppholdstillatelse på selvstendig grunnlag må ikke begrenses av inntekt.

LO vil:

- Gå inn for at asylsøkere med kjent identitet og lovlig opphold i Norge får rett til arbeidstillatelse. Det samme gjelder ureturnerbare asylsøkere som har fått endelig avslag inntil retur er trygt. Ureturnerbare asylsøkere må ha tilgang på trygg og god helsehjelp og grunnleggende sosiale rettigheter gjennom det offentlige.
- At introduksjonsprogrammet for nyankomne flyktninger gjøres mer arbeidsrettet, og at deltakerne får en plan for arbeidsrettet aktivitet og/eller utdanning allerede ved oppstart.
- Arbeide for at enslige mindreårige asylsøkere opp til 18 år skal være barnevernets ansvar, og arbeidet med barna skal hjemles i barnevernloven.

7. Å mestre internasjonaliseringen

Det norske samfunnet kjennetegnes ved en åpen økonomi og sterk deltakelse på den internasjonale arena gjennom FN og andre internasjonale organer som fremmer fred, sikkerhet, menneskerettigheter, miljø og utvikling. Vi er et lite land, men en viktig internasjonal aktør. Det gir Norge store muligheter, et betydelig ansvar, og noen utfordringer.

Jobbkvalitet, velferdstjenester og trygdeordninger er under press. Norsk og internasjonal fagbevegelse utfordres av globalisering med økt konkurranse, investeringer på tvers av landegrensene og endrede arbeidsmarkeder. Konflikter, krig, teknologisk utvikling, klimaendringer og økonomiske kriser har ført til omfattende tap av arbeidsplasser, sosial uro, og økt press mot fagbevegelsen og opparbeidede rettigheter.

I vår globaliserte verden med stort fokus på økonomisk vekst skapes store og alvorlige økonomiske forskjeller. Det dominerende økonomiske systemet prioriterer fortjeneste for

de få og skaper stor ulikhet i verden. Reduksjon av ulikhet er en grunnleggende forutsetning for at vi skal kunne ha et demokratisk og trygt verdenssamfunn. Skal vi nå FNs bærekraftsmål innen 2030 må ulikhet aktivt bekjempes og reduseres.

7.1 FNs bærekraftsmål

FNs bærekraftsmål, som ble vedtatt i 2015, ser miljø, økonomi og sosial utvikling i sammenheng, og peker ut retning for en bærekraftig utvikling globalt. 2030-agendaen, som bærekraftsmålene inngår i, består av 17 mål og 169 delmål, og gjelder alle land i verden og alle deler av samfunnet. Et sentralt prinsipp er at bærekraftsmålene omfatter alle mennesker, og at ingen skal utelates. FNs bærekraftsmål legger til grunn at det kreves en felles innsats fra myndigheter, sivilsamfunn, miljøorganisasjoner, privat sektor og academia dersom man skal lykkes med å stanse klimaendringene, bekjempe ulikhet og utrydde fattigdom innen 2030.

De fleste av de 17 målene har koblinger til arbeidslivet, men målene knyttet til anstendig arbeid, likestilling, klimaendringer og ulikhet er av særlig interesse for arbeidstakerne, og er prioriterte mål for LO. Trepertssamarbeidet mellom arbeidsgiver- og arbeidstakerorganisasjonene og myndighetene har vært en bærebjelke i utviklingen av Norge, og bør være et sentralt partnerskap i arbeidet med bærekraftsmålene både nasjonalt og internasjonalt. For LO er det klart at det bare er gjennom anstendig arbeid til alle at vi kan nå de 17 målene innen 2030.

Et hovedprinsipp i arbeidet med bærekraftsmålene er å tenke globalt, men handle lokalt. KS, NHO og LO har derfor gått sammen i et bredt nasjonalt partnerskap, Bærekraftsløftet, for å styrke partssamarbeidet regionalt og lokalt.

LO vil:

- Stimulere til bærekraftig verdiskapning med høy sysselsetting gjennom politisk påvirkning.
- Styrke trepartssamarbeidet lokalt og regionalt for å sikre fart, kraft og kreativitet i den lokale gjennomføringen.
- Gjennom bærekraftsløftet bidra til å prioritere satsningsområder og legge til rette for gode løsninger gjennom samarbeid på tvers.

7.2 Demokratibyggning og anstendig arbeid

Fred, demokrati, sterke faglige organisasjoner og rettferdig fordeling er forutsetninger for økonomisk og sosial utvikling og bærekraftige samfunn. Faglige rettigheter som retten til organisering, kollektive forhandlinger, streikerett og ikke-diskriminering er grunnleggende menneskerettigheter. Fagbevegelsen over alt i verden er et viktig korrektiv til myndighetenes politikk. Sterke fagorganisasjoner er en sentral aktør i det sivile samfunn, og bidrar til en mer rettferdig fordeling av godene. Styrking av faglige rettigheter og forsvar for arbeidstakernes interesser er kjerneoppgavene i LOs internasjonale arbeid. ILOs agenda for et anstendig arbeidsliv legges til grunn for arbeidet, og målet er anstendig arbeid for alle (bærekraftsmål 8). LO skal evaluere og oppsummere norsk oppfølging av ILO konvensjoner implementert i Norge.

LOs solidaritetsarbeid vil bidra til å bygge sterke, uavhengige og representative fagorganisasjoner med godt styresett preget av demokrati og åpenhet. Erfaringsutveksling

på sentrale felt som forhandling, rekruttering, partssamarbeid, likestilling og involvering av ungdom øker sannsynligheten for at samarbeidsorganisasjonene våre klarer å øke antall medlemmer og representere alles behov på en effektiv måte.

En grunnleggende forutsetning for økonomisk og sosial utvikling og bærekraftige samfunn er at næringslivet respekterer menneskerettighetene, herunder faglige rettigheter, følger internasjonale standarder, tar sterk avstand fra korrupsjon og tar hensyn til ytre miljø i sin virksomhet. Mange selskaper gjør dette allerede, men det er basert på frivillighet. Både nasjonalt og internasjonalt må bedrifter kunne holdes ansvarlige når de direkte eller indirekte bryter menneskerettighetene, slik at mennesker som får sine liv eller livsgrunnlag ødelagt skal bli hørt og få oppreisning.

Mange migrantarbeidere lever under vanskelige kår. Mange opplever dårlige arbeids- og boforhold, rasisme og seksuell trakassering. Forsvar av migrantarbeidernes rettigheter er en viktig oppgave for fagbevegelsen.

LO vil arbeide for en menneskerettslov for arbeidslivet, der norske bedrifter med virksomhet i utlandet blir pålagt å følge OECDs retningslinjer for flernasjonale selskaper og FNs rettleidende prinsipper for næringsliv og menneskerettigheter, inkludert å gjøre aktsomhetsvurderinger med hensyn til menneskerettigheter, korrupsjon og miljø, ha prosedyrer for oppreisning og inneholde sanksjonsmuligheter for å sikre etterlevelse. Støtte etablering av Globale rammeavtaler (Global Framework Agreement) og Globale samarbeidsutvalg (Global Works Council) som viktige verktøy i dette.

Norsk Folkehjelp er LOs humanitære solidaritetsorganisasjon. LOs forbund og lokale ledd er viktige aktører i gjennomføringen av solidaritetsarbeidet. Sammen må vi sikre at Norge ikke senker ambisjonsnivået i det internasjonale solidaritetsarbeidet og sørge for at det opprettholdes et høyt bistandsnivå som et bidrag til å redusere ulikhet i verden.

LO vil:

- Støtte byggingen av sterke, representative og demokratiske fagorganisasjoner internasjonalt, og bidra til at norske myndigheter følger opp ILOs strategi for et anstendig arbeidsliv, med særlig vekt på likestilling og kvinners rettigheter, samt oppbygging av kollektive forhandlinger.
- Gjennom sitt internasjonale arbeid støtte arbeidet med å organisere arbeidstakere i uformell sektor, migrantarbeidere og andre sårbare grupper.
- Arbeide for en menneskerettslov for arbeidslivet.

7.4 Internasjonalt faglig samarbeid

LO vil ha et tettere nordisk samarbeid både politisk og faglig. LO samarbeider om og samordner det faglige engasjementet gjennom den Nordiske Faglige Samorganisasjonen (NFS). Norske myndigheter må bidra til at både norske og nordiske interesser i Europa styrkes gjennom et aktivt nordisk samarbeid.

LO deltar i utformingen av faglig europapolitikk gjennom medlemskap i Den Europeiske Faglige Samorganisasjonen (DEFS). Deltagelse i DEFS er LOs viktigste kanal for innflytelse og påvirkning av utviklingen innenfor arbeid, sosial, utdanning, miljø og likestillingspolitikk i Europa og EU. LOs samarbeid med DEFS og Den internasjonale Faglige Samorganisasjonen (ITUC) skal prioriteres.

Faglige og sosiale rettigheter er svakt utviklet i EUs nyeste medlemsland og de som eksisterer er under angrep. LO vil bidra til å styrke de faglige rettighetene og den sosiale dialogen i landene gjennom fondet for anstendig arbeid og trepartssamarbeid. EØS-fondet må videreføres i kommende EØS-finansieringsordninger.

Europeiske samarbeidsutvalg (på engelsk EWC) er samarbeidsforum som har som formål å ivareta den sosiale dialogen i flernasjonale selskap. Gjennom etablering av EWC kan vi påvirke beslutninger som tas av flernasjonale selskaper, og som får betydning for ansatte og arbeidsliv i Norge og Europa.

LO vil:

- Arbeide for at faglige rettigheter i EU og Europa opprettholdes og videreutvikles.
- Styrke samarbeidet med nordisk og europeisk fagbevegelse for å ivareta arbeidstakernes interesser i Europa og delta aktivt på de arenaer som gir fagbevegelsen innflytelse i europeiske spørsmål.
- Bidra til å styrke de faglige rettighetene og den sosiale dialogen i de øst- og sentraleuropeiske landene gjennom fondet for anstendig arbeid og trepartssamarbeid.

Et organisert og seriøst arbeidsliv

Med EU-utvidelsene østover i 2004 og 2007 ble Norge del av et arbeidsmarked 100 ganger så stort som vårt eget. Siden har Norge blitt et av de europeiske landene som har mottatt flest arbeidsinnvandrere fra Øst- og Sentral-Europa. De åpne grensene og den frie bevegelsen har vært en viktig del av det demokrati-byggende prosjektet som europeiske land har forsøkt å gjennomføre i tiårene etter murens fall, men de har også bydd på problemer og utfordringer. Den frie bevegelsen har ikke alltid gått hånd i hånd med rettferdighet, og altfor mange migrantarbeidere har opplevd utnyttelse, lønnsstyreri og krenkelse av menneskerettighetene deres. Også i Norge.

Bruk av fiktivt selvstendige næringsdrivende, utstasjonerte arbeidere og bemanningsselskaper har bidratt til lavere organisasjonsgrad. For fagbevegelsen i Norge er det viktig å drive organisasjonsarbeid med et mål om å bygge sterke arbeiderkollektivt også blant migrantarbeidere. Da trenger vi informasjon og fagforeninger med medarbeidere som kan kommunisere på ulike språk.

Fagbevegelsen har vært den viktigste motkraften mot et arbeidsliv der arbeidere må underby hverandre for å få arbeid. Tusenvis av utenlandske arbeidere har organisert seg, fremmet lønnskrav og kjempet for at det norske arbeidslivet skal være et godt arbeidsliv for alle, uansett hvor de kommer fra. LO og forbundene har representert hundrevis av arbeidstakere i forhandlingsrom og rettssaler, og på arbeidsplassene har tillitsvalgte avdekket uverdige forhold og kriminelle arbeidsgivere. Hvordan norsk arbeidsliv ville sett ut i dag uten denne innsatsen, er det vanskelig å forestille seg. Men vi ser fortsatt altfor mange alvorlige tilfeller av sosial dumping, og det er et stort behov for økt innsats fra fagbevegelsen, og nye verktøy i form av endret lovgivning.

For de fagorganiserte i Norge er det derfor avgjørende å ha med seg politikerne i denne kampen. Lokalt og nasjonalt har fagforeningene, forbundene og LO stått på for politiske tiltak mot sosial dumping og arbeidslivskriminalitet, og brukt faglig-politisk samarbeid for å sikre at arbeidsfolks erfaringer trekkes inn i de politiske beslutningsprosessene. På den måten har vi fått krav om lærlinger, fagkompetanse og andre sosiale krav inn i offentlige anbudsprosesser; fra Skiensmodellen til nær 200 kommunale og regionale innkjøpsmodeller i dag. Og på den måten har vi fått allmenngjøring, solidaransvar, innsynsrett og en rekke andre bestemmelser som har gjort handlingsrommet mindre for useriøse og kriminelle aktører.

Etter åtte år med en regjering som anerkjente det uorganiserte arbeidslivet, har Norge nå også fått en regjering som har igangsatt en storrengjøring av arbeidslivet. Aldri i nyere norsk historie har et så omfattende arbeid blitt gjort på så kort tid. Nye og strenge reguleringer av bemanningsselskapene, kollektiv søksmålsrett og styrkede rettigheter til faste og hele stillinger, er bare noe av det som allerede er igangsatt. Høyres og Fremskrittspartiets generelle adgang til midlertidige ansettelse er reversert, og fagforeningsfradraget er doblet innen utgangen av 2022. Dette er et markant brudd med mange års usosial høyrepolitikk, og vil være en viktig del av kampen mot utviklingen av et mer klassesdelt Forskjells-Norge.

Støre-regjeringens vedtatte og varslede endringer står i skarp kontrast til utviklingen i mange land rundt oss. Flere steder er demokratiet på vikende front, og dette er en utvikling som er nært forbundet med utviklingen i arbeidslivet. Arbeidsfolk og

fagforeningene deres har mistet makt og innflytelse, og organisasjonsgraden og tariffavtaledekningen har gått ned. I ledende økonomier som USA og Storbritannia har reallønningene stagnert i årtier, mange arbeidere er blitt «arbeidende fattige», og rasismen, fremmedfrykten og nasjonalsjåvinismen har fått sterkere fotfeste. I et arbeidsliv der arbeidere konstant tvinges til å være hverandres konkurrenter, er det ikke merkelig at de ikke blir kamerater.

Fagbevegelsen har alltid vært førstelinjeforsvaret i kampen for demokrati og medbestemmelse, også i arbeidsfolks hverdag. Kampen mot sosial dumping og arbeidslivskriminalitet er en kamp både for frihet og for trygghet, mot bandittvelde og den sterkeste makt. For LO er det viktig at forbundene fortsetter innsatsen for å bygge sterkere fagforeninger der de i dag står svakest og trengs mest. Kampen mot sosial dumping handler om å forsvare et anstendig lønnsnivå – og forsvarlige arbeids- og boforhold – for *alle* som jobber i Norge.

Skal vi klare det, trenger vi politisk drahjelp. I månedene og årene som kommer vil det være viktig å begrense arbeidsgivers mulighet til å pulverisere ansvar gjennom selskapsorganisering og falske tilknytningsformer, og å styrke arbeidstakernes mulighet til å kreve og få den lønna de har krav på. Ett slikt virkemiddel er et utvidet solidaransvar, som går hele veien opp til bestiller, og en styrking av både lønnsgarantiordningen og konkurslovgivningen. Det er også viktig at regjeringen følger opp og vedtar Fougner-utvalgets foreslåtte justeringer i lovverket, for å kunne sikre arbeidstakernes stillingsvern og rettigheter – også i møte med den såkalte «gig-økonomien» og arbeidsgivere som unndrar seg arbeidsgiveransvaret. For de som fremdeles er selvstendig næringsdrivende, for eksempel i kultursektoren, er det viktig å følge opp regjeringserklæringens formulering om å utrede og forbedre sosiale ordninger for denne ofte utsatte gruppen. Det må også komme på plass et lovverk som sikrer informasjon og drøfting for de som jobber i konsern.

Å sette arbeidere i stand til å hevde og kjempe for sine rettigheter, også når de er i en sårbar situasjon, er avgjørende for å lykkes i kampen mot sosial dumping. Myndighetenes trusselvurderinger viser hvordan useriøse aktører har en hær av hjelpere til rådighet, i form av advokater, revisorer og andre medhjelpere. Den eneste måten å trenge gjennom denne muren av falske dokumenter og skallselskaper på, er ved å få arbeiderne som utnyttes til å fortelle. Skal de gjøre det, trenger de en grunn. Å gi dem informasjon om fagbevegelsen, deres rettigheter i Norge og en utsikt til å få den lønna de har krav på, er en god start.

LO har i samarbeid med forbundene og aktører som Fair Play Bygg, Frelsesarmeen, Caritas og Kirkens Bymisjon jobbet for å støtte arbeidstakere i de mest utsatte delene av norsk arbeidsliv. Kombinert med klassisk fagforeningsarbeid, bygging av bedriftsklubber og politiske tiltak som Norgesmodellen for offentlige innkjøp, vil slike initiativer kunne bidra til å gjenopprette noe av den maktubalansen som har oppstått i norsk arbeidsliv.

LO hilser derfor regjeringens storrengjøring i arbeidslivet velkommen. Sosial dumping er i ferd med å endre Norge, og kvaliteter vi setter høyt, som likhet, tillit og selvstendige arbeidstakere med makt og innflytelse over egen arbeidshverdag, er under press. Regjeringens mange forslag på arbeidslivsfeltet motvirker dette.

Kampen mot sosial dumping er i bunn og grunn god gammeldags interessekamp, der kampen står om prisen på arbeidskraften. Sosial dumping fremstilles ofte som en uheldig

bieffekt av at noen ikke har fulgt godt nok med, men skyldes som oftest at noen har hatt det som en forretningsmodell å kjøpe arbeidskraft på billigsalg, og å gamble med arbeidernes helse og sikkerhet.

Selv om det ikke er noen som ønsker *sluttresultatet* av utbredt sosial dumping – et uproduktivt, umoderne og i verste fall kriminelt arbeidsliv, preget av forskjellsbehandling og diskriminering, der tillit erstattes av unødig kontroll, prosedyrer og byråkrati – er det et slikt arbeidsliv vi risikerer å få, og som har bredt om seg til å bli en ny normaltilstand i flere europeiske land.

I Norge er vi så heldige at vi fremdeles har kraft nok til å stå imot en slik utvikling, og en regjering som står på arbeidstakernes side. Det gjør det mulig for oss å velge en annen vei. Men det krever fortsatt faglig og politisk mobilisering, og en bevissthet om hva det er som står på spill.

Uttalelse om ulikhet

Økonomisk og sosial ulikhet er en av de største utfordringene vi står overfor som samfunn. Hvis muligheten til å skape gode liv for seg og sine skal gjelde alle mennesker, og ikke bare de få, forutsetter dette et samfunn med jevn fordeling av makt og rikdom. Dette har vært arbeiderbevegelsens viktigste kampsaker gjennom mer enn 100 år, noe som er en viktig årsak til at vi har et samfunn preget av relativt jevn fordeling, sosial likhet og tillit. Historien har imidlertid vist at kampen for et rettferdig samfunn ikke er vunnet én gang for alle. Derfor vil kamp mot ulikhet fortsatt være blant arbeiderbevegelsens viktigste saker.

De økonomiske forskjellene i Norge har økt de siste tiårene. Det er en del av en internasjonal trend og en trussel mot den norske samfunnsmodellen. Økte forskjeller kan svekke vekstevnen i økonomien og true samholdet og tilliten i samfunnet. Derfor må ulikhetsdimensjonen inn i de fleste politikkområder og det er viktig med en god koordinering mellom områdene.

LOs mål vil alltid være et samfunn der goder og byrder er rettferdig fordelt. Et godt organisert arbeidsliv, en rettferdig lønnspolitikk med en samordnet lønnsdannelse, kompetanseheving, et omfordelende skattesystem, overføringer og god offentlig velferd er de viktigste mekanismene for å sikre utjevning og redusere forskjellene. Vi har sett hvordan politikken gjennom åtte år med regjeringen Solberg har bidratt til å forsterke forskjellene.

Politikk bidrar til å øke ulikheten, på samme måte kan politikk bidra til å redusere den. SSB har vist hvordan ulikheten har økt som en følge av skatteendringer de siste årene. Solberg-regjeringens kutt i formuesskatten bidro til å øke forskjellene etter 2013. Det var en villet utvikling, og det må derfor være et mål i seg selv å få slutt på denne politikken. For LO er et utjevning og rettferdig skattesystem et av de viktigste tiltakene for å snu denne utviklingen. Formuesskatten er den mest utjevningsskatten og må økes.

Forskning fra SSB har vist hvordan forskjellene siden 2001 har økt mer enn det som fremgår av offisiell statistikk. De på toppen har dratt i fra, både når det gjelder inntekt og formue. På den annen side har de med de laveste lønningene ikke hatt reallønnsvekst de siste ti årene. Flertallet av disse er i uorganiserte deler av arbeidslivet, og fanges ikke opp av tariffavtalenes utjevningmekanismer. For LO er derfor politikk for å styrke det organiserte arbeidslivet og øke tariffdekningen et sentralt grep for å redusere forskjellene. Økt skattefradrag for fagforeningskontingent er ett konkret tiltak som bidrar til å øke organisasjonsgraden.

Omtrent åtte prosent av arbeidstakerne er varig lavlønte. Mange av de lavest lønte er uorganiserte som jobber i bedrifter uten tariffavtale. Et todelt arbeidsliv med trygge jobber for noen og utrygghet og sosial dumping for andre, må bekjempes. Å organisere de utsatte gruppene i arbeidslivet er viktig, og vil bidra til å gi dem bedre lønns- og pensjonsrettigheter og et tryggere arbeidsliv. Det gir mulighet til å gi lavlønnstillegg og sikrer tjenestepensjon og AFP. Dette er viktige tiltak som bidrar til utjevning, også når et langt arbeidsliv er over. Sammen med Folketrygden vil det bidra til at man i framtida reduserer ulikheter som oppstår som en følge av urettferdig pensjon. Uføres alderspensjon skal skjermes mot levealdersjustering og opptjening av alderspensjon skal skje frem til 67 år.

Deltagelse i arbeidslivet er sentralt. Vi vet blant annet at ulikhet påvirker folks helse negativt. Blant unge som ikke har fullført videregående opplæring har andelen utenfor utdanning og arbeid økt, og sosial bakgrunn har mye å si for fullført utdanning eller ikke. Personer uten fullført videregående opplæring er også overrepresentert blant de med nedsatt arbeidsevne hos NAV og blant arbeidsløse. LO mener en nøkkel til å redusere forskjellene er å ruste alle med den kompetansen som trengs for å delta i arbeidslivet. Vi må styrke fellesskolen og få på plass en kompetansereform for hele arbeidslivet. Langt flere enn i dag som står uten fullført videregående opplæring må få bistand til å fullføre skolen og arbeidsmarkedspolitikken må knyttes tettere opp om bransjeprogrammene for kompetanse.

Velferdsstaten bidrar til omfordeling og det offentlige har en sentral rolle i å motvirke og redusere ulikhet. Det gjelder både gjennom omfordeling over skatteseddelen, gjennom velferdsytelser og gode offentlige tjenester i utdanning og helse. De såkalte ABE-kuttene i offentlig sektor de siste årene har bidratt til å forsterke forskjellene. De usosiale velferdsuttene fra Solberg-regjeringen må reverseres. Forebyggende arbeid i helse- og sosialsektoren, som ofte har blitt utsatt for kutt, må styrkes. En ytterligere styrking av barnehager og skoler er viktige faktorer. Det skal ikke være nødvendig å være ressurssterk for å kunne få tilstrekkelig helsetilbud.

Det må satses på forebyggende folkehelsearbeid, og sikres en åpen og tilgjengelig helsetjeneste for alle. Da spiller en god og trygg offentlig sektor en viktig rolle. Det må sikres at tjenestene fungerer godt og har nok ressurser over hele landet.

De økonomiske forskjellene vokser, andelen fattige er økende. LO ser spesielt med bekymring på at vi de senere årene har hatt rundt 115000 barn som vokser opp i familier med vedvarende lavinntekt og at fattigdom nedarves i generasjoner. Dette ønsker LO å gjøre noe med gjennom en inkluderende oppvekstpolitikk, en aktiv arbeidsmarkedpolitikk og gode stønadsordninger. Det forutsetter gode og gratis universelle ordninger for barn og unge og en sosialpolitikk hvor stønadsnivåene sikres på et forsvarlig nivå. Videre krever det en arbeidslivspolitikkk hvor den enkelte gis nødvendig hjelp og bistand for å lykkes med å komme i jobb og at vi sammen tar ansvar for å skape et inkluderende arbeidsliv. De som ikke får eller mister jobb må sikres et forsvarlig livsgrunnlag gjennom de ulike offentlige stønadsordningene slik at også de kan sikres en forsvarlig levestandard.

Boligpolitikk har vært sentralt for fagbevegelsen lenge. En bolig er mer enn bare et tak over hodet og fire vegger. Det er et hjem med et nabolag, en skole og helsetjenester i nærheten. Boligsektoren har over tid gått fra å være regulert og utjevnende, til å bli markedsliberalisert og ulikhetsskapende. Boligformue er det formuesobjektet som bidrar mest til den samlede formuesulikheten. Ulikhetene øker mellom de som eier og de som leier - og mellom boligeiere. Regjeringen må foreta en grundig gjennomgang av de gunstige skatteordningene for å investere i bolig. LO vil styrke den sosiale boligpolitikken gjennom satsing på studentboliger og andre ikke-kommersielle boligtilbud, styrking av leietakers rettigheter og en mer distriktsvennlig boligpolitikk. Staten, gjennom Husbanken og kommunene, må sørge for utvikling av bærekraftige boliger, boområder og bomiljø.

LOs mål gjennom mer enn 100 år har vært å redusere klassemotsetningene i samfunnet. Til en stor grad har vi lyktes. Imidlertid bidrar økt ulikhet til igjen å skape avstand mellom grupper i samfunnet. Dette går ut over tilliten og samfunnslivet, og truer den norske modellen. Noen blir rikere og flere blir fattigere. Å sørge for at flere kommer inn i et godt

organisert arbeidsliv, og dermed har mulighet til å forsørge seg selv, er det viktigste redskapet for å redusere klassemotsetningene. Om vi i tillegg lykkes med å ruste befolkningen med kompetansen som kreves for å delta i arbeidslivet, legges grunnlaget for mindre forskjeller. Derfor vil LO alltid jobbe for at folk flest skal få delta i arbeidslivet, yte etter evne og få etter behov. Den gode velferdsstaten må rustes for å fange opp de som faller utenfor. LOs politikk må til syvende og sist være å styrke den norske modellen, med et arbeidsliv preget av sterke organisasjoner, med samordnede tarifforhandlinger, et velutviklet lokalt nivå for kollektive forhandlinger og medvirkning, samt sterke lovfestede arbeidstakerrettigheter.

Kamp mot ulikhet internasjonalt

Ulikheten i verden vokser, både mellom land og innad i land. Pandemien har økt gapet mellom rike og fattige og gjort det vanskeligere å nå bærekraftsmålene i 2030. Millioner av arbeidstakere har mistet jobben. Hullene i sosiale sikkerhetsordninger har blitt synliggjort og forverret. Det har gått hardest utover fattige og allerede marginaliserte arbeidstakere, særlig kvinner og arbeidstakere i uformell sektor. Det er behov for radikal omfordeling av ressurser og makt for å bekjempe ulikhet og sikre fred. Skal vi klare dette må vi stanse aggressiv skatteplanlegging, kapitalflukt, korrupsjon, hvitvasking og skatteunndragelse som svekker nasjonal mulighet for å finansiere velferd, helsevesen, utdanning og infrastruktur. LO ber norske myndigheter innta lederrollen i arbeidet internasjonalt med å utvikle et mer rettferdig skattesystem, stans i kapitalflukt og jobbe for globale standarder for skatt, åpenhet og aktsomhetsvurderinger. Økning av internasjonal minimumssats for selskapsskatt til 25 prosent og et offentlig globalt register med informasjon om hvem som er de rettmessige eierne av selskaper, eiendommer og verdipapirer bør stå sentralt i arbeidet.

Det er først og fremst gjennom et godt organisert arbeidsliv basert på kollektive forhandlinger, dialog og samarbeid at en kan oppnå økonomisk vekst og sikre rettferdig fordeling. Grunnleggende faglige rettigheter er nå under økende press. Streikeretten og forhandlingsretten angripes i stadig flere land. Demokratiet trues også fra flere hold. I 2021 ble fagbevegelsen nektet registrering i 109 land og angrep på yringsfrihet og forsamlingsfrihet ble dokumentert i 64 land. Fagbevegelsen er en bredt sammensatt bevegelse som gir medlemmene praktisk erfaring med demokratiske prosesser. Organisasjonsbygging kan derfor bidra til å fremme demokratiske prinsipper og institusjoner også ellers i samfunnet. For LO er arbeidet med å styrke grunnleggende faglige rettigheter en hovedprioritering i alt internasjonalt arbeid.

Globalt har kvinner bare 76 prosent av de lovfestede rettighetene som menn har. Kvinner møter betydelig flere barrierer til deltagelse i arbeidslivet. De opplever oftere diskriminering. De færreste land har noen garanti for likelønn. Pandemien har rammet kvinner hardere enn menn. Kvinner er fortsatt underrepresentert i ledelsesposisjoner både i samfunnet og i fagbevegelsen. LO mener fagbevegelsen har en svært viktig rolle å spille i kampen for likestilling mellom kjønn både i samfunnet og i egen bevegelse. Det er grunnleggende viktig å øke organiseringsgraden hos kvinner, sørge for at kvinner er godt representert rundt forhandlingsbordet, og jobbe frem kollektive avtaler og lovverk som fremmer likestilling og sikrer kvinner de samme rettighetene som menn. Nedstenging og tap av arbeid og inntekt har gjort kvinner mer sårbare i forhold til vold, utnyttning og seksuell trakassering. Vold mot kvinner og seksuell trakassering er samfunnsproblemer som arbeidsgivere, fagforeninger og myndigheter må ta på høyeste alvor. LO krever at norske myndigheter blir en forkjemper for at ILOs konvensjon 190 respekteres her hjemme og ratifiseres og iverksettes i andre land.

40 millioner mennesker jobber under slaverilignende tilstander og 25 millioner mennesker er fanget i tvangsarbeid. Norske virksomheter må kartlegge risiko for, forebygge og håndtere tvangsarbeid og barnarbeid i egen aktivitet og i sine leverandørkjeder. Den nye åpenhetsloven gjør aktsomhetsvurderinger lovpålagte, men har også noen mangler. Uten kjennskap til produksjonssted vil verken fagforeninger eller andre ha mulighet til å etterprøve selskapers opplysninger. LO ber norske myndigheter om å ta dette inn i loven.

Samtidig bør fagforeninger aktivt etterspørre informasjon og bidra til å holde egen virksomhet ansvarlig for brudd på menneskerettighetene i sin internasjonale virksomhet.

Klimaendringene er en av vår tids største utfordringer. Fagbevegelsen må være ledende i arbeidet med rettferdig omstilling internasjonalt. Manglende tillit, samarbeid og dialog mellom partene står i mange land i veien for omstilling. Den norske arbeidslivsmodellen og velferdsstaten sikrer medvirkning, virker omfordelende og har mange elementer som kan bidra til å sikre en rettferdig omstilling. LO ber norske myndigheter fremme norske erfaringer med tillitsbasert dialog, det norske lønnsdannelsessystemet og trepartssamarbeid. Bistandsmidler, inkludert EØS-midlene, må rettes inn mot rettferdig omstilling i mottakerlandene. Norge må også jobbe for etableringen av et globalt fond for å sikre sosiale sikkerhetsnett for de fattigste og for at sårbare land sikres hjelp til finansiering av helse og sosial sikkerhet.

Flyktnings situasjonen er en humanitær krise. 84 millioner mennesker var tvunget til å forlate hjemmene sine allerede før angrepet på Ukraina. Hvert andre sekund tvinges et menneske til å forlate hjemmet sitt på grunn av konflikt eller forfølgelse. LO vil bekjempe den høyrepopulistiske fremstillingen av flyktninger som en trussel mot våre jobber og samfunn. Kontrollert migrasjon bidrar til mangfold og verdi i samfunnet og flyktninger vil være viktige for fremtidens arbeidsmarkeder med en aldrende europeisk befolkning. Partene i arbeidslivet må involveres i arbeidet med å inkludere flyktninger og migranter i arbeidslivet. Alle som får innpass i arbeidslivet, må ha dokumentert identitet og det må legges grundig kompetansevurdering til grunn for nyankomne flyktninger. LO krever at flyktninger og migranter sikres anstendige lønns- og arbeidsvilkår.

Sosial dialog og samarbeid mellom fagbevegelsen, arbeidsgivere og myndigheter har vært viktig i utformingen av mange av våre største reformer de siste tiårene og nå også i å redusere og håndtere de sosiale og økonomiske konsekvensene av pandemien. Regjeringen må aktivt bidra til å styrke internasjonal fagbevegelse som ledd i en bredere demokratikamp og kamp mot ulikhet. Samtidig må regjeringen trekke inn våre erfaringer med trepartssamarbeid i utviklings og utenrikspolitikk og nyttiggjøre seg partene i arbeidslivet i kampen mot ulikhet.

En sterk offentlig sektor i hele landet

En sterk offentlig sektor er en grunnpilar i den norske modellen, og har vært avgjørende for at vi i Norge har skapt et samfunn med relativt små forskjeller. Grunnleggende velferdstjenester og infrastruktur er fellesgoder, og sikres best gjennom offentlig eierskap og drift, demokratisk styring og godt samspill mellom ledere og ansatte. En solid og god offentlig sektor er i tillegg helt avgjørende for at privat sektor kan utvikles videre i årene framover.

Tillitsreform

Samfunnsoppdraget til offentlig sektor er å sørge for gode tjenester for alle innbyggerne. Vi har en god offentlig sektor i Norge, men den kan bli enda bedre! Dette vil vi oppnå gjennom en tillitsreform i hele offentlig sektor.

Målet for en slik tillitsreform er en sterkere offentlig sektor i hele landet, der utviklingen skjer i samarbeid og samspill med ansatte og brukere. Tillit og faglighet skal ligge i bunn. Vi vil styrke og videreutvikle trepartssamarbeidet og medbestemmelsen på de enkelte virksomhetene. Tillitsreformen må resultere i at de ansatte må få både tid, rom og mulighet til å delta aktivt i utviklingsarbeidet.

Markedsløsninger hentet fra private bedrifter har alt for lenge blitt brukt som styringsverktøy for offentlig sektor. Mål- og resultatstyring har ført til overdrevent fokus på målbare størrelser framfor å sikre samfunnsoppdraget. Sentrale elementer har vært utskilling og oppsplitting av virksomheter, å skille mellom "bestiller" og "utfører", økt konkurranseutsetting og privatisering og detaljert mål- og resultatstyring. Forskning og erfaring viser at dette har vært en feilslått politikk, som svekker kvaliteten i tjenestene, øker presset på lønns-, pensjons- og arbeidsvilkår og svekker ansattes medbestemmelse. Offentlig sektor skal fortsatt styres og kontrolleres, men detaljstyring og individuell målstyring må fjernes. I stedet for systemer som kontrollerer enkeltansatte og deres produktivitet, ønskes kontroll på om samfunnsoppdraget blir løst på en god måte.

Det er behov for styringsmodeller basert på tillit og faglighet. De ansattes kunnskap og kompetanse er offentlig sektors fremste ressurs og må tas bedre i bruk. Ansatte må ha mulighet til å yte gode og sikre tjenester. I stedet for unødvendig måling og kontroll, må ansatte gis økt tillit til å styre sin egen arbeidshverdag. Utviklingen av tjenestene må hele tiden skje med utgangspunkt i behovene til de innbyggerne tjenestene retter seg mot. I tillegg til den folkevalgte styringen, må det legges til rette for bedre samspill med brukere, ledere og ansatte i den enkelte virksomhet.

Det står i Hurdalsplattformen at «En av regjeringens viktigste prosjekter er en tillitsreform i offentlig sektor». LO er fornøyd med at det slås fast at reformen handler om å gi de ansatte både tid og tillit til å gi brukerne bedre tjenester. Det er vesentlig at det er tilstrekkelig ressurser i offentlig sektor slik at det er rom for å endre og styrke tjenestene.

En sterk offentlig sektor i hele landet

Sysselsettingen i offentlig sektor utgjør om lag 30 prosent av den totale sysselsettingen i Norge. Offentlig ansatte leverer viktige tjenester til befolkningen. Offentlige arbeidsplasser er spredt over hele landet for å sørge for et likeverdig tilbud av tjenester for hele befolkningen.

Offentlig og privat sektor er gjensidig avhengige av hverandre for å fungere. Velferdsstaten sikrer lik rett til utdanning, helse- og andre velferdstjenester, og legger gjennom det også til rette for at privat sektor skal kunne utvikle seg. Veier, jernbane, strømnnett, flyplasser og bredbånd er viktig infrastruktur som best organiseres gjennom fellesskapsløsninger, og som er avgjørende for næringsutvikling i hele landet. Offentlig sektor legger til rette for at folk kan kombinere arbeid og omsorgsoppgaver. Dette fremmer likestilling og mer rettferdig fordeling.

De ansatte i staten fikk svekkete rettigheter gjennom den nye Statsansatteloven som det borgerlige flertallet på Stortinget vedtok i 2017. Lovendringene svekket medbestemmelsen i staten og har ført til at statsansatte i dag har et dårligere stillingsvern enn øvrige ansatte i privat og kommunal sektor. Det er behov for å styrke stillingsvernet og rettighetene etter loven, herunder adgangen til full rettslig prøving ved oppsigelse og avskjed. LO ber regjeringen gjennomgå statsansatteloven og legge frem et endringsforslag for Stortinget.

Felleskaps- og velferdstjenestene må som hovedregel drives av det offentlige

Det er bred oppslutning om en sterk offentlig sektor i Norge. Samtidig utfordres velferdsstaten av kommersialisering og krefter som ønsker økt privat profitt fra drift av offentlig finansierte tjenester og infrastruktur.

Denne utviklingen har ført til at offentlige midler som skulle gått til barnehage, skole, barnevern, sykehus, omsorg og andre offentlige oppgaver ender opp som privat profitt. Forskning viser at dette skjer på bekostning av ansattes lønns-, pensjons- og arbeidsvilkår. I barnehagesektoren har vi sett at eiere realiserer milliardformuer ved salg av de eiendommer som barnehagene drives i.

LO mener at offentlige tjenester i all hovedsak må drives i offentlig regi. Også i årene framover vil det imidlertid være nødvendig at det offentlige samarbeider med ideelle og ikke-kommersielle aktører. Dette gjelder for eksempel innenfor attføring, barnevern, barnehager og omsorg. En forutsetning er at tilbyderne har fast ansatte medarbeidere med skikkelige lønns-, arbeids- og pensjonsvilkår.

Barnehagesektoren og barnevernsinstitusjoner er blant de velferdsområdene der kommersielle aktører har fått sterkest fotfeste. I mange tilfeller kanaliseres profitten til skatteparadiser. LO mener målet må være å vri eierskap og drift av barnehager og barnevernsinstitusjoner til det offentlige, der det kan være et visst innslag av ideelle aktører. For å få dette til, må det utvikles en bred politisk enighet om politiske løsninger som står seg over tid. Utvalget nedsatt i mars 2022 som skal utrede hvordan kommersiell drift kan utfases i ulike skattefinansierte velferdstjenester, er et første skritt på veien. Vi må sikre at offentlige bevilgninger til barnehager, barnevernsinstitusjoner og andre offentlige velferdstjenester brukes til å sikre de gode tjenestene, og ikke går til privat profitt.

Det er viktig at medbestemmelsesapparatet involveres tidlig nok ved anskaffelse av digitale verktøy. I dag opplever mange at systemene styrer de ansatte, det er ikke ansatte som styrer systemene. Dette blir ytterligere forsterket når systemutviklingen foregår gjennom eksterne konsulenter. Offentlig sektor må ta eierskap til data og digitale verktøy.

Styrk felleskapets sykehus

LOs mål for sykehuspolitikken er å sikre alle innbyggere nødvendige helsetjenester av god kvalitet. Det skal være folks helsetilstand som avgjør hvilket tilbud man får, ikke bakgrunn, økonomi eller bosted.

Høyre og Frp-regjeringen gjennomførte en rekke tiltak som bidro til å true vår felles helsetjeneste. Fritt behandlingsvalg, som åpner for et frislipp av private aktører finansiert av de offentlige sykehusene, nøytral moms og bruk av OPS er noen eksempler. Godkjenningmodell for fritt brukervalg for kommunale helse- og omsorgstjenester ble innført i 2021. Vi er tilfredse med at den sittende regjeringen har sagt de vil avvikle den.

Vi vil styrke felleskapets sykehus. Vi vil fjerne ordningene med fritt behandlingsvalg og nøytral moms. Drift av sykehusene må som hovedregel skje i egenregi, for å sikre kvalitet og kompetanse. Ved eventuell konkurranseutsetting må det settes som vilkår at dette ikke kan gjennomføres dersom det gir de ansatte dårligere pensjonsordning, eller dårligere lønns- og arbeidsforhold jfr. ILO- konvensjon 94 om arbeidsklausuler i offentlige arbeidskontrakter.

Vi vil styrke den politiske styringen, fagligheten og tilliten til sykehusene våre. Gjennom å bedre den demokratiske forankringen sikrer vår sykehuspolitikk tjenester som kommer fellesskapet til gode.

Det er nå 20 år siden helseforetaksmodellen ble innført. LO er fornøyd med at det er satt ned et utvalg som skal vurdere erfaringer med helseforetaksmodellen, og som skal gi forslag til endringer i styringen av sykehusene som sikrer regional, politisk og demokratisk styring.

Beredskap er et offentlig ansvar

Det er flere utviklingstrekk i verden som tilsier at det er økende risiko for kriser. Krig i nærområdet, miljøødeleggelser og koronapandemien viser at det er behov for styrket beredskap. Det er behov for en sterk offentlig sektor med kontroll på forsyning av kritiske ressurser og kontroll over kritisk infrastruktur. Bemanningen som ivaretar beredskapens oppgaver, må styrkes. Trygghet og beredskap må i tiden framover bli ilagt større vekt i vurderinger knyttet til hvilke oppgaver som skal løses av det offentlige eller av private.

Koronapandemien avdekket flere svakheter ved norsk beredskap. Det viser at det er behov for å prioritere mer ressurser til å både forebygge og å møte kriser når de inntreffer. Samtidig må det legges større vekt på øving og styrking av samarbeid både mellom offentlige etater, og offentlige etater, frivillige og private aktører. I tillegg må det bygges sterkere lokalsamfunn med næring, velferd, bosetting og beredskapsressurser over hele landet. For å øke beredskapen på alle nivåer i samfunnet, er tillit mellom folk og myndigheter avgjørende.

Sikkerhets- og beredskapshensyn tilsier at det norske Forsvaret må ha høy selvforsyningsgrad når det gjelder produksjon og vedlikehold av forsvarsmateriell, som en integrert del av Forsvaret selv, og i form av samarbeidsavtaler med strategisk nasjonal forsvarsindustri.

Palestina

Situasjonen i de palestinske områdene har forverret seg kraftig de siste årene. Okkupasjonen og undertrykkningen av palestinerne eskalerer. Dialog og resolusjoner har hatt liten effekt. Blokaden av Gaza, den folkerettsstridige muren og utbyggingen av ulovlige bosettinger fører til oppsplitting av Palestina og hindrer palestinsk selvstyre og selvstendighet. Bosettingene brer seg. De såkalte «fredsforhandlingene» er døde. Israel har nylig (2021) terrorstemplett og kriminalisert internasjonalt anerkjente palestinske menneskerettighets- og rettighetsorganisasjoner i forsøk på å stoppe dokumentasjon av menneskerettighetsbrudd. Verdenssamfunnet står stille når det gjelder undertrykkningen av palestinerne. Tostatsløsningen som ble lagt til grunn bl.a. for «Oslo-avtalene» i 1994 har blitt stadig vanskeligere å se hvordan man kan realisere og flere rapporter har det siste året dokumentert apartheid i det som i praksis begynner å likne på en ettstatsløsning. Okkupasjonen og undertrykkningen av palestinerne kan ikke ses på som kun en stillestående og fastlåst okkupasjon/anneksjon, men må sees som en brennende dagsaktuell og eskalerende undertrykkning av et folk. LOs tydelige stemme trengs mer enn noensinne.

LO krever at Israel avslutter okkupasjonen og annekteringen av palestinsk land, og opphever blokaden av Gaza. LO ber norske myndigheter om å støtte en demokratisk tostatsløsning og å anerkjenne Palestina som egen stat innenfor grensene av 1967. Det blir ingen varig fred med fortsatt okkupasjon, annekasjon og apartheid. Den norske regjering bør aktivt jobbe for reelle fredsforhandlingene mellom Israel og palestinerne, og reelle fredsforhandlinger forutsetter at både PA og Hamas er inkludert som parter. LO krever at de palestinske flyktingenes rett til retur etterlevs i tråd med FNs resolusjon 194. Den internasjonale straffedomstolen (ICC) har startet etterforskning av krigsforbrytelser begått etter 2014 på Vestbredden, i Øst-Jerusalem og på Gazastripen. Den norske regjeringa må legge press på Israels regjering om å respektere ICCs avgjørelse. Israel må behandle alle som lever på israelsk jord som likeverdige med de samme rettigheter.

LO går mot at Israel har terrorstemplett og kriminalisert internasjonalt anerkjente palestinske menneskerettighets- og rettighetsorganisasjoner i forsøk på å stoppe dokumentasjon på menneskerettighetsbrudd. Norske myndigheter må kreve at Israel umiddelbart fjerner terrorstemplingen, og slutter å anvende trusler og trakassering, inkludert vilkårlig kriminalisering og undertrykkelse av palestinske organisasjoner.

LO krever at norske myndigheter og norsk næringsliv styrker etterlevelsen av folkeretten i konfliktområder, også okkuperte områder. Statens pensjonsfond og norske selskaper må avstå fra all handel og investeringer i selskaper som har eller bidrar til aktiviteter på okkupert område. Oljefondet og andre finansielle institusjoner må etterleve FNs veiledende prinsipper for næringsliv og menneskerettigheter som fastsetter et forhøyet aktsomhetskrav i konfliktområder og trekke sine investeringer ut fra selskaper som bidrar til opprettholdelse av bosettingene og er en del av okkupasjonsøkonomien.

Spørsmål om boikott og effekten av sanksjoner har fått fornyet aktualitet med sanksjonene verden har innført mot Russland etter at krigen mot Ukraina startet. Vi må ta med oss lærdommen fra sanksjonene mot apartheidstaten Sør-Afrika på 80- og 90-tallet, hvor vi så utfordringer med generelle sanksjoner, men relativ suksess med kombinasjonen av målrettede sanksjoner og internt press fra sterke organisasjoner og fagbevegelsen spesielt.

Vi må øke det internasjonale presset mot Israel med en kombinasjon av strategiske pressmidler og krav om fredsforhandlinger og dialog.

LO mener at vi må jobbe for en vid våpenembargo mot Israel og at vi i tråd med FN-Resolusjon 2334 må innføre et lovforbud mot handel med varer og tjenester fra selskaper som medvirker til brudd på folkeretten og menneskerettigheter i okkuperte områder. Vi oppfordrer norske myndigheter til å sikre at Sikkerhetsrådets resolusjon 2334 følges opp med målrettede tiltak og sanksjoner som svar på Israels brudd på internasjonal lov og manglende etterlevelse av FN-resolusjoner. Vi vil også jobbe for boikott av kultur-, sports- og akademiske aktiviteter som tjener okkupasjonsmakten, samt for målrettede sanksjoner mot områder av strategisk betydning for opprettholdelsen av okkupasjonen*.

Det er viktig at Norge aktivt jobber for at personer mistenkt for apartheidforbrytelser granskes og straffefølges, og at ofre for menneskerettighetsbrudd og forbrytelser mot menneskeheten må få full erstatning. LO krever at den norske regjeringen fremmer krav om FN-granskning av Israels apartheidforbrytelser slik at staten Israel holdes ansvarlig. Den norske regjeringa må ta en aktiv rolle for å stille Israel økonomisk ansvarlig for de massive ødeleggelsene som har rammet sivile, infrastruktur og offentlige tjenester under Gazakrigene. Norge og norske oljeselskaper må, med dagens uavklarte og omstridte grenser for sokkel og havområder, ikke delta i samarbeid med Israel som har som formål å utvinne olje og gass i uavklarte eller omstridte områder.

Sist, men ikke minst må norske myndigheter og LO med våre partnere gjør alt vi kan for å styrke de palestinske demokratiske, organiserte kreftene i sivilsamfunnet med sikte på å styrke demokratiutvikling i det palestinske samfunn

* **Dissens:** Mindretallet ved Stein Gulbrandsen og Mimmi Kvisvik har levert endringsforslag til siste setning til avsnittet markert med * over. De ønsker at denne setningen erstattes av "LO støtter også en internasjonal boikott av Israel."

Ukraina uttalelse – fred og nedrustning

Russlands invasjon av Ukraina den 24.februar 2022 innledet starten på en av de største humanitære krisene i Europa siden Andre verdenskrig. Europa står igjen i krig. Over fem millioner flyktninger har foreløpig blitt ønsket velkommen i andre europeiske land og primært i nabolandene. Det kan komme langt flere. Antallet på intern flukt i Ukraina er betydelig større. Reportasjene fra Ukraina viser store ødeleggelser, angrep på sivile og undergraving av Folkeretten. Internasjonal fagbevegelse er splittet i spørsmålet om krigen og den russiske invasjonen. Rammene for vår utenriks og sikkerhetspolitikk er endret. Det vil ta lang tid å gjenoppbygge en god naborelasjon til Russland etter at krigen er over.

Russlands brutale angrepskrig i Ukraina er en fortsettelse av en langvarig konflikt, med gjentatte forsøk på å kvele demokratisk utvikling og vestvending i Ukraina. Kombinert med Putin-regimets forsøk på å så splid i europeiske demokratier, har det skapt en bekymringsfull situasjon som kan bidra til å undergrave demokratiet i Europa. Krigen er en smertelig påminnelse om hvor skjørt demokratiet er i møte med autoritære krefter og hvordan økt ulikhet og konsentrasjon av makt øker risikoen for konflikter. Vi må mobilisere tungt mot ulikhet og antidemokratiske krefter og kreve at norsk utenrikspolitikk støtter opp om kampen for demokrati, menneskerettigheter og faglige rettigheter. Fagbevegelsen har mange steder spilt rollen som megler og fredsbygger. Anstendig arbeid og sosial dialog er viktig for konfliktforebygging. LO mener at et levedyktig demokrati er avhengig av bred deltagelse fra store, medlemsbaserte organisasjoner. Fagbevegelsen er en slik demokratibyggende kraft som sammen med andre frivillige organisasjoner er av stor betydning for demokratiet. Å støtte opp under sivilsamfunnet må derfor være en sentral oppgave.

LO fordømmer Putin-regimets invasjon i Ukraina på det sterkeste. Vi krever, som våre internasjonale og europeiske allierte, tilbaketrekking og fredsforhandlinger. Putin-regimet har satt freden, utviklingen og stabiliteten vi har oppnådd de siste 70 årene i Europa i fare. Ringvirkningene av krigen har samtidig medført store prisøkninger på mat og energi som igjen vil øke fattigdom, sult og ulikhet i hele verden og med det stor fare for sosial uro, polarisering, nye konflikter og flyktningstrømmer. Finansieringen av kostnadene til de ukrainske flyktningene i Norge må ikke gå utover våre forpliktelser og ambisjoner i forhold til fred, internasjonalt samarbeid, rettferdig omstilling og solidaritet overfor land der behovene nå etter krigen vil øke betydelig. LO krever at russisk fagbevegelse og andre tar avstand fra invasjonen og jobber aktivt for dialog og fred.

LO oppfordrer den norske regjering og andre til å støtte de demokratiske kreftene internt i Russland som risikerer livet ved å protestere mot krigen og regimet. Det er også viktig at vi opprettholder kontakt med russisk sivilbefolkning så langt det er mulig for etter hvert å kunne gjenoppta også et mer organisert samarbeid med staten Russland.

Krigen får store ringvirkninger her hjemme. Norske bedrifter berøres av sanksjonene overfor Russland. Nord-norske arbeidsplasser står i fare. Vi opplever prisstigning på en rekke områder. LO er opptatt av at dette ikke må øke ulikheten i Norge. Vi er glade for regjeringens mobilisering og takker frivillige som bidrar til å sikre ukrainere hjelp. LO oppfordrer alle til å strekke ut en støttende hånd til russere og ukrainere som bor og/eller oppholder seg i Norge og ikke bærer ansvar for Putins krigshandlinger. Ukrainske

flyktninger må tas imot med åpne armer og samtidig raskt få kompetansevurdering og hjelp ut i arbeid uten at dette undergraver våre sedvanlige krav til anstendig arbeid, ryddige forhold og organisert arbeidsliv.

LO støtter et bredt sanksjonsregime for å legge press på Putin-regimets Russland og mener disse primært må siktes inn mot eliten, oligarkene og regimet. Vi må så langt mulig unngå å ramme sivilbefolkningen og de mest sårbare. Bærekraften i sanksjonsregimer er også avhengig av at adressaten på sikt blir hardere rammet enn avsenderen.

Vi må gjennomgå og styrke det norske forsvaret og tilpasse oss en ny sikkerhetspolitisk omverden. Samtidig må vi jobbe for å oppnå nedrustning og nye nedrustningsavtaler. Norge har tidligere stått i spissen for banebrytende initiativer til nedrustning internasjonalt. Der bør ambisjonene fortsatt ligge. LO ber regjeringen tilrettelegge for at vi fortsatt har et levende sivilsamfunn som er engasjert i og mobiliserer til nedrustning. Krigen i Ukraina og Putins trusler om bruk av atomvåpen er en påminnelse om hvor farlig det er å leve i en verden der noen mektige stater insisterer på at deres sikkerhet må bygges på evne til masseødeleggelse. Atomvåpen kan ikke skape stabilitet. De har blitt midler for utpressing og straffefrihet, øker spenninger og hindrer løsninger på konflikter.

LO mener at Norge må arbeide aktivt for kjernefysisk nedrustning og reetablere det humanitære initiativet Norge tok initiativ til for 10 år siden. Norge bør på NATO-toppmøtet i juni foreslå at atomvåpenstatene i NATO viser vei ved å uttale vilje til å forhandle om kjernefysisk nedrustning. Norge må foreslå å etablere ikke-førstebruk som doktrine, for å redusere spenning og minske risikoen for at krigen i Ukraina eskalerer til bruk av atomvåpen. LO mener at Norge, sammen med de andre nordiske landene, må arbeide for at NATO integrerer FN-Traktaten som forbyr atomvåpen i alliansens nedrustningsstrategi, samt at Norge undertegner og ratifiserer Traktaten.

Veien blir lang og bratt fram mot reell fred i Europa igjen etter krigen i Ukraina. Vi må fortsatt jobbe for fred og deretter, sammen med resten av Europa, holde dørene åpne for dialog og forsoning basert på klare krav til respekt for Folkeretten, demokrati og menneskerettigheter. Kampene i Ukraina er samtidig en kamp for demokrati og folkestyre. LO ber regjeringen styrke kampen mot ulikhet og innsatsen for beskyttelse av demokrati, organisasjonsretten og rettferdig fordeling både i Europa og globalt.

VEDLEGG 6

Forslag reist under kongressen til dagsordenspunkt 5, 6 og 8

Forslag reist til dagsordenspunkt 5: LOs egen organisasjon

Dagsordenpunkt 5. LOs organisasjonsprogram 2022-2025

Forslagsnr: #223

Forslagsstiller: 275 - Bjørn Sigurd Svingen, Innlandet

Medlemsdemokrati

1. Innledning - Linje 24

(...) , og i et levende medlemsdemokrati med aktive medlemmer og tillitsvalgte som gis muligheter til å påvirke og utvikle LOs politikk.

Dagsordenpunkt 5. LOs organisasjonsprogram 2022-2025

Forslagsnr: #396

Forslagsstiller: 73 - Bjørg Jorun Tapio, Fagforbundet

Opprettholde forslag nr5014

1. Innledning - Linje 30

Endre setningen som starter på linje 30 til: LO og forbundene må jobbe med å engasjere og aktivisere medlemmene ute på arbeidsplassene for å synliggjøre sin relevans.

Dagsordenpunkt 5. LOs organisasjonsprogram 2022-2025

Forslagsnr: #435

Forslagsstiller: 280 - Bjørn Gottschlich, Agder

Opprettholde forslag 5022

1. Innledning - Linje 30

1. Innledning, Linje 30 Under punkt 1 Innledningen etter linje 30 settes det inn nytt avsnitt: "LO utreder muligheten for et forbundsløst LO gjennom en brei debatt i alle LO-forbund.Tas opp til behandling på LO-kongressen 2025". Begrunnelse: LO bør sette i gang en brei debatt og vurdere om LOs måte å organisere medlemsmassen på vil være fremtidsrettet for å styrke LO. Og etter en brei debatt i alle forbund bør dette behandles av kongressen i 2025. Argumenter for å få i gang en slik debatt er følgende: 1. I alt for mange tilfeller oppstår det sterke uenigheter om hvilke forbund som har hevd på å organisere medlemmer. På den måten oppstår det "krangling". noe som gir dårlig inntrykk for nye medlemmer og at tidligere medlemmer blir lei av "rotet" som da oppstår. 2. For mange så er det viktig å være organisert i en sterk bevegelse som står bak "ryggen" på medlemmet om det er behov for hjelp. En samlet bevegelse vil være enda sterkere enn ett enkelt forbund. 3. Et forbundsløst LO vil kunne opptre mye mer samlet i samfunnsutviklingen, og vil bli en mye sterkere samfunnsaktør. 4. Alle "bransjer" i et forbundsløst LO må ivaretas med en slik organisering, men "Kjernen" med en slik organisering vil være en mye mer samlende fagbevegelse.

Dagsordenpunkt 5. LOs organisasjonsprogram 2022-2025

Forslagsnr: #442

Forslagsstiller: 225 - Knut Johannes Berg, Norsk Arbeidsmandsforbund

2. LOs egen organisasjon

1. Innledning - Linje 31

Opprettholdelse av forslag 5023 Det må arbeides for at LO skal bli forbundsløst

Dagsordenpunkt 5. LOs organisasjonsprogram 2022-2025

Forslagsnr: #216

Forslagsstiller: 292 - John-Peder Denstad, Trøndelag

Medlemspleie tas ut

1. Innledning - Linje 32

LO og forbundene må jobbe med å styrke arbeiderkollektiver og tillitsvalgte i klubbene med økt bruk av ressurser til opplæring, frikjøp og nettverksbygging på tvers av fagforeninger for å kunne dele erfaringer om å fremme organisasjonsbygging, aktive medlemmer og partssamarbeid. Ref forslag 5011 m fl.

Dagsordenpunkt 5. LOs organisasjonsprogram 2022-2025

Forslagsnr: #415

Forslagsstiller: 283 - Marianne Hirzel, Rogaland

Opprettholde forslag 5021

1. Innledning - Linje 40

Tilleggsforslag etter linje 40. LO skal være en organisasjon med liten avstand mellom organisasjonsleddene når det gjelder status og inntekt, og skal etterstrebe en utjevning av slike forskjeller både i egen organisasjon og i medlemsforbundene. LOs medlemmer må kunne identifisere seg med sine ledere og topptillitsvalgte. Begrunnelse: Det er ikke god utvikling når ledere og topptillitsvalgte i LO sees på som en elite.

Dagsordenpunkt 5. LOs organisasjonsprogram 2022-2025

Forslagsnr: #110

Forslagsstiller: 248 - Bjørn Halvorsen, Norsk Tjenestemannslag

Aktivitet i lokal LOene

2. LOs egen organisasjon - Linje 51

Opprettholde forslag nr 5052: Stryke og en sterk administrativ tilstedeværelse gjennom våre regionskontorer og bytte ut med ordet aktivitet. Setningen blir da: Gjennom god regional og lokal organisatorisk struktur og aktivitet gjennom våre regionkontor, skal LO ivareta og videreutvikle vår viktige rolle i hele landet. Begrunnelse: Det kan virke som administrativt arbeid er den viktigste jobben. Det er viktig at økonomi og det administrative er på stell, men det er gjennom aktivitet man skaper engasjement og glød.

Dagsordenpunkt 5. LOs organisasjonsprogram 2022-2025

Forslagsnr: #222

Forslagsstiller: 275 - Bjørn Sigurd Svingen, Innlandet

Lokalorg. og økonomi

2. LOs egen organisasjon - Linje 59

Ny setning etter punktum: Denne frivilligheten må understøttes av forutsigbarhet og økonomisk handlingsrom. Begrunnelse: Ildsjelene som tar på seg arbeid for fellesskapet og fagforeningene, får ikke skapt aktivitet ut ifra luft og kjærlighet alene. Skal lokalorganisasjonene kunne videreutvikles og styrkes, må de også tilføres ressurser.

Dagsordenpunkt 5. LOs organisasjonsprogram 2022-2025

Forslagsnr: #152

Forslagsstiller: 292 - John-Peder Denstad, Trøndelag

LO lokalorganisasjoners år

2. LOs egen organisasjon - Linje 75

LO vil gjennomføre LO lokalorganisasjoners år 2023-2024 Ref forslag 5070

Dagsordenpunkt 5. LOs organisasjonsprogram 2022-2025

Forslagsnr: #422

Forslagsstiller: 284 - Nikolas Njerve, Rogaland

Opprettholde forslag 5071

2. LOs egen organisasjon - Linje 79

Nytt kulepunkt: LO vil: • Styrke lokalorganisasjonene økonomisk ved å gi grunnbevilgninger og vil i perioden utrede andre muligheter for å styrke lokalorganisasjonens økonomi, herunder vurdere støtte til frikjøp.

Begrunnelse: Om LO skal styrke sin kampkraft og evne til å mobilisere medlemmene, samt få innpass i sektorer hvor man ikke er organisert så er vi avhengig av aktive lokalorganisasjoner også med økonomisk mulighet til å gjennomføre tiltak på dette området. Mulighet til å søke om midler til prosjekter vil stimulere til mer aktivitet både for å bli en lokal politisk aktør som fremmer medlemmenes og fagforeningenes interesser i lokalpolitikk og for å bli en drivkraft i å samordne fagforeningers/forbunds innsats for å organisere i sektorer med lav organisasjonsgrad. Eneste inntektskilde for lokal org er kontingent. En grunnstønad sikrer en minimumsaktivitet. Ordningen med region konferanse er omlagt slik at representanter fra lokalorganisasjonene må dekke tapte arbeidsfortjeneste.

Dagsordenpunkt 5. LOs organisasjonsprogram 2022-2025

Forslagsnr: #424

Forslagsstiller: 284 - Nikolas Njerve, Rogaland

Opprettholde forslag 5040

2. LOs egen organisasjon - Linje 79

nytt kulepunkt: Kontingenthåndteringen må gis økte ressurser og struktureres Begrunnelse: Dagens rapportering er uoversiktlig, og LOs lokalorganisasjoner bruker for mye ressurser på å få orden og oversikt. Manglende opplysninger i rapporteringen.

Dagsordenpunkt 5. LOs organisasjonsprogram 2022-2025

Forslagsnr: #444

Forslagsstiller: 201 - Cay Nordhaug, Industri Energi

Nytt punkt 2,1 kulepunkt linje 79

2. LOs egen organisasjon - Linje 79

Nytt kulepunkt linje 79 punkt: jobbe mot at medlemmer skal ha mulighet til å tilhøre sin lokale lo avdeling i forhold til bostedsadresse

Dagsordenpunkt 5. LOs organisasjonsprogram 2022-2025

Forslagsnr: #426

Forslagsstiller: 253 - Natalia Zubillaga, Norsk Tjenestemannslag

Skolering av tillitsvalgte

2. LOs egen organisasjon - Linje 96

Legge til etter punktum: Det er viktig at LO og forbundene gir skolering i tillitsvalgtrollen som omfatter hvordan danne klubber og drive fagforeningsarbeid, som gir forståelse for kollektiv ledelse, og skaper selvtilit til å stille krav og for aktivisering av medlemmene.

Dagsordenpunkt 5. LOs organisasjonsprogram 2022-2025

Forslagsnr: #448

Forslagsstiller: 263 - Bente Seljebakken Klausen, Viken

Opprettholde forslag 5094 fra LO Viken

2. LOs egen organisasjon - Linje 98

Nytt avsnitt etter linje 98: Det er viktig for LO å ta vare på de tillitsvalgte, de er vår største ressurs. Tillitsvalgte på alle nivåer opplever stadig større press, og dette kan i enkelte tilfeller føre til utbrenthet og psykiske helseproblemer. LO skal derfor utarbeide konkrete ordninger for å støtte tillitsvalgte på alle nivåer, som opplever utbrenthet og psykiske helseproblemer i tilknytning til vervet dom tillitsvalgt. På tide at også LO tar innover seg at psykisk helse er viktig. Det er mange tillitsvalgte som etterhvert blir veldig slitne

Dagsordenpunkt 5. LOs organisasjonsprogram 2022-2025

Forslagsnr: #421

Forslagsstiller: 284 - Nikolas Njerve, Rogaland

Opprettholde forslag 5098

2. LOs egen organisasjon - Linje 99

Erstatte linje 99-101 med: For å motvirke dette, og sette de tillitsvalgte i stand til å ivareta sine oppgaver, er det nødvendig å styrke grunnplanen i fagbevegelsen. Dette kan gjøres ved utvikle aktive fagforeninger, men også ved å sette lokalorganisasjonene i stand til å gi støtte for tillitsvalgte på arbeidsplasser med få ansatte eller få organiserte. Det må også legges vekt på informasjon, skolering og erfaringsutveksling på tvers av forbundsgrenser. Begrunnelse: Tillitsvalgte går gjennom trinnskolering gjennom forbundene. Dette er viktig, men en oppfølging i form av utveksling av erfaringer for "vanlige" tillitsvalgte er det behov for. Derfor mener vi LO og forbundene bør jobbe frem tilbud på bunnlinjen for tillitsvalgte som kan møtes og dele sine erfaringer med motgang og suksess.

Dagsordenpunkt 5. LOs organisasjonsprogram 2022-2025

Forslagsnr: #231

Forslagsstiller: 292 - John-Peder Denstad, Trøndelag

Erfaringsseminarer for tillitsvalgte

2. LOs egen organisasjon - Linje 105

LO vil bidra til at LOs lokalorganisasjoner har en sentral rolle i å arrangere erfaringsseminarer for tillitsvalgte i fagforeningene lokalt. Ref forslag 5102 m fl.

Dagsordenpunkt 5. LOs organisasjonsprogram 2022-2025

Forslagsnr: #420

Forslagsstiller: 284 - Nikolas Njerve, Rogaland

Opprettholde forslag 5104

2. LOs egen organisasjon - Linje 106

Tilleggsforslag til første kulepunkt: LO vil bidra til at lokalorganisasjonene får en sentral rolle i lokale erfaringsutvekslinger. Begrunnelse: LOs lokalorganisasjoner har som formål å samordne det faglige og politiske arbeidet som også betyr å legge til rette for samarbeid på tvers av forbund og sektorer. I sektorer med lav organisasjonsgrad er ofte arbeiderkollektivene svake da det gjerne er få ansatte i hver bedrift, f.eks. på kjøpesentre hvor flere forbund har potensielle medlemmer. Spesielt slike steder er det behov for uformelle arenaer hvor tillitsvalgte og medlemmer kan diskutere felles utfordringer og både føle en sterkere tilhørighet til fagbevegelsen, samt diskutere hvordan man skal møte utfordringene.

Dagsordenpunkt 5. LOs organisasjonsprogram 2022-2025

Forslagsnr: #419

Forslagsstiller: 284 - Nikolas Njerve, Rogaland

Opprettholde forslag 5119

2. LOs egen organisasjon - Linje 130

Nytt kulepunkt: LO vil arbeide for å øke antallet av medlemmer med minoritetsbakgrunn med verv i lokale fagforeninger og i LO's lokalorganisasjoner. Begrunnelse: Det er dessverre lite innslag av personer med minoritetsbakgrunn i kongress, landsmøter, regionkonferanser mm. Det må skapes sterkere bevissthet om viktigheten av dette i fagforeninger, forbund og lokalorganisasjoner.

Dagsordenpunkt 5. LOs organisasjonsprogram 2022-2025

Forslagsnr: #425

Forslagsstiller: 283 - Marianne Hirzel, Rogaland

Forslag 5119

2. LOs egen organisasjon - Linje 131

Tilleggsforslag til kulepunkt linje 132 ...tillitsvalgte med minoritetsbakgrunn, slik at de vil påta seg styreverv i lokale fagforeninger og i LOs lokalorganisasjoner. Begrunnelse: Det er dessverre lite innslag av personer med minoritetsbakgrunn i kongress, landsmøter, regionkonferanser m.m. Det må skapes sterkere bevissthet om viktigheten av dette i fagforeninger, forbund og lokalorganisasjoner.

Dagsordenpunkt 5. LOs organisasjonsprogram 2022-2025

Forslagsnr: #439

Forslagsstiller: 262 - Stig Aimar Hansen, Viken

2.4 LO Favør

2. LOs egen organisasjon - Linje 153

Kapittel 2.4 LO favør. Eller siste punktum linje 153 tillegges . LO Favørs leverandører skal så langt det er mulig være tarifferte bedrifter. Begrunnelse: LO forventer at andre det offentlige skal benytte organiserte leverandører. LO organiserer og tegner tariffavtaler, og jobber hver dag med dette. LO må selvsagt selv bruke tarifferte leverandører i sitt eget medlemskonsept. Noe annet undergraver jo alt det fagbevegelsen står for. Det passer også bedre opp mot det første kulepunktet under LO vil på linje 155

Dagsordenpunkt 5. LOs organisasjonsprogram 2022-2025

Forslagsnr: #296

Forslagsstiller: 218 - Felicia McGill Cephas, Norsk Arbeidsmandsforbund

opprettholde forslag #1489 NAF 5079

2. LOs egen organisasjon - Linje 157

LOs egen organisasjon 2,4 LOfavor

Dagsordenpunkt 5. LOs organisasjonsprogram 2022-2025

Forslagsnr: #437

Forslagsstiller: 226 - Brede Edvardsen, Norsk Arbeidsmandsforbund

Opprettholde forslag 5149

2. LOs egen organisasjon - Linje 157

Vi må ivareta de gruppene som faller utenfor det ryddige og velfungerende arbeidslivet. LO må derfor har fokus på organisering av disse. Opprettholder derfor forslag 5149 LO Viken.

Dagsordenpunkt 5. LOs organisasjonsprogram 2022-2025

Forslagsnr: #212

Forslagsstiller: 275 - Bjørn Sigurd Svingen, Innlandet

Organisering! Språkvask

3 Medlemsvekst - Linje 160

Foreslår at begrepet «organisering» gjennomgående erstatter ordene «rekruttering» og «verving» i programmet, der dette faller seg naturlig.

Dagsordenpunkt 5. LOs organisasjonsprogram 2022-2025

Forslagsnr: #158

Forslagsstiller: 77 - Karianne Sten Solheim, Fagforbundet

Opprettholde forslag 5144

3 Medlemsvekst - Linje 164

Endringsforslag: bytte ut begrepet høyere utdanning med høyskole og universitetsutdanning

Dagsordenpunkt 5. LOs organisasjonsprogram 2022-2025

Forslagsnr: #440

Forslagsstiller: 160 - Hanne Glemmestad, Fellesorganisasjonen

Opprettholde forslag 5145

3 Medlemsvekst - Linje 166

Linje 166-167: «Det er et mål for LO og forbundene at studenter og unge arbeidstakere skal velge å organisere seg i et LO-forbund» Det er viktig at LO har en offensiv holdning når det gjelder rekruttering av studenter, De er fremtidige arbeidstakere og det er viktig at de tidlig får muligheten til å organisere seg. Mange studenter står dessuten i ulike former for deltidsstillinger, og overgangen mellom å være student og arbeidstaker er glidende.

Dagsordenpunkt 5. LOs organisasjonsprogram 2022-2025

Forslagsnr: #436

Forslagsstiller: 203 - Eirik Birkeland, Industri Energi

Organisere løsarbeidere

3 Medlemsvekst - Linje 172

Midlertidige ansettelser, innleie fra vikarbyrå, ringevikarkontrakter og kontrakter med svært liten stillingsbrøk blant disse utfordrer den norske modellen, og må bekjempes. Mange unge har slike engasjement på tvers av forbundsgrenser. Forbundene i LO bør gå i dialog for å finne ut hvordan vi kan organisere disse arbeidstakerne.

Dagsordenpunkt 5. LOs organisasjonsprogram 2022-2025

Forslagsnr: #339

Forslagsstiller: 90 - Ingunn Reistad Jacobsen, Fagforbundet

Opprettholdelse av forslag 5159

3 Medlemsvekst - Linje 177

Opprettholder forslag 5159 Tariffavtaler bør være en klar konkurransefordel. Lo og forbundene skal så langt det er mulig benytte seg av bedrifter med tariffavtale. Mange medlemmer og andre vil velge tariffbundne bedrifter. Det må derfor utvikles systemer som gjør det enkelt å synliggjøre skillet mellom tariffbundne bedrifter og bedrifter uten avtale. Begrunnelse. Å ha en tariffavtale er avgjørende for våre medlemmers lønns- og arbeidsvilkår. Kampen om å få opprettet tariffavtale er ofte tøff i privat næring. Vi må derfor bruke forbrukermakten vår til å gjøre tariffavtalen til et konkurransefortrinn. For å oppnå at tariffavtaler anses som en konkurransefortrinn, kan det for eksempel lages en felles tariffmerke, nettside og app hvor man lett finner

alle bedrifter med tariffavtale.

Dagsordenpunkt 5. LOs organisasjonsprogram 2022-2025

Forslagsnr: #428

Forslagsstiller: 279 - Arnfinn Hansen, Vestfold og Telemark

LOs Utdanningsfond

3 Medlemsvekst - Linje 177

Forslagsnr: 5037 LO Vestfold og Telemark 2. LOs egen organisasjon, Linje 38 Alle forbund skal være en del av LOs Utdanningsfond. Begrunnelse: Opprinnelsen til utdanningsfondet er nå så gammelt at skillet mellom hvilke forbund som er tilsluttet og hvilke som ikke er, bør oppheves. Medlemsverving blir enklere når en god ordning som utdanningsfondet får gjelde for alle.

Dagsordenpunkt 5. LOs organisasjonsprogram 2022-2025

Forslagsnr: #447

Forslagsstiller: 267 - Marit Frette Opsahl, Viken

Opprettholde forslag: 5149

3 Medlemsvekst - Linje 177

Tilleggsforslag: LO sentralt, lokalt og forbundene vil satse sterkt på å organisere arbeidsløse og undersysselsatte i enhver form for å mobilisere dem inn i fagforeningene til kamp for fast arbeid og verdige velferdsordninger. Begrunnelse: Dagens program sier lite om arbeidsløshet og den store undersysselettingen vi har i Norge. Om lag 600000 arbeidsføre i Norge har et flyktig forhold til arbeidslivet.

Dagsordenpunkt 5. LOs organisasjonsprogram 2022-2025

Forslagsnr: #336

Forslagsstiller: 118 - Hege Skulstad Espe, Fellesforbundet

3.2 Medlemsservice og medlemsbevaring

3 Medlemsvekst - Linje 178

3. Medlemsvekst, 3.2 Medlemsservice og medlemsbevaring Foreslår ny tekst som fremmer bredt engasjement og aktiv deltakelse fra medlemmene som hovedinngang, og den teknologiske utviklingen og hjelpemidlene som støtte til dette. Linje 178-196, ny tekst: Det er gjennom aktive klubber - et sterkt fellesskap som inkluderer medlemmene i beslutninger, og får resultater gjennom lokale forhandlinger, man bygger lojalitet og tilhørighet til fagbevegelsen. Derfor er arbeidet med å styrke klubbene det beste man kan gjøre for å stoppe frafall og sikre utviklingen av nye tillitsvalgte. Derfor må LO understøtte arbeidet forbundene gjør ved å bidra til å utvikle metoder og gode strategier for å få flere slike klubber. Det lokale arbeidet kan understøttes av digitale løsninger. Disse løsningene må i første rekke henvende seg til medlemmer uten klubb på arbeidsplassen, og nye medlemmer som ikke blir fanget opp av den lokale klubben i første omgang. LO skal være en medspiller når forbundene jobber med å utvikle nye digitale løsninger hvis forbundet ønsker samarbeid. Digitale løsninger kan aldri fullt ut erstatte menneskelig kontakt og vurderinger. Det å få raskt kontakt med et annet menneske som kan høre på det du sier, og hjelpe deg å finne løsninger, er den beste måten å møte medlemmer og mulige medlemmer på. Det vil også være vanskelig å finne digitale løsninger som plasserer nye medlemmer i riktig forbund. Her må det dyktige mennesker med mye erfaring til. LO vil: • Bistå forbundene med å utvikle metoder og strategier for å få flere aktive klubber i bedriftene • Være en medspiller for å utvikle nye digitale løsninger som kan understøtte organiseringsarbeidet i forbundene når disse ønsker dette • Tilrettelegge for kompetanseheving i førstelinjetjenesten i forbundene og bidra til at forbundene har viktig informasjon tilgjengelig på flere språk.

Dagsordenpunkt 5. LOs organisasjonsprogram 2022-2025

Forslagsnr: #441

Forslagsstiller: 110 - Joachim Espe, Fellesforbundet

Organisering-nytt avsnitt 3.2

3 Medlemsvekst - Linje 178

Forslaget er (nesten) i sin helhet Fellesforbundets tidligere innsendte forslagsnr: 5152. Medlemsvekst, 3.2 Medlemsservice og medlemsbevaring, Linje 178 – 196, ny tekst (som erstatter innstilt tekst): Det er gjennom aktive klubber - et sterkt fellesskap som inkluderer medlemmene i beslutninger, og får resultater gjennom lokale forhandlinger, man bygger lojalitet og tilhørighet til fagbevegelsen. Derfor er arbeidet med å styrke klubbene det beste man kan gjøre for å stoppe frafall og sikre utviklingen av nye tillitsvalgte. Derfor må LO understøtte arbeidet forbundene gjør ved å bidra til å utvikle metoder og gode strategier for å få flere slike klubber. Det lokale arbeidet kan understøttes av digitale løsninger. Disse løsningene må i første rekke henvende seg til medlemmer uten klubb på arbeidsplassen, og nye medlemmer som ikke blir fanget opp av den lokale klubben i første omgang. LO skal være en medspiller når forbundene jobber med å utvikle nye digitale løsninger hvis forbundet ønsker samarbeid. Digitale løsninger kan aldri fullt ut erstatte menneskelig kontakt og vurderinger. Det å få raskt kontakt med et annet menneske som kan høre på det du sier, og hjelpe deg å finne løsninger, er den beste måten å møte medlemmer og mulige medlemmer på. Det vil også være vanskelig å finne digitale løsninger som plasserer nye medlemmer i riktig forbund. Her må det dyktige mennesker med mye erfaring til. LO vil:

- Bistå forbundene med å utvikle metoder og strategier for å få flere aktive klubber i bedriftene
- Være en medspiller for å utvikle nye digitale løsninger som kan understøtte organiseringsarbeidet i forbundene når disse ønsker dette
- Tilrettelegge for kompetanseheving i førstelinjetjenesten i forbundene og bidra til at forbundene har viktig informasjon og skolerings tilbud tilgjengelig på flere språk.

Dagsordenpunkt 5. LOs organisasjonsprogram 2022-2025

Forslagsnr: #423

Forslagsstiller: 32 - Hilde Kristin Bernhardsen, Fagforbundet

Opprettholde forslag nr 5153

3 Medlemsvekst - Linje 190

Forslag: Erstatte ordet «medlemspleie» med «ivaretagelse av medlemmer»

Dagsordenpunkt 5. LOs organisasjonsprogram 2022-2025

Forslagsnr: #145

Forslagsstiller: 154 - Synøve Bergan, Fellesforbundet

Overføring mellom forbund i LO

3 Medlemsvekst - Linje 194

I dagsorden punkt 5 del 1, punkt 3.2 om medlemsservice og medlemsbevaring, må det inn en presisering om smidigere overføring mellom de ulike forbundene. Tillegg foreslås i linje 194: LO vil i samarbeid med forbundene styrke medlemsservicen gjennom digitale løsninger NY setning etter komma, og spesielt samkjøre felles løsninger ved overføring mellom forbunda. Begrunnelse: da de ulike forbund har ulik praksis ved overføring av medlemskap, må vi lage en enkel, felles bruksanvisning. Når medlemmer melder inn ny arbeidsplass og ny bransje, skal det ikke være en svær greie å bytte. Vi kan jo ikke være betjent av å miste medlemmer imellom oss.

Dagsordenpunkt 5. LOs organisasjonsprogram 2022-2025

Forslagsnr: #220

Forslagsstiller: 77 - Karianne Sten Solheim, Fagforbundet

Opprettholde forslag 5165

3 Medlemsvekst - Linje 225

3.5 Arbeidstakere med høyskole og universitetsutdanning

Dagsordenpunkt 5. LOs organisasjonsprogram 2022-2025

Forslagsnr: #226

Forslagsstiller: 77 - Karianne Sten Solheim, Fagforbundet

Opprettholde forslag 5166

3 Medlemsvekst - Linje 226

Andelen yrker som krever høyere utdanning øker. Endres til: Andelen yrker som krever høyskole og universitetsutdanning øker.

Dagsordenpunkt 5. LOs organisasjonsprogram 2022-2025

Forslagsnr: #232

Forslagsstiller: 77 - Karianne Sten Solheim, Fagforbundet

Opprettholde forslag 5168

3 Medlemsvekst - Linje 231

Arbeidstakere med høyere utdanning står ovenfor de samme utfordringene i arbeidslivet som andre arbeidstakere endres til : Arbeidstakere med høyskole og universitetsutdanning står ovenfor de samme utfordringene som andre arbeidstakere.

Dagsordenpunkt 5. LOs organisasjonsprogram 2022-2025

Forslagsnr: #240

Forslagsstiller: 77 - Karianne Sten Solheim, Fagforbundet

Opprettholde forslag 5171

3 Medlemsvekst - Linje 239

Attraktive og relevante for medlemmer med høyere utdanning endres til: Attraktive og relevante for medlemmer med høyskole og universitetsutdanning

Dagsordenpunkt 5. LOs organisasjonsprogram 2022-2025

Forslagsnr: #434

Forslagsstiller: 143 - Tom-Magne Nordli, Fellesforbundet

LOs ungdomsgrense settes til 30 år

3 Medlemsvekst - Linje 245

Endre setning på linje 245-246 til «LO skal være den største arbeidstakerorganisasjonen blant unge til og med 30 år.»

Dagsordenpunkt 5. LOs organisasjonsprogram 2022-2025

Forslagsnr: #154

Forslagsstiller: 289 - Fauzia Hussain-Wiik, Vestland

LOs student- og ungdomskonferansen

3 Medlemsvekst - Linje 256

Opprettholder forslag 5199 fra LO Vestland 3. Medlemsvekst kap. 3.7 Nytt avsnitt: etter linje 256 LOs student- og ungdomskonferanse er den største samlingen som omhandler LO sitt student og ungdomsarbeid. Det er viktig å sikre at unge tillitsvalgte i LO blir hørt. Derfor blir LOs student- og ungdomskonferanse rådgivende og kan sende inn uttalelser som har blitt diskutert til det sentrale ungdomsutvalget og til LOs sekretariatet. Begrunnelse: Student- og ungdomskonferansen er den største samlingen i LOs student og ungdomsarbeid. Dette er et arena hvor ungdommer fra forskjellige forbund kan komme sammen for å debattere, lære, og føre gode samtaler. Det har også vært en mulighet til å komme i dialog med LO-ledelsen, som har vært flinke til å møte opp. Denne samlingen har dag ingen reell makt eller vedtaksdyktighet, og har heller ingen rådgivende funksjon ovenfor LOs sentrale ungdomsutvalg eller direkte til LO-sekretariatet. LO ungdommen vises til ordinær tjenestevei, der forslaget først vedtas i lokal forening. For deretter å bli tatt gjennom forbundet

(gjærne via forbundsstyret), før det videresendes det sentrale utvalget. Dette gjør at arbeidet må filtreres gjennom en hel del mennesker som jobber på helt andre områder enn ungdomsarbeid. Det ender opp med en tungvint prosess hvor ungdommer regionalt føler seg oversett og forbigått i LO demokratiet. LO ungdom vestland har derfor vedtatt at vi ønsker å kjempe for en styrking av student- og ungdomskonferansen. Vi ønsker at ungdommen gjennom konferanser skal kunne fatte rådgivende vedtak som tas direkte til det sentrale ungdomsutvalget og LOs sekretariat. Dett ville gjort det lettere å koordinere ungdomsarbeid på tvers av forbundene, styrket ungdommenes deltagelse, følelsen av å bli tatt på alvor, og bidratt til å gjøre LO til et mer attraktivt sted å være for ungdom.

Dagsordenpunkt 5. LOs organisasjonsprogram 2022-2025

Forslagsnr: #418

Forslagsstiller: 284 - Nikolas Njerve, Rogaland

Opprettholde forslag 5189

3 Medlemsvekst - Linje 258

Medlemmer av LO, inkludert elev og student, som har hatt sammenhengende medlemskap de siste 3 årene, kan søke om å få støtte til utdanning fra LOs utdanningsfond. Elever og studenter opparbeider seg retten til å søke stipend uten å jobbe i en tariffbedrift de tre årene. Begrunnelse: Støtte til utdanning/etter utdanning fra LOs utdanningsfond Det har vært vanskelig å få klare svar fra LO om hvem av våre medlemmer som har rett til å søke om stipend fra LOs utdanningsfond. Gjennom flere år har vi spurt og fått forskjellige svar. I slutten av 2018 kom LO med et noe tydeligere svar, og der står det at elever og studenter ikke opparbeider seg rettigheter til å kunne søke om stipend fra LOs utdanningsfond. Ungdommene får lite informasjon om arbeidsliv og arbeidslivets regler gjennom undervisning i dag. Når de kommer ut i jobb, aner de ikke hva en fagforening er. Vi bruker yrkesmesser til å presentere oss, og til å verve de unge som medlemmer i Fellesforbundet. De årene vi trodde at våre elev og studentmedlemmer kunne søke LOs utdanningsfond, brukte vi også det som argument for å få ungdommen til å melde seg inn. Det var en suksess. I dag må de unge jobbe i en tariffbedrift, ved siden av studiene, i tre år, for å kunne søke stipend i LOs utdanningsfond. Denne regelen vil vi ha endret slik at vi får de unge til å organisere seg. Det holder ikke å fortelle dem at de kanskje kan få problemer i jobbsammenheng en gang i fremtiden. De kan komme til å krasje en bil også, i fremtiden, men de tegner ikke bilforsikring når de er 15/16 år for å være forberedt. Får vi organisert dem allerede i 10'ende klasse på ungdomsskolen eller mens de går på videregående skole, kan vi beholde dem som medlemmer til den dagen de er i jobb og videre fremover. Da får de tidlig et forhold til det å være organisert i et fagforbund. Noen hører kanskje til i andre forbund den dagen de går ut i jobb, og da kan dem overføres til riktig LO-forbund.

Dagsordenpunkt 5. LOs organisasjonsprogram 2022-2025

Forslagsnr: #431

Forslagsstiller: 13 - Ørjan Pedersen, EL og IT Forbundet

Gjenreiseing 5196 Sommerpatruljen

3 Medlemsvekst - Linje 270

Ny setning etter setningen på linje 270: LO vil som en del av styrkingen av sommerpatruljen dekke utgiftene til en deltaker fra hvert forbund. Det er utgifter til kurs i forkant samt deltakelse på sommerpatruljen som dekkes. Begrunnelse: Flere forbund har begrensa økonomi og for å få en brei deltakelse på sommerpatruljen er det viktig at LO dekker en del av utgiftene.

Dagsordenpunkt 5. LOs organisasjonsprogram 2022-2025

Forslagsnr: #106

Forslagsstiller: 279 - Arnfinn Hansen, Vestfold og Telemark

LOs students og ungdomskonferanse

3 Medlemsvekst - Linje 276

Opprettholde forslag 5200 Nytt avsnitt etter linje 276: Student- og ungdomskonferansen er den største samlingen i LOs student og ungdomsarbeid. Dette er en arena hvor ungdommer fra forskjellige forbund kan komme sammen for å debattere, lære, og føre gode samtaler. Det er også en mulighet til å komme i dialog med LO-ledelsen. Og nytt kulepunkt etter linje 283: At LOs student- og ungdomskonferanse er rådgivende og kan sende inn uttalelser som har blitt diskutert til det sentrale ungdomsutvalget og til LOs sekretariat.

Dagsordenpunkt 5. LOs organisasjonsprogram 2022-2025

Forslagsnr: #427

Forslagsstiller: 279 - Arnfinn Hansen, Vestfold og Telemark

Regionale ungdomskonferanser

3 Medlemsvekst - Linje 276

Opprettholde forslag 5192 Nytt avsnitt etter linje 276; For å sikre rekruttering og skoloring av nye unge tillitsvalgte er det viktig med en lavterskel arena for unge. Ved å avholde regionale ungdomskonferanser vil en skape et tilbud hvor unge fagorganiserte kan delta på faglig skoloring, bygge nettverk i LO familien og gi både forbund og LOs lokale organisasjoner mulighet til å finne og bygge nye unge tillitsvalgte. En slik samling vil være et viktig arrangement i regionene. Nytt kulepunkt etter linje 283; Sette av midler sentralt til regionale ungdomskonferanser, arrangert av LOs regionale ungdomsutvalg

Dagsordenpunkt 5. LOs organisasjonsprogram 2022-2025

Forslagsnr: #445

Forslagsstiller: 125 - Arild Håvik, Fellesforbundet

Ungdomsarbeid

3 Medlemsvekst - Linje 282

Linje 282 Stryke «og forbundene» og «et felles»

Dagsordenpunkt 5. LOs organisasjonsprogram 2022-2025

Forslagsnr: #246

Forslagsstiller: 77 - Karianne Sten Solheim, Fagforbundet

Opprettholde forslag 5205

3 Medlemsvekst - Linje 286

Antall studenter og yrkesaktive med høyskole og universitetsutdanning har økt de siste årene.

Dagsordenpunkt 5. LOs organisasjonsprogram 2022-2025

Forslagsnr: #255

Forslagsstiller: 77 - Karianne Sten Solheim, Fagforbundet

Opprettholde forslag 5208

3 Medlemsvekst - Linje 298

Lo skal være den største hovedorganisasjonen blant studenter og de med høyere utdanning endres til : Lo skal være den største hovedorganisasjonen blant studenter og de med høyskole og universitetsutdanning

Dagsordenpunkt 5. LOs organisasjonsprogram 2022-2025

Forslagsnr: #443

Forslagsstiller: 259 - Jon Oddvar Holthe, Skolenes Landsforbund

Studentarbeidet

3 Medlemsvekst - Linje 311

Nytt kulepunkt «Som et prøveprosjekt opprettes det studentsekretærer i tre ulike regioner med store studiesteder. Oppgavene til studentsekretæren vil være å organisere og koordinere rekruttering av studenter

til LO»

Dagsordenpunkt 5. LOs organisasjonsprogram 2022-2025

Forslagsnr: #408

Forslagsstiller: 115 - Vidar Schei, Fellesforbundet

Forslagsnr. 5000:

Forslagsnr 5000

Endringsforslag av punkt 3: 3. Sekretariatet oppnevner arbeidsgruppe som gjenspeiler hele vår organisasjon, fra lokalorganisasjonene og fagforeninger lokalt, til de øverste lederene i forbunda og LO sentralt, og fastsetter mandat. Begrunnelse: Her må vi som organisasjon etterleve det vi ønsker for våre medlemsbedrifter, at vi nederst også skal være med i utvikling og diskusjon rundt hvordan egen bedrift og organisasjon. Det må bli slutt på at det kun er noe som blir vedtatt øverst, uten at alle ledd har blitt hørt om hva endringene vil medføre av problemstillinger og utfordringer. Dette forslaget vil styrke arbeidet i denne viktige arbeidsgruppen.

Dagsordenpunkt 5. LOs organisasjonsprogram 2022-2025

Forslagsnr: #433

Forslagsstiller: 16 - Odd Haldgeir Larsen, Fagforbundet

5001

Forslagsnr 5000

Fagforbundet tar opp igjen forslag 5001, med endret tekst: LO stats rolle som forhandlingskartell gjennomgås og tydeliggjøres. Kongressen ber Sekretariatet nedsette et utvalg som skal utrede om LO Stat som forhandlingskartell ivaretar forbundenes interesser optimalt. LO Stat har nå flere medlemmer i Spekters-sektoren enn i statlig sektor og denne medlemsutviklingen skaper ulike utfordringer enn tidligere, med nye virksomheter som endrer ressursbehov så vel som kompetansebehov. Utredningen kan omhandle og foreslå endringer i LO Stats organisering og struktur, forbundenes representasjon i ulike formelle forum og arbeidsform. Utredningen skal være klar innen utgangen av perioden og legges frem for Sekretariatet

Dagsordenpunkt 5. LOs organisasjonsprogram 2022-2025

Forslagsnr: #438

Forslagsstiller: 161 - Marit Selfors Isaksen, Fellesorganisasjonen

Til forslag 5000

Forslagsnr 5000

For å sikre sin posisjon som den sterkeste hovedsammenslutningen også i fremtiden, rekruttere bedre blant arbeidstakere med høyere utdanning og være ledende i bredden av både offentlig og privat sektor, må LO hele tiden vurdere om organisasjonens oppbygging og ressursutnyttelse er til det beste for medlemmene. LO vil derfor i kommende periode sette ned et utvalg / gi i oppdrag til arbeidsgruppen for organisasjonsgjennomgang å utrede styrker og svakheter ved å organisere tariff-og forhandlingsarbeidet i offentlig sektor gjennom LO stat og LO kommune. Forslås oversendes sekretariatet som grunnlag for arbeid med mandat til arbeidsgruppa

Dagsordenpunkt 5. LOs organisasjonsprogram 2022-2025

Forslagsnr: #446

Forslagsstiller: 207 - Per Øistein Kivijärvi, Industri Energi

LOs egen organisasjon

Forslagsnr 5000

Hvem tar vare på den tillitsvalgte Foreslår at forslag 5109 tiltres

Forslag reist til dagsordenspunkt 6: Vedtekter

Dagsordenpunkt 6. Vedtekter

Forslagsnr: #89

Forslagsstiller: 168 - Arnstein Aasestrand, Forbundet for Ledelse og Teknikk

Opprettholde forslag 6000

1. LOs vedtekter - § 2

Forslagsnr: 6000 Forbundet for Ledelse og Teknikk (FLT) 1. LOs vedtekter, § 2. Medlemskap Følgende foreslås inn som et tillegg til vedtektenes §2, nytt numerisk punkt 4: «Hvis LOs vedtekter, retningslinjer eller andre overensstemmelser vedtatt i LO blir brutt, kan sekretariatet komme med en eller flere av følgende reaksjoner:

- Omgjøring av vedtak som er gjort av forbund uten godkjenning
- Økonomiske sanksjoner
- Midlertidig utestengelse fra utvalg i LO»

Begrunnelse: LO-ledelsen og sekretariatet har i dag liten mulighet til å rydde opp i saker som bryter med vedtekter, retningslinjer eller andre overensstemmelser vedtatt i LO. Det er viktig å få på plass en slik bestemmelse, da vi i noen tilfeller ser at forbund gjør endringer eller fatter vedtak som går på tvers av tidligere kompromisser fattet i LOs organer. Vi ser at det er en utfordring å ha full oversikt på alle enigheter som er gjort, så derfor er det viktig at det legges til rette for et verktøy som gjør det mulig å løfte saker der forbundene er uenige eller har brutt med vedtak

Dagsordenpunkt 6. Vedtekter

Forslagsnr: #454

Forslagsstiller: 280 - Bjørn Gottschlich, Agder

Gjenreise forslag 6029

1. LOs vedtekter - § 2

Nytt punkt f. "Arbeide for at det knyttes kontakter til alle politiske partier der det er naturlig å samarbeide med i sitt lokalmiljø. Dette gjøres med å forankre politiske plattformer som definerer hva der er politisk enighet om". Begrunnelse: LO må gjennom sine lokalledd arbeide for at det politiske samarbeidet forankres bredere med de politiske partier som støtter fagbevegelsens tanker og ideer, ikke kun gjennom det faglig politiske samarbeidet med Arbeiderpartiet. Venstresiden står ovenfor store utfordringer, og gjennom et tettere samarbeid med politiske på venstresiden vil dette kunne bidra til å endre den politiske retningen. LO med sine lokalorganisasjoner vil kunne være gode bidragsytere i så måte.

Dagsordenpunkt 6. Vedtekter

Forslagsnr: #397

Forslagsstiller: 268 - Klaus Lintho, Viken

Tidspunkt for kongressen

1. LOs vedtekter - § 4

Fellesforslag fra HK og LO Viken Kongressen avholdes innen utgangen av mars måned i stortingsvalgår. Begrunnelse: Dette ivaretar intensjonen i forslagene fra Viken, HK, Fellesforbundet, Industri Energi og EI&IT. Kongressen vil da avholdes før partienes landsmøter. Forslaget må ikke leses som «i stortingsvalgår, innen utgangen av mars». I den setningen er det låst til at det SKAL avholdes i stortingsvalgåret. Men i forslaget fra Viken og HK, står sekretariatet fritt til å avholde kongressen i siste del av året før stortingsvalgåret. På denne måten er også de opprinnelige forslagene fra Fellesforbundet og EI&IT ivaretatt. Disse forslagene er hhv. «I oktober eller november året før stortingsvalg» og «minst to måneder før partienes landsmøter»

Dagsordenpunkt 6. Vedtekter

Forslagsnr: #413

Forslagsstiller: 12 - Markus Hansen, EL og IT Forbundet

Tidspunkt LO-kongressen

1. LOs vedtekter - § 4

Kongressen avholdes innen utgangen av mars måned i stortingsvalgår.

Dagsordenpunkt 6. Vedtekter

Forslagsnr: #449

Forslagsstiller: 280 - Bjørn Gottschlich, Agder

Opprettholde forslag 6003

1. LOs vedtekter - § 4

Punkt 2. Fylker som er sammenslått og regioner beholder samme antall mandat som i dag til fremtidige kongresser. disse velges på regionkonferansene. Begrunnelse: F.eks. Agder har i dag 2 representanter, en fra hvert tidligere Aust-Agder og Vest-Agder, dette antallet beholdes også etter fylkessammenslåingen.

Dagsordenpunkt 6. Vedtekter

Forslagsnr: #459

Forslagsstiller: 277 - Olaug Skau, Vestfold og Telemark

Tidspunkt LO-kongressen

1. LOs vedtekter - § 4

LO-kongressen flyttes til 4. kvartal året før stortingsvalg Begrunnelse: Vi opprettholder forslag 5030 fra LOs egen organisasjon, men fremmer det under vedtekter. LO-kongressen har tradisjon med å avholdes i mai samme år som det avholdes stortingsvalg. De politiske partiene har sine landsmøter i 1. kvartal i valgår, og dermed er de politiske programmene vedtatt før kongressen avholdes. Ved å flytte kongressen til før de politiske partiene har sine landsmøter vil LO utfordre de politiske partiene med sin politikk som blir vedtatt på kongressen og partiene må ta stilling til dette når de skal vedta sine programmer senere. På denne måten vil det bli lettere for LOs medlemmer å se hvilke politiske partier som faktisk tar inn LOs politikk i sine programmer

Dagsordenpunkt 6. Vedtekter

Forslagsnr: #450

Forslagsstiller: 280 - Bjørn Gottschlich, Agder

Opprettholde forslag 6009

1. LOs vedtekter - § 10

Retningslinjer for Regionkonferanser I punkt 4 under økonomi 5. setning: Endre "inntil 3 representanter" til "representanter" Begrunnelse: Om alle lokalorganisasjoner skal være representert i regionråd, må denne setningen endres.

Dagsordenpunkt 6. Vedtekter

Forslagsnr: #451

Forslagsstiller: 280 - Bjørn Gottschlich, Agder

Gjenreise forslag 6010

1. LOs vedtekter - § 10

Retningslinjer for Regionråd 1.Under punkt 2, 1.avsnitt og 1 setning: Bytte "inntil tre representanter" med "representanter". 2. Under punkt 2, 3 avsnitt og 1.setning: Stryk 1. setning og erstatt med "Styret for de respektive LOs lokalorganisasjoner velger sin representant og vararepresentant til regionrådet" 3. Under punkt 2, 5.avsnitt Stryk avsnittet og erstatte med: "Regionrådet ledes av AU ved valgt leder og AU er sekretariat og har det koordinerende ansvaret. Regionkontoret har det økonomiske ansvaret og skal føre regnskap" Begrunnelse: Det vil være naturlig at alle lokalorganisasjoner skal være representert i regionrådet. Naturlig at det er de politisk valgte tillitsvalgte som skal representere rådet og innstille på hvem som skal

representere LO i regionen, ikke ansatte i regionen på regionskontoret. Derfor endringene.

Dagsordenpunkt 6. Vedtekter

Forslagsnr: #432

Forslagsstiller: 267 - Marit Frette Opsahl, Viken

Nytt kulepunkt §13

1. LOs vedtekter - § 13

Nytt punkt 5: LO bistår lokal LO organisasjonene ved frikjøp og arbeidsgiveransvar ved behov. Begrunnelse: Mange av LO's lokalorganisasjoner har aktivitet og oppgaver som krever kortvarige/ midlertidige frikjøp, og/eller ansettelser. De færreste lokal LO organisasjonene er registrert som arbeidsgivere. Dette gir utfordringer knyttet til lov- og avtaleverk, skatt, arbeidsgiveravgift, ferie, pensjon o.l. Ved at LO kan bistå ved slike frikjøp/ansettelser kan lokal LO organisasjonene enklere frikjøpe til økt aktivitet. Forslaget innebærer at Lokal LO organisasjonene bærer den økonomiske kostnaden.

Dagsordenpunkt 6. Vedtekter

Forslagsnr: #461

Forslagsstiller: 15 - Øivind Wallentinsen, EL og IT Forbundet

Stønad under arbeidsstans

1. LOs vedtekter - § 16

Endringsforslag til forslag: 6013 EL og IT Forbundet 1. LOs vedtekter, § 16. Stønad under arbeidsstans Forslag til vedtektens paragraf 16 pkt.3 Satsen på beløpet som refunderes til forbunda pr. streikende medlem pr. dag økes med 25%. Satsen for 2022 legges til grunn for beregningen. Begrunnelse: Dagens sats på refusjonsbeløpet bør økes slik at de enkelte forbunda får ett større økonomisk bidrag fra LO når de er i konflikt. Sats pr. 01.01.2021 er oppgitt til kr 139;17 pr. streikende medlem pr. dag i dokumentet.

Dagsordenpunkt 6. Vedtekter

Forslagsnr: #24

Forslagsstiller: 187 - Jonny Meland, Handel og Kontor i Norge

Opprettholde forslag 6027

1. LOs vedtekter - § 20

§20 Regionale råd For å styrke den faglige koordineringen, opprettes et regionalt LO-råd i hver region (regionråd). Forbundene oppnevner en representant med vara til regionrådene. Inntil tre representanter med tre vararepresentanter for lokalorganisasjonene, valgt i tilknytning til regionkonferansen, skal være representert i regionrådet. LOs regionkontor har det økonomiske og koordinerende ansvar for regionrådene. Leder velges blant de oppnevnte representantene i regionrådet. Sekretariatet vedtar nærmere retningslinjer for regionrådene.

Dagsordenpunkt 6. Vedtekter

Forslagsnr: #371

Forslagsstiller: 275 - Bjørn Sigurd Svingen, Innlandet

Regionråd og lokalorg.rep

1. LOs vedtekter - § 20

Forbundene, og de lokalorganisasjoner som ønsker det, oppnevner en representant med vara til regionrådene. Stryk: Inntil tre representanter med tre vararepresentanter for lokalorganisasjonene, valgt i tilknytning til regionkonferansen, skal være representert i regionrådet.

Dagsordenpunkt 6. Vedtekter

Forslagsnr: #372

Forslagsstiller: 275 - Bjørn Sigurd Svingen, Innlandet

AU for regionråd

1. LOs vedtekter - § 20

Regionrådet kan opprette arbeidsutvalg (AU). Begrunnelse: Henger dels sammen med forslag #371 om at alle lokalorganisasjoner kan oppnevne representant til regionrådet, om de ønsker. Forslaget kan evt. oversendes sekretariatet for behandling av nye retningslinjer

Dagsordenpunkt 6. Vedtekter

Forslagsnr: #417

Forslagsstiller: 284 - Nikolas Njerve, Rogaland

opprettholde forslag 6016

1. LOs vedtekter - § 20

Det er regionkonferansen, eller regionrådet som vurderer ut fra et helhetsperspektiv hvem som representerer LO i eksterne råd, utvalg og annen representasjon. Begrunnelse: For å gjøre det mer demokratisk, bør slike avgjørelser, tas av tillitsvalgte, regionkonferansen, eventuelt regionrådet.

Dagsordenpunkt 6. Vedtekter

Forslagsnr: #429

Forslagsstiller: 261 - Elin Sørensen, Viken

Regionråd

1. LOs vedtekter - § 20

Forslag: Bytte ut region med fylker i første setning, slik den blir: For å styrke den faglige koordineringen, opprettes et regionalt LO-råd i hvert fylke (regionråd).

Dagsordenpunkt 6. Vedtekter

Forslagsnr: #452

Forslagsstiller: 280 - Bjørn Gottschlich, Agder

Gjenreise forslag 6017

1. LOs vedtekter - § 20

Regionale råd 1.3 setning må strykes "Inntil 3 representanter med 3 vararepresentanter" og erstattes med : "1 representant fra hver lokalorganisasjon med tilstrekkelig antall vara" 2.1 4 setning tilføyes følgende: "ledet av et AU valgt av regionrådet. 3. etter 4 setning legges det til ny setning: "Regionrådet skal velge et AU bestående av 5 representanter. Det skal velges leder, nestleder, sekretær og antall styremedlemmer. Distriktskontoret skal føre regnskap. Regionrådet vedtar retningslinjer for AU. Begrunnelse: Alle lokalorganisasjoner på lik linje med alle forbund må ha rett til 1 representant fra sin lokalorganisasjon, slik at hver organisasjon blir representert. Ellers kan fort enkelte lokalorganisasjoner bli utelatt. Regionrådene kan bli forholdsmessig store avhengig av hvilken region det er, og derfor bør det velges et AU for å drive organisasjonen mer effektivt. I tillegg må det fremkomme at det er de politisk valgte representanter som skal lede rådene, ikke LOs regionskontor

Dagsordenpunkt 6. Vedtekter

Forslagsnr: #453

Forslagsstiller: 280 - Bjørn Gottschlich, Agder

Gjenreise forslag 6028

1. LOs vedtekter - § 20

Regler for valg av representanter og vararepresentanter fra fylkene til LOs Kongress og Representantskap 1. I

pkt. 1 etter LOs distriktskontor settes inn "på vegne av regionrådet" 2. I pkt. 4.2 setning byttes "distriktskontoret" med "AU for regionrådet" Begrunnelse: Pkt. 1 og 2 er en konsekvens av at regionrådet må få mer ansvar for ledelse av det politiske arbeidet i rådene.

Dagsordenpunkt 6. Vedtekter

Forslagsnr: #456

Forslagsstiller: 115 - Vidar Schei, Fellesforbundet

Regionale råd

1. LOs vedtekter - § 20

Reiser forslag 6015 LO Viken på nytt. 1. LOs vedtekter, § 20. Regionale råd Det opprettes et Arbeidsutvalg (AU) for regionrådet, som velges på regionkonferansen. Minst en representant i AU skal være fra lokalorganisasjonene. Begrunnelse: For at de kvartalsvise møtene i regionrådet skal bli så effektive og gode som mulig, bør det velges et Arbeidsutvalg (AU) som kan forberede og planlegge møtene i regionrådet, og gjøre et stykke arbeid mellom hver gang regionrådet møtes. AU kommer med innstillinger på sakene som skal tas opp, er med på å planlegge innholdet og dagsorden på møtene. Videre er det AU som lager og utarbeider innstilling på saker og innhold til regionkonferansen, på bakgrunn av innkomne saker og forslag. Dette for å gjøre arbeidet i både regionrådet og regionkonferansen mer demokratisk.

Dagsordenpunkt 6. Vedtekter

Forslagsnr: #462

Forslagsstiller: 126 - Steffen Høiland, Fellesforbundet

Valg av kongressrepresentanter

1. LOs vedtekter - § 26

Punkt 5: Stryk foreslått endring «og eventuelt egne forslag»

Dagsordenpunkt 6. Vedtekter

Forslagsnr: #105

Forslagsstiller: 281 - Gudrun Benestad, Agder

Opprettholde forslag 6029

2. Vedtekter for LOs lokalorganisasjoner - § 2

Nytt punkt. : arbeide for at det knyttes kontakter til alle politiske partier der det er naturlig å samarbeide med i sitt lokalmiljø. Dette gjøres med å forankre politiske plattformer som definerer hva det er politisk enighet om.

Dagsordenpunkt 6. Vedtekter

Forslagsnr: #463

Forslagsstiller: 126 - Steffen Høiland, Fellesforbundet

Representantskapet

2. Vedtekter for LOs lokalorganisasjoner - § 5

Fjern foreslått endring i avsnittet. Behold tidligere formulering. Vi trenger ikke gjøre driften av lokalorg mer byråkratisk og tungrodd.

Dagsordenpunkt 6. Vedtekter

Forslagsnr: #2

Forslagsstiller: 264 - Mohammed Malik, Viken

Opprettholde bør i andre avsnitt

2. Vedtekter for LOs lokalorganisasjoner - § 6

Styret bør velges blant styremedlemmer/ varamedlemmer i de tilsluttede fagforeninger/ avdelinger,

fortrinnsvis blant ledere eller nestledere fra disse organisasjonsleddene. Det skal så langt råd er tas hensyn til mangfold basert på kjønn, etnisitet, geografi, yrkesgruppe og alder.

Dagsordenpunkt 6. Vedtekter

Forslagsnr: #287

Forslagsstiller: 145 - Julie Wilhelmsen, Fellesforbundet

Andre avsnitt §6

2. Vedtekter for LOs lokalorganisasjoner - § 6

Styret skal velges blant yrkesaktive medlemmer i de tilsluttede fagforeninger/ avdelinger, fortrinnsvis blant engasjerte i disse organisasjonsleddene. Det skal så langt råd er tas hensyn til mangfold basert på kjønn, etnisitet, geografi, yrkesgruppe og alder.

Dagsordenpunkt 6. Vedtekter

Forslagsnr: #407

Forslagsstiller: 287 - Hans-Petter Gillehammer, Vestland

Opprettholde med kompromiss forslag §

2. Vedtekter for LOs lokalorganisasjoner - § 6

Forslag til nytt Avsnitt 2: Styret skal velges blant styremedlemmer/varamedlemmer i de tilsluttede fagforeninger/avdelinger, fortrinnsvis blant ledere eller nestledere fra disse organisasjonsleddene. Dersom det av kapasitetshensyn ikke lar seg gjennomføre, skal fagforeningen oppnevne et medlem som er disponibel til lokalorganisasjonens representantskap / styre. Det forutsettes at det oppnevnte medlemmet er godt forankret i egen fagforening. Det skal så langt råd er tas hensyn mangfold basert på kjønn, etnisitet, geografi, yrkesgruppe og alder.

Dagsordenpunkt 6. Vedtekter

Forslagsnr: #458

Forslagsstiller: 184 - Espen Amundsen, Handel og Kontor i Norge

Nytt forslag §6 lokalorg

2. Vedtekter for LOs lokalorganisasjoner - § 6

§6 andre avsnitt Ny tekst: «Styret velges blant yrkesaktive medlemmer, studentmedlemmer eller lærlingemedlemmer i de tilsluttede fagforeninger/avdelinger. Det skal så langt råd er tas hensyn til mangfold basert på kjønn, etnisitet, geografi, yrkesgruppe og alder.» Begrunnelse: Får omfattet både yrkesaktive, studenter og lærlinger inn i bestemmelsen.

Dagsordenpunkt 6. Vedtekter

Forslagsnr: #460

Forslagsstiller: 141 - Cecilie Søllesvik, Fellesforbundet

Styret

2. Vedtekter for LOs lokalorganisasjoner - § 6

§6 Styret 2. avsnitt Styret skal velges blant yrkesaktive medlemmer inkl. studenter, fortrinnsvis blant styremedlemmer/varamedlemmer i de tilsluttede fagforeninger/avdelinger. Det skal så langt råd er tas hensyn til mangfold basert på kjønn, etnisitet, geografi, yrkesgrupper og alder

Dagsordenpunkt 6. Vedtekter

Forslagsnr: #464

Forslagsstiller: 294 - Thomas Eggan, Trøndelag

Fra skal til bør

2. Vedtekter for LOs lokalorganisasjoner - § 6

Styret bør velges blant styremedlemmer/ varamedlemmer i de tilsluttede fagforeninger/ avdelinger, fortrinnsvis blant ledere eller nestledere fra disse organisasjonsleddene. Det skal så langt råd er tas hensyn til mangfold basert på kjønn, etnisitet, geografi, yrkesgruppe og alder.

Dagsordenpunkt 6. Vedtekter

Forslagsnr: #455

Forslagsstiller: 115 - Vidar Schei, Fellesforbundet

Styrets gjøremål

2. Vedtekter for LOs lokalorganisasjoner - § 7

Slette punkt h. Etter at LO har sendt ut faktura og to purringer på kontingent til fagforening/avdelinger, har styret ansvar for videre oppfølging. Regionkontoret bistår med informasjon. Begrunnelse: Hvis ikke LO klarer å få inn kontingenten i fra fagforeninger/avdelinger etter å ha sendt ut faktura og kommet med to purringer, så forventer de at styret i lokalorganisasjonene skal klare det? Skal vi bruke våre dugnadstimer på dette også.? Snakk om falitterklæring av egen mulighet til å drive dette inn sentralt. Dette bør fortsatt være LOs ansvar, ikke lokalorganisasjonene.

Dagsordenpunkt 6. Vedtekter

Forslagsnr: #370

Forslagsstiller: 275 - Bjørn Sigurd Svingen, Innlandet

Makskontingent indeksjusteres

2. Vedtekter for LOs lokalorganisasjoner - § 9

Tillegg: Maksimumssatsen justeres hvert år i takt med konsumprisindeksen.

Dagsordenpunkt 6. Vedtekter

Forslagsnr: #416

Forslagsstiller: 284 - Nikolas Njerve, Rogaland

Opprettholde forslag 6044

2. Vedtekter for LOs lokalorganisasjoner - § 9

Kontingent tillegg etter ... kr 1.20 pr medlem pr uke: Maksimumssatsen heves hvert år i takt med konsumprisindeksen. Begrunnelse: Lokalorganisasjoner som har maksimumssats må redusere sin aktivitet pga av lavere realinntekter samtidig som fagforeningenes inntekter stiger i takt med lønnsutviklingen.

Dagsordenpunkt 6. Vedtekter

Forslagsnr: #457

Forslagsstiller: 115 - Vidar Schei, Fellesforbundet

Kontingent

2. Vedtekter for LOs lokalorganisasjoner - § 9

Gjenreiser forslag 6043 LO Viken § 9. Kontingent Endres til: Til dekning av lokalorganisasjonens utgifter utliknes en kontingent på de tilsluttede fagforeninger/ avdelinger som fastsettes av årsmøtet. Kontingenten skal være på minimum kr 0.50 og maksimum kr 1.50 pr medlem pr uke. Kontingenten gjelder pr yrkesaktivt medlem og den innbetales til lokalorganisasjonen minst en gang årlig. Begrunnelse: Økes til 1,5 for å ta igjen inflasjon siden sist den ble satt til 1,2. Automatisk økning på 0,1 om det ikke gjøres endringer på kongressen, legges inn for å sikre at denne ikke glemmes fremover uten at man får ta høyde for inflasjon. Fagforeningenes inntekter fra kontingenter øker fortløpende med medlemmenes lønnsøkninger. Men der LOs lokalorganisasjoner har kontingent på 1,2 kr synker andelen av fagforeningenes kontingent

Dagsordenpunkt 6. Vedtekter

Forslagsnr: #465

Forslagsstiller: 126 - Steffen Høiland, Fellesforbundet

Kontingent

2. Vedtekter for LOs lokalorganisasjoner - § 9

Stryk foreslått endring.

Forslag reist til dagsordenspunkt 8: Handlingsprogrammet

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #37

Forslagsstiller: 248 - Bjørn Halvorsen, Norsk Tjenestemannslag

Innføre begrepet funksjonshindrede

1. Det store bildet - Linje 83

Bytte ut formuleringen personer med funksjonshindringer med begrepet funksjonshindrede slik at setningen blir: Flere unge og funksjonshindrede sliter med å få innpass og fotfeste i arbeidsmarkedet. Begrunnelse: Ved bruk av dette begrepet får man flyttet fokus fra individet til samfunnet. Ved å bygge ramper, få installert døråpnere, flytte ned lysbryteren, få inn teleslynge i møterom og kontrastfarger i bygninger tilrettelagt for svaksynte med mer vil det ikke være hindringer for folk i rullestol, med synsproblemer eller folk som ikke hører så godt. Vi har støtte fra NTL Handikapforbundet til denne begrepsendringen selv om begrepene i lovtekster er en annen per i dag.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #399

Forslagsstiller: 194 - John Thomas Suhr, Handel og Kontor i Norge

Oppsummering pensjonsreformen

1. Det store bildet - Linje 104

Pensjonsreformen og senere endringer viser seg å gi en total pensjon som sikrer en pensjon å leve av for mange av dagens unge, uføretrygdede, de som mister jobben i en AFP-bedrift før fylte 62 år og de som må gi seg tidlig i arbeidslivet.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #400

Forslagsstiller: 194 - John Thomas Suhr, Handel og Kontor i Norge

Kjønnsnøytralt og sikre sliterene

1. Det store bildet - Linje 104

Det er viktig for LO å jobbe for et pensjonssystem som er kjønnsnøytralt og sikrer sliterne i arbeidslivet. Levealdersjusteringen må endres slik at sliterne ikke får redusert pensjon.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #114

Forslagsstiller: 156 - Stian Sagvold, Fellesforbundet

Gjenreiser forslag 8029

1. Det store bildet - Linje 105

«Det er viktig for LO å jobbe for et pensjonssystem som er kjønnsnøytralt og sikrer sliterne i arbeidslivet. Levealdersjusteringen må endres slik at sliterne ikke får redusert pensjon.»

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #210

Forslagsstiller: 136 - Christian Justnes, Fellesforbundet

Gjenreiser forslag 8029

1. Det store bildet - Linje 105

«Det er viktig for LO å jobbe for et pensjonssystem som er kjønnsnøytralt og sikrer sliterne i arbeidslivet.»

Levealdersjusteringen må endres slik at sliterne ikke får redusert pensjon.»

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #269

Forslagsstiller: 237 - Lars Olav Iversen, Norsk Nærings- og Nytelsesmiddelarbeiderforbund

Gjenreiser forslag 8029

1. Det store bildet - Linje 105

«Det er viktig for LO å jobbe for et pensjonssystem som er kjønnsnøytralt og sikrer sliterne i arbeidslivet. Levealdersjusteringen må endres slik at sliterne ikke får redusert pensjon.»

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #355

Forslagsstiller: 280 - Bjørn Gottschlich, Agder

Gjenreiser forslag 8029

1. Det store bildet - Linje 105

«Det er viktig for LO å jobbe for et pensjonssystem som er kjønnsnøytralt og sikrer sliterne i arbeidslivet. Levealdersjusteringen må endres slik at sliterne ikke får redusert pensjon.»

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #163

Forslagsstiller: 250 - Martin Kvalvik, Norsk Tjenestemannslag

Naturmangfold i det store bilder

1. Det store bildet - Linje 112

Linje 112-114. Legge til etter menneskapede klimaendringer «og tap av naturmangfold» Legge til etter Parisavtalen «samtidig som tap av natur og biologisk mangfold må begrenses». Begrunnelse: Tap av naturmangfold er en like stor utfordring som menneskapede klimaendringer. Klimaendringer rammer hele økosystemet og bidrar til at mange arter blir utryddet. Matproduksjonen vil rammes både av miljø- og klimaendringer. I tillegg til Parisavtalen har Norge blant annet ratifisert Bernkonvensjonen og avtaler om biomangfold og naturbevaring.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #195

Forslagsstiller: 174 - Mariell Brenden, Handel og Kontor i Norge

Gjenreise 8036

1. Det store bildet - Linje 112

(Forslagsnr 8036) 1. Det store bildet, Linje 106 i LOs debatthefte Type forslag: Erstatte tekst i kulepunktet på linje 106-107 Forslag: Menneskeskapede klimaendringer og tap av naturmangfold er noen av vår tids store utfordringer, og må bekjempes i tråd med målene i de internasjonale avtaler vi har forpliktet oss til. Begrunnelse: Tap av naturmangfold er en like stor utfordring som menneskeskapede klimaendringer. Klimaendringer rammer hele økosystemet og bidrar til at mange arter blir utryddet. Matproduksjonen vil rammes av både miljø- og klimaendringer. I tillegg til Parisavtalen har Norge blant annet ratifisert Bernkonvensjonen og avtaler om biomangfold og naturbevaring. Det blir derfor mer presist å henvise til internasjonale avtaler enn kun Parisavtalen.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #354

Forslagsstiller: 11 - Venke Marie Heimdal, EL og IT Forbundet

Ervervslov

1. Det store bildet - Linje 114

Forslagsnr: 8055 EL og IT Forbundet 1. Det store bildet, Linje 114 Tilleggsforslag, nytt avsnitt – Økonomisk demokrati: Demokratiet i samfunnet må styrkes og utvikles generelt og arbeidsplassdemokratiet spesielt. LO mener et første skritt for å styrke arbeiderklassens innflytelse og makt i industri- og næringspolitikken er å gjeninnføre en ny og forsterket ervervslov. Dette styrker demokratiet i arbeidslivet. Politiske myndigheter og fagbevegelse gis innflytelse og makt i industri- og næringspolitikken som kan overprøve bedriftseieres vedtak om nedleggelse eller flytting av lønnsomme bedrifter til utlandet.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #348

Forslagsstiller: 11 - Venke Marie Heimdal, EL og IT Forbundet

Kjønnsnøytralt pensjonssystem

1. Det store bildet - Linje 126

Forslagsnr: 8063 EL og IT Forbundet Tilleggsforslag/nytt kulepunkt etter linje 99: Derfor er det viktig for LO å jobbe for et pensjonssystem som er kjønnsnøytralt og ikke rammer de som må gi seg tidlig i arbeidslivet fordi helse og krefter ikke strekker til.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #182

Forslagsstiller: 262 - Stig Aimar Hansen, Viken

Endringsforslag

1. Det store bildet - Linje 137

Linje 137 - etter De åpnete områden leverer like mye som kjente nye elektrifiseringsprosjektene på norsk sokkel vil bruke. Sokkelen skal elektrifiseres med kraft fra havvind ikke med landkraft.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #334

Forslagsstiller: 280 - Bjørn Gottschlich, Agder

Endringsforslag

1. Det store bildet - Linje 137

Linje 137 - etter: De åpnete områdene leverer like mye som kjente nye elektrifiseringsprosjektene på norsk sokkel vil bruke. Sokkelen skal elektrifiseres med kraft fra havvind ikke med kraft fra land.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #80

Forslagsstiller: 292 - John-Peder Denstad, Trøndelag

Demokratisk sosialisme

1. Det store bildet - Linje 138

Demokratiet i samfunnet må styrkes og utvikles. LO er for en demokratisk sosialisme der arbeiderklassen, flertallet av folket, har demokratisk kontroll over produksjon og verdiskaping. Ref forslag 8047

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #79

Forslagsstiller: 274 - Olav Neerland, Innlandet

Velferdsstat

2. Å lære - Linje 149

Bytt velferdssamfunn med velferdsstat. Velferdssamfunn er et passivt begrep som gjerne motstandere av fagbevegelsen bruker, mens velferdsstat betyr statens ansvar for innbyggere på det som er grunnleggende goder som helse og sosialtjenester, utdanning, mv. Velferdsstat har altså et definert og forpliktende innhold i motsetning til velferdssamfunn. Språk er makt.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #357

Forslagsstiller: 283 - Marianne Hirzel, Rogaland

Avvikle kommersielle selskaper innenfor

2. Å lære - Linje 154

Endre til: Arbeide for avvikling av kommersielle selskaper innenfor opplæring. Begrunnelse: Et samfunn hvor mange ikke er en del av den offentlige opplæringen, er med på å skaffe store forskjeller i samfunnet. Felles utdanning gir felles forståelse for andre mennesker.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #361

Forslagsstiller: 283 - Marianne Hirzel, Rogaland

Garantiordning

2. Å lære - Linje 162

LO vil at det må innføres en garantiordning for alle under 25 år som sikrer et tilbud om jobb, utdanning eller kompetansegivende opplæring. Begrunnelse: Perioder med arbeidsledighet bør kunne brukes til kompetanseheving både av hensyn til den enkelte, men og for å heve kompetansenivået i arbeidsstyrken generelt.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #218

Forslagsstiller: 259 - Jon Oddvar Holthe, Skolenes Landsforbund

Opprettholde forslag 8149

2. Å lære - Linje 171

Forslagsnr: 8149 Skolenes landsforbund (SL) 2. Å lære, 2.1 Barnehage, Linje 171 bytte første kulepunkt med: - Bemanningsnormen må gjelde i hele åpningstiden. Begrunnelse: Første kulepunkt er i dag for lite konkret. Innstilling: Tiltres ikke

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #109

Forslagsstiller: 274 - Olav Neerland, Innlandet

Arbeidslivsfag

2. Å lære - Linje 172

LO Innlandet opprettholder forslag 8190. (Tillegg) LO må kreve ovenfor myndighetene at læreplanen i ungdomsskolen og i videregående opplæring inneholder et arbeidslivsfag /tema som bidrar til kompetanse på arbeidslivspolitikker som rettigheter og plikter, partsarbeidet i arbeidslivet og arbeidslivets organisasjoner.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #362

Forslagsstiller: 284 - Nikolas Njerve, Rogaland

Opprettholder forslag 8127

2. Å lære - Linje 178

nytt kulepunkt: Økt grunnbemanning, inkludert barnehagelærere og barne- og ungdomsarbeidere
Begrunnelse: Må ha et større krav om hvem som skal jobbe i barnehagene, må definere yrkesgrupper, og ivareta alle fagarbeiderne. De har en viktig utdanning som må bli brukt.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #221

Forslagsstiller: 259 - Jon Oddvar Holthe, Skolenes Landsforbund

Opprettholde forslag 8169

2. Å lære - Linje 179

Forslagsnr: 8169 Skolenes landsforbund (SL) 2. Å lære, 2.2 Skolefritidsordning, Linje 179 Endring kulepunkt linje 179, tekst i parentes strykes: ... (reduserer prisen) og gir lovfestet rett til SFO for 1.-4.trinn og 1.-7. trinn for barn med spesielle behov. Begrunnelse: Prisen skal ikke reduseres, men tilbudet skal være gratis. Retten til SFO må lovfestes for å sikre alle barn denne rettigheten. Alle barn bør ha rett til et trygt og inkluderende miljø utenom skoletiden. Innstilling:Tiltres ikke

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #227

Forslagsstiller: 21 - May-Britt Sundal, Fagforbundet

Barnehage

2. Å lære - Linje 188

Kommunene bør sikres virkemidler til å håndtere situasjoner med overkapasitet slik at kommunale barnehager ikke ensidig må redusere plasser og ansatte ved nedgang i barnetallet.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #247

Forslagsstiller: 296 - Ann Merethe Larsos Kristensen, Nordland

Barnehage

2. Å lære - Linje 188

Stryk setningen Lønnsomheten i barnehagesektoren er langt høyere enn det som ellers er vanlig i privat sektor.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #237

Forslagsstiller: 259 - Jon Oddvar Holthe, Skolenes Landsforbund

Opprettholdelse av forslag 8202

2. Å lære - Linje 192

DdForslagsnr: 8202 Skolenes landsforbund (SL) 2. Å lære, 2.3 Grunnopplæringen, Linje 192 Endring linje 192-193: Frafallet i videregående opplæring må bekjempes med tidlig innsats, tett oppfølging og mulighet for alternative opplæringsløp på ungdomstrinnet (og satsing på yrkesfag, herunder flere læreplasser.) inkludert forsterket norskopplæring ved behov. Det som står i parentes flyttes til 2.4 Videregående opplæring/ny overskrift. Begrunnelse: Frafallet i videregående opplæring kan ikke løses med flere plasser på yrkesfaglige linjer og læreplasser. Innsatsen må først og fremst settes inn på et tidligere tidspunkt slik at elevene er forberedt på å fullføre videregående skole. Elever med behov for det må få gode alternative tilbud som kan videreføres fram til yrkeskompetanse Innstilling: Tiltres ikke

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #206

Forslagsstiller: 294 - Thomas Eggan, Trøndelag

2.1 Barnehage

2. Å lære - Linje 196

Nytt punkt: Private barnehager skal ikke kunne få støtte som overstiger virkelig lønns- og pensjonskostnader.

For begrunnelse: se forslag 8116 fra LO Trøndelag

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #211

Forslagsstiller: 294 - Thomas Eggan, Trøndelag

2.1 Barnehage

2. Å lære - Linje 196

Nytt punkt: Barnehageloven må endres slik at den likebehandler kommunale og private barnehager når barnetallet i kommunen minker. For begrunnelse: se forslag 8117 fra LO Trøndelag.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #341

Forslagsstiller: 222 - Kirsten Lia, Norsk Arbeidsmandsforbund

Gjenreiser forslag 8220

2. Å lære - Linje 198

Forslagsnr: 8220 LO Troms og Finnmark 2. Å lære, 2.3 Grunnopplæringen, Linje 198 Tilleggsforslag: LO vil kreve overfor myndighetene at læreplanen for ungdomsskolen endres, slik at alle elever gjennom et nytt arbeidslivsfag skal kjenne til plikter og rettigheter i arbeidslivet. Begrunnelse: Arbeidslivets rettigheter og plikter er ukjent for mange når de skal tre inn i det. Det gjør mange unge arbeidere sårbare og de kan bli utnyttet. Spillereglene i arbeidslivet er begge parter tjent med at unge arbeidere kjenner til. Innstilling: Delvis ivarettatt

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #245

Forslagsstiller: 259 - Jon Oddvar Holthe, Skolenes Landsforbund

Opprettholdelse av forslag 8253

2. Å lære - Linje 200

Forslagsnr: 8253 Skolenes landsforbund (SL) 2. Å lære, 2.4 Fag- og yrkesopplæring, Linje 200 To nye setninger før første setning linje 200: Inntaket til videregående skole må bygge på prinsipper om enhetsskolen. Et rendyrket karakterbasert inntak bidrar til å øke sosioøkonomisk og etnisk segregering. Fag- og yrkesopplæring ... Begrunnelse: Ordninger med «fritt» skolevalg er et rent konkurranseinntak for elever til de videregående skolene. Dette har ført til at skolene har fått et A- eller B-stempel fordi karaktergjennomsnittet for A-skolene resulterer i at mange flere elever på disse skolene fullfører og består. Dette får konsekvenser for elevenes læringsmiljø. Det bør utredes alternative modeller med bakgrunn i geografi, karaktersammensetning og andel med annet morsmål. Innstilling: Tiltres ikke

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #75

Forslagsstiller: 272 - Siri Follerås, Oslo

Grunnskolen og sfo

2. Å lære - Linje 203

Linje 200 etter «den viktigste ressursen i skolen» : Trygge økonomiske rammer er en forutsetning for en forutsigbar skolehverdag med langsiktig planlegging og nødvendig bemanning.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #69

Forslagsstiller: 78 - Helge Arild Sporsheim, Fagforbundet

Forslagsrett 8282

2. Å lære - Linje 213

Fagarbeiderens adgang til høgskole- og universitetsutdanning må forbedres, blant annet gjennom flere yveier.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #249

Forslagsstiller: 259 - Jon Oddvar Holthe, Skolenes Landsforbund

Opprettholde forslag 8284

2. Å lære - Linje 213

Forslagsnr: 8284 Skolenes landsforbund (SL) 2. Å lære, 2.4 Fag- og yrkesopplæring, Linje 213 Legge til ny setning i 2.4, linje 213: Gjeldende modell for arealberegning i videregående skole må revideres. Spesielt må yrkesfag sikres gode verkstedlokaler og oppdatert utstyr. Begrunnelse: Fylkeskommunalt eiendomsforum har ikke en oppdatert arealberegningsmodell (FEF- modellen). Yrkesfag er taperen når det bygges nye videregående skoler, med for små lokaler for praktisk opplæring. Innstilling: Tiltres ikke

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #161

Forslagsstiller: 219 - Frode Engen, Norsk Arbeidsmandsforbund

Opprettholde forslag 8320

2. Å lære - Linje 218

Forslagsnr: 8320 Norsk Arbeidsmandsforbund (NAF) 2. Å lære, 2.4 Fag- og yrkesopplæring, Linje 218 LO vil: Satse på yrkesfagutdanning og øke skoleplassene på yrkesfaglinjene slik at flere får oppfylt sitt førstevalg. Begrunnelse: Mange av de som søker på spesifikke yrkesfag kommer ikke inn der de ønsker. Dette fører til at unge går en utdanning de egentlig ikke ønsker og frafallet videre blir større. Det er også viktig for bransjene at de får nok påfyll av lærlinger

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #281

Forslagsstiller: 284 - Nikolas Njerve, Rogaland

Opprettholde forslag 8158

2. Å lære - Linje 230

Forslagsnr: 8158 LO Rogaland 2. Å lære, linje230 nytt kulepunkt: Redusere foreldrebetalingen på SFO og at all barnetilsyn skal legges sammen ved beregning av søskenmoderasjon/søskenrabatt. Begrunnelse: Barnetilsyn er en stor kostnad for småbarnsforeldre. Det oppleves som urettferdig at reduksjonen som gis i de fleste kommuner i mange tilfeller skiller på Barnehage og SFO.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #302

Forslagsstiller: 43 - Jon-Inge Hagebakken, Fagforbundet

Endringsforslag 8280

2. Å lære - Linje 237

Forslag nr 8280 med en omformulering som kan tas inn i kapittel 2. Å lære, punkt 2.3, på linje 237 i sekretariatets innstilling: LO vil jobbe for økt kvalitet i opplæringen i bedrift og sikre rammebetingelsene for prøvenemndsarbeid. Begrunnelse: Vi må sikre behovet for fagarbeidere, og da rekruttering til prøvenemnder.

Vi må sikre rammebetingelsene for arbeid i prøvenemd. Problemet er at mange fylkeskommuner refunderer ikke tapt arbeidsfortjeneste fullt ut. Det betyr at du får refundert kun lønn, og ikke tap av pensjon, feriepenger osv. LO må jobbe for at prøvenemdene skal kompenseres for sin tapte arbeidsfortjeneste, og for tapte pensjonskostnader. Dette skal ikke være en salderingspost hos fylkeskommunen, og alle prøvenemnder, uansett arbeidsforhold og stillingsprosent, må få kompensert for det viktige arbeidet som legges ned for de som skal bygge og drifte landet i fremtiden.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #285

Forslagsstiller: 259 - Jon Oddvar Holthe, Skolenes Landsforbund

Endring forslag 8189

2. Å lære - Linje 242

Endringsforslag Opprinnelig forslag: «Trygge økonomiske rammer er en forutsetning for en forutsigbar skolehverdag med langsiktig planlegging og nødvendig bemanning.» Endring: Erstatte linje 242/43 «Dimensjoneringen i videregående skole må i større grad ta hensyn til muligheter for å få læreplass»: «yrkesfaglige utdanningstilbud må i større grad dimensjoneres etter lokale behov fra bransjen, og hvor det er tilgjengelige lærlingeplasser, og ikke kun etter økonomiske modeller om en bestemt klassestørrelse for å kunne opprettholdes»

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #124

Forslagsstiller: 296 - Ann Merethe Larsos Kristensen, Nordland

Fag og yrkesopplæring

2. Å lære - Linje 251

Vi mener at linje 251 må endres slik at teksten blir At unge som velger fag og yrkesopplæring skal få lærlingplass

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #202

Forslagsstiller: 210 - Mikael Schevik, Industri Energi

Opprettholde forslag 8113

2. Å lære - Linje 254

Ønsker å opprette forslaget om at bestått yrkesfag gir to tilleggspoeng på lik linje som folkehøgskole og militærtjeneste når man søker lengre utdanning. Legges inn som eget kulepunkt på linje 254

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #402

Forslagsstiller: 257 - Ellen Dalen, Norsk Tjenestemannslag

Universitets- og høyskoleutdanning

2. Å lære - Linje 259

‘Høyere utdanning,’ endres til ‘Universitets- og høyskoleutdanning’ i tråd med overskriften i kapittelet. Ordet ‘yrkesfag’ strykes. Begrunnelse Kapittel 2.4 rendyrkes som en tekst om universitets- og høyskoleutdanning, og yrkesutdanning omtales i 2,3 og 2.5. .

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #146

Forslagsstiller: 223 - Linda Marie Vassdal, Norsk Arbeidsmandsforbund

Gjenreising av forslag 8329

2. Å lære - Linje 272

Forslagsnr: 8329 Norsk Arbeidsmandsforbund (NAF) 2. Å lære, 2.4 Universitets- og høyskoleutdanning
Innehaver av fagbrev skal gis søkepoeng ved opptak til universitet og høyskoleutdanning og dermed likestilles med folkehøyskole og førstegangstjeneste. Begrunnelse: Dette vil styrke faglig kompetanse i samfunnet og øke verdi og status på fagutdanningene. Å inneha et fagbrev er av stor kompetansemessig betydning også når det gjelder høyere utdanning. Fagbrev må derfor gi uttelling ved opptak til slike utdanninger.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #136

Forslagsstiller: 252 - Jørgen Melve, Norsk Tjenestemannslag

Finansiering universitet og høyskoler

2. Å lære - Linje 278

Legg til «på bekostning av den resultatbaserte delen.» Begrunnelse: dette klargjør at vi vil ha mindre resultatbasert finansiering. Etter en lang kamp fra LO mot innslag av New Public Management har et utvalg nylig foreslått å redusere resultatbasert finansiering av utdanningsinstitusjoner. Viktig at LO er tydelige i at vi støtter dette i tråd med LOs øvrige politikk på området.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #273

Forslagsstiller: 284 - Nikolas Njerve, Rogaland

Opprettholde forslag 8324

2. Å lære - Linje 278

nytt kulepunkt: Fagbrev må gi tilleggspoeng i samordna opptak på lik linje med militærtjeneste og folkehøyskole. Begrunnelse: I dag får man tilleggspoeng ved søking i samordna opptak for militærtjeneste og folkehøyskole, dette bør også gjelde fagbrev.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #277

Forslagsstiller: 284 - Nikolas Njerve, Rogaland

Opprettholde forslag 8323

2. Å lære - Linje 278

nytt kulepunkt: styrke stipendordningen, slik at størrelsen på borteboerstipend følger prisutviklingen i samfunnet ellers. Begrunnelse: Borteboerstipendet til studenter må gjenspeile prisutviklingen, slik at studentene kan konsentrere seg om studier uten å måtte bruke mye tid på å sikre inntekt til livsopphold.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #414

Forslagsstiller: 263 - Bente Seljebakken Klausen, Viken

Opprettholde forslag 8323

2. Å lære - Linje 278

Nytt kulepunkt:: Styrke stipendordningen slik at størrelsen på borteboerstipend følger prisutviklingen i samfunnet ellers. Begrunnelse: Borteboerstipendet til studentene må gjenspeile den utgiften de faktisk har. Prisutviklingen har gått mye kjappere enn justeringen av stipend. Det er en fordel om studentene kan konsentrere seg om studier og ikke må jobbe for livsoppholdet!

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #224

Forslagsstiller: 263 - Bente Seljebakken Klausen, Viken

Fagskolen

2. Å lære - Linje 279

Forslag nr.8362, Fagskole under Å Lære punkt 2.5 Forslaget er fra FLT og er delvis tiltrådt, men vi vil forsterke teksten Mange samfunnsområder mangler nå riktig kompetanse. Blant annet industrien, 6 av 10 bedrifter mangler den riktige kompetansen. Næringslivet får ikke anledning til å utvikle seg slik de har potensiale for og det vil være vanskelig å nå målet om å øke eksportandelen. Utdanningssystemet er feil satt sammen. Det tidligere distrikthøyskolesystemet var ment å sikre bl. a. slik kompetanse, men de har forsvunnet inn i universitetssystemet. De ivaretar ikke lenger det behovet for kompetanse som industrien har, de har blitt teoritunge og mindre relevante. Fagskolen bidrar til å skaffe Norge nok dyktige fagfolk og fagarbeidere for fremtiden, men skjevfordelingen mellom høyere yrkesrettet utdanning og universitet-, høyskoleutdanning er formidabel. Budsjettforelegget i 2020 ga universitetene og høyskolene hele 40 milliarder og yrkesfagene fikk 1,1 milliard. Vi trenger en reform av hele utdanningssystemet, slik som de er i ferd med å gjennomføre i Danmark nå. Vi trenger å utdanne fagfolk med den kompetansen industrien trenger og vi må rette opp i den enorme skjevfordelingen. Vi trenger:

- Flere plasser og en opptrappingsplan
- Forutsigbar finansiering
- Akkreditering på nivå med batchelortdanningene

Regjeringen har lovet at satsingen skal trappes opp, finansieringen skal bli bedre og egenbetalingene reduseres. Dimensjoneringen skal gjennomgås. Men samtidig varsler de desentralisering. Det må bygges videre på institusjonene og de regionale studiestedene som allerede finnes. Viktig å ha utdanningstilbudene der industrien er. Vi har ikke råd til å la være, industrien må sikres riktig kompetanse. FLT ønsker en sterkere satsing på disse skolene som oppfølging av Hurdalsplattformen

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #275

Forslagsstiller: 259 - Jon Oddvar Holthe, Skolenes Landsforbund

Opprettholde forslag 8387

2. Å lære - Linje 280

Forslagsnr: 8387 Skolenes landsforbund (SL) 2. Å lære, 2.7 Læring i arbeidslivet, Linje 280 Tilleggsforslag, linje 253: Nytt punkt 2.7 Voksenopplæring (Gjeldende punkt 2.7 blir nytt punkt 2.8.)Voksenopplæring er både nøkkelen til å sikre god integrering og en nødvendighet for å sikre livslang læring, uansett hvor deltakeren kommer fra. Voksenopplæring må inneholde effektive løsninger som sikrer at de voksne elevene får kompetansen de trenger for å kunne være lenge i arbeidslivet. Dette innebærer at voksenopplæringen må tilby både kortere kurs og formelle utdanninger, med alternative veier for å nå disse.Mange av deltakerne i voksenopplæring har ikke fullført grunnskole og/eller videregående skole i sitt hjemland. De trenger dette for å kunne delta i arbeidslivet og for å bli godt integrert i samfunnet. Lærerne i voksenopplæring må ha formell kompetanse til å undervise voksne elever.I dag bor mange i Norge i flere år før de får mulighet til å arbeide. LO ønsker å gi innvandrere arbeidstillatelse allerede på mottakene, LOS HANDLINGSPROGRAM – FORSLAG OG INNSTILLINGER DEL 1 | 110 slik at alle som bor i Norge har mulighet til både å bidra til samfunnet og å leve verdige liv.LO vil:* Ha tett kontakt mellom arbeidslivet og voksenopplæring. Arbeidslivet må være åpne for å lære opp deltakere i norsk arbeidslivskultur, i tillegg til selve faget.* At det stilles krav om voksenpedagogikk og kompetanse i norsk som andrespråk for lærere som underviser i aktuelle fag.* Sikre arbeidsmuligheter for innvandrere som verken vil nå høye språkkrav eller oppnå formell kompetanse. Begrunnelse: Handlingsprogrammet mangler politikk i forhold til undervisning som kommer inn under voksenopplæring Innstilling: Delvis ivarettatt

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #377

Forslagsstiller: 288 - Christoffer Heggholmen, Vestland

Styrke yrkesfagene anerkjennelse

2. Å lære - Linje 281

Endring linje 281 til Fagskolen har en viktig rolle som selvstendig utdanningsvei, som tilbyder av etter- og videreutdanningstilbud, men også for å styrke yrkesfagene anerkjennelse i samfunnet.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #410

Forslagsstiller: 290 - Cecilie Therese Lund, Møre og Romsdal

Politisk styrt rente

2. Å lære - Linje 296

Arbeide for at renten i Lånkassen er politisk styrt og holdes lav, samt sikre bedre studiefinansiering for heltids og deltidsstudenter.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #238

Forslagsstiller: 150 - Atle Tranøy, Fellesforbundet

3.1 Økonomisk styring

3. Å skape - Linje 376

Linje 376 tilføyning: ...og en aktiv næringspolitikk der også bruk av vår kapitalrikdom som et strategisk virkemiddel i industriutviklingen inngår.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #219

Forslagsstiller: 170 - Helge Stølen Reiestad, Forbundet for Ledelse og Teknikk

Opprettholde forslag #8493

3. Å skape - Linje 404

Forbundet for Ledelse og Teknikk opprettholder forslag #8493

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #70

Forslagsstiller: 271 - Petter Vellesen, Oslo

Offentlig arbeidsformidling

3. Å skape - Linje 411

Nedbygging av offentlig arbeidsformidling har ført til at bemanningsbransjen har fått innpass i arbeidsformidlingen. Offentlig arbeidsformidling må gjenreises og utvikles som en seriøs instans som ikke skyver arbeidsfolk ut i situasjoner med sosial dumping og lavlønnskonkurranse. Det må også utvikles en oversikt over behov for arbeidsmarkedstiltak og etterutdanning som gir et reelt innhold.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #144

Forslagsstiller: 296 - Ann Merethe Larsos Kristensen, Nordland

Et aktivt arbeidsmarked, kompetanse

3. Å skape - Linje 416

Endring. Opprettholde og forbedre dagpengeordningen for arbeidsledige og permiterte, med et skille mellom de gruppene.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #390

Forslagsstiller: 183 - Beate Steinsvik, Handel og Kontor i Norge

Endring av forslag 8445

3. Å skape - Linje 416

Ny setning etter punktum i kulepunktet Dagpengeperioden må bli lik for alle uavhengig av tidligere inntekt, og feriepenger på dagpenger må gjeninnføres. Begrunnelse: Det bør ikke være slik at dagpengeperioden er avhengig av tidligere inntekt, slik dagens regelverk er. Det bidrar til å straffe de som allerede tjener lite. Etter folketrygdloven § 415 er dagpengeperioden 104 uker for de som tidligere har hatt arbeidsinntekt på minst 2 ganger grunnbeløpet (G) siste 12 måneder, og 52 uker dersom inntekten har vært lavere.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #73

Forslagsstiller: 271 - Petter Vellesen, Oslo

Offentlig arbeidsformidling

3. Å skape - Linje 417

Nytt kulepunkt: Gjenreise offentlig arbeidsformidling

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #93

Forslagsstiller: 293 - Astrid Reistad, Trøndelag

3.3

3. Å skape - Linje 417

Nytt kulepunkt etter linje 417 Forslag 8446 Lo vil arbeide for et politisk flertall som i arbeidsmarkedspolitikken ikke bygger på den såkalte arbeidslinja sitt menneskesyn om at folk må tvinges til å arbeide, ellers vil de bare leve på trygd .

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #128

Forslagsstiller: 12 - Markus Hansen, EL og IT Forbundet

Man skal ikke straffes for å bli syk

3. Å skape - Linje 417

Nytt punkt Arbeidstakere skal få full opptjening av feriepenger for perioden de er sykemeldte. (8425)

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #266

Forslagsstiller: 284 - Nikolas Njerve, Rogaland

Opprettholde forslag 8454

3. Å skape - Linje 439

tilleggsforslag: ... offentlige tjenester, og investeringer. Begrunnelse: Sikre at man unngår investeringer i selskaper som er registrert i skatteparadis.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #43

Forslagsstiller: 110 - Joachim Espe, Fellesforbundet

EU og EØS

3. Å skape - Linje 451

Opprettholder forslag 8469: Stryk linje 451 til 455. Erstatt med ny tekst: "Norske arbeidstakere påvirkes daglig av de beslutningene som fattes i EU, og EUs direktiver innskrenker nasjonale virkemidler mot sosial dumping og reduserer faglige rettigheter og velferdsordninger. Utviklingen av EØS-avtalen har fått et omfang som går langt utover det som ble forespeilet da avtalen ble inngått. Norske myndigheter må derfor sørge for en grundig gjennomgang av avtalen for å sikre den norske arbeidslivsmodellen. Internasjonale handelsavtaler må bygge på åpenhet og demokratiske prosesser. LO er imot mekanismer som begrenser nasjonal suverenitet og demokratisk styring og kontroll, og vil heller ikke gå med på dårligere vilkår enn det som er gjeldende i det norske arbeidslivet."

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #189

Forslagsstiller: 275 - Bjørn Sigurd Svingen, Innlandet

Energibyrå

3. Å skape - Linje 465

LO vil kreve at allerede fattede stortingsvedtak om EUs energibyrå ACER må reverseres

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #263

Forslagsstiller: 284 - Nikolas Njerve, Rogaland

Opprettholde forslag nr 8456

3. Å skape - Linje 471

nytt kulepunkt: Si opp EØS-avtalen Begrunnelse: EØS-avtalen undergraver den Norske modellen og norsk arbeidsliv. Den norske arbeidslivsmodellen baserer seg på et velorganisert arbeidsliv, der partene samarbeider om sunn utvikling av bedrifter og institusjoner, og forhandler seg frem til løsninger alle kan leve med. Videre forutsetter modellen at myndighetene sammen med partene søker å legge til rette for et seriøst og velfungerende arbeidsliv. Skremselspropaganda har alt for lenge blitt

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #8

Forslagsstiller: 292 - John-Peder Denstad, Trøndelag

Eksport over utenlandskabler

3. Å skape - Linje 479

LO vil kreve unntak fra direktiv og forordninger som hindrer Norge å senke kapasitet for eksport over utenlandskabler dersom det er nødvendig for å sikre strømpriser norsk industri kan leve med. Ref forslag 8489

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #92

Forslagsstiller: 280 - Bjørn Gottschlich, Agder

Eksport over utenlandskabler

3. Å skape - Linje 479

LO vil kreve unntak fra direktiv og forordninger som hindrer Norge å senke kapasitet for eksport over utenlandskabler dersom det er nødvendig for å sikre strømpriser norsk industri kan leve med. Ref. forslag 8489

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #116

Forslagsstiller: 156 - Stian Sagvold, Fellesforbundet

Gjenreiser forslag 8488

3. Å skape - Linje 479

«LO vil kreve at allerede fattede stortingsvedtak om EUs energibyrå ACER må reverseres.»

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #184

Forslagsstiller: 275 - Bjørn Sigurd Svingen, Innlandet

Regulering av krafteksport

3. Å skape - Linje 479

LO vil kreve unntak fra direktiv og forordninger som hindrer Norge å senke kapasitet for eksport over utenlandskabler dersom det er nødvendig for å sikre strømpriser norsk industri kan leve med.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #243

Forslagsstiller: 292 - John-Peder Denstad, Trøndelag

ACER

3. Å skape - Linje 479

LO vil kreve at allerede fattede stortingsvedtak om EUs energibyrå ACER må reverseres. Ref forslag 8488 m fl.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #13

Forslagsstiller: 110 - Joachim Espe, Fellesforbundet

EU og EØS - krafteksport/strømpris

3. Å skape - Linje 480

Tidligere forslag nr 8489: Tilleggsforslag nytt kulepunkt linje 480: LO vil si nei til direktiv og forordninger som hindrer Norge å senke kapasitet for eksport over utenlandskabler dersom det er nødvendig for å sikre strømpriser norsk industri kan leve med. Begrunnelse: Som følge av tilslutningen til EUs energiunion og EUs energibyrå ACER (Agency for the Cooperation of Energy Regulators), blir muligheten for nasjonal styring med flyt over utenlands-kablene illusorisk. Det blir ikke mulig for Norge å begrense eksport over kablene for å beskytte norsk industri eller norske husholdninger mot økte strømpriser.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #283

Forslagsstiller: 252 - Jørgen Melve, Norsk Tjenestemannslag

Forskningsfinansiering

3. Å skape - Linje 487

Tillegg: «Offentlig finansierte forskningsinstitusjoner må ivareta forskning på vesentlige samfunnsområder og sikres finansiering uavhengig av konkurranse og næringslivets prioriteringer.» Begrunnelse: bare de store offentlige forskningsinstitusjonene som universiteter, høyskoler og forskningsinstitutt kan ivareta samfunnets behov for forskning på vesentlige samfunnsområder. Med stor grad av konkurranseutsatt finansiering og kortvarig oppdragsforskning øker midlertidigheten og usikkerheten for ansatte. Bare en stabil statlig finansiering kan gi bedre arbeidsvilkår.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #197

Forslagsstiller: 174 - Mariell Brenden, Handel og Kontor i Norge

Gjenreise 8522

3. Å skape - Linje 500

(Forslagsnr 8522) 3. Å skape, 3.7 Lavutslippssamfunnet, Linje 425 i LOs debatthefte Typeforslag: Endring av første setning på linjen. Forslag: Tap av naturmangfold og klimaendringer er vår tids største utfordringer.

Begrunnelse: Klimautslipp ødelegger hele økosystemet og bidrar til at mange arter blir utryddet. Naturen er avgjørende for vårt livsgrunnlag og vi ville ikke klare oss uten alt det naturen gir oss. Henvisning: 8-del-3 LOs handlingsprogram linje 500.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #312

Forslagsstiller: 126 - Steffen Høiland, Fellesforbundet

Lavutslippssamfunnet

3. Å skape - Linje 504

Foreslår å stryke siste setning i avsnittet.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #295

Forslagsstiller: 174 - Mariell Brenden, Handel og Kontor i Norge

Gjenreise 8535

3. Å skape - Linje 507

Forslag: Norge må følge FNs klimapanel og la deler av våre fossile petroleumsressurser ligge urørt.

Begrunnelse: For å motvirke klimaendringene, må Norge ta vårt nasjonale miljøansvar. Å fortsette å hente ut fossile petroleumsressurser vil aldri bli bærekraftig nok for miljøet. Henvisning: 8-del-3 LOs handlingsprogram linje 507 før "Nasjonale klimatiltak...".

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #351

Forslagsstiller: 269 - Ingunn Gjerstad, Oslo

Ta klimakrisa på alvor

3. Å skape - Linje 507

En måte å nå klimamål på er å slutte å lete etter mer olje når vi allerede har funnet mye mer enn vi kan ta opp.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #27

Forslagsstiller: 292 - John-Peder Denstad, Trøndelag

Karbonavgift til fordeling

3. Å skape - Linje 526

LO vil arbeide for at karbonavgift til fordeling KAF må utredes og vurderes innført i Norge og i samarbeid med andre land, som et mulig effektivt virkemiddel for å bremse klimaskadelige utslipp og få fart på grønn omstilling. Ref forslag 8556

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #259

Forslagsstiller: 292 - John-Peder Denstad, Trøndelag

Statens pensjonsfond utland

3. Å skape - Linje 526

LO vil arbeide for at deler av Statens Pensjonsfond utland må brukes til å investere i industri og infrastruktur, som gir høyteknologisk industriutvikling nasjonalt som bidrar til globale klimaløsninger. Ref forslag 8555 m fl.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #272

Forslagsstiller: 292 - John-Peder Denstad, Trøndelag

Kryptovaluta

3. Å skape - Linje 526

LO krever full el-avgift på håndtering av kryptovaluta. Ref forslag 8557

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #404

Forslagsstiller: 239 - Leif Ritter, Norsk Nærings- og Nytelsesmiddelarbeiderforbund

Gjenreiser forslag 8579

3. Å skape - Linje 536

Avgifter må utformes på en måte som ikke bidrar til økt grensehandel og fører til at produksjon og arbeidsplasser flyttes ut av landet.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #35

Forslagsstiller: 292 - John-Peder Denstad, Trøndelag

Ervervslov

3. Å skape - Linje 545

Et slikt virkemiddel for å styrke arbeiderklassens innflytelse og makt i næringspolitikken kan være gjennom en ny og forsterket ervervslov. Ref forslag 8575

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #387

Forslagsstiller: 150 - Atle Tranøy, Fellesforbundet

Statlig investeringskapital

3. Å skape - Linje 545

Nytt avsnitt etter linje 545: Skal våre mål om å øke industriens andel av verdiskaping og eksportinntekter nås må aktiv næringspolitikk kombineres med offensive finansielle virkemidler. De fleste fornybare industrimuligheter krever store, risikofylte investeringer som norsk privat kapital ikke vil kunne mestre på egen hånd. Det bør derfor etableres statlige investerings- og eierskapsinstrumenter der vår kapitalrikdom brukes som et strategisk virkemiddel i oppbygging av ny industri. Slike statlige investeringer vil også kunne erstatte tapte inntekter som følge av en gradvis reduksjon fra olje & gassindustrien, eksempelvis gjennom å ta lisensandeler i havvindparker og offshore havbruk etter mønster fra SDØE/Petoro i oljeindustrien. Utredning og etablering av slike investerings- og eierskapsinstrumenter bør skje i samråd med fagbevegelse og industri, og ha tilstrekkelig forvaltningskapital slik at dette ikke blir en begrensende faktor for industriutviklingen. Tilgang til slik industrirettet kapital er avgjørende for å sikre norsk industri framtidig klimavennlig vekst og sysselsetting, og slik skaper vi en offensiv nærings-, klima og velferdspolitik for fremtiden.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #148

Forslagsstiller: 284 - Nikolas Njerve, Rogaland

Forslag til ny setning.

3. Å skape - Linje 547

Etter setningen som slutter med «konkurransen fra lavkostland» For å sikre at transportnæringen får tilgang på godt kvalifisert arbeidskraft må utdanningen av trafikkførere på tunge kjøretøy gjøres mer tilgjengelig. Begrunnelse. Transportnæringen mangler per i dag 1625 yrkessjåførere for å dekke sitt behov. For å dekke fremtidens behov for kvalifiserte sjåførere må vi utdanne 8-10000 nye yrkessjåførere i løpet av den neste 10 års perioden Samtidig må yrkessjåførutdanningen ved de videregående skolene vise bort lærlinger som står i kø for å bli yrkessjåførere, på grunn av for få lærere. De videregående skolene som utdanner yrkessjåførere med fagbrev, har per i dag 13% underbemanning på utdannede faglærere. Om 2 år vil tallet være 25% på grunn av høy snittalder på lærerne. Dette er et regnestykke som ikke går opp. Spesielt når det eneste utdanningstilbudet for lærere på tungbil utdanner i snitt 15 lærere per år. På tross av at de har 30 studieplasser. Med et studietilbud som krever at man har studierett i flere fag, at man har minst 3 år variert praksis som yrkessjåfør, og at man leier seg en hybel for å flytte til Stjørdal + at man betaler 135000kr for et halvt års kurs, er det for få som søker utdanning som tungbillærere. Det pågår allerede ett arbeid for å revidere utdanningen for tungbillærere. De som blir hørt i dette arbeidet er de som ikke ser behovet for en forbedring og modernisering av utdanningen. Derfor må LO inn, en part som har arbeidernes og næringslivets synspunkt. Her må vi handle før det er for sent. Resultatet hvis vi stemmer dette ned vil være en storstilt mangel på som har trent, og er kvalifiserte til å kjøre på norske veier, med norske vogntog, og et voksende behov for økt import av utenlandske sjåførere. I den grad vi har tilgang på de.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #88

Forslagsstiller: 110 - Joachim Espe, Fellesforbundet

En aktiv næringspol. seriøsitet

3. Å skape - Linje 548

Ny tekst etter punktum linje 548 (jfr. tidligere forslag 8582 fra Fellesforbundet): "Problemene med useriøsitet er store. Statlig støtteordninger må bidra til å styrke det seriøse arbeidslivet."

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #157

Forslagsstiller: 220 - Inge Ramsdal, Norsk Arbeidsmandsforbund

Opprettholde forslag 8706

3. Å skape - Linje 549

Forslagsnr: 8706 Norsk Arbeidsmandsforbund (NAF) 3. Å skape, 3.11 Infrastruktur, Linje 549 Innretningene på prosjektet må ha en størrelse som gjør det mulig for norske entreprenører å delta i konkurransen.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #328

Forslagsstiller: 126 - Steffen Høiland, Fellesforbundet

Svalbard

3. Å skape - Linje 555

Tillegg linje 555: For å styrke Norges strategiske og industrielle tilstedeværelse i nord, vil LO arbeide for å reversere Solberg-regjeringens beslutning om å avvike gruvedriften på Svalbard. Langsiktig Norsk tilstedeværelse i nordområdene er viktig, både med tanke på god ressursutnyttelse, men også i forhold til den utenrikspolitiske situasjonen.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #78

Forslagsstiller: 293 - Astrid Reistad, Trøndelag

En aktiv næringspolitikk 3.8

3. Å skape - Linje 561

Forslag8584 Nytt kulepunkt etter linje 561 Lo vil arbeide for at det innføres hvite sertifikater etter samme regler som grønne sertifikater slik at energisparing, energigjenvinning og energieffektivisering får minst samme tilskudd PR. Kilowatttime som utbygging av ny kraft.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #151

Forslagsstiller: 284 - Nikolas Njerve, Rogaland

Nytt kulepunkt

3. Å skape - Linje 562

Ett virkemiddel for å sikre at transportnæringen får tilgang på godt kvalifisert arbeidskraft vil være å gjøre utdanningen for trafikklærere på tunge kjøretøy mer tilgjengelig. Begrunnelse. Transportnæringen mangler per i dag 1625 yrkessjåfører for å dekke sitt behov. For å dekke fremtidens behov for kvalifiserte sjåfører må vi utdanne 8-10000 nye yrkessjåfører i løpet av den neste 10 års perioden Samtidig må yrkessjåførutdanningen ved de videregående skolene vise bort lærlinger som står i kø for å bli yrkessjåfører, på grunn av for få lærere. De videregående skolene som utdanner yrkessjåfører med fagbrev har per i dag 13% underbemanning på utdannede faglærere. Om 2 år vil tallet være 25% på grunn av høy snittalder på lærerne. Dette er et regnestykke som ikke går opp. Spesielt når det eneste utdanningstilbudet for lærere på tungbil utdanner i snitt 15 lærere per år. På tross av at de har 30 studieplasser. Med et studietilbud som krever at man har studierett i flere fag, at man har minst 3 år variert praksis som yrkessjåfører, og at man leier seg en hybel for å flytte til Stjørdal + at man betaler 135000kr for et halvt års kurs, er det for få som søker utdanning som tungbillærer. Det pågår allerede ett arbeid for å revidere utdanningen for tungbillærere. De som blir hørt i dette arbeidet er de som ikke ser behovet for en forbedring og modernisering av utdanningen. Derfor må LO inn, en part som har arbeidernes og næringslivets synspunkt. Her må vi handle før det er for sent. Resultatet hvis vi stemmer dette ned vil være en storstilt mangel på som har trent, og er kvalifiserte til å kjøre på norske veier, med norske vogntog, og et voksende behov for økt import av utenlandske sjåfører. I den grad vi har tilgang på de.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #183

Forslagsstiller: 275 - Bjørn Sigurd Svingen, Innlandet

Industridep. reetableres

3. Å skape - Linje 571

Ny setning etter punktum: Det bør derfor jobbes for å reetablere et eget industridepartement. Begrunnelse: Industrien og dens betydning for velferdsstaten er i en særstilling. Det tidligere industridepartementet ble etablert som ledd i gjenreisningen etter krigen, da landet skulle bygges. Nå er det på tide å bygge en ny industrinasjon. Skal vi få til den omstilling som trengs for å nå målene om en bærekraftig industriell produksjon i Norge, trengs dette departementet.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #282

Forslagsstiller: 136 - Christian Justnes, Fellesforbundet

Industridepartement må reetableres

3. Å skape - Linje 571

Ny setning etter punktum: Det bør derfor jobbes for å reetablere et eget industridepartement. Begrunnelse: Industrien og dens betydning for velferdsstaten er i en særstilling. Det tidligere industridepartementet ble etablert som ledd i gjenreisningen etter krigen, da landet skulle bygges. Nå er det på tide å bygge en ny industrinasjon. Skal vi få til den omstilling som trengs for å nå målene om en bærekraftig industriell produksjon

i Norge, trengs dette departementet.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #360

Forslagsstiller: 123 - Glenn Cato Furulund, Fellesforbundet

Kraftpriser

3. Å skape - Linje 572

LO vil kreve unntak fra direktiv og forordninger som hindrer Norge å senke kapasitet for eksport over utenlandskabler dersom det er nødvendig for å sikre strømpriser norsk industri og arbeidsliv kan leve med. Og det må fremmes krav om strakstiltak for næringslivet som sliter med høy kraftpris og høye drivstoff priser. Før bedrifter må legge ned.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #241

Forslagsstiller: 150 - Atle Tranøy, Fellesforbundet

3.9 Styring og kontroll

3. Å skape - Linje 574

Linje 574, tilføyning: .....konkurransedyktige priser. Dette forutsetter nasjonal politisk styring og kontroll over våre kraftressurser og rammevilkår som sikrer investeringer.....

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #322

Forslagsstiller: 280 - Bjørn Gottschlich, Agder

3.9 styring og kontroll

3. Å skape - Linje 574

Linje 574. tilføyning. ....konkurransedyktige priser. Dette forutsetter nasjonal politisk styring og kontroll over våre kraftressurser og rammevilkår som sikrer investeringer.....

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #11

Forslagsstiller: 293 - Astrid Reistad, Trøndelag

3.9 Produksjon

3. Å skape - Linje 576

Nytt avsnitt etterlinje 576 Forslag 8652, etter linje 576 - Lo mener at konsesjonsmyndighetene skal være restriktive med å gi tillatelse til landbaserte vindkraftprosjekter. Dette på grunn av store naturinngrep og negative konsekvenser for naturmiljøet., biologisk mangfold, kulturlandskap, friluftsliv, reindriftsinteresser og kulturelle beiteområder..

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #268

Forslagsstiller: 256 - Are Bøhm, Norsk Tjenestemannslag

Strøm

3. Å skape - Linje 576

Tillegg: Strøm er et grunnleggende behov for innbyggerne. Naturressursene og infrastrukturen må eies og forvaltes av det offentlige slik at innbyggerne sikres forutsigbar forsyning og forsvarlige priser. Det kan ikke eksporteres kraft på bekostning av forsyningssikkerheten og forsvarlige priser.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #303

Forslagsstiller: 126 - Steffen Høiland, Fellesforbundet

Kraft

3. Å skape - Linje 576

Tillegg linje 576: LO vil jobbe for å sikre politisk kontroll over krafta. Eksporten må begrenses slik at Norsk industri og Norske forbrukere sikres rimelig og rikelig tilgang til strøm. Det må innføres systemer som sikrer en strømpris som står i forhold til produksjonskostnaden på strøm i Norge. Det er ikke bærekraftig med en markedseksponering som importerer europeiske kraftpriser.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #333

Forslagsstiller: 124 - Nils Helge Slethei, Fellesforbundet

Kraft

3. Å skape - Linje 576

Tillegg linje 576 LO vil jobbe for å sikre politisk kontroll over krafta. Eksporten må begrenses slik at Norsk industri og Norske forbrukere sikres rimelig og rikelig tilgang til strøm. Det må innføres systemer som sikrer en strømpris som står i forhold til produksjonskostnaden på strøm i Norge. Det er ikke bærekraftig med en markedseksponering som importerer europeiske kraftpriser.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #345

Forslagsstiller: 280 - Bjørn Gottschlich, Agder

Kraft

3. Å skape - Linje 576

Tillegg linje 576: LO vil jobbe for å sikre politisk kontroll over krafta. Eksporten må begrenses slik at Norsk industri og norske forbrukere sikres rimelig og rikelig tilgang til strøm. Det må innføres systemer som sikrer en strømpris som står i forhold til produksjonskostnaden på strøm i Norge. Det er ikke bærekraftig med en markedseksponering som importerer europeiske kraftpriser.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #264

Forslagsstiller: 150 - Atle Tranøy, Fellesforbundet

Verdiskaping sjømatsektoren

3. Å skape - Linje 593

Linje 593 tilføyning: Potesialet for økt verdiskaping i sjømatsektoren ligger i økt produksjon (f.eks. innen offshore havbruk) og bearbeidelse i Norge

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #258

Forslagsstiller: 284 - Nikolas Njerve, Rogaland

Opprettholde forslag 8677

3. Å skape - Linje 622

Erstatte Linje 622-625.: Statlig eierskap må anvendes som et virkemiddel i næringspolitikken for å videreutvikle industrien i Norge.; equinor må reverseres til statlig eierskap. Norge må beholde sin hjemfallsrett og at den knyttes til konsesjoner for vindkraft på lik linje med vannkraft. Naturressurser som utvinnes skal tilhøre fellesskapet på samme måte som olje, gass og vannkraft. Begrunnelse: Vi må beholde våre verdier i Norge, ikke gi konsesjon til store multiselskaper som tapper Norge for verdier, eller flagger ut industri. regjeringen må

bruke sin eiermakt og stanse nedleggelse av arbeidsplasser i Norge til fordel for utenlandssatsing.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #57

Forslagsstiller: 254 - Ørjan Kvalvåg, Norsk Tjenestemannslag

3.10 Statlig eierskap linje 632

3. Å skape - Linje 632

Linje 632 fjerner punktum og tillegg: og leverer tjenester med egne ansatte. Begrunnelse: NTL opprettholder forslag 8675. LO må være konkret på at staten skal levere tjenester med egne ansatte. Staten kan ikke bare ha eierskap til selskap men også levere tjenester med egne faste ansatte. Dette vil også henge bedre sammen med avsnitt 2 i pkt 6.5 der man fremhever totalberedskapen og en sterk offentlig sektor. (Linje 1200 - 1206)

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #59

Forslagsstiller: 254 - Ørjan Kvalvåg, Norsk Tjenestemannslag

3.11 Infrastruktur linje 639

3. Å skape - Linje 639

Starte avsnittet med: Kritisk infrastruktur må være underlagt direkte politisk styring og kontroll for å sikre fremkommelighet og beredskap ved hendelser. Begrunnelse: Tydeliggjøre hvor ansvaret for infrastrukturen skal ligge. Henger også sammen med pkt 6.5 og totalberedskapen.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #61

Forslagsstiller: 254 - Ørjan Kvalvåg, Norsk Tjenestemannslag

3.11 Infrastruktur linje 640

3. Å skape - Linje 640

Linje 640 etter punktum, tillegg: Vedlikehold av vei og bane, samt alternativer til veier og fjelloverganger som ofte stenges må prioriteres. Begrunnelse: Avsnittet virker å bare ha fokus på jernbane og dette vil klargjøre at vei er også en del av infrastrukturen som må ha oppmerksomhet. Dette er også viktig for distriktene og vil med dette tydeliggjøre det.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #115

Forslagsstiller: 293 - Astrid Reistad, Trøndelag

3.11 Infrastruktur

3. Å skape - Linje 644

Forslag 8740, etter linje 644 LO mener at arealene som nyttes til jernbaneformål i og rundt de store byene i dag ikke skal omreguleres eller nyttes til andre formål.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #327

Forslagsstiller: 22 - Stein Gulbrandsen, Fagforbundet

Kollektivtranspo i offentlig eie og drif

3. Å skape - Linje 648

Skrive inn i setningen som begynner på linje 648, slik at den skal lyde Kollektivtransporten er et velferdsgode som tilbys og finansieres gjennom fellesskapet, den skal eies av det offentlige og drives med egne ansatte, og

må organiseres slik at pengene som brukes kommer de reisende til gode

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #398

Forslagsstiller: 146 - Bjørn Tore Bråten, Fellesforbundet

3.11 Infrastruktur

3. Å skape - Linje 649

Ny setning etter punktum: I forbindelse med kommunale og fylkeskommunale/regionale anbudsutlysninger, skal ansattes HMS, lønns og arbeidsvilkår i henhold til gjeldende lov og avtaleverk, særlig ivaretas i utlysningsdokumentene. Subsidiert: Ved anbudsutlysninger må ansatte lønns og arbeidsvilkår ivaretas.

Begrunnelse: Anbudene som legges ut er utformet så deltajert at det griper in arbeidshverdagen til bussjåførene. Tillitsvalgte og verneombud har ingen rett til medvirkning da fylkeskommunene osv. er 3. Part og de har ingen arbeidsgiveransvar.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #100

Forslagsstiller: 251 - Ingrid Sølberg, Norsk Tjenestemannslag

Infrastruktur

3. Å skape - Linje 657

Tillegg: LO krever at det opprettes en nasjonal statlig skytjeneste for offentlige virksomheter.. Begrunnelse: Det er startet en utredning av en nasjonal skytjeneste på oppdrag fra NSM som skal ferdigstilles innen utgangen av 2022. Et av alternativene for skyløsning skal ifølge mandatet være en skytjeneste som eies og driftes i statlig regi. Forslaget ivaretar forslag 8688 fra Fagforbundet og forslag 8689 fra Lo Vestfold og Telemark.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #181

Forslagsstiller: 262 - Stig Aimar Hansen, Viken

Endringsforslag

3. Å skape - Linje 659

Dagens tekst i sekretariatets handlings programmet kulepunkt linje 659 og 660. Arbeide for en opprusting og modernisering av kraftverk og linjenett som gir en prisutjevning mellom regionene. Forslag linje 659 og 660: og linjenett som gir en prisutjevning mellom regionene strykes

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #319

Forslagsstiller: 294 - Thomas Eggan, Trøndelag

3.11 infrastruktur, linjenett

3. Å skape - Linje 659

Følgende strykes fra linje 659 og 660: ... og linjenett som gir en prisutjevning mellom regionen. Begrunnelse: bygging av et slikt linjenett vil kun ha til hensikt å få EUs strømpriser i Midt- og Nord-Norge. Dette vil ikke senke prisen i Sør-Norge. Norge eksporterte i 2021 17twh strøm ut av lande, kapasiteten på eksport ut av Norge er 54twh. Sør-Norge vil fungere som en transitregion til eksport.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #53

Forslagsstiller: 116 - Dag-Einar Sivertsen, Fellesforbundet

3.11 infrastruktur

3. Å skape - Linje 663

663 arbeidsplasser med fokus på kvalitet og kompetanse. Tillitsvalgte i anbudsutsatte virksomheter skal ha mulighet til å framføre sine synspunkter til relevant utlysingsmyndighet i forkant av utlysingsprosesser.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #131

Forslagsstiller: 293 - Astrid Reistad, Trøndelag

3.11 Infrastruktur

3. Å skape - Linje 663

Nytt kulepunkt etter linje 663 Forslag 8742 : LO vil arbeide for at handlingsrommet i EØS- avtalen innen transportpolitikken utnyttes for å utvikle trygge og gode arbeidsplasser med fokus på kvalitet og kompetanse, og legge til rette for at lokal kollektivtrafikk kan bli drevet offentligheten regi.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #103

Forslagsstiller: 293 - Astrid Reistad, Trøndelag

3.11 Infrastruktur

3. Å skape - Linje 664

Nytt kulepunkt etter linje 664 Forslag 8735 LO vil arbeide for å reversere energiloven, altså stenge av for fri omsetning av kraft. På kort sikt kreves det overfor politiske myndigheter at energiloven evalueres.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #253

Forslagsstiller: 284 - Nikolas Njerve, Rogaland

Opprettholde forslag 8684

3. Å skape - Linje 664

nytt kulepunkt: •Arbeide for at all kollektiv transport utføres i offentlig teneste

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #409

Forslagsstiller: 292 - John-Peder Denstad, Trøndelag

Fyllingsgraden i vannmagasin

3. Å skape - Linje 664

Fyllingsgraden i vannmagasinene må reguleres slik at det ikke er netto krafteksport over utenlandskablene når fyllingsgraden er under det normale for årstida.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #291

Forslagsstiller: 2 - Christine Thomassen, Creo forbundet for kunst og kultur

3.12 Egen overskrift «Kunst og kultur»

3. Å skape - Linje 665

Creo gjenreiser vårt tidligere forslag om en egen overskrift «Kunst og kultur», hvor punktene som omhandler LOs kulturpolitikk samles under denne.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #401

Forslagsstiller: 194 - John Thomas Suhr, Handel og Kontor i Norge

Sikre pensjon ved offentlig anskaffelse

3. Å skape - Linje 669

LO vil arbeide for at Lov om offentlige anskaffelser må endres slik at hvis offentlige tjenester konkurranseutsettes skal det kreves pensjonsavtaler likeverdige med offentlige tariffavtaler.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #228

Forslagsstiller: 133 - Rolf Geir Hillestad, Fellesforbundet

Gjenreise forslag 8976

4. Å jobbe - Linje 713

Bygninger er fra før asbest forbud, spesielt i bygninger fra før 1980, vil stor sannsynlighet inneholde asbest. Dette er stor helserisiko for både arb.takere, beboere og andre brukere av bygningene. LO vil arbeide for nasjonal plan for kartlegging og fjerning av all asbest i Norge

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #338

Forslagsstiller: 145 - Julie Wilhelmsen, Fellesforbundet

Gjenreis forslag 8976

4. Å jobbe - Linje 713

Bygninger fra før asbest-forbudet, spesielt i bygninger fra før 1980, vil med stor sannsynlighet inneholde asbest. Dette er en stor helserisiko for både arbeidstakere, beboere og andre brukere av bygningene. LO vil arbeide for en nasjonal plan for kartlegging og fjerning av all asbest i Norge.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #337

Forslagsstiller: 124 - Nils Helge Slethei, Fellesforbundet

Arbeidsliv under press

4. Å jobbe - Linje 720

Det offentlige må fortsette å gå foran i arbeidet for et seriøst arbeidsliv. Det må komme en Norgesmodell tuftet på det beste fra allé tidligere modeller vi kjenner til. En modell der offentlige myndigheter stiller krav som sikrer faste ansettelses, fagutdanningens stilling og. Styrktes organisationsgrad.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #41

Forslagsstiller: 133 - Rolf Geir Hillestad, Fellesforbundet

Regionale verneombud

4. Å jobbe - Linje 724

Förslag 8960: Ny tekst etter kulepunkt 724: ved opprettelse av nye ordninger, bör de regionale verneombudene ha sitt ansettelses forhold hos det störste förbund i bransjen

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #5

Forslagsstiller: 255 - Gudrun Høverstad, Norsk Tjenestemannslag

4.1 Tariffpolitikk og faglige rettigheter

4. Å jobbe - Linje 738

Etter «en kollektiv lønnsdannelse» ny setning: LO vil arbeide for å tariffeste brede kollektive tjenestepensjonsordninger. Begrunnelse: Kongressen vedtok i 2013 at LO skal arbeide for å tariffeste brede tjenestepensjonsordninger. De innskuddsbaserte ordningene i privat sektor innebærer at det er de ansatte som bærer risikoen for dårlig avkastning på pensjonsformue. Slik det er nå kan de fleste bedrifter legge om pensjone uten forhandlinger med de ansatte. Pensjon er en viktig del av lønns- og arbeidsvilkår som de ansatte må ha innflytelse på. Var forslag 8819 fra NTL, ref. også forslag 8795, 8810, 8813, 8816, 8817, 8821, 8827

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #122

Forslagsstiller: 156 - Stian Sagvold, Fellesforbundet

Gjenreiser forslag 8819

4. Å jobbe - Linje 738

«LO vil arbeide for å tariffeste brede kollektive tjenestepensjonsordninger.»

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #331

Forslagsstiller: 194 - John Thomas Suhr, Handel og Kontor i Norge

tariffeste brede kollektive tjenestepens

4. Å jobbe - Linje 738

Etter «en kollektiv lønnsdannelse» ny setning: LO vil arbeide for å tariffeste brede kollektive tjenestepensjonsordninger.«

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #97

Forslagsstiller: 271 - Petter Velleesen, Oslo

Sympatistreik

4. Å jobbe - Linje 740

Tilføyelse: «...vurdere hvordan ulike kampmidler, for eksempel sympatistreik, kan brukes.»

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #155

Forslagsstiller: 289 - Fauzia Hussain-Wiik, Vestland

Opprettholder forslag 8793

4. Å jobbe - Linje 740

Ny tekst i 4.1 - Tariffpolitikk og faglige rettigheter (på linje 740 etter første setning og før siste setning): Mange arbeidstakere i flere yrker og bransjer opplever at arbeidsgiversiden i økende grad spekulerer i tvungen lønnsnemnd, og at den reelle streikeretten med det er truet. Det må derfor arbeides for å sikre at alle arbeidstakere er sikret en reell streikerett.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #40

Forslagsstiller: 110 - Joachim Espe, Fellesforbundet

Lov om offentlig anskaffelser

4. Å jobbe - Linje 741

Tidligere forslag 8783: Nytt avsnitt linje 741 i sekretariatets innstilling til handlingsprogram: "LO vil også

arbeide for å innarbeide i lov om offentlige anskaffelser at det skal være landsomfattende tariffavtale, at det ikke skal kunne konkurreres på lavere lønns- og pensjonsvilkår og at kontrakter kan heves om bedriften motsetter seg krav om tariffavtale ifølge arbeidstvistloven, jf. ILO 94. Lønn i henhold til tariffavtale må gjelde for alle bransjer ved offentlige anbud og oppdrag."

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #214

Forslagsstiller: 115 - Vidar Schei, Fellesforbundet

4.1 Tariffpolitikk og faglige rettigheter

4. Å jobbe - Linje 743

Ny setning på slutten av kulepunkt 2 (starter på linje 743) Bedriftsdemokratinevnda må gjeninnføres som et organ for saker knyttet til bedriftsdemokrati. Ny setning på slutten av kulepunkt 3 (starter på linje 746) Ordningen med ansattrepresentasjon må snus, slik at ansattes styrerepresentasjon skal være standard, i motsetning til i dander det må kreves av et flertall av de ansatte. LO skal også jobbe for å styrke aksjeloven knyttet til bedriftsdemokrati.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #101

Forslagsstiller: 152 - Eirik Svensson, Fellesforbundet

Krav om ansattrepresentant i styrer

4. Å jobbe - Linje 747

4.1 3. kulepunkt. Linje 747 Siste punktum erstattes med komma og følgende setning legges til: «og at ordningen snus slik at hovedregelen er at det skal være representasjon» Ref forslag 8791

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #262

Forslagsstiller: 150 - Atle Tranøy, Fellesforbundet

Bedriftsdemokratinevnda

4. Å jobbe - Linje 747

Nytt kulepunkt etter linje 747: - Reversere utviklingen av Bedriftsdemokratinevnda

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #326

Forslagsstiller: 198 - Ommund Stokka, Industri Energi

Styrke tariffavtalens rettsvern

4. Å jobbe - Linje 747

Opprettholder forslag 8796 4. Å jobbe, 4.1 Tariffpolitikk og faglige rettigheter, Linje 747 LO mener det er en uheldig løsning at Arbeidsretten avgjør tarifftvister med endelig virkning. Dommer og kjennelser fra Arbeidsretten må kunne ankes til Høyesterett på linje med lagmannsrettene sine avgjørelser. Vi vil derfor jobbe for å få endret Arbeidstvistloven § 58. Begrunnelse: Andre spesialdomstoler som jordskifteretten, trygderetten har ankemulighet til høyesterett. Å kunne anke avgjørelsene sikrer tariffavtalene et sterkere rettslig vern.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #25

Forslagsstiller: 225 - Knut Johannes Berg, Norsk Arbeidsmandsforbund

4.2 Arbeidsliv under press

4. Å jobbe - Linje 765

Endringsforslag til forslag 8882 Det må jobbes for at arbeidsmiljølovens regler for virksomhetsoverdragelse styrkes slik at de også omfatter serviceyrkene og andre som i dag faller utenfor regelverket. Det må også sikres at ytelser som pensjon og AFP ikke går tapt.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #323

Forslagsstiller: 114 - Fredrik Winger-Solvang, Fellesforbundet

Falske selvstendig

4. Å jobbe - Linje 765

Til handlingsprogrammet kap4.2 Arbeidsliv under press, linje 765. Ny setning etter «...kloke politiske reguleringer»: «Arbeidsmiljøloven må skjerpes for å forhindre at arbeidstakere feilklassifiseres som selvstendig næringsdrivende og frilansere.»

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #242

Forslagsstiller: 245 - Fredrik T. Oftebro, Norsk Tjenestemannslag

Stillingsvern

4. Å jobbe - Linje 769

Ny setning: LO vil arbeide for å styrke det kollektive og individuelle stillingsvernet etter arbeidsmiljøloven og statsansatteloven. Begrunnelse: stillingsvernet er ikke direkte behandlet i handlingsprogrammet. Den politiske kampen de siste årene om stillingsvernet viser at det er nødvendig med tydelig politikk fra LO sin side. Trygghet i arbeidslivet er helt grunnleggende for ansatte både i privat og offentlig sektor. En styrking av stillingsvernet er middelet for å utvikle denne tryggheten.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #307

Forslagsstiller: 231 - Eirik Larsson, Norsk Lokomotivmannsforbund

Forslag nr 9030

4. Å jobbe - Linje 777

Norsk Lokomotivmannsforbund opprettholder forslag nr. 9030

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #375

Forslagsstiller: 129 - Roald Stykket, Fellesforbundet

Gjenreiser forslag 8874 4. åjobbe 4.2 a

4. Å jobbe - Linje 792

Det offentlige må fortsette å gå foran i arbeidet for et seriøst arbeidsliv. Det må komme en Norgesmodell tuftet på det beste fra allé tidligere modeller vi kjenner til. En modell der offentlige myndigheter stiller krav som sikrer faste ansettelser, fagutdanningens stilling og. Styrktes organisationsgrad.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #236

Forslagsstiller: 284 - Nikolas Njerne, Rogaland

Opprettholde forslag 8830

4. Å jobbe - Linje 795

ta bort: «lønn etter» slik at slutten på setningen blir: styrket organisasjonsgrad, tariffavtale og bærekraft.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #233

Forslagsstiller: 150 - Atle Tranøy, Fellesforbundet

Forby NUF selskap

4. Å jobbe - Linje 800

Endring/tilføyning i linje 799-800: Punktum etter seriøsitetsbestemmelser. Ordet og strykes. Ny setning: LO vil arbeide for at ordningen med NUF selskaper avvikles. I mellomtiden mener LO det må etableres osv....

Begrunning: NUF selskap er blitt viktig reiskap for useriøse aktører i arbeidslivet og instrument for skatteundraging m.m., og er èin heilt unødvendig selskapskontruksjon som samfunnet klarar seg utmerka utan.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #248

Forslagsstiller: 136 - Christian Justnes, Fellesforbundet

Forby NUF-selskap

4. Å jobbe - Linje 800

Endring/tilføyning i linje 799-800: Punktum etter seriøsitetsbestemmelser. Ordet og strykes. Ny setning: LO vil arbeide for at ordningen med NUF selskaper avvikles. I mellomtiden mener LO det må etableres osv....

Begrunning: NUF selskap er blitt viktig reiskap for useriøse aktører i arbeidslivet og instrument for skatteundraging m.m., og er èin heilt unødvendig selskapskontruksjon som samfunnet klarar seg utmerka utan.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #6

Forslagsstiller: 255 - Gudrun Høverstad, Norsk Tjenestemannslag

4..2 Arbeidsliv under press

4. Å jobbe - Linje 802

Etter «ved offentlige anbud og oppdrag» ny setning: LO vil arbeide for at Lov om offentlige anskaffelser må endres slik at hvis offentlige tjenester konkurranseutsettes skal det kreves pensjonsavtaler likeverdig med offentlige tariffavtaler. Begrunnelse: I dag risikerer man å miste viktige pensjonsrettigheter om man blir flyttet fra offentlig til privat pensjonsordning. Var forslag 8906 fra NTL, ref. også forslag 8830, 8893, 8894, 8895, 8899, 8900, 8901, 8904, 8905

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #31

Forslagsstiller: 12 - Markus Hansen, EL og IT Forbundet

Offentlige anskaffelser

4. Å jobbe - Linje 802

Nytt avsnitt: LO vil arbeide for å innarbeide i lov om offentlige anskaffelser at det skal være landsomfattende tariffavtale, at det ikke skal kunne konkurreres på lavere lønns- og pensjonsvilkår og at kontrakter kan heves om bedriften motsetter seg krav om tariffavtale ifølge arbeidstvistloven, jf. ILO 94. Lønn i henhold til tariffavtale må gjelde for alle bransjer ved offentlige anbud og oppdrag. (8783)

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #127

Forslagsstiller: 156 - Stian Sagvold, Fellesforbundet

Gjenoppretter forslag 8906

4. Å jobbe - Linje 802

«LO vil arbeide for at Lov om offentlige anskaffelser må endres slik at hvis offentlige tjenester konkurranseutsettes skal det kreves pensjonsavtaler likeverdig med offentlige tariffavtaler.»

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #190

Forslagsstiller: 275 - Bjørn Sigurd Svingen, Innlandet

Pensjon ved konkurranseuts.

4. Å jobbe - Linje 802

LO vil arbeide for at Lov om offentlige anskaffelser må endres slik at hvis offentlige tjenester konkurranseutsettes skal det kreves pensjonsavtaler likeverdig med offentlige tariffavtaler.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #42

Forslagsstiller: 292 - John-Peder Denstad, Trøndelag

Kabotasje

4. Å jobbe - Linje 811

LO vil arbeide for å forby kabotasje i Norge. Ref forslag 8914

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #123

Forslagsstiller: 156 - Stian Sagvold, Fellesforbundet

Gjenreiser forslag 8891

4. Å jobbe - Linje 811

«LO vil kreve overfor myndighetene at statlige etater og virksomheter, fylkeskommuner og kommuner gjennom lov og forskrift om offentlige anskaffelser må få rett til å oppheve avtaler inngått med bedrifter som nekter å inngå tariffavtale.»

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #252

Forslagsstiller: 293 - Astrid Reistad, Trøndelag

4.2 Arbeidsliv under press

4. Å jobbe - Linje 811

Forslag8891 Nytt kulepunkt etter linje 811 LO vil kreve overfor myndighetene at statlige etater og virksomheter, fylkeskommuner og kommuner gjennom lov og forskrift om offentlige anskaffelser må få rett til å oppheve avtaler inngått med bedrifter som nekter å inngå tariffavtale.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #325

Forslagsstiller: 12 - Markus Hansen, EL og IT Forbundet

Sympatistreik og kampkraft

4. Å jobbe - Linje 811

Nytt kulepunkt: - Arbeide for at sympatistreik gjøres enklere og raskere å iverksette, samt at omfang og lengde kan variere, spesielt ved krav om opprettelse av tariffavtale. (Tidligere forslag 8806. Skal vi som fagbevegelse være i stand til å slå tilbake angrep må vi ha bedre verktøy i verktøykassa)

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #45

Forslagsstiller: 12 - Markus Hansen, EL og IT Forbundet

Arbeidsformidling er en off. oppgave

4. Å jobbe - Linje 818

Nytt avsnitt: Bemanningsbransjen har med sin opptreden vist at den er med på å forringe norske lønns og arbeidsvilkår. LO går derfor inn for å forby bemanningsbransjen for hele landet. Det er det offentlig sin oppgave å formidle arbeidskraft, NAV må settes i stand til det. (8927)

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #141

Forslagsstiller: 10 - Atle Rasmussen, EL og IT Forbundet

Bemanningsbransjen

4. Å jobbe - Linje 822

setningen på linje 822 - 824: «LO vil følge nøye med på utviklingen i ulike deler av arbeidslivet, og gå inn for at innleie fra bemanningsselskap i de mest utsatte områdene og bransjene forbys.» Endres til: «LO vil følge nøye med på utviklingen i ulike deler av arbeidslivet, og går inn for at innleie fra bemanningsselskap forbys.»

Setning på linje 829 endres til: «Arbeide for at bemanningsbransjen avvikles.»

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #191

Forslagsstiller: 275 - Bjørn Sigurd Svingen, Innlandet

Innleie og bemanningsbyråer

4. Å jobbe - Linje 822

Opprinnelig: LO vil følge nøye med på utviklingen i deler av arbeidslivet, og gå inn for at innleie fra bemanningsselskap i de mest utsatte områdene og bransjene forbys. Erstattes med: Innleie fra bemanningsbyråer undergraver norsk arbeidsliv og må avvikles.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #373

Forslagsstiller: 111 - Merethe Solberg, Fellesforbundet

Vi må forby løsarbeid satt i system

4. Å jobbe - Linje 824

Vi må henge med i hva som skjer i arbeidslivet, det er mange her som har kjempet hardt for å forby bemanningsbransjen og det er bra. Staffers er en app som driver med rekruttering og formidling av arbeidskraft. De er ikke registrert som bemanningsbransje, så hva er de da? Apper som staffers er med på å undergrave hele faste stillinger og det kan vi ikke sitte å se på. Vi må kartlegge og starte arbeidet med å forby apper som Staffers, de er med på å sette løsarbeid i system. Det er etablert i Hotell- og restaurant bransjen, det er bare spørsmål om tid når det får rotfeste og kommer til å true arbeidslivet vi kjenner til i dag.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #50

Forslagsstiller: 292 - John-Peder Denstad, Trøndelag

Innleie fra bemanningsbyråer

4. Å jobbe - Linje 828

Innleie fra bemanningsbyråer undergraver norsk arbeidsliv og må avvikles. Ref forslag 8929, 8934, 8947 med flere

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #129

Forslagsstiller: 156 - Stian Sagvold, Fellesforbundet

Gjenreiser forslag 8929

4. Å jobbe - Linje 828

«Innleie fra bemanningsbyråer undergraver norsk arbeidsliv og må avvikles.»

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #230

Forslagsstiller: 284 - Nikolas Njerve, Rogaland

Opprettholde forslag 8937

4. Å jobbe - Linje 829

Forslagsnr: 8937 LO Rogaland 4. Å jobbe, 4.3 Bemanningsbransjen, Tilføye først på linje 829: En statlig arbeidsformidling gjenoprettes og ... Begrunnelse: Arbeidsformidling er en del av velferdssamfunnet. Velferd er en offentlig oppgave. Veiledning til arbeidsledige må ha til formål å skape koblinger mellom det lokale næringsliv og den ledige for å få til varige faste ansettelse.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #65

Forslagsstiller: 201 - Cay Nordhaug, Industri Energi

Nytt kulepunkt

4. Å jobbe - Linje 834

Jobbe for ett dysleksi vennlig arbeidsliv.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #64

Forslagsstiller: 201 - Cay Nordhaug, Industri Energi

Tilleggstekst linje 845:

4. Å jobbe - Linje 845

Muligheter for god kommunikasjon gjennom felles språk, tilrettelegging for lese og skrive utfordringer er nødvendig for å bygge en god arbeidsmiljø- og sikkerhets kultur. (tilrettelegge for lese og skrivevansker er ny tekst)

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #107

Forslagsstiller: 60 - Rita Jordal, Fagforbundet

En tryggere arbeidshverdag

4. Å jobbe - Linje 846

Tilleggs tekst :Det må stilles krav om tilstrekkelig bemanning, riktig kompetanse og bruk av tekniske hjelpemidler for å øke sikkerheten.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #244

Forslagsstiller: 207 - Per Øistein Kivijärvi, Industri Energi

Psykisk helse

4. Å jobbe - Linje 848

Fokus på psykisk helse må bli innlemmet i det systematiske HMS arbeidet.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #385

Forslagsstiller: 110 - Joachim Espe, Fellesforbundet

Kartlegging og fjerning av all asbest

4. Å jobbe - Linje 851

Asbest (nytt forslag - inn etter punktum linje 851): LO vil arbeide for en nasjonal plan for kartlegging og fjerning av all asbest i Norge

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #104

Forslagsstiller: 278 - Silje Klemetvold, Vestfold og Telemark

Opprettholde forslag 8965

4. Å jobbe - Linje 852

Forslagsnr: 8965 LO Vestfold og Telemark 4. Å jobbe, 4.4 Arbeidsmiljø Partene i arbeidslivet har fortsatt mye ugjørt for å sikre reell likestilling i arbeidslivet, og for de som er på vei inn i det. Alle – uavhengig av kjønn, skal fritt kunne velge utdanning og yrke. Vårt krav er et likestilt arbeidsliv der alle arbeidstakere respekteres. Brakkeforhold, garderober, spise- og skifteforhold ute på våre arbeidsplasser er i mange tilfeller utilfredsstillende. EL og IT Forbundet vil kreve at våre arbeidsplasser legger til rette for gode brakkeforhold med separate sanitærrom og egne innganger for begge kjønn. Begrunnelse: Norge har noe av det mest kjønnsdelte arbeidslivet i hele Europa. Dette må bekjempes med tydeligere signaler.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #52

Forslagsstiller: 292 - John-Peder Denstad, Trøndelag

«Ukjente kunder»

4. Å jobbe - Linje 874

LO vil arbeide for å forby såkalte «ukjente kunder» som metode for å spionere på hvordan bedriftens ansatte utfører sine oppgaver. Ref forslag 9003 m fl.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #62

Forslagsstiller: 154 - Synøve Bergan, Fellesforbundet

Forby alenearbeid

4. Å jobbe - Linje 880

Kapittel 4, punkt 4 - Ny setning foreslås i linje 880: (...)”LO vil styrke arbeidsmiljøloven og annet aktuelt lov- og forskriftsverk (...)” NY SETNING: deriblant å forby alenearbeid. Begrunnelse: For 12 år siden ble det en ny bestemmelse om alenearbeid i Arbeidsmiljøloven § 4, med den hensikt og minimere risiko knyttet til alenearbeid, slik at et fullt forsvarlig arbeidsmiljø kunne ivaretas. Dessverre er formuleringene slik at når det «skal vurderes tiltak», blir ikke intensjonene om økt bemanning ved uakseptable arbeidsmiljøbelastninger fulgt.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #66

Forslagsstiller: 253 - Natalia Zubillaga, Norsk Tjenestemannslag

Redusert arbeidstid

4. Å jobbe - Linje 914

linje 914-915 strykes og erstattes med «LO vil jobbe for en tariffestet og gradvis reduksjon i arbeidstiden med mål om 6 timers arbeidsdag/30 timers arbeidsuke med full lønnskompensasjon» Begrunnelse: i tillegg til å følge opp en plan, er det sentralt at det tydeliggjøres at et krav om redusert arbeidstid må gjøres i tariffoppgjør. Dette er i tråd med arbeidsgruppa, som ble opprettet etter forrige kongress, sin anbefaling og er den eneste måten å fortsatt sikre de lavtlønte gjennom forhandlinger om fordelingen av produktivitetsvekst og verdiskapningen.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #382

Forslagsstiller: 237 - Lars Olav Iversen, Norsk Nærings- og Nytelsesmiddelarbeiderforbund

Gjenreiser forslag 9026

4. Å jobbe - Linje 915

«LO vil følge opp planen for hvordan man kan gå videre med arbeidstidsreduksjoner, herunder 6-timers arbeidsdag/30 timers arbeidsuke med full lønnskompensasjon.»

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #159

Forslagsstiller: 147 - Jorge Alex Dahl, Fellesforbundet

Arbeidstid - gjennomsnittsberegning

4. Å jobbe - Linje 924

Tillegg til kulepunkt 1 linje 929 (jfr. tidligere forslag 9033 fra Fellesforbundet): Ny tekst etter punktum: "Adgangen til gjennomsnittsberegning av arbeidstid skal forbeholdes bedrifter med tariffavtale med fagforening med innstillingsrett, og skal kun være tillatt innenfor en periode på 8 uker."

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #133

Forslagsstiller: 110 - Joachim Espe, Fellesforbundet

Arbeidstid - gjennomsnittsberegning

4. Å jobbe - Linje 929

Tillegg til kulepunkt 1 linje 929 (jfr. tidligere forslag 9033 fra Fellesforbundet): Ny tekst etter punktum: "Adgangen til gjennomsnittsberegning av arbeidstid skal forbeholdes bedrifter med tariffavtale med fagforening med innstillingsrett, og skal kun være tillatt innenfor en periode på 8 uker."

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #304

Forslagsstiller: 136 - Christian Justnes, Fellesforbundet

Arbeidstid - gjennomsnittsberegning

4. Å jobbe - Linje 929

Tillegg til kulepunkt 1 linje 929 (jfr. tidligere forslag 9033 fra Fellesforbundet): Ny tekst etter punktum: "Adgangen til gjennomsnittsberegning av arbeidstid skal forbeholdes bedrifter med tariffavtale med fagforening med innstillingsrett, og skal kun være tillatt innenfor en periode på 8 uker."

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #342

Forslagsstiller: 124 - Nils Helge Slethei, Fellesforbundet

Arbeidstid-gjennomsnittsberegning

4. Å jobbe - Linje 929

Tillegg til kulepunkt 1 linje 929 (jfr. tidligere forslag 9033 fra Fellesforbundet): Ny tekst etter punktum: "Adgangen til gjennomsnittsberegning av arbeidstid skal forbeholdes bedrifter med tariffavtale med fagforening med innstillingsrett, og skal kun være tillatt innenfor en periode på 8 uker."

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #366

Forslagsstiller: 284 - Nikolas Njerve, Rogaland

oppretholde forslag 9011

4. Å jobbe - Linje 931

Tilleggsforslag linje 931 nytt kulepunkt: Arbeide for at der blir opprettet offentlig vikartjeneste i alle kommuner som et verktøy mot ufrivillig deltid. Begrunnelse: Mange kommunen har mange ansatte i deltid, spesielt innenfor helse og renhold. Offentlig vikartjeneste med fast ansatte vikarer, kan være et godt verktøy for å få redusert deltidsproblematikken.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #63

Forslagsstiller: 147 - Jorge Alex Dahl, Fellesforbundet

Tillegg til 4.6 likestilling og likelønn

4. Å jobbe - Linje 957

Tillegg linje 957 etter ....alle: bl.a. gjennom å styrke lov- og/eller avtalereguleringer som ivaretar de fysiske forhold på arbeidsplassene, som garderobes/brakkeforhold, spise-, skifte- og sanitærforhold m.m.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #300

Forslagsstiller: 283 - Marianne Hirzel, Rogaland

Utjevne lønnsforskjeller

5. Å dele - Linje 1042

Nytt kulepunkt: Arbeide for å utjevne lønnsforskjellene ved å gå bort fra %-tillegg ved lønnsoppgjørene, og heller gi kronetillegg med høyest tillegg for dem med lavest lønn.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #305

Forslagsstiller: 284 - Nikolas Njerve, Rogaland

Oppretholde forslag 9099

5. Å dele - Linje 1042

nytt kulepunkt: LO må trappe opp garantiordningen, slik at 95 % av gjennomsnittlig industriarbeiderlønn skal være gjeldende i tariffoppgjørene. Begrunnelse: Sikre en sterke lønnsvekst og minske lønnsforskjellene mellom de forskjellige tariffoppgjørene og tariffavtalene.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #311

Forslagsstiller: 283 - Marianne Hirzel, Rogaland

Garantiordning

5. Å dele - Linje 1042

Nytt kulepunkt: LO må trappe opp garantiordningen, slik at 95% av gjennomsnittlig industriarbeiderlønn skal

være gjeldende i tariffoppgjørene.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #209

Forslagsstiller: 246 - Sven Ivar Skodjevåg, Norsk Tjenestemannslag

Endringsforslag progressiv beskatning

5. Å dele - Linje 1045

5.2 Fordeling gjennom skatt Endringsforslag: Setningen «De som har mest, må betale mest.» endres til:
«Dagens skatte- og avgiftssystem er ikke tilstrekkelig omfordelende og må bli mer progressivt.»

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #313

Forslagsstiller: 51 - Marianne Nilsen Skjønstad, Fagforbundet

5,2 Fordeling gjennom skatt,

5. Å dele - Linje 1046

Til linje 862 Grunnrentebeskatning må utvides til også å inkludere oppdrettsnæringen Begrunnelse:
Oppdrettsnæringen bruker av fellesskapet til å skape verdier. Både oljenæring og vannkraften betaler grunnrenteskatt og vi mener det er mest riktig at også oppdrettsnæringen gjør det.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #203

Forslagsstiller: 23 - Trond Finstad, Fagforbundet

Fordeling gjennom skatt

5. Å dele - Linje 1052

Tillegg i setningen: skatteetaten må ha et godt utbygget kontrollapparat med lokale avdelinger for å hindre skatteunndragelser og sikre statens og kommunenes skatteinngang.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #47

Forslagsstiller: 292 - John-Peder Denstad, Trøndelag

Friskmelding til formidling

5. Å dele - Linje 1083

LO vil arbeide for at Folketrygdlovens bestemmelser om friskmelding til formidling fjernes. Ref forslag 9138

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #406

Forslagsstiller: 208 - Tone Janikke Gummesen Thon, Industri Energi

Full lønn under sykdom....

5. Å dele - Linje 1083

Erstatte kulepunkt på linje 1083 med: Opprettholde full lønn under sykdom og foreldrepermisjon, inkludert opptjening av feriepenger.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #4

Forslagsstiller: 194 - John Thomas Suhr, Handel og Kontor i Norge

Foreldelsesfrist frata statsborgerskap

6. Å ta vare på - Linje 893

Til linje 1271 (linjevalgene som kommer opp i systemet ser ut til å være feil):: «LO må jobbe for at det blir en foreldelsesfrist for når man kan frata borgere statsborgerskapet.»

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #32

Forslagsstiller: 110 - Joachim Espe, Fellesforbundet

Levealdersjustering

6. Å ta vare på - Linje 955

Å ta vare på, 6.3., nytt tredje avsnitt Tidligere forslag 9248: Tidligere linje 955, men i innstillingen nå linje 1146 (men det får jeg ikke som alternativ i rullegardinmenyen til høyre Nytt avsnitt: "Selv om Norge er blant de landene i verden med høyest levealder er det er sosiale forskjeller i levealder målt etter økonomi, helse og utdanning. De sosiale forskjellene i levealder øker og forskjellene er større i Norge enn i mange andre europeiske land. Når levealdersjusteringen tar utgangspunkt gjennomsnittlig forventet levealder for årskullet, betyr det i praksis at de med kortere utdanning og inntekt vil få lavere pensjon fordi de med lengere utdanning og høyere inntekt lever lengre. Folketrygden må styrkes og mekanismer som forsterker sosial ulikhet som levealdersjusteringen må fases ut." Begrunnelse: LO-kongressen i 2005 vedtok å ikke ensidig stille seg bak en levealdersjustering men la til grunn: «For LO er det en forutsetning for en slik levealdersjustering at vi får et inkluderende arbeidsliv som gjør at folk både kan og vil fortsette å jobbe lenger enn i dag», samt at «Det er urimelig om økt levealder blant høylønte skal medføre endringer som mest berører grupper med tungt arbeid og kanskje lavere lønn.» Levealdersjusteringen har slått både hardt og skeivt ut, spesielt blant unge, og de med lav inntekt og utdanning og dårlig helse. Levealdersjusteringens kuttmekanisme er grunnen til at en de siste årene også har måttet endre flere pensjonssystemer for å lappe på de største skadevirkningene av levealdersjusteringen. Det er viktig også for LO å problematisere levealdersjusteringen, og se om det finnes alternativer som treffes sosialt bedre.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #9

Forslagsstiller: 188 - Siw Mæhre, Handel og Kontor i Norge

Forslagnr. 9321 - Bolig

6. Å ta vare på - Linje 965

I tillegg til eie-til-leie ordninger, må det etableres en en tredje boligsektor for å gjøre bolig mer tilgjengelig.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #10

Forslagsstiller: 188 - Siw Mæhre, Handel og Kontor i Norge

Forslagsnr. 9322-Bolig

6. Å ta vare på - Linje 965

Ny setning: I tillegg til eierlinja trengs det at det utvikles en supplerende ordning der en kan leie bolig trygt og rimelig og ikke kommersielt. Kommunene trenger endringer i lovverk for å gjøre dette mulig.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #12

Forslagsstiller: 188 - Siw Mæhre, Handel og Kontor i Norge

Forslagsnr. 9323 - Bolig

6. Å ta vare på - Linje 965

Ny setning: LO vil arbeide for å avgrense rentefradraget på boliglån til å gjelde kun primærbolig.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #38

Forslagsstiller: 306 - Jan Olav Andersen, sekretariatet

Pensjon

6. Å ta vare på - Linje 1024

Linje 1150 tilføyes: Tjenestepensjonsordningene må forbedres ved å heve minstesatsen, i første omgang til 4%.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #162

Forslagsstiller: 257 - Ellen Dalen, Norsk Tjenestemannslag

Tillitsreform

6. Å ta vare på - Linje 1106

Tillegg, linje 1106: Mål- og resultatstyring har ført til målforskyving, unødig byråkrati, fragmentering av ansvar og detaljstyring. Styringsystemene i offentlig sektor må endres for å styrke lokal medbestemmelse og medvirkning. Stryk: med detaljstyring og fragmentering av ansvar. Begrunnelse: Dagens styringsystemer står i veien for lokal medbestemmelse og medvirkning. Det er ikke tilstrekkelig at lokale parter får ansvar for ångjennomføre reformtiltak. Styringsystemene må endres. Offentlig sektor skal være underlagt politisk styring, det er markedsmekanismene som må avvikles. Mål - og resultatstyringssystemet må derfor erstattes med styring basert på overordna velferdsmål.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #204

Forslagsstiller: 238 - Kenneth Totland, Norsk Nærings- og Nytelsesmiddelarbeiderforbund

#6.2 Velferd ikke markert

6. Å ta vare på - Linje 1116

Kostnadene for tannbehandling skal dekkes av det offentlige på samme måte som øvrige helsetjenester.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #235

Forslagsstiller: 150 - Atle Tranøy, Fellesforbundet

Private helseforsikringer

6. Å ta vare på - Linje 1121

Tilføyning i linje 1121: De felles velferdsordningene utfordres av en økende privat rikdom, og ved kjøp av private helseforsikringer i næringslivet, som gjør at mange.....

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #301

Forslagsstiller: 284 - Nikolas Njerne, Rogaland

Opprettholde forslag 9179

6. Å ta vare på - Linje 1130

Tilleggsforslag: Dette gjelder både skole, barnehager, helse og omsorg, tekniske tjenester og infrastruktur. Begrunnelse: Det er ingen grunn til at tekniske tjenester og infrastruktur skal bli underlagt et marked. Dette blir både billigere og bedre i offentlig regi samt at man unngår konkurranse på lønnsog arbeidsvilkår som vi ser blir resultatet hver gang offentlig virksomhet blir konkurranseutsatt. Tekniske tjenester som vann, avløp,

renovasjon, park og idrett er og en viktig del av vårt velferdssystem.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #185

Forslagsstiller: 275 - Bjørn Sigurd Svingen, Innlandet

Helseforetaksmodellen må skrotes

6. Å ta vare på - Linje 1131

Tillegg etter punktum: Helseforetaksmodellen må avvikles, og sykehusene tilbakeføres til folkevalgt kontroll basert på forvaltning, ikke forretning.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #297

Forslagsstiller: 136 - Christian Justnes, Fellesforbundet

Helseforetaksmodellen må skrotes

6. Å ta vare på - Linje 1131

Tillegg etter punktum: Helseforetaksmodellen må avvikles, og sykehusene tilbakeføres til folkevalgt kontroll basert på forvaltning, ikke forretning.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #294

Forslagsstiller: 284 - Nikolas Njerve, Rogaland

Opprettholde forslag 9192

6. Å ta vare på - Linje 1138

nytt kulepunkt: LO vil arbeide for at foretaksmodellen i sykehusene erstattes med lokal folkevalgt styring.

Begrunnelse: Våre sykehus er en del av vårt velferdssystem og må ikke styres som en forretning slik foretaksmodellen legger opp til.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #299

Forslagsstiller: 284 - Nikolas Njerve, Rogaland

Opprettholde forslag 9184

6. Å ta vare på - Linje 1138

nytt kulepunkt: LO vil arbeide for å rekommunalisere/renasjonalisere offentlige tjenester som allerede er konkurranseutsatte og/eller privatisert slik at de kommer under offentlig eierskap og folkevalgt styring

Begrunnelse: Når konkurranseutsetting og privatisering er kommet så langt som det er, er det ikke nok lenger å stoppe utviklingen. Det naturlige svaret fra LO må være å prøve å reversere utviklingen der det er mulig. Det dreier seg til syvende og sist om hva slags samfunn vi ønsker oss. et samfunn der kapitalen og konkurranse tar over på alle områder, eller å ha viktige samfunnsområder under demokratisk eierskap, drift og politisk styring.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #369

Forslagsstiller: 109 - Inger Kristin Byberg, Fellesforbundet

Sykepenger

6. Å ta vare på - Linje 1143

6.3 Trygder, pensjoner og sosialhjelp Forslag til ny setning før "Barnetrygden....." NAV må utbetale sykepenger for lørdager og søndager. Arbeidstakere som jobbar skift/turnus inn i helg, taper penger på sykefravær som varer rett over 16 dager. Eksempel: Arbeidsgiverperioden er 16 dager og om den 16. dagen er en fredag og

man er sykemeldt tom søndag, vil lørdagen og søndagen ikke gi utbetaling fra NAV selv om man i realiteten skulle jobbet de to dagene. Det må være slik at man får sykepenger for de dagene man skulle ha jobbet. Det er mange som jobbar skift eller turnus.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #120

Forslagsstiller: 110 - Joachim Espe, Fellesforbundet

Omsorgslønn, feriepenger på dagpenger mm

6. Å ta vare på - Linje 1145

Ny tekst etter linje 1145 (jfr. tidligere forslag 9225 fra Fellesforbundet): "Retten til omsorgslønn i forbindelse med barns sykdom utvides. Feriepengeopptjening av dagpenger må gjeninnføres og feriepenger må settes av på sperret konto. Foreldrepenger, sjukepenger og andre offentlig ytelser som er til erstatning for ordinær lønn må gi full opptjeningsrett til feriepenger."

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #48

Forslagsstiller: 292 - John-Peder Denstad, Trøndelag

Folketrygden og OTP

6. Å ta vare på - Linje 1150

LO vil utrede muligheten for å styrke Folketrygden og OTP ved at lovbestemt del av OTP innbetales fra bedriftene slik at de kommer i tillegg til de 18,1 % av lønn som i dag inngår i den enkeltes pensjonsbeholdning. Ref forslag 9264 med fler

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #83

Forslagsstiller: 255 - Gudrun Høverstad, Norsk Tjenestemannslag

6.3 Trygder, pensjoner og sosialhjelp

6. Å ta vare på - Linje 1150

Etter «ved å heve minstesatsen» nye setninger: LO vil utrede muligheten for å styrke Folketrygden og OTP ved at lovbestemt del av OTP innbetales fra bedriftene slik at de kommer i tillegg til de 18,1 % av lønn som i dag inngår i den enkeltes pensjonsbeholdning. Det forhandles fram en gradvis økning av minstesatsen slik at LOs mål om at summen av folketrygd, AFP og lovbestemt tjenestepensjon gir 66 % av lønn ved 67 år oppnås. Begrunnelse: Dette vil styrke alderspensjonen i folketrygden. Var forslag 9264 fra NTL + tillegg. Ref. også forslag 9261, 9263, 9265

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #132

Forslagsstiller: 156 - Stian Sagvold, Fellesforbundet

Gjenreiser forslag 9264

6. Å ta vare på - Linje 1150

«LO vil utrede muligheten for å styrke Folketrygden og OTP ved at lovbestemt del av OTP innbetales fra bedriftene slik at de kommer i tillegg til de 18,1 % av lønn som i dag inngår i den enkeltes pensjonsbeholdning.»

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #309

Forslagsstiller: 136 - Christian Justnes, Fellesforbundet

Folketrygd og OTP

6. Å ta vare på - Linje 1150

LO vil utrede muligheten for å styrke Folketrygden og OTP ved at lovbestemt del av OTP innbetales fra bedriftene slik at de kommer i tillegg til de 18,1 % av lønn som i dag inngår i den enkeltes pensjonsbeholdning. Ref forslag 9264 med fler

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #330

Forslagsstiller: 296 - Ann Merethe Larsos Kristensen, Nordland

Trygder, pensjon og sosial hjelp

6. Å ta vare på - Linje 1150

Tjenestepensjonsordningen må forberedes ved å heve minstesatsen, samt arbeide for at all lønnsinntekt skal generer grunnlag for tjenestepensjon.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #359

Forslagsstiller: 284 - Nikolas Njerve, Rogaland

Opprettholde forslag 8059

6. Å ta vare på - Linje 1150

Tilleggsforslag: Derfor er det viktig for LO å jobbe for et pensjonssystem som er kjønnsnøytralt og ikke straffer de som må gi seg tidlig i arbeidslivet fordi helse og krefter ikke strekker til. Begrunnelse: Det nye pensjonssystemet bygger på at folk må jobbe mange år i full stilling, fordi prinsippet om alle-årsregelen ble innført i stedet for prinsippet om besteårsregelen. Veldig mange må derfor være i arbeid til over 67 år for å få en pensjon å leve med. Dette straffer de med de tyngste jobbene, som må gi seg tidlig fordi de ikke klarer å stå i stilling, og kvinner spesielt - som ofte jobber deltid i flere år på grunn av omsorgsoppgaver.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #156

Forslagsstiller: 191 - Barbro Elin Nærø, Handel og Kontor i Norge

6.3 Trygder, pensjoner og sosialhjelp

6. Å ta vare på - Linje 1152

«Det må sikres at personer som blir gradvis uføre på slutten av arbeidslivet, ikke ender opp som minstepensjonister på tross av ang yrkeskarriere.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #55

Forslagsstiller: 292 - John-Peder Denstad, Trøndelag

Folketrygdens minstepensjon

6. Å ta vare på - Linje 1153

LO vil at Folketrygdens minstepensjon, nå kalt garantipensjon, ikke skal levealdersjusteres. Ref forslag 9278 m fl.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #84

Forslagsstiller: 255 - Gudrun Høverstad, Norsk Tjenestemannslag

6.3 Trygder, pensjoner og sosialhjelp

6. Å ta vare på - Linje 1153

Etter « videreføres og økes» ny setning: LO vil arbeide for at Folketrygdens minstepensjon, nå kalt garantipensjon, ikke skal levealdersjusteres. Begrunnelse: Minsteytelse skal ikke levealdersjusteres, men følge lønnsutviklingen. Med levealdersjusteringen vil dagens minstepensjon på 2 G, være på 1,8 G i 2030. Var forslag 9300 fra NTL, ref. også 9278, 9290, 9304

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #153

Forslagsstiller: 193 - Charlott Pedersen, Handel og Kontor i Norge

Uførepensjon

6. Å ta vare på - Linje 1153

Forslag nr. 9238 opprettholdes med følgende endring; Ny setning på linje 1153: «Uførepensjon bør bli en obligatorisk del av alle tjenestepensjonsordninger, så vel i privat sektor som i offentlig sektor!» Begrunnelse: Mange arbeidsgivere unnlater i dag å inkludere uførepensjon fordi dette ikke er pålagt. Dette er uheldig for mange arbeidsfolk, særlig i serviceyrkene.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #332

Forslagsstiller: 280 - Bjørn Gottschlich, Agder

Folketrygdens minstepensjon

6. Å ta vare på - Linje 1153

LO vil at Folketrygdens minstepensjon, nå kalt garantipensjon, ikke skal levealderjusteres. Ref. forslag 9278 m. fl.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #335

Forslagsstiller: 194 - John Thomas Suhr, Handel og Kontor i Norge

Ikke levealderjustering garantipensjon

6. Å ta vare på - Linje 1153

Etter « videreføres og økes» ny setning: LO vil arbeide for at Folketrygdens minstepensjon, nå kalt garantipensjon, ikke skal levealdersjusteres.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #403

Forslagsstiller: 194 - John Thomas Suhr, Handel og Kontor i Norge

2/3 også ved AFP og uføre

6. Å ta vare på - Linje 1153

LO vil arbeide for at samlet pensjon ved 67 års alder skal gi en inntekstdekning på minst to tredjedeler av lønn. Dette gjelder også uføre og de som går av med AFP før fylte 67 år.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #289

Forslagsstiller: 284 - Nikolas Njerne, Rogaland

Opprettholde forslag 9199

6. Å ta vare på - Linje 1154

Tillegg: Ingen skal leve under fattigdomsgrensa i Norge.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #386

Forslagsstiller: 190 - Anne Svendsvoll, Handel og Kontor i Norge

Gjenreise med tillegg

6. Å ta vare på - Linje 1154

Nytt avsnitt Vi trenger en ny AFP som tetter hullene, slik at flere sikres AFP. I en reformert AFP må partene arbeide for en lavere maksopptjeningstid, og kravet om minstebemanning for å være tilsluttet AFP ordningen må fjernes. Begrunnelse: vi må sikre at flere får uttelling på samme nivå som dagens AFP. PR i dag må foretaket ha minst en full stilling eller flere arbeidstakere som utgjør en full stilling, i tillegg til daglig leder og eier, for å kunne være med i ordningen. I mange bransjer som for eksempel i handelsnæringen er dette utfordrende for de små, nisjebedriftene og ansatte taper store summer i pensjon.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #134

Forslagsstiller: 156 - Stian Sagvold, Fellesforbundet

Gjenreiser forslag 9269

6. Å ta vare på - Linje 1164

«LO vil arbeide for at samlet pensjon ved 67 års alder skal gi en inntektsdekning på minst to tredeler av lønn. Det gjelder også uføre og de som går av med AFP før fylte 67 år.»

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #186

Forslagsstiller: 275 - Bjørn Sigurd Svingen, Innlandet

Sikre sliterne verdighet

6. Å ta vare på - Linje 1164

LO vil arbeide for at samlet pensjon ved 67 års alder skal gi en inntektsdekning på minst to tredeler av lønn. Det gjelder også uføre og de som går av med AFP før fylte 67 år.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #278

Forslagsstiller: 293 - Astrid Reistad, Trøndelag

6.3 Trygder

6. Å ta vare på - Linje 1164

Forslag 9269,9266 LO vil arbeide for at samlet pensjon ved 67 års alder skal gi en inntektsdekning på minst to tredeler av lønn. Det gjelder også uføre og de som går av med AFP før fylte 67 år.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #316

Forslagsstiller: 280 - Bjørn Gottschlich, Agder

Sikre sliterne verdighet

6. Å ta vare på - Linje 1164

LO vil arbeide for at samlet pensjon ved 67 års alder skal gi en inntektsdekning på minst to tredeler av lønn. Det gjelder også uføre og de som går av med AFP før fylte 67 år.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #67

Forslagsstiller: 270 - Marc Gayorfar, Oslo

6.5 Trygghet i hverdagen

6. Å ta vare på - Linje 1206

Etter linje 1205; «Alle offentlige etater skal ha tilstrekkelig grunnbemanning og god nok beredskap til å kunne håndtere krisesituasjoner».

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #56

Forslagsstiller: 149 - Richard Storevik, Fellesforbundet

Kampen mot høyreekstremisme

6. Å ta vare på - Linje 1249

Endringsforslag første kulepunkt linje nr 1249 Endres til: - Lage en handlingsplan mot høyreekstremisme og styrke arbeiderbevegelsen grunnleggende verdier om likeverd, samt støtte opp om AUFs arbeid på Utøya for å spre kunnskap om demokrati og ekstremisme.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #91

Forslagsstiller: 20 - Iren Mari Luther, Fagforbundet

Uretturnerbare asylsøkere

6. Å ta vare på - Linje 1275

Linje 1275 tillegg ...retur er trygt. Uretturnerbare asylsøkere må ha tilgang på trygg og god helsehjelp og sikkerhetsnett gjennom det offentlige.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #99

Forslagsstiller: 110 - Joachim Espe, Fellesforbundet

Norskopplæring for arbeidsinnvandrere

6. Å ta vare på - Linje 1280

Nytt kulepunkt etter linje 1280 (jfr. tidligere forslag 9393 fra Fellesforbundet): "At det skal bygges opp regionale sentre for gratis norskopplæring for arbeidsinnvandrere i samarbeid med partene i arbeidslivet, frivillige organisasjoner og næringslivet."

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #286

Forslagsstiller: 284 - Nikolas Njerve, Rogaland

Opprettholde forslag 9392

6. Å ta vare på - Linje 1280

Nytt kulepunkt: Styrke kommunene sine ressurser til arbeidet med bosetting og integrering av flyktninger. Begrunnelse: Det er kommunene som utfører arbeidet med å bosette, kvalifisere og inkludere flyktninger i lokalsamfunnet. For å lykkes med arbeidet, må kommunene ha de nødvendige ressurser. Da kan en få til integrering og flyktningene kan trives, og få et best mulig liv de kommunen de kommer til.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #139

Forslagsstiller: 154 - Synøve Bergan, Fellesforbundet

Pådrivere i det grønne skiftet

7. Å mestre internasjonaliseringen - Linje 1318

Endring i kapittel 7 - 1: FN's bærekraftsmål. Tillegg i linje 1318 på side 36 i sekretæriates innstilling etter

«Stimulere til bærekraftig verdiskapning med høy sysselsetting gjennom politisk påvirkning»: ny setning etter komma, om nødvendig skal LO sammen med forbundene bruke politisk streik som virkemiddel. Begrunnelse: Nå har det vært nok diskusjon, vi trenger mer aksjon! Vi trenger et aktivt LO som, som Martin Kolberg sa: utvikler og former samfunnet - ikke kun administrerer det.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #288

Forslagsstiller: 292 - John-Peder Denstad, Trøndelag

Dialog i Venezuela

7. Å mestre internasjonaliseringen - Linje 1330

LO vil arbeide for at den norske regjeringa bidrar til å fremme dialog i Venezuela, under prinsippene om respekt for suverenitet, ikke-innblanding i indre anliggender i andre stater, selvbestemmelsen til folkene og den demokratiske og institusjonelle orden i tråd med folkeretten.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #49

Forslagsstiller: 292 - John-Peder Denstad, Trøndelag

Cubanske fagbevegelse

7. Å mestre internasjonaliseringen - Linje 1338

LO vil videreutvikle samarbeidet med den cubanske fagbevegelsen Central de Trabajadores de Cuba CTC, og jobbe for at USAs folkerettsstridige blokade av Cuba opphører og for at Cubas suverenitet og selvbestemmelsesrett respekteres.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #267

Forslagsstiller: 150 - Atle Tranøy, Fellesforbundet

GFA og GWC

7. Å mestre internasjonaliseringen - Linje 1364

Tilføyning etter linje 1364: ...for å sikre etterlevelse. Støtte etableringer av Globale rammeavtaler (Global Framework Agreement) og Globale samarbeidsutvalg (Global Works Council) som viktige verktøy i dette.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #367

Forslagsstiller: 39 - Ivar Romundstad, Fagforbundet

Forsvars- og sikkerhetspolitikk

7. Å mestre internasjonaliseringen - Linje 1381

Kap 7.3 Endringsforslag til linje 1381-1383: Den overordna føringen for norsk forsvars- og sikkerhetspolitikk skal være å bidra til fred, nedrustning og avspenning mellom land. I nordområdene har Norge et særskilt ansvar for å søke dialog og samarbeid med naboland. Krig ødelegger tillit og samarbeid, og fred er en forutsetning for at tillit kan gjenoppbygges.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #111

Forslagsstiller: 248 - Bjørn Halvorsen, Norsk Tjenestemannslag

Basepolitikken

7. Å mestre internasjonaliseringen - Linje 1385

Opprettholde forslag 9421: Norsk base- og øvingspolitikk må ikke bidra til å øke spenningsnivået i våre

nærområder. Utenlandske tropper skal ikke være fast stasjonert i Norge i fredstid. Begrunnelse: Vi ønsker ikke permanente NATO-baser på norsk jord, særlig ikke når det er snakk om at amerikansk lovgivning og ikke norsk lovgivning skal være rådende på disse basene. Sverige og Finland har nå søkt om NATO-medlemskap og det åpner seg muligheter for et sterkere nordisk forsvarssamarbeid. Sverige har en klar forutsetning om at NATO-medlemskap ikke skal medføre lagring av atomvåpen på svensk jord eller NATO-baser. Norge bør støtte Sverige og kreve det samme. Vi er for et nordisk forsvarssamarbeid men vi vil ikke at utenlandske tropper skal være fast stasjonert i Norge. Det bør likevel bygges infrastruktur som gjør det mulig for våre allierte å komme oss raskt til unnsetning. NATO-baser oppfattes av Russland som en endring av politikken og som en økning av spenningsnivået.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #112

Forslagsstiller: 248 - Bjørn Halvorsen, Norsk Tjenestemannslag

Militære utslipp

7. Å mestre internasjonaliseringen - Linje 1396

Opprettholde forslag nr 9439 men inn i teksten og ikke som kulepunkt: Norge skal jobbe aktivt for at alle lands militære utslipp telles med i de nasjonale klima- og miljøregnskapene. Begrunnelse: Per i dag er det frivillige etter Parisavtalen om militære utslipp skal oppgis. For å tiltrekke seg unge folk må også forsvaret bli mer bevisst på klima, miljø og biomangfold. Det norske forsvaret og Forsvarets forskningsinstitutt har kommet langt i registrering av utslipp og i NATO-kretser er dette et diskusjonstema. Norge kan gå foran og i første omgang få med våre allierte på registrering av utslipp og få på plass planer for kutt.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #395

Forslagsstiller: 324 - Torbjørn Bongo, varamedlem til sekretariatet

Endring HP Forsvar

7. Å mestre internasjonaliseringen - Linje 1398

Erstatte linje 1398-1400 med; LO mener at Norge, sammen med de andre nordiske landene, må arbeide for at NATO integrerer FN-Traktaten som forbyr atomvåpen i alliansens nedrustningsstrategi.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #117

Forslagsstiller: 249 - Stina Baarne Hassel, Norsk Tjenestemannslag

Forsvars- og sikkerhetspolitikk

7. Å mestre internasjonaliseringen - Linje 1404

Erstatte linje 1404-1405 (At Forsvaret sikres tilstrekkelig finansieringsformer å nå målet om at forsvarsbudsjettet skal nærme seg to prosent av BNP) med «At Forsvaret har tilstrekkelig finansiering for å sikre beredskap og forsvarsevne.» Begrunnelse: For å sikre at Forsvaret kan ivareta sine oppgaver er det svært viktig at etaten mottar tilstrekkelig finansiering over tid. Det er derfor uklokt å knytte finansieringa til BNP, og et 2% mål for Forsvarets utgifter kan ikke være noe mål i seg sjøl. Kriser av ulik art kan påvirke størrelsen på BNP, ofte i negativ retning. Ulike kriser kan ofte øke Forsvarets behov, slik vi er vitne til nå med krigen i Ukraina. Finansieringa av Forsvaret må ta utgangspunkt i hvor mange ansatte og hvor store ressurser etaten trenger for å løse samfunnsoppdraget, ikke i BNP.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #140

Forslagsstiller: 274 - Olav Neerland, Innlandet

Nytt kulepunkt om matvarer og medisiner

7. Å mestre internasjonaliseringen - Linje 1405

Innarbeide nytt kulepunkt ; «Jobbe aktivt for at produksjon av viktige matvarer og medisin økes» Sekundært bør det innarbeides i øvrig tekst, feks i nytt avsnitt etter linje 1396 Begrunnelse: I lys av tiden vi vi har vært gjennom med pandemi, samt krig i Europa, viser hvor sårbare Norge kan være. Dette gjør et nytt kulepunkt, eller i tekst for øvrig, nødvendig.. Dette handler om beredskap og sikkerhet .

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #14

Forslagsstiller: 110 - Joachim Espe, Fellesforbundet

Bevilgning - Fair Play Bygg

8. Bevilgninger

Kongressen bevilger til Fair Play Bygg Norge kr 250 000,- årlig i kongressperiode. Støtten fordeles til Fair Play Bygg sine underavdelinger, inkl. "Uropatruljen" i Trøndelag. Sammen med støtten sendes en oppfordring til NHO om å bevilge samme sum for å opprettholde topartsforholdet i arbeidet. Begrunnelse: Fair Play Bygg har siden det startet bidratt til å sette kampen mot arbeidslivskriminalitet på dagsorden, og vært en pådriver for økt innsats fra etatene, samt bidratt til strengere kontroll og nytt lovverk, bl.a. gjennom lov om lønnsstyreri. Fair Play bygg har allerede i dag et godt samarbeid med LO, bl.a. gjennom LOs juridiske kontor som har bidratt til å løfte flere saker for sårbare arbeidstakere for retten. Selv om mye har gått i riktig retning på A-krimområdet, gjenstår det mye arbeid, noe bl.a. de nylige avsløringene av ulovlige og uverdige forhold ved en rekke skipsverft har vist. Fair Play vil være en viktig aktør og en god samarbeidspartner for LO i dette arbeidet framover.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #26

Forslagsstiller: 271 - Petter Vellesen, Oslo

Bevilgning - Fair Play Bygg

8. Bevilgninger

Kongressen bevilger til Fair Play Bygg Norge kr 250 000,- årlig i kongressperiode. Støtten fordeles til Fair Play Bygg sine underavdelinger, inkl. "Uropatruljen" i Trøndelag. Sammen med støtten sendes en oppfordring til NHO om å bevilge samme sum for å opprettholde topartsforholdet i arbeidet. Begrunnelse: Fair Play Bygg har siden det startet bidratt til å sette kampen mot arbeidslivskriminalitet på dagsorden, og vært en pådriver for økt innsats fra etatene, samt bidratt til strengere kontroll og nytt lovverk, bl.a. gjennom lov om lønnsstyreri. Fair Play bygg har allerede i dag et godt samarbeid med LO, bl.a. gjennom LOs juridiske kontor som har bidratt til å løfte flere saker for sårbare arbeidstakere for retten. Selv om mye har gått i riktig retning på A-krimområdet, gjenstår det mye arbeid, noe bl.a. de nylige avsløringene av ulovlige og uverdige forhold ved en rekke skipsverft har vist. Fair Play vil være en viktig aktør og en god samarbeidspartner for LO i dette arbeidet framover.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #28

Forslagsstiller: 306 - Jan Olav Andersen, sekretariatet

Støtte til Nei til Atomvåpen oh ICAN.

8. Bevilgninger

1. Nei til Atomvåpen tilldelas en støtte på kr 100.000 pr år i kongressperioden. 2. ICAN Norge tilldeles en støtte på kr 100.000 pr år i kongressperioden. 3. LO ber regeringen følge opp sine løftet om fornyat innsats på kjernefysisk nedrustning om øke bevilningens til organisasjoner som arbeider for kjernefysisk nedrustning.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #34

Forslagsstiller: 136 - Christian Justnes, Fellesforbundet

Bevilgning Fair Play Bygg Norge

8. Bevilgninger

Kongressen bevilger til Fair Play Bygg Norge kr 250 000,- årlig i kongressperiode. Støtten fordeles til Fair Play Bygg sine underavdelinger, inkl. "Uropatroljen" i Trøndelag. Sammen med støtten sendes en oppfordring til NHO om å bevilge samme sum for å opprettholde topartsforholdet i arbeidet. Begrunnelse: Fair Play Bygg har siden det startet bidratt til å sette kampen mot arbeidslivskriminalitet på dagsorden, og vært en pådriver for økt innsats fra etatene, samt bidratt til strengere kontroll og nytt lovverk, bl.a. gjennom lov om lønnsstyveri. Fair Play bygg har allerede i dag et godt samarbeid med LO, bl.a. gjennom LOs juridiske kontor som har bidratt til å løfte flere saker for sårbare arbeidstakere for retten. Selv om mye har gått i riktig retning på A-krimområdet, gjenstår det mye arbeid, noe bl.a. de nylige avsløringene av ulovlige og uverdige forhold ved en rekke skipsverft har vist. Fair Play vil være en viktig aktør og en god samarbeidspartner for LO i dette arbeidet framover.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #94

Forslagsstiller: 147 - Jorge Alex Dahl, Fellesforbundet

Norsk Folkehjelp

8. Bevilgninger

Bevilgningen til vår egen humanitære solidaritetsorganisasjon, Norsk Folkehjelp, flyttes opp til bevilgning som gjøres per år i kongressperioden, med 250.000 per år.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #118

Forslagsstiller: 249 - Stina Baarne Hassel, Norsk Tjenestemannslag

Nei til atomvåpen

8. Bevilgninger

Nei til atomvåpen tildeles en støtte på kr. 100 000 per år i kongressperioden. Begrunnelse: Kampen mot atomvåpen er viktigere i dag enn den har vært på lenge. Russlands invasjon av Ukraina og Putins trusler om å bruke atomvåpen viser at terrorbalansen ikke virker. Snarere tvert i mot. Putin bruker atomvåpen som skjold for å føre krigen uten at vesten kan gripe inn. Atomvåpen skaper ikke fred og stabilitet, men gjør spente situasjoner enda farligere. Vedtak og uttalelser er viktig. Det er også bevilgninger. Vi trenger sterke organisasjoner som jobber for nedrustning.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #125

Forslagsstiller: 136 - Christian Justnes, Fellesforbundet

Bevilgning til Manifest

8. Bevilgninger

Endringsforslag til forslag nr. 9509: Det bevilges kr. 1 000 000,- til Manifest per år i kongressperioden.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #150

Forslagsstiller: 147 - Jorge Alex Dahl, Fellesforbundet

Fair Play bygg

8. Bevilgninger

Kongressen bevilger til Fair Play Bygg Norge kr 250 000,- årlig i kongressperiode. Støtten fordeles til Fair Play Bygg sine underavdelinger, inkl. "Uropatruljen" i Trøndelag. Sammen med støtten sendes en oppfordring til NHO om å bevilge samme sum for å opprettholde topartsforholdet i arbeidet. Begrunnelse: Fair Play Bygg har siden det startet bidratt til å sette kampen mot arbeidslivskriminalitet på dagsorden, og vært en pådriver for økt innsats fra etatene, samt bidratt til strengere kontroll og nytt lovverk, bl.a. gjennom lov om lønnsstyring. Fair Play bygg har allerede i dag et godt samarbeid med LO, bl.a. gjennom LOs juridiske kontor som har bidratt til å løfte flere saker for sårbare arbeidstakere for retten. Selv om mye har gått i riktig retning på A-krimområdet, gjenstår det mye arbeid, noe bl.a. de nylige avsløringene av ulovlige og uverdige forhold ved en rekke skipsverft har vist. Fair Play vil være en viktig aktør og en god samarbeidspartner for LO i dette arbeidet framover.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #215

Forslagsstiller: 125 - Arild Håvik, Fellesforbundet

Avvikle støtte

8. Bevilgninger

Gjenreiser forslag 9454 LO skal avvikle sin økonomiske støtte til Tankesmien Agenda

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #270

Forslagsstiller: 16 - Odd Haldgeir Larsen, Fagforbundet

Kongressbevilgning - 9509

8. Bevilgninger

Endringsforslag Fagforbundet foreslår bevilgning til Manifest 700 000

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #340

Forslagsstiller: 124 - Nils Helge Slethei, Fellesforbundet

Bevilgning fair play bygg norge

8. Bevilgninger

Kongressen bevilger til Fair Play Bygg Norge kr 250 000,- årlig i kongressperiode. Støtten fordeles til Fair Play Bygg sine underavdelinger, inkl. "Uropatruljen" i Trøndelag. Sammen med støtten sendes en oppfordring til NHO om å bevilge samme sum for å opprettholde topartsforholdet i arbeidet. Begrunnelse: Fair Play Bygg har siden det startet bidratt til å sette kampen mot arbeidslivskriminalitet på dagsorden, og vært en pådriver for økt innsats fra etatene, samt bidratt til strengere kontroll og nytt lovverk, bl.a. gjennom lov om lønnsstyring. Fair Play bygg har allerede i dag et godt samarbeid med LO, bl.a. gjennom LOs juridiske kontor som har bidratt til å løfte flere saker for sårbare arbeidstakere for retten. Selv om mye har gått i riktig retning på A-krimområdet, gjenstår det mye arbeid, noe bl.a. de nylige avsløringene av ulovlige og uverdige forhold ved en rekke skipsverft har vist. Fair Play vil være

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #389

Forslagsstiller: 269 - Ingunn Gjerstad, Oslo

Bevilgning Nei til Atomvåpen

8. Bevilgninger

LO gir en årlig bevilgning på 150 000 til Nei til Atomvåpen og årlig bevilgning på kr 150 000 til ICAN Norge for å styrke fredsbevegelsen

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #391

Forslagsstiller: 269 - Ingunn Gjerstad, Oslo

Bevilgning De Facto

8. Bevilgninger

LO gir en årlig bevilgning på kr 1 million til De Facto Kunnskapssenter for fagorganiserte

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #430

Forslagsstiller: 311 - Christopher Beckham, sekretariatet

Årlig bevilgning til Manifest

8. Bevilgninger

Handel og Kontor i Norge (HK) vil opprettholde Forslagsnr: 9455 Bevilgninger Forslag til bevilgning: LO skal årlig bevilge 1,5 millioner kroner til Manifest Begrunnelse: Manifest er en viktig samarbeidspartner for forbundene og LO. De er en markant aktør som belyser viktige spørsmål innenfor samfunnsdebatten.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #7

Forslagsstiller: 271 - Petter Vellesen, Oslo

Bemanningsbransjen

9. Uttalelser - Et organisert og seriøst arbeidsliv

Linje 25: stryke: «...aldri i nyere... allerede igangsatt.» Ny tekst: «De foreslåtte innstramningene i adgangen til å leie inn fra bemanningsbyråer, gjeninnføring av kollektiv søksmålsrett og styrkede rettigheter til faste og hele stillinger er viktige og en god start. Forbudet mot innleie i byggebransjen i Oslo, Viken og Vestfold må iverksettes fra 1.1.2023 og må være starten på et arbeid med å avvikle innleie fra bemanningsbyråer som fortrenger faste stillinger, i hele arbeidslivet.»

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #15

Forslagsstiller: 110 - Joachim Espe, Fellesforbundet

Konkrete tiltak for seriøst arbeidsliv!

9. Uttalelser - Et organisert og seriøst arbeidsliv

Kulepunkter etter linje 83 (Ber eventuelt om separat behandling av hvert kulepunkt dersom helheten avvises) ny tekst: "LO vil jobbe for: - avvikling av all innleie som fortrenger faste ansettelse - at forbudet mot innleie fra bemanningsbyråer på byggeplasser i Oslo, Viken og Vestfold, innføres fra 1.1.2023 - at innleie fra bemanningsbyrå kun skal skje ved vikariat for bestemte personer og kun etter avtale med tillitsvalgte i forbund med innstillingsrett - å bekjempe eventuelle forsøk på omgåelser av et nytt innleieregelverk, som f.eks. fiktiv underentreprise - at adgangen til å gjennomsnittsberegne arbeidstiden begrenses til en periode på 8 uker, og at slik gjennomsnittsberegning krever avtale med tillitsvalgt i fagforening med innstillingsrett - at deltidsansatte som de siste 3 måneder jevnlig har arbeidet utover avtalt arbeidstid, har rett til stilling tilsvarende faktisk arbeidstid i denne perioden - arbeidstilsynet instrueres til å utstede bøter på inntil 15G for brudd på innleieregelverket og likebehandling ved innleie -at når offentlig tjenester legges ut på anbud skal det kreves pensjonsvilkår på linje med offentlig pensjon - at Norge reserverer seg dersom EUs direktiv om minstelønn viser seg å være EØS-relevant"

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #16

Forslagsstiller: 110 - Joachim Espe, Fellesforbundet

Fri flyt av arbeidskraft

9. Uttalelser - Et organisert og seriøst arbeidsliv

Linje 76 Ny tekst: Frislippen av bemanningsbransjen og EØS-avtalens frie flyt av arbeidskraft har lagt til rett for denne forretningsmodellen.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #17

Forslagsstiller: 110 - Joachim Espe, Fellesforbundet

Fair Play Bygg

9. Uttalelser - Et organisert og seriøst arbeidsliv

Linje 64: Ny tekst før "Frelsesarmeen"; "Fair Play Bygg..."

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #18

Forslagsstiller: 110 - Joachim Espe, Fellesforbundet

Avvikle innleie som fortrenger faste ans

9. Uttalelser - Et organisert og seriøst arbeidsliv

Linje 25: Stryk: Aldri i nyere norsk historie har et så omfattende arbeid blitt gjort på så kort tid. Nye og strenge reguleringer av bemanningsselskapene, kollektiv søksmålsrett og styrkede rettigheter til faste og hele stillinger, er bare noe av det som allerede er igangsatt Erstattes med ny tekst: De foreslåtte innstrammingene i adgangen til å leie inn fra bemanningsbyråer, gjeninnføring av kollektiv søksmålsrett og styrkede rettigheter til faste og hele stillinger er viktige og en god start. Forbudet mot innleie i byggebransjen i Oslo, Viken og Vestfold må iverksettes fra 1.1.2023, og må være starten på et arbeid med å avvikle innleie fra bemanningsbyråer som fortrenger faste ansettelse, i hele arbeidslivet.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #19

Forslagsstiller: 110 - Joachim Espe, Fellesforbundet

Historisk flertall for venstresida

9. Uttalelser - Et organisert og seriøst arbeidsliv

Linje 24: ny tekst etter "fått.."; "et historisk flertall for venstresida på Stortinget og ..."

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #20

Forslagsstiller: 110 - Joachim Espe, Fellesforbundet

Gjennomsnittsberegning av arbeidstid

9. Uttalelser - Et organisert og seriøst arbeidsliv

Linje 23: Ny tekst etter punktum: Fortsatt gjenstår det viktige tiltak mot sosial dumping. Spesielt i bemanningsbransjen ser vi at arbeidstida er 10-12-14 timers dager der arbeidsgivere gjennomsnittsberegner arbeidstida i ett år for å unngå betaling for overtid. Dette undergraver normalarbeidsdagen. Gjennomsnittsberegningen på arbeidstida må begrenses til maksimalt 8 uker, og må fordre tariffavtale med fagforeninger med innstillingsrett. Useriøse arbeidsgivere operer med lave stillingsprosjenter selv om arbeidstakere jobber mer enn fulltid slik at arbeidstakere kan raskt bli kastet ut av prosjekter uten stillingsvern. Retten til heltid må kunne kreves der timelister de siste tre måneder viser full tid.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #21

Forslagsstiller: 110 - Joachim Espe, Fellesforbundet

Økt innsats mot sosial dumping

9. Uttalelser - Et organisert og seriøst arbeidsliv

Linje 15: Ny tekst etter punktum: Fortsatt ser vi alvorlige tilfeller av sosial dumping, og et stort behov for økt innsats fra fagbevegelsen og nye verktøy i form av endret lovgivning, for å gjenreise et seriøst arbeidsliv.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #22

Forslagsstiller: 110 - Joachim Espe, Fellesforbundet

Synkende organisasjonsgrad

9. Uttalelser - Et organisert og seriøst arbeidsliv

Linje 9: Tillegg ny tekst: Dette har medvirket til endring av maktforholdene ved at arbeidsgiverne har kommet på offensiven på bekostning av fagbevegelsen i hele Vest Europa. Organisasjonsgraden har stupt i mange land. Også i flere bransjer i Norge.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #23

Forslagsstiller: 110 - Joachim Espe, Fellesforbundet

Fri flyt av arbeidskraft

9. Uttalelser - Et organisert og seriøst arbeidsliv

Linje 5: Stryk: De åpne grensene og den frie bevegelsen har vært en viktig del av det demokrati-byggende prosjektet som europeiske land har forsøkt å gjennomføre i tiårene 7 etter murens fall, men de har også bydd på problemer og utfordringer. Den frie bevegelsen har 8 ikke alltid gått hånd i hånd med rettferdighet, og Erstatt med ny tekst: En stor andel av disse har vært arbeidere på kortidsopphold/pendlere, som har blitt kanalisert gjennom bemanningsbyråer.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #29

Forslagsstiller: 271 - Petter Velleesen, Oslo

Fair Play Bygg

9. Uttalelser - Et organisert og seriøst arbeidsliv

Linje 64: Ny tekst før "Frelsesarmeen"; "Fair Play Bygg..."

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #36

Forslagsstiller: 136 - Christian Justnes, Fellesforbundet

Bemanningsbransjen

9. Uttalelser - Et organisert og seriøst arbeidsliv

Linje 25: stryke: «...aldri i nyere... allerede igangsatt.» Ny tekst: «De foreslåtte innstramningene i adgangen til å leie inn fra bemanningsbyråer, gjeninnføring av kollektiv søksmålsrett og styrkede rettigheter til faste og hele stillinger er viktige og en god start. Forbudet mot innleie i byggebransjen i Oslo, Viken og Vestfold må iverksettes fra 1.1.2023 og må være starten på et arbeid med å avvikle innleie fra bemanningsbyråer som fortrenger faste stillinger, i hele arbeidslivet.»

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #39

Forslagsstiller: 136 - Christian Justnes, Fellesforbundet

Økt innsats mot sosial dumping

9. Uttalelser - Et organisert og seriøst arbeidsliv

Linje 15: Ny tekst etter punktum: Fortsatt ser vi alvorlige tilfeller av sosial dumping, og et stort behov for økt innsats fra fagbevegelsen og nye verktøy i form av endret lovgivning, for å gjenreise et seriøst arbeidsliv.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #130

Forslagsstiller: 292 - John-Peder Denstad, Trøndelag

Forbud mot kabotasje

9. Uttalelser - Et organisert og seriøst arbeidsliv

Inn etter linje 13 LO-kongressen mener det må innføres forbud mot kabotasje.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #135

Forslagsstiller: 292 - John-Peder Denstad, Trøndelag

Fylkeskommunal egenregi

9. Uttalelser - Et organisert og seriøst arbeidsliv

Inn etter linje 34 Kollektivtrafikken må tas tilbake i fylkeskommunal egenregi.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #143

Forslagsstiller: 292 - John-Peder Denstad, Trøndelag

Drosjesentral og løyvebegrensning

9. Uttalelser - Et organisert og seriøst arbeidsliv

Inn etter linje 45 Innen drosjenæringen haster det med å å gjeninnføre krav om tilknytning til drosjesentral og løyvebegrensning. Det er ingen grunn til å vente på en utredning.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #170

Forslagsstiller: 262 - Stig Aimar Hansen, Viken

Endringforslag

9. Uttalelser - Et organisert og seriøst arbeidsliv

Linje 5: Stryk: De åpne grensene og den frie bevegelseheten har vært en viktig del av det demokrati-byggende prosjektet som europeiske land har forsøkt å gjennomføre i tiårene 7 etter murens fall, men de har også bydd på problemer og utfordringer. Den frie bevegelseheten har 8 ikke alltid gått hånd i hånd med rettferdighet, og Erstatt med ny tekst: En stor andel av disse har vært arbeidere på kortidsopphold/pendlere, som har blitt kanalisert gjennom bemanningsbyråer. #2 Linje 9: Tillegg ny tekst: Dette har medvirket til endring av maktforholdene ved at arbeidsgiverne har kommet på offensiven på bekostning av fagbevegelsen i hele Vest Europa. Organisasjonsgraden har stupe i mange land. Også i flere bransjer i Norge. #3 Linje 15: Fortsatt ser vi alvorlige tilfeller av sosial dumping, og et stort behov for økt innsats fra fagbevegelsen og nye verktøy i form av endret lovgivning, for å gjenreise et seriøst arbeidsliv. #4 Linje 23: Fortsatt gjenstår det viktige tiltak mot sosial dumping. Spesielt i bemanningsbransjen ser vi at arbeidstida er 10-12-14 timers dager der arbeidsgivere gjennomsnittsberegner arbeidstida i ett år for å unngå betaling for overtid som undergraver normalarbeidsdagen. Gjennomsnittsberegningen på arbeidstida må begrenses til maksimalt 8 uker, og må fordre tariffavtale med fagforeninger med innstillingsrett. Useriøse arbeidsgivere operer med lave stillingsprosenter selv om arbeidstakere jobber mer enn fulltid slik at arbeidstakere kan raskt bli kastet ut av prosjekter uten stillingsvern. Retten til heltid må kunne kreves der timelister de siste tre måneder viser full tid. #5 Linje 24: ny tekst etter "fått.."; "et historisk flertall for venstresida på Stortinget og ..." #6 Linje 25: Stryk:

Aldri i nyere norsk historie har et 26 så omfattende arbeid blitt gjort på så kort tid. Nye og strenge reguleringer av bemanningssekskapene, kollektiv søksmålsrett og styrkede rettigheter til faste og hele stillinger, er bare noe av det som allerede er igangsatt Erstattes med ny tekst: De foreslåtte innstrammingene i adgangen til å leie inn fra bemanningsbyråer, gjeninnføring av kollektiv søksmålsrett og styrkede rettigheter til faste og hele stillinger er viktige og en god start. Forbudet mot innleie i byggebransjen i Oslo, Viken og Vestfold må iverksettes fra 1.1.2023, og må være starten på et arbeid med å avvikle innleie fra bemanningsbyråer som fortrenger faste ansettelser, i hele arbeidslivet. #7 Linje 63: Ny tekst: Store forskjeller i lønns- og arbeidsvilkår i Europa legger grunnlag for sosial dumping i land, også der fagbevegelsen har vært sterk, ved at arbeidere underbyr hverandre. Bruk av fiktivt selvstendige arbeidstakere, utstasjonerte arbeidere og bemanningsbransjen, har lagt grunnlag for lavere organisasjonsgrad og en svekket fagbevegelse. For fagbevegelsen i Norge er det viktig å drive organisasjonsarbeid med et mål om å bygge sterke arbeiderkollektiv også blant migrantarbeidere. Da trenger vi informasjon og fagforeninger med medarbeidere som kan kommunisere på ulike språk. #8 Linje 64: Ny tekst før "Frelsesarmeen"; "Fair Play Bygg..." #9 Linje 76 Ny tekst: Frislippet av bemanningsbransjen og EØS-avtalens frie flyt av arbeidskraft har lagt til rett for denne forretningsmodellen. # 10 Kulepunkter etter linje 83 (Ber eventuelt om separat behandling av hvert kulepunkt dersom helheten avvises) ny tekst: "LO vil jobbe for: - avvikling av all innleie som fortrenger faste ansettelser - at forbudet mot innleie fra bemanningsbyråer på byggeplasser i Oslo, Viken og Vestfold, innføres fra 1.1.2023 - at innleie fra bemanningsbyrå kun skal skje ved vikariat for bestemte personer og kun etter avtale med tillitsvalgte i forbund med innstillingsrett - å bekjempe eventuelle forsøk på omgåelser av et nytt innleieregelverk, som f.eks. fiktiv underentreprise - at adgangen til å gjennomsnittsberegne arbeidstiden begrenses til en periode på 8 uker, og at slik gjennomsnittsberegning krever avtale med tillitsvalgt i fagforening med innstillingsrett - at deltidsansatte som de siste 3 måneder jevnlig har arbeidet utover avtalt arbeidstid, har rett til stilling tilsvarende faktisk arbeidstid i denne perioden - arbeidstilsynet instrueres til å utstede bøter på inntil 15G for brudd på innleieregelverket og likebehandling ved innleie -at når offentlig tjenester legges ut på anbud skal det kreves pensjonsvilkår på linje med offentlig pensjon - at Norge reserverer seg dersom EUs direktiv om minstelønn viser seg å være EØS-relevant"

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #171

Forslagsstiller: 262 - Stig Aimar Hansen, Viken

Endringsforslag

9. Uttalelser - Et organisert og seriøst arbeidsliv

Linje 5: Stryk: De åpne grensene og den frie bevegelsen har vært en viktig del av det demokrati-byggende prosjektet som europeiske land har forsøkt å gjennomføre i tiårene 7 etter murens fall, men de har også bydd på problemer og utfordringer. Den frie bevegelsen har 8 ikke alltid gått hånd i hånd med rettferdighet, og Erstatt med ny tekst: En stor andel av disse har vært arbeidere på kortidsopphold/pendlere, som har blitt kanalisert gjennom bemanningsbyråer.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #172

Forslagsstiller: 262 - Stig Aimar Hansen, Viken

Endringsforslag

9. Uttalelser - Et organisert og seriøst arbeidsliv

Linje 9: Tillegg ny tekst: Dette har medvirket til endring av maktforholdene ved at arbeidsgiverne har kommet på offensiven på bekostning av fagbevegelsen i hele Vest Europa. Organisasjonsgraden har stupt i mange land. Også i flere bransjer i Norge.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #173

Forslagsstiller: 262 - Stig Aimar Hansen, Viken

Endringsforslag

9. Uttalelser - Et organisert og seriøst arbeidsliv

Linje 15: Fortsatt ser vi alvorlige tilfeller av sosial dumping, og et stort behov for økt innsats fra fagbevegelsen og nye verktøy i form av endret lovgivning, for å gjenreise et seriøst arbeidsliv.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #174

Forslagsstiller: 262 - Stig Aimar Hansen, Viken

Endringsforslag

9. Uttalelser - Et organisert og seriøst arbeidsliv

Linje 23: Fortsatt gjenstår det viktige tiltak mot sosial dumping. Spesielt i bemanningsbransjen ser vi at arbeidstida er 10-12-14 timers dager der arbeidsgivere gjennomsnittsberegner arbeidstida i ett år for å unngå betaling for overtid som undergraver normalarbeidsdagen. Gjennomsnittsberegningen på arbeidstida må begrenses til maksimalt 8 uker, og må fordre tariffavtale med fagforeninger med innstillingsrett. Useriøse arbeidsgivere operer med lave stillingsprosjenter selv om arbeidstakere jobber mer enn fulltid slik at arbeidstakere kan raskt bli kastet ut av prosjekter uten stillingsvern. Retten til heltid må kunne kreves der timelister de siste tre måneder viser full tid.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #175

Forslagsstiller: 262 - Stig Aimar Hansen, Viken

Endringsforslag

9. Uttalelser - Et organisert og seriøst arbeidsliv

Linje 24: ny tekst etter "fått.."; "et historisk flertall for venstresida på Stortinget og ..."

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #176

Forslagsstiller: 262 - Stig Aimar Hansen, Viken

Endringsforslag

9. Uttalelser - Et organisert og seriøst arbeidsliv

Linje 25: Stryk: Aldri i nyere norsk historie har et 26 så omfattende arbeid blitt gjort på så kort tid. Nye og strenge reguleringer av bemanningsselskapene, kollektiv søksmålsrett og styrkede rettigheter til faste og hele stillinger, er bare noe av det som allerede er igangsatt Erstattes med ny tekst: De foreslåtte innstrammingene i adgangen til å leie inn fra bemanningsbyråer, gjeninnføring av kollektiv søksmålsrett og styrkede rettigheter til faste og hele stillinger er viktige og en god start. Forbudet mot innleie i byggebransjen i Oslo, Viken og Vestfold må iverksettes fra 1.1.2023, og må være starten på et arbeid med å avvike innleie fra bemanningsbyråer som fortrenger faste ansettelser, i hele arbeidslivet.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #177

Forslagsstiller: 262 - Stig Aimar Hansen, Viken

Endringsforslag

9. Uttalelser - Et organisert og seriøst arbeidsliv

Linje 63: Ny tekst: Store forskjeller i lønns- og arbeidsvilkår i Europa legger grunnlag for sosial dumping i land, også der fagbevegelsen har vært sterk, ved at arbeidere underbyr hverandre. Bruk av fiktivt selvstendige arbeidstakere, utstasjonerte arbeidere og bemanningsbransjen, har lagt grunnlag for lavere organisasjonsgrad og en svekket fagbevegelse. For fagbevegelsen i Norge er det viktig å drive organisasjonsarbeid med et mål om å bygge sterke arbeiderkollektiv også blant migrantarbeidere. Da trenger vi informasjon og fagforeninger med

medarbeidere som kan kommunisere på ulike språk.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #178

Forslagsstiller: 262 - Stig Aimar Hansen, Viken

Endringsforslag

9. Uttalelser - Et organisert og seriøst arbeidsliv

Linje 64: Ny tekst før "Frelsesarmeen"; "Fair Play Bygg..."

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #179

Forslagsstiller: 262 - Stig Aimar Hansen, Viken

Endringsforslag

9. Uttalelser - Et organisert og seriøst arbeidsliv

Linje 76 Ny tekst: Frislippet av bemanningsbransjen og EØS-avtalens frie flyt av arbeidskraft har lagt til rett for denne forretningsmodellen.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #180

Forslagsstiller: 262 - Stig Aimar Hansen, Viken

Endringsforslag

9. Uttalelser - Et organisert og seriøst arbeidsliv

Kulepunkter etter linje 83 (Ber eventuelt om separat behandling av hvert kulepunkt dersom helheten avvises)
ny tekst: "LO vil jobbe for: - avvikling av all innleie som fortrenger faste ansettelse - at forbudet mot innleie fra bemanningsbyråer på byggeplasser i Oslo, Viken og Vestfold, innføres fra 1.1.2023 - at innleie fra bemanningsbyrå kun skal skje ved vikariat for bestemte personer og kun etter avtale med tillitsvalgte i forbund med innstillingsrett - å bekjempe eventuelle forsøk på omgåelser av et nytt innleieregelverk, som f.eks. fiktiv underentreprise - at adgangen til å gjennomsnittsberegne arbeidstiden begrenses til en periode på 8 uker, og at slik gjennomsnittsberegning krever avtale med tillitsvalgt i fagforening med innstillingsrett - at deltidsansatte som de siste 3 måneder jevnlig har arbeidet utover avtalt arbeidstid, har rett til stilling tilsvarende faktisk arbeidstid i denne perioden - arbeidstilsynet instrueres til å utstede bøter på inntil 15G for brudd på innleieregelverket og likebehandling ved innleie -at når offentlig tjenester legges ut på anbud skal det kreves pensjonsvilkår på linje med offentlig pensjon - at Norge reserverer seg dersom EUs direktiv om minstelønn viser seg å være EØS-relevant"

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #208

Forslagsstiller: 253 - Natalia Zubillaga, Norsk Tjenestemannslag

Et organisert og seriøst arbeidsliv

9. Uttalelser - Et organisert og seriøst arbeidsliv

Linje 53, legge til etter politisk drahjelp: Regjeringen må styrke kontrolletatene og Arbeidstilsynet betydelig, etter mange år med budsjettkutt og svært lav tilsynsaktivitet. Begrunnelse: uttalelsen omtaler ikke behovet for å også styrke kontrollatater og Arbeidstilsynet som et viktig ledd i å bekjempe sosial dumping og arbeidslivskriminalitet.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #213

Forslagsstiller: 257 - Ellen Dalen, Norsk Tjenestemannslag

Byråkrati

9. Uttalelser - Et organisert og seriøst arbeidsliv

Linje 90: legge til ordet «unødig» foran byråkrati Begrunnelse: Det er uheldig å peke på byråkrati som noe som i seg selv er uønsket. En av byråkratiets formål er nettopp å sikre likebehandling.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #347

Forslagsstiller: 268 - Klaus Lintho, Viken

Tilsynsetater

9. Uttalelser - Et organisert og seriøst arbeidsliv

Erstatte siste avsnitt med, evt legge til «Det er derfor viktig at kapasiteten i tilsynsetatene økes slik at de kan ivareta sitt samfunnsoppdrag»

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #96

Forslagsstiller: 292 - John-Peder Denstad, Trøndelag

Fyllingsgrad i vannmagasinene.

9. Uttalelser - Næringspolitisk uttalelse

Inn etter linje 164 Fyllingsgrad i vannmagasinene må reguleres slik at det ikke er netto krafteksport over utenlandskablene når fyllingsgraden er under det normale for årstida.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #98

Forslagsstiller: 292 - John-Peder Denstad, Trøndelag

Avtale om Englandskabelen

9. Uttalelser - Næringspolitisk uttalelse

Avtalen om Englandskabelen må reforhandles slik at det blir balanse mellom import og eksport. Fører ikke forhandlinger fram må avtalen sies opp.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #108

Forslagsstiller: 292 - John-Peder Denstad, Trøndelag

Konsesjonsvilkårene. For Englandskabelen

9. Uttalelser - Næringspolitisk uttalelse

Konsesjonsvilkårene for Englandskabelen og Tysklandskabelen må endres slik at det sikres balanse mellom import og eksport av strøm.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #113

Forslagsstiller: 292 - John-Peder Denstad, Trøndelag

Konkurransedyktig fastpris

9. Uttalelser - Næringspolitisk uttalelse

Inn etter linje 164 Det må innføres en konkurransedyktig fastpris for industri og landbruk og et topssystem for husholdninger.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #121

Forslagsstiller: 292 - John-Peder Denstad, Trøndelag

Gjenvinne kontroll med strømpris

9. Uttalelser - Næringspolitisk uttalelse

Inn etter linje 164 Dersom tiltak for å gjenvinne kontrollen med strøm og strømpris ikke er mulig innenfor EUs energiunion og EUs energibyrå ACER må denne del av EØS-avtalen sies opp.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #126

Forslagsstiller: 292 - John-Peder Denstad, Trøndelag

Energimarkedspakke 4

9. Uttalelser - Næringspolitisk uttalelse

Inn etter linje 164 LO sier nei til innføring av Energimarkedspakke 4 som vil binde Norge enda tettere til EUs energimarked.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #160

Forslagsstiller: 250 - Martin Kvalvik, Norsk Tjenestemannslag

Grønn og rettferdig omstilling

9. Uttalelser - Næringspolitisk uttalelse

Endringsforslag til linje 150-155 slik at det nye avsnittet blir slik: Konflikten med Russland har ført gass opp som vår viktigste eksportartikkel. Eksport av olje og gass stod for 3/4 av den totale norske vareeksporten i år. Norge har vært og er en sikker stabil og pålitelig leverandør av energi til Europa, som fortsatt vil ha stor betydning fremover. Samtidig må overgangen fra oljealderen og inn i det grønne skiftet startes ved at leteaktiviteten trappes ned i takt med økt satsning på grønne industriarbeidsplasser. Dette ved å ta i bruk dagens teknologi og kompetanse på nye områder. Det må legges til rette for et stabilt aktivitetsnivå på norsk sokkel med økt innslag av nye næringer som karbonfangst og lagring, hydrogen, havvind og mineralutvinning. Begrunnelse: næringspolitisk uttalelse bør ikke være i strid med sekretariatets forslag til handlingsprogram.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #164

Forslagsstiller: 262 - Stig Aimar Hansen, Viken

Endringer til næringspolitisk uttalelse

9. Uttalelser - Næringspolitisk uttalelse

Etter like 62 De nye utenlandskablene til Storbritannia og Tyskland har knyttet Norge enda tettere til EUs strømmarked og er hovedansvarlig for priseksplosjonen på strøm. Skal strømprisen ned på varig basis for å sikre dagens norske industri, og den industrien vi trenger for å bygge opp konkurransedyktige vilkår, må vi ta tilbake politisk kontroll på strømmen. Lar ikke dette seg gjøre innenfor EUs energiunion og EUs energiunion ACER, må vi ta denne del av avtalen ut av EØS avtalen. LO sier nei til å innføre energipakke 4 som vil binde oss enda tettere til EUs strømpris. Etter linje 80 LO er imot å bygge ut overføringsnettet fra nord via midt-Norge til sør så lenge det vil innføre EUs strømpris også i midt- og Nord Norge Etter linje 105 LO er imot å bruke auksjonsprinsippet for utbygging av havvind. Det må settes klare krav til bruk av norsk leverandørindustri slik vi gjorde da oljen ble bygd ut. Etter line 131 LO er imot elektrifisering av sokkelen fra land. Dette må skje med havvind. Kulepunkter etter linje 163 - Fyllingsgrad i vannmagasinene må reguleres slik at det ikke er netto krafteksport over utenlandskablene når fyllingsgrad er under det normale for årstiden. - Avtalen om Englandskabelen må reforhandles slik at det blir balanse mellom import og eksport. Fører ikke dette frem må avtalen sies opp - Konesjonsvilkårene for Englandskabelen og Tyslandskabelen må endres slik at det sikres balanse mellom import og eksport av strøm. - Det må innføres en konkurransedyktig fastpris for industri og

landbruk og et toprissystem for husholdninger. - Dersom tiltak for å gjenvinne kontrollen med strøm og strømpris ikke er mulig innenfor EUs energiunion og EUs energibyrå ACER, må denne del av EØS avtalen sies opp. - LO sier nei til innføring av Energimarkedspakke 4 som vil binde Norge enda tettere til EUs energimarked.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #165

Forslagsstiller: 262 - Stig Aimar Hansen, Viken

Endringer til Næringspolitisk uttalelse

9. Uttalelser - Næringspolitisk uttalelse

Etter like 62 De nye utenlandskablene til Storbritannia og Tyskland har knyttet Norge enda tettere til EUs strømmarked og er hovedansvarlig for priseksplosjonen på strøm. Skal strømprisen ned på varig basis for å sikre dagens norske industri, og den industrien vi trenger for å bygge opp konkurransedyktige vilkår, må vi ta tilbake politisk kontroll på strømmen. Lar ikke dette seg gjøre innenfor EUs energiunion og EUs energiunion ACER, må vi ta denne del av avtalen ut av EØS avtalen. LO sier nei til å innføre energipakke 4 som vil binde oss enda tettere til EUs strømpris.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #166

Forslagsstiller: 262 - Stig Aimar Hansen, Viken

Endringer til næringspolitisk uttalelse

9. Uttalelser - Næringspolitisk uttalelse

Etter linje 80 LO er imot å bygge ut overføringsnettet fra nord via midt-Norge til sør så lenge det vil innføre EUs strømpris også i midt- og Nord Norge

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #167

Forslagsstiller: 262 - Stig Aimar Hansen, Viken

Endringer til næringspolitisk uttalelse

9. Uttalelser - Næringspolitisk uttalelse

Etter linje 105 LO er imot å bruke auksjonsprinsippet for utbygging av havvind. Det må settes klare krav til bruk av norsk leverandørindustri slik vi gjorde da oljen ble bygd ut.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #168

Forslagsstiller: 262 - Stig Aimar Hansen, Viken

Endringer til Næringspolitisk uttalelse

9. Uttalelser - Næringspolitisk uttalelse

Etter linje 131 LO er imot elektrifisering av sokkelen fra land. Dette må skje med havvind.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #169

Forslagsstiller: 262 - Stig Aimar Hansen, Viken

Endringer til næringspolitisk uttalelse

9. Uttalelser - Næringspolitisk uttalelse

Kulepunkter etter linje 163 - Fyllingsgrad i vannmagasinene må reguleres slik at det ikke er netto krafteksport over utenlandskablene når fyllingsgrad er under det normale for årstiden. -avtalen om Englandskabelen må

reforhandles slik at det blir balanse mellom import og eksport. Fører ikke forhandlinger frem, må avtalen sies opp. - Konesjonsvilkårene for Englands-kabelen og Tysklands-kabelen må endres slik at det sikres balanse mellom import og eksport av strøm. - Det må innføres en konkurransedyktig fastpris for industri og landbruk og et toprissystem for husholdninger. - Dersom tiltak for å gjenvinne kontrollen med strøm og strømpris ikke er mulig innenfor EUs energiunion og EUs energibyrå ACER må denne delen av EØS avtalen sies opp. - LO sier nei til innføring av Energimarkedspakke 4 som vil knytte oss enda tettere til EUs energimarked.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #188

Forslagsstiller: 275 - Bjørn Sigurd Svingen, Innlandet

SKOG inn i næringspol. uttalelse

9. Uttalelser - Næringspolitisk uttalelse

Linje 232: Nytt kapittel: Skog Strategisk satsing på skog og tre er en del av klimaløsningen og framtidig verdiskaping. Norge har store skogressurser, spesielt innover i landet, og skog- og trenæringen utgjør en av våre få komplette verdikjeder. Skogen spilte en stor rolle for fremveksten av norsk industri, og vil være avgjørende i utviklingen også av fremtidens. Tida er overmoden for å løfte fram verdikjeden skog og tre som et strategisk satsingsområde i næringspolitikken. Skogbruket har behov for nye industrielle avtakere av trevirke. I dag eksporteres mye av ressursene fra skogen ubearbeidet ut fra Norge. Dette er ingen varig klimavennlig eller verdiskapende strategi. Alle ledd i verdikjeden er utsatt for internasjonal konkurranse, det er derfor avgjørende at rammevilkårene er konkurransedyktige med vilkårene i andre land, og særlig i Sverige og Finland. Et veldrevet og aktivt skogbruk vil både kunne gi høyere avvirking og et høyt opptak og lagring av CO2. Vern av skog vil redusere virkningen. Økt bruk av skogsråstoff eksempelvis til erstatning for fossile kilder vil fjerne utslipp, og økt bruk av trematerialer i eksempelvis bygg og emballasje gir utslippsreduksjon. I tillegg må skognæringens biprodukter nyttiggjøres. Skogen er en nødvendig del av løsningen dersom vi skal oppfylle våre klimamål, og ta hele landet i bruk.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #192

Forslagsstiller: 275 - Bjørn Sigurd Svingen, Innlandet

Strøm - konkurransefortrinn

9. Uttalelser - Næringspolitisk uttalelse

Det må innføres en konkurransedyktig fastpris for industri og landbruk og et toprissystem for husholdninger.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #193

Forslagsstiller: 275 - Bjørn Sigurd Svingen, Innlandet

Elektrifisering av sokkelen

9. Uttalelser - Næringspolitisk uttalelse

LO er imot elektrifisering av sokkelen fra land. Dette må skje med havvind.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #194

Forslagsstiller: 275 - Bjørn Sigurd Svingen, Innlandet

Reguler fyllingsgrad vannmagasiner

9. Uttalelser - Næringspolitisk uttalelse

Fyllingsgrad i vannmagasinene må reguleres slik at det ikke er netto krafteksport gjennom utenlandskablene når fyllingsgraden er under det normale for årstida.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #207

Forslagsstiller: 89 - Frode Lagset, Fagforbundet

Diverse endringer

9. Uttalelser - Næringspolitisk uttalelse

Linje 4: «en stadig mer globalisert verden» endres til «en global verden». Linje 8: «hvor stadig flere varer» endres til «hvor mange varer» Linje 13-14: setningen «I et høykostland...» strykes. Linje 59: henvisningen til «normale norske kraftpriser» fjernes. Linje 181-184: de to setningene strykes

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #251

Forslagsstiller: 294 - Thomas Eggan, Trøndelag

Overføringsnett

9. Uttalelser - Næringspolitisk uttalelse

Etter linje 80: LO er imot å bygge ut overføringsnett fra nord via Midt-Norge til sør så lenge det vil innføre EUs strømpris i Midt- og Nord-Norge.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #256

Forslagsstiller: 150 - Atle Tranøy, Fellesforbundet

Innledning

9. Uttalelser - Næringspolitisk uttalelse

Endring linje 13-14: Stryk linje 13 og 14 fram til Norge må føre en strategisk.....osb, og skift ut med: I et høykostland som Norge må vi kombinere våre ressurgitte fordeler med kunnskapsbaserte, produktive og bærekraftige produksjonsmiljøer for å lykkes i den internasjonale konkurransen.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #260

Forslagsstiller: 150 - Atle Tranøy, Fellesforbundet

Kraft

9. Uttalelser - Næringspolitisk uttalelse

Avsnitt linje 58-62 skiftes ut med: LO mener at kraft er en strategisk viktig samfunnsmessig infrastruktur som ikke kan overlates til markedskreftene, men må styres politisk. Krigen i Ukraina og ubalansen i det europeiske kraftmarkedet er noe av forklaringen bak de høye kraftprisene, men prisene var ekstremt høye også før krigsutbruddet. Den viktigste årsaken er økt overføringskapasitet til prisområder med stabilt høyere kraftpris, som Tyskland og Storbritannia, og manglende regulering av kraftselskapenes eksport og fyllingsgrad i våre vannmagasin. På kort sikt må strømstøtteordningen for husholdninger videreføres og forbedres, og støtteordninger må innføres for næringsliv og institusjoner. For å sikre politisk styring over krafta og at billig fornybar kraft fremdeles skal være et allment gode og et konkurransefortrinn for norske bedrifter, må strukturelle tiltak for organisering og styring av kraftpolitikken innføres. Tiltak som å ta Acer og grensehandelsforordningen ut av EØS avtalen, veto mot direktiver og forordninger i EUs energipakke 4 som undergraver nasjonal styring av norsk energipolitikk, nasjonal politisk styring over Reguleringsmyndigheten for energi (RME), reforhandling av utvekslingsavtaler med kontinentet og UK og makspris på strøm kombinert med topssystem for å stimulere strømsparing. I tillegg må tilgang på fornybar norsk kraft økes kraftig gjennom oppgradering av eksisterende vannkraftverk, energiøkonomisering og ikke minst ny kraft fra havvind, sol, hydrogen/ammoniakk og andre fornybarkilder.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #276

Forslagsstiller: 294 - Thomas Eggan, Trøndelag

Leverandørindustri

9. Uttalelser - Næringspolitisk uttalelse

Etter linje 94: LO er imot å bruke auksjonsprinsippet for utbygging av havvind. Det må settes klare krav til bruk av norsk leverandørindustri slik vi gjorde da oljen ble bygd ut.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #284

Forslagsstiller: 295 - Ståle Knoff Johansen, Trøndelag

Elektrifisering sokkelen

9. Uttalelser - Næringspolitisk uttalelse

Etter linje 131: «LO er imot elektrifisering av sokkelen fra land. Dette må skje med havvind.»

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #320

Forslagsstiller: 294 - Thomas Eggan, Trøndelag

De nye utenlandskablene

9. Uttalelser - Næringspolitisk uttalelse

Etter linje 52: De nye utenlandskablene til Storbritannia og Tyskland har knyttet Norge enda tettere til EUs strømmarked og er hovedansvarlig for priseksplosjonen på strøm. Skal strømprisen ned på varig basis for å sikre dagens norske industri, må vi ta tilbake politisk kontroll med strømmen.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #329

Forslagsstiller: 234 - Bjørn Tore Kyllø, Norsk Nærings- og Nytelsesmiddelarbeiderforbund

Matproduksjon fra landbruk, fisk og.....

9. Uttalelser - Næringspolitisk uttalelse

Ny tekst etter punktum i linje 255 «En landbrukspolitikk som holder råvareprisen på et konkurransedyktig nivå.»

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #353

Forslagsstiller: 150 - Atle Tranøy, Fellesforbundet

Lisenser for havvind

9. Uttalelser - Næringspolitisk uttalelse

Tilføyelse linje 105: Tildelinger av lisenser bør skje etter forutgående prekvalifisering, og ved at prekvalifisering og tildeling av lisenser baseres på kvalitative kriterier slik at norsk industris fortrinn gir reell uttelling.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #356

Forslagsstiller: 150 - Atle Tranøy, Fellesforbundet

Mineraler

9. Uttalelser - Næringspolitisk uttalelse

Tillegg i linje 237: .....og tempoet i kartleggingen av forekomster og etablering av et regulatorisk regime for

utvinning må økes.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #381

Forslagsstiller: 217 - Frank Toks, Norsk Arbeidsmandsforbund

Mineralselskap

9. Uttalelser - Næringspolitisk uttalelse

Mineraler Linje 240 Det må etableres et statlig mineralselskap som skal ha som oppgave å bidra med kapital, forvalte og videreforedle de store verdiene som finnes på norsk territorium.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #411

Forslagsstiller: 150 - Atle Tranøy, Fellesforbundet

Eksportsatsing/virkemiddel

9. Uttalelser - Næringspolitisk uttalelse

Inn som erstatning for tekst ut i linje 181-182. For å realisere store eksportsatsinger og etablere ny industri kreves store, risikofylte investeringer som norsk privat kapital ikke vil kunne mestre på egen hånd. Norge må etablere statlige investerings- og eierskapsinstrument der vår kapitalrikdom brukes som et strategisk virkemiddel i oppbyggingen av ny industri. Utredning etablering av slike investerings og eierskapsinstrument bør skje i samråd med fagbevegelse og industri, og ha tilstrekkelig forvaltningskapital slik at det i seg selv ikke blir en begrensende faktor for industriutviklingen. Samarbeid med utenlandske investorer som kan tilføre teknologi og kompetanse er også viktig. Samtidig må det legges til rette for konkurransedyktige...osb.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #44

Forslagsstiller: 194 - John Thomas Suhr, Handel og Kontor i Norge

2/3 pensjon ved 67 år

9. Uttalelser - Pensjonspolitisk vedtak

Linje 7: Fjerne: «Siktemålet «har vært» at samlet pensjon ved 67 års alder minst skal være 2/3 av tidligere lønn». Erstatte med: «Siktemålet «er» at samlet pensjon ved 67 års alder minst skal være 2/3 av tidligere lønn».

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #46

Forslagsstiller: 306 - Jan Olav Andersen, sekretariatet

Pensjon

9. Uttalelser - Pensjonspolitisk vedtak

Linje 479, strekpunkt endres til: -at de som ikke kan kompensere for levealdersjusteringen siktes en god pensjon. Det må iversettes en utredning med sikte på å etablere et flatt, innteksuavhengig tillegg tillåtlig pensjonsopptjening i folketrygden som ikke tar hensyn til lønnsnivå og/ eller et tidligpensjonstillegg baserat på prinsipiens i slitertillegget som ble etablert i forhandlinger mello partene.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #58

Forslagsstiller: 255 - Gudrun Høverstad, Norsk Tjenestemannslag

Pensjonspolitisk vedtak

9. Uttalelser - Pensjonspolitisk vedtak

Linje 7: Erstatte har vært med er, slik at setningen blir: Siktemålet er at samlet pensjon ved 67 års alder minst skal være 2/3 av tidligere lønn. Begrunnelse: samme tekst som i Handlingsprogrammet

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #77

Forslagsstiller: 255 - Gudrun Høverstad, Norsk Tjenestemannslag

Pensjonspolitisk vedtak

9. Uttalelser - Pensjonspolitisk vedtak

Linje 321 Etter «dagens regelverk»: Den lovbestemte minstesatsen i OTP-ordningen gjøres om til en del av folketrygden og gjøres livsvarig og kjønnsnøytral. Arbeidsgiverne betaler inn samme sum som i dag. Det forhandles fram en gradvis økning av minstesatsen slik at summen av folketrygd, AFP og lovbestemt tjenestepensjon gir 66 % av lønn i pensjon ved 67 år. Begrunnelse: Dette vil styrke alderspensjonen i folketrygden.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #81

Forslagsstiller: 255 - Gudrun Høverstad, Norsk Tjenestemannslag

Pensjonspolitisk vedtak

9. Uttalelser - Pensjonspolitisk vedtak

Linje 441: stryke ordet reelt Begrunnelse: Reelt uføre kan misforstås som at uføre ikke er virkelig uføre.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #187

Forslagsstiller: 275 - Bjørn Sigurd Svingen, Innlandet

Reformert AFP m/full opptjening e. 20 år

9. Uttalelser - Pensjonspolitisk vedtak

Reformert AFP må gi full opptjening av AFP etter 20 år i en AFP-bedrift.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #196

Forslagsstiller: 15 - Øivind Wallentinsen, EL og IT Forbundet

Endringsforslag

9. Uttalelser - Pensjonspolitisk vedtak

Linje 236 Stryk I et samordnet hovedoppgjør

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #198

Forslagsstiller: 15 - Øivind Wallentinsen, EL og IT Forbundet

Endringsforslag

9. Uttalelser - Pensjonspolitisk vedtak

Sett inn etter linje 252 Opptjeningen i en ny AFP ordning offentlig og privat skal være maksimalt 20 år

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #201

Forslagsstiller: 15 - Øivind Wallentinsen, EL og IT Forbundet

Endringsforslag

9. Uttalelser - Pensjonspolitisk vedtak

Linje 475 25% erstattes med 30% Begrunnelse Hvis vi legger til grunn at folketrygden er 18,1% og ny AFP anslagsvis 4,5% og OTP min 2% så er vi rett i underkant av 25% . Målet vårt må være større slik ar OTP skal utgjøre maks av det som er tillatt, derfor 30%.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #225

Forslagsstiller: 126 - Steffen Høiland, Fellesforbundet

Afp

9. Uttalelser - Pensjonspolitisk vedtak

Ny tekst fra linje 234: For å tette hullene og bygge opp om framtidens tariffavtaledekning, er det nødvendig å få på plass en bedre AFP i tråd med protokollen fra 2018 oppgjøret. Når partene er blitt enige om rammene til en ny afp-ordning skal medlemmene ta stilling til ny afp gjennom en uravstemning før den bringes inn i et lønnsoppgjør. Erfaringene så langt innebærer at endringer i privat sektor må forhandles i et samordnet hovedoppgjør mellom LO og NHO. Bare slik vil nødvendig økonomi og regelendringer komme på plass. Myndighetene må involveres i tråd med Hurdalsplattformen.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #229

Forslagsstiller: 233 - Jarle Wilhelmsen, Norsk Nærings- og Nytelsesmiddelarbeiderforbund

Pensjonspolitisk vedtak

9. Uttalelser - Pensjonspolitisk vedtak

For å kompensere for effekten av levealdersjusteringen må antall år i yrkeslivet også telle med sånn at de som har startet tidlig og stått lenge i arbeidslivet får uttelling for det.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #239

Forslagsstiller: 194 - John Thomas Suhr, Handel og Kontor i Norge

2/3 pensjon ved 67 år er målet

9. Uttalelser - Pensjonspolitisk vedtak

Fjerne fra linje 459: «2/3- målet må videreføres for den representative arbeidstaker ut fra faktisk avgangsalder og opptjeningsgrunnlag. Det er et mål for LO å bedre pensjonsopptjeningen til et samlet nivå for alle grupper på minst 25 pst av inntekt. Dette tilsvarer det nivået det offentlige utvalget «Banklovkommisjonen» mente ville gi tilstrekkelig opptjening gjennom en kombinasjon av Folketrygden, tjenestepensjon og andre pensjonsytelser.» Erstatte med: «2/3 pensjon ved 67 år er LOs mål»

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #265

Forslagsstiller: 194 - John Thomas Suhr, Handel og Kontor i Norge

Økonomisk risiko for hvem?

9. Uttalelser - Pensjonspolitisk vedtak

Fra linje 121: Fjerne setningen: om at pensjonsreformen «har medvirket til å trygge den økonomiske bærekraften i Folketrygden som det dominerende element for arbeidstakeres pensjoner, og bidrar til å redusere den økonomiske risikoen for kommende generasjoner.» (Fjerne fra etter ordet Folketrygden og frem til punktum) Begrunnelse: LO bør være mer bekymret for «den økonomiske bærekraften» og «den økonomiske risikoen» for arbeidsfolk som er våre medlemmer, enn å juble for at pensjonsutbetalingene har

gått ned!

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #298

Forslagsstiller: 293 - Astrid Reistad, Trøndelag

Pensjonpolitisk vedtak

9. Uttalelser - Pensjonpolitisk vedtak

Linje 6: Siktemålet er at samlet pensjon ved 67 års alder minst skal være 2/3 av tidligere lønn. Linje 82:

Slitertillegget må økes, la seg kombinere med delvis full jobb og bli en del av AFP ordninga. Dette må være et sentralt krav når AFP-ordninga skal reforhandles i et hovedoppgjør

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #315

Forslagsstiller: 136 - Christian Justnes, Fellesforbundet

AFP

9. Uttalelser - Pensjonpolitisk vedtak

Ny tekst fra linje 234: For å tette hullene og bygge opp om framtidens tariffavtaledekning, er det nødvendig å få på plass en bedre AFP i tråd med protokollen fra 2018 oppgjøret. Når partene er blitt enige om rammene til en ny afp-ordning skal medlemmene ta stilling til ny afp gjennom en uravstemning før den bringes inn i et lønnsoppgjør. Erfaringene så langt innebærer at endringer i privat sektor må forhandles i et samordnet hovedoppgjør mellom LO og NHO. Bare slik vil nødvendig økonomi og regelendringer komme på plass. Myndighetene må involveres i tråd med Hurdalsplattformen.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #324

Forslagsstiller: 194 - John Thomas Suhr, Handel og Kontor i Norge

Hva betyr «reelt uføre»?!

9. Uttalelser - Pensjonpolitisk vedtak

Linje 441: stryke ordet reelt Begrunnelse: Reelt uføre kan misforstås som at uføre ikke er virkelig uføre.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #343

Forslagsstiller: 124 - Nils Helge Slethei, Fellesforbundet

Afp

9. Uttalelser - Pensjonpolitisk vedtak

Ny tekst fra linje 234: For å tette hullene og bygge opp om framtidens tariffavtaledekning, er det nødvendig å få på plass en bedre AFP i tråd med protokollen fra 2018 oppgjøret. Når partene er blitt enige om rammene til en ny afp-ordning skal medlemmene ta stilling til ny afp gjennom en uravstemning før den bringes inn i et lønnsoppgjør. Erfaringene så langt innebærer at endringer i privat sektor må forhandles i et samordnet hovedoppgjør mellom LO og NHO. Bare slik vil nødvendig økonomi og regelendringer komme på plass. Myndighetene må involveres i tråd med Hurdalsplattformen.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #349

Forslagsstiller: 193 - Charlott Pedersen, Handel og Kontor i Norge

Uførepensjon

9. Uttalelser - Pensjonpolitisk vedtak

Ny setning på linje 315 med følgende ordlyd; «Uførepensjon bør bli en obligatorisk del av alle tjenestepensjonsordninger, så vel i privat sektor som i offentlig sektor.» Begrunnelse: Mange arbeidsgivere i privat sektor har kun lovens minimum i sine tjenestepensjonsordninger. Uførepensjon er viktig for de som ikke klarer å stå i jobb frem til 62 år, og vi bør derfor lovfeste uførepensjon som en del av minimumskravene i OTP-ordningen.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #352

Forslagsstiller: 194 - John Thomas Suhr, Handel og Kontor i Norge

Tilbakevirkende kraft i 9 år?

9. Uttalelser - Pensjonspolitisk vedtak

Ny setning linje 472:: Vi kan heller ikke godta en reformert AFP-ordning, hvor opptjeningsreglene har tilbakevirkende kraft. Begrunnelse: Når LO og NHO/Virke ble enig om reformering av AFP ordningen i 2018, så var forutsetningen at denne skulle innføres i mellomoppgjøret 2019. Når nå en eventuell reformert AFP tidligst kan komme i 2024 så kan ikke opptjeningsreglene for full AFP ha tilbakevirkende kraft i 9 år tilbake i tid til 2015. Våre medlemmer vil da risikere kraftig forringing av AFP på bakgrunn av regler som en ikke kunne vite ville gjelde i perioden.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #363

Forslagsstiller: 15 - Øivind Wallentinsen, EL og IT Forbundet

Endringsforslag

9. Uttalelser - Pensjonspolitisk vedtak

Linje 461 25 pst. Endres til 30 pst. Begrunnelse Målet må være 30% med bakgrunn i at med folketrygd, ny AFP og 2% OTP så vil 25% nesten være oppnådd. Målet må være at vi skal jobbe mot maksimal sparing OTP

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #376

Forslagsstiller: 193 - Charlott Pedersen, Handel og Kontor i Norge

Uføre og AFP

9. Uttalelser - Pensjonspolitisk vedtak

Tilleggstekst på linje 218 med følgende ordlyd; «Dermed skal det lite til for at eldre arbeidstakere som mister jobben på grunn av oppsigelser eller sykdom, også mister retten til AFP. Det er derfor viktig og naturlig at også uføre sikres sin opptjente AFP.» Begrunnelse: En ny AFP-ordning må være mer solidarisk enn dagens ordning.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #380

Forslagsstiller: 194 - John Thomas Suhr, Handel og Kontor i Norge

40 års opptjening er uakseptabelt

9. Uttalelser - Pensjonspolitisk vedtak

Ny setning linje 472: «Kriteriet om å måtte ha opp til 40 år i AFP-bedrift for å unngå avkorting av AFP gjør at alt for mange av våre medlemmer vil tape på omleggingen, og kan derfor ikke aksepteres». Begrunnelse: Vi trenger mer penger inn i ordningen, istedenfor å ta fra de som i dag får AFP. Ved å gå fra 7 av 9 år som kvalifikasjonskrav til: - 40 år (som ligger til grunn for LO NHOs utredning) så vil 97 % av de som i dag får AFP få avkorting. - 30 år: så vil 65 % av de som i dag får AFP få avkorting (50 % om en inkluderer offentlig sektor). - 20 år: så vil 30 % av de som i dag får AFP få avkorting (20 % om en inkluderer offentlig sektor).

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #388

Forslagsstiller: 190 - Anne Svendsvoll, Handel og Kontor i Norge

AFP

9. Uttalelser - Pensjonspolitisk vedtak

Nytt avsnitt Vi trenger en ny AFP som tetter hullene, slik at flere sikres AFP. I en reformert AFP må partene arbeide for en lavere maksopptjeningstid, og kravet om minstebemanning for å være tilsluttet AFP ordningen må fjernes. Begrunnelse: vi må sikre at flere får uttelling på samme nivå som dagens AFP. PR i dag må foretaket ha minst en full stilling eller flere arbeidstakere som utgjør en full stilling, i tillegg til daglig leder og eier, for å kunne være med i ordningen. I mange bransjer som for eksempel i handelsnæringen er dette utfordrende for de små, nisjebedriftene og ansatte taper store summer i pensjon.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #392

Forslagsstiller: 194 - John Thomas Suhr, Handel og Kontor i Norge

Slitertillegget må opp

9. Uttalelser - Pensjonspolitisk vedtak

Ny linje 82: «Slitertillegget må økes, la seg kombinere med delvis jobb og bli en del av AFP-ordningen. Dette må være et sentralt krav når AFP-ordningen skal reforhandles i et hovedoppgjør.»

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #394

Forslagsstiller: 194 - John Thomas Suhr, Handel og Kontor i Norge

Ingen levealdersjusteringen før 67 år

9. Uttalelser - Pensjonspolitisk vedtak

Linje 127: «Følge opp vedtaket fra LO-kongressen 2005: Selv om du går av tidlig skal ikke levealdersjusteringen slå inn før ved fylte 67 år»

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #308

Forslagsstiller: 292 - John-Peder Denstad, Trøndelag

Kollektivtrafikk - offentlig egenregi

9. Uttalelser - Samferdselspolitisk uttalelse

Forslag inn etter linje 32 LO vil arbeide for at handlingsrommet i EØS-avtalen innen transportpolitikken utnyttes for å utvikle trygge og gode arbeidsplasser med fokus på kvalitet og kompetanse, og legge til rette for at lokal kollektivtrafikk igjen kan bli drevet i offentlig egenregi.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #314

Forslagsstiller: 292 - John-Peder Denstad, Trøndelag

Drosjesentral og løyvebegrensning

9. Uttalelser - Samferdselspolitisk uttalelse

Innen drosjenæringen haster det derfor med å gjeninnføre krav om tilknytning til drosjesentral og løyvebegrensning.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #344

Forslagsstiller: 327 - Rolf Ringdal, varamedlem til sekretariatet

Jernbane

9. Uttalelser - Samferdselspolitisk uttalelse

Endringsforslag til kapitlet jernbane: Oppsplittingen av jernbanesektoren i Norge i mange selskaper har vært uheldig og svekket sektoren. LO ønsker derfor en annen utvikling av jernbanen, og erfaringer fra andre land viser at en samlet styring av jernbanen gir best resultater. LO sier nei til oppsplitting og privatisering av jernbanen. Det offentlige eierskapet er en nøkkel for å få til økt effektivitet og samordning, og jernbaneselskapene må derfor beholdes i offentlig eie. Norske folkevalgte må ha det avgjørende ordet innen sikkerhet og om hvordan norsk jernbane skal organiseres og drives. LO krever at Norge sikres varige unntak fra krav om obligatorisk konkurranse i EUs fjerde jernbanepakke. Økonomiske midler over tid, hvor vedlikehold, oppgraderinger og nyinvesteringer i infrastruktur ses i sammenheng, er avgjørende for å utvikle en moderne og velfungerende jernbane. Det er dårlig infrastruktur som legger begrensninger på ytterligere vekst i gods- og persontrafikken. En framtidrettet jernbane krever også elektrifiserte strekninger, flere spor, nye og flere tog, samt et attraktivt tilbud for både gods- og persontransport. LO vil jobbe for at arbeidet med dette skal ha høy prioritet. Jernbane er det mest miljøvennlige transportmidlet for personer og gods. Bedre tog- og billettforbindelser til resten av Europa vil være sentralt for å endre folks reisevaner og transportmønstre. LO vil arbeide for at jernbanen kan ta en større andel av både persontrafikk og godstrafikk både i Norge og til resten av Europa .

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #358

Forslagsstiller: 152 - Eirik Svensson, Fellesforbundet

Organisering av arbeidet i havnene

9. Uttalelser - Samferdselspolitisk uttalelse

Endringsforslag linje 90, etter «Transport på sjøen bør derfor styrkes gjennom...» Tillegg: «en helhetlig tankegang rundt organisering av arbeidet i havnene»

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #364

Forslagsstiller: 152 - Eirik Svensson, Fellesforbundet

ILO 137 må implementeres i norske havner

9. Uttalelser - Samferdselspolitisk uttalelse

Linje 13: «og» endres til komma. Tillegg etter «styrkes»: «og ILO 137 må implementeres igjen i havnene»

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #365

Forslagsstiller: 140 - Jack Narve Sæther, Fellesforbundet

Styrking av uttalelse

9. Uttalelser - Samferdselspolitisk uttalelse

Linje 43 , etter rammeverk som sikrer dette, løyveplikten, kjøreplikten, bankgaranti i forhold til løyver gjeninnføres, samt tilslutningsplikt til sentraler der dette finnes.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #72

Forslagsstiller: 270 - Marc Gayorfar, Oslo

En sterk offentlig sektor i hele landet

9. Uttalelser - Uttalelse om offentlig sektor

Ny setning etter; «(...) kontroll over kritisk infrastruktur»; Linje 106; Grunnbemanningen til beredskapsoppgaver skal være god nok».

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #74

Forslagsstiller: 272 - Siri Follerås, Oslo

En sterk offentlig sektor

9. Uttalelser - Uttalelse om offentlig sektor

Linje 62-66 strykes, og erstattes med: LO mener at offentlige tjenester må drives i offentlig regi.

Grunnbemanningen må økes, det må satses på kompetanseutvikling og oppgavedeling mellom yrkesgruppene.

Dette vil gi det offentlige åpenhet i tjenestene, bedre omstillingsevne og et bedre arbeidsmiljø å tilby fremtidige arbeidstakere.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #217

Forslagsstiller: 245 - Fredrik T. Oftebro, Norsk Tjenestemannslag

Stillingsvern

9. Uttalelser - Uttalelse om offentlig sektor

Ny setning på linje 51: Lo krever at regjeringen legger fram et forslag for Stortinget om å styrke det kollektive og individuelle stillingsvernet etter statsansatteloven. Begrunnelse: svekkelsene av stillingsvernet i statsansatteloven er godt kjent og dokumentert. Det er viktig at en styrking blant annet av prøvingsrett av interesseavveining for domstolene følges opp raskt.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #250

Forslagsstiller: 270 - Marc Gayorfar, Oslo

Tillitsreformen

9. Uttalelser - Uttalelse om offentlig sektor

Linje 14 og 15 erstattes med; «Målet for en slik tillitsreform er en sterkere offentlig sektor i hele landet, der reformen utarbeides gjennom samarbeid og samspill mellom de tillitsvalgte, ansatte og lokale ledelsen i virksomheter. Tillit og fagligheten skal ligge i bunn.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #306

Forslagsstiller: 158 - Marianne Solberg, Fellesorganisasjonen

Om tillitsreform

9. Uttalelser - Uttalelse om offentlig sektor

Legge til etter «...medbestemmelse.»; Offentlig sektor skal fortsatt styres og kontrolleres, men detaljstyring og individuell målstyring må fjernes. I stedet for systemer som kontrollerer enkeltansatte og deres produktivitet, ønskes kontroll på om samfunnsoppdraget blir løst på en god måte.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #317

Forslagsstiller: 272 - Siri Follerås, Oslo

Offentlige tjenester i egen regi

9. Uttalelser - Uttalelse om offentlig sektor

Linje 53: stryke «som hovedregel» i setningen: Felleskapstjenestene må som hovedregel drives i offentlig regi. Bytte ut ordet «Felleskapstjenestene» med «velferdstjenestene»

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #318

Forslagsstiller: 293 - Astrid Reistad, Trøndelag

Offentlig sektor

9. Uttalelser - Uttalelse om offentlig sektor

Forslag at følgende på linje 63 og 64 strykes For å få dette til, må det utvikles en bred politisk enighet om politiskløsninger som står seg over tid. Erstattes med: Et første skritt er at hver barnehage blir et selvstendig selskap og at kommunene kun dekker reelle lønns- og pensjonskostnader.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #374

Forslagsstiller: 268 - Klaus Lintho, Viken

Endring linje 15

9. Uttalelser - Uttalelse om offentlig sektor

Linje 15: Endre til "mulighet til å yte gode og sikre tjenester»

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #90

Forslagsstiller: 147 - Jorge Alex Dahl, Fellesforbundet

Økonomisk og kulturell boikott av Israel

9. Uttalelser - Uttalelse om Palestina

LO vil fortsatt sette det palestinske folks rettigheter på dagsorden og skal jobbe for økonomisk og kulturell boikott av Israel.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #293

Forslagsstiller: 29 - Tarjei Leistad, Fagforbundet

Lovforbud mot bosettervarer

9. Uttalelser - Uttalelse om Palestina

Erstatningsforslag til linje 51-54: LO oppfordrer norske myndigheter til å sikre at Sikkerhetsrådets resolusjon 2334 følges opp med målrettede tiltak og sanksjoner som svar på Israels brudd på internasjonal lov og manglende etterlevelse av FN-resolusjoner. I tråd med res 2334 må norske myndigheter innføre et lovforbud mot varer/tjenester fra okkuperte områder. LO støtter krav om våpenembargo mot Israel og er for en internasjonal boikott av Israel.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #379

Forslagsstiller: 269 - Ingunn Gjerstad, Oslo

Palestina

9. Uttalelser - Uttalelse om Palestina

På linje 51 Etter ordet erstatning inn tillegg LO krever at den norske regjeringen fremmer krav om FN-

granskning av Israels apartheidforbrytelser slik at staten Israel holdes ansvarlig

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #405

Forslagsstiller: 29 - Tarjei Leistad, Fagforbundet

Umiddelbar trekking av terrorstempling

9. Uttalelser - Uttalelse om Palestina

Linje 34, tillegg etter «LO krever at Israelske myndigheter», og før «slutter å anvende...»: umiddelbart fjerner terrorstemplingen, og Setningen på linje 34-36 blir da: LO krever at israelske myndigheter umiddelbart fjerner terrorstemplingen, og slutter å anvende trusler og trakassering, inkludert vilkårlig kriminalisering og undertrykkelse av palestinske organisasjoner.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #393

Forslagsstiller: 324 - Torbjørn Bongo, varamedlem til sekretariatet

Endring Ukraina uttalelsen

9. Uttalelser - Uttalelse om Ukraina

Linje 69-71 erstattes med: LO mener at Norge, sammen med de andre nordiske landene, må arbeide for at NATO integrerer FN-Traktaten som forbyr atomvåpen i alliansens nedrustningsstrategi.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #33

Forslagsstiller: 246 - Sven Ivar Skodjevåg, Norsk Tjenestemannslag

Endringsforslag uttalelse om ulikhet

9. Uttalelser - Uttalelse om ulikhet

Endringsforslag Forslag nr 9504 Sekretariatet Linje 59 endring:»over tid» strykes, ordlyden endres til: De sosiale velferdskuttene fra Solberg-regjeringen må reverseres. Begrunnelse: Den nåværende ordlyden er for defensiv.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #87

Forslagsstiller: 255 - Gudrun Høverstad, Norsk Tjenestemannslag

Ulikhet

9. Uttalelser - Uttalelse om ulikhet

Linje 44 etter punktum, ny setning: Minstepensjon, også kalt garantipensjon, skal skjermes mot levealdersjustering og justeres i takt med lønnsstigningen ellers i samfunnet. Begrunnelse: Minsteytelser skal ikke levealdersjusteres.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #142

Forslagsstiller: 319 - Mimmi Kvisvik, varamedlem til sekretariatet

Mellom linje 65 og 66 Nytt avsnitt

9. Uttalelser - Uttalelse om ulikhet

Nytt avsnitt mellom linjene 65 og 66 De økonomiske forskjellene vokser, andelen fattige er økende. LO ser spesielt med bekymring på at vi konstant over år har 115000 barn som vokser opp i familier med vedvarende lavinntekt og at fattigdom nedarves i generasjoner. Dette ønsker LO å gjøre noe med gjennom en inkluderende oppvekstpolitikk, en raus arbeidslinje og gode stønadsordninger. Det forutsetter gode og gratis universelle

ordninger for barn og unge og en sosialpolitikk hvor stønadsnivåene sikres på et forsvarlig nivå. Videre krever det en arbeidslinje hvor den enkelte gis nødvendig hjelp og bistand for å lykkes med å komme i jobb og at vi sammen tar ansvar for å skape et inkluderende arbeidsliv. De som ikke får eller mister jobb må sikres et forsvarlig livsgrunnlag gjennom de ulike offentlige stønadsordningene slik at også de kan sikres en forsvarlig levestandard.

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #310

Forslagsstiller: 293 - Astrid Reistad, Trøndelag

Forslag

9. Uttalelser - Uttalelse om ulikhet

Forslag etter....over tid reverseres, linje 53: Det må lovbestemmes at sosialtrygd minst skal være etter SIFOs satser

Dagsordenpunkt 8. Handlingsprogrammet

Forslagsnr: #321

Forslagsstiller: 194 - John Thomas Suhr, Handel og Kontor i Norge

Minsteytelser skal ikke levealdersjuster

9. Uttalelser - Uttalelse om ulikhet

Linje 44 etter punktum, ny setning: Minstepensjon, også kalt garantipensjon, skal skjerms mot levealdersjustering og justeres i takt med lønnsstigningen ellers i samfunnet. Begrunnelse: Minsteytelser skal ikke levealdersjusteres.